

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

SERVICIILE PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA REGLEMENTĂRII SERVICIILOR PUBLICE COMUNITARE DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE

**ACTIVITATEA 2: ELABORAREA UNEI PROPUNERI DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A
CADRULUI DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ ȘI A METODOLOGIEI DE
AVIZARE/ APROBARE DE CĂTRE A.N.R.S.C. A PREȚURILOR ȘI
TARIFELOR ÎN SECTORUL DE APĂ ȘI APĂ UZATĂ, ȚINÂND CONT DE
INVESTIȚIILE ȘI EFICIENȚA INVESTIȚIILOR REALIZATE DE OPERATORI
STABILITE ÎN CONTRACTELE DE DELEGARE A GESTIUNII SERVICIULUI
ȘI/SAU ÎN PLANURILE DE AFACERI**

**RAPORT PRIVIND PROPUNERI DE MODIFICARE A
LEGISLAȚIEI ȘI DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A REGLEMENTĂRII
ECONOMICE ÎN DOMENIUL SERVICIILOR DE
ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE**

Versiune finală

Septembrie 2021

CUPRINS

SUMAR EXECUTIV	1
1. INTRODUCERE	3
1.1 Cerințe contractuale	3
1.2 Scopul raportului.....	3
1.3 Limitări	4
2. ANALIZA LEGISLAȚIEI ÎN VIGOARE PRIVIND REGLEMENTAREA SERVICIILOR ÎN ROMÂNIA	5
3. PROPUNERI REZULTATE ÎN URMA ANALIZEI COMPARATIVE LA NIVEL EUROPEAN	9
4. PROPUNERI FORMULATE ÎN CADRUL ALTOR PROIECTE DE ASISTENȚĂ TEHNICĂ DIN SECTOR	10
4.1 WICS - Asistență tehnică pentru consolidarea reglementării economice și de mediu în sectorul de apă și canalizare din România	11
4.2 BERD - Asistență tehnică pentru consolidarea Sectorului de apă și apă uzată în România.....	13
4.3 Banca Mondială - Asistență tehnică acordată României pentru analizarea și abordarea provocărilor apărute în îndeplinirea cerințelor din directiva privind epurarea apelor uzate urbane (DEAUU)	17
5. PROPUNERI PRIVIND STABILIREA PROFITULUI REZONABIL PENTRU SERVICIILE DE APĂ ȘI DE CANALIZARE DIN ROMÂNIA	22
6. CONSOLIDAREA CADRULUI DE REGLEMENTARE PENTRU MANAGEMENTUL SUSTENABIL AL SECTORULUI DE APĂ ȘI APĂ UZATĂ, PREVAZUT ÎN PNRR.....	23
7. CADRUL DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ A SERVICIILOR ÎN LITUANIA.....	24
7.1 Context general	24
7.2 Cadrul juridic de reglementare a serviciilor în Lituania	24
7.3 Cadrul instituțional național/ responsabilități	27
7.4 Pilonii reglementării economice a serviciilor	28
7.5 Măsuri de reglementare economică a serviciilor	29
7.5.1 Perioada de reglementare.....	29
7.5.2 Apa care nu aduce venituri/infiltrații	29
7.5.3 Indicatori de performanță.....	29
7.5.4 Planuri de afaceri	30
7.5.5 Prețuri și tarife	30
8. SCHIMB DE EXPERIENȚĂ CU AUTORITATEA DE REGLEMENTARE DIN LITUANIA.....	31
9. DEFINIREA CADRULUI DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ A SERVICIILOR DE APĂ ȘI DE CANALIZARE DIN ROMÂNIA	34
9.1 Pilonii reglementării economice a serviciilor	34
9.2 Detalii privind noul cadru de reglementare a serviciilor	35
9.2.1 Perioada de reglementare a serviciilor	35
9.2.2 Cerințe privind elaborarea planului de afaceri	36
9.2.3 Cerințe privind ajustarea sau modificarea prețurilor și tarifelor.....	37
9.2.4 Nivelul redevenței/Metoda de calcul	37
9.2.5 Rata de suportabilitate	38
9.2.6 Definirea unui cadru informațional	39

10. PROPUNERI DE MODIFICARE A CADRULUI LEGAL ACTUAL PENTRU REGLEMENTAREA ECONOMICĂ A SERVICIILOR DE APĂ ȘI DE CANALIZARE DIN ROMÂNIA.....	42
10.1 Abordare privind modificarea cadrului legal	42
10.2 Armonizarea legislativă/ tehnică legislativă	43
10.3 Propuneri concrete de modificare a legislației în vigoare pentru reglementarea economică a serviciilor de apă și de canalizare.....	44
11. CONSIDERENTE FINALE	49
ANEXA 1. CADRUL LEGAL DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ A SERVICIILOR - ELEMENTE COMPLEMENTARE	53
ANEXA 2. PROPUNERI DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ A SERVICIILOR ÎN ROMÂNIA	68
Guvernanța în sector.....	70
Reglementarea economică	72
Consolidarea capacității administrative.....	92
ANEXA 3. Sinteză propuneri formulate în cadrul altor asistențe tehnice	97
BERD - Extras Raport Opțiuni Strategice	97
BERD - Extras Raport Metodologia de Tarifare	101
BERD - Extras Raport Final	104
WICS - Extras Raport Final.....	108
Banca Mondială - Extras Prezentări Seminar Inițial.....	113
Banca Mondială - Extras Raport ce prezintă viziunea recomandată și un sumar executiv al schiței pentru Strategia Națională pentru Sectorul de Alimentare cu Apă și Canalizare (Rezultat 7).....	120
ANEXA 4. SINTEZĂ RAPORT PRIVIND ELABORAREA UNEI PROCEDURI DE STABILIRE A PROFITULUI REZONABIL PENTRU SERVICIILE DE UTILITĂȚI PUBLICE.....	142
ANEXA 5. MĂSURI DE REFORMĂ A SECTORULUI DE APĂ ȘI DE CANALIZARE, PROPUSE PRIN PNRR (VERSIUNEA IUNIE 2021)	155
ANEXA 6. PROPUNERI LEGISLATIVE DE ADOPTARE A REGLEMENTARII ECONOMICE A SERVICIILOR DE APA SI DE CANALIZARE.....	158

LISTĂ FIGURI

Figura 1. Elemente cu impact privind reglementarea economică.....	5
Figură 2. Cadrul strategic și planul de acțiune pentru sectorul de apă și de canalizare....	18
Figură 3. Piloni strategici	19
Figură 4. Piloni de reglementare economică a serviciilor	34

LISTĂ TABELE

Tabel 1. Sinteza elementelor de reglementare (legislație în vigoare)	6
Tabel 2. Propuneri de reglementare economică a serviciilor (Activitatea 1)	9
Tabel 3. Elementele propunerilor formulate de WICS cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare	12
Tabel 4. Elementele propunerilor formulate de BERD cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare	14
Tabel 5. Elementele propunerilor formulate de Banca Mondială cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare	20
Tabel 6. Cadrul juridic de reglementare a serviciilor în Lituania	25
Tabel 7. Elemente esențiale privind reglementarea economică a serviciilor	34
Tabel 8. Elemente esențiale pentru definirea unui cadru informațional	40
Tabel 9. Propuneri de modificare/completarea Legii 241/2006	44
Tabel 10. Propunere de metodologie de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri	45

LISTĂ ABREVIERI

AAC	Alimentare cu Apă și Canalizare
ACB	Analiza Cost-Beneficiu
ADI	Asociație de Dezvoltare Intercomunitară
AMR	Asociația Municipiilor din România
ANAR	Administrația Națională Apele Române
A.N.R.S.C.	Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice din România
ARA	Asociația Română a Apei
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
CAPEX	Cheltuieli de capital
CE	Comisia Europeană
DEAUU	Documentul European de Achiziție Unic
EBITDA	Profit Înainte de Dobânzi, Taxe și Amortizare
EUR	Euro
EurEau	Federația Europeană a Asociațiilor Naționale ale Serviciilor de Apă
GDPR	Regulamentul General privind Protecția Datelor
IID	Fond de Întreținere, Înlocuire, Dezvoltare
IPC	Indicele prețurilor de consum
IRR	Rata Internă a Rentabilității
ISPA	Instrumentul pentru Politici Structurale de pre-aderare
IT	Tehnologia Informației
IWA	Asociația Internațională a Apei
JASPERS	Asistența comună în vederea sprijinirii proiectelor în regiunile europene
KPI	Indicatori cheie de performanță
MAP	Ministerul Apelor și Pădurilor
MFE	Ministerul Fondurilor Europene
MLPDA	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației
NRW	Apa care nu aduce venituri
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OFWAT	Autoritatea de Reglementare pentru Serviciile de Apă din Marea Britanie (Anglia și Țara Galilor)
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
OPEX	Cheltuieli de exploatare
OR	Operator Regional
OUG	Ordonanța de Urgență a Guvernului
p.e.	Populație echivalentă
PIB	Produs Intern Brut
PISSA	Asistența tehnică pentru consolidarea sectorului de apă și apă uzată

	din România
PMA	Plan de management al activelor
PNRR	Plan Național de Relansare și Reziliență
POIM	Programul Operațional Infrastructură Mare
POS Mediu	Programul Operațional Sectorial Mediu
PPP	Parteneriat Public-Privat
RAS	Servicii de Consultanță Rambursabile
RIR	Rata Internă de Rentabilitate
ROE	Rentabilitatea Capitalului Propriu
ROC	Operator Regional
ROCE	Rentabilitatea Capitalului Angajat
RON	Leu nou românesc
SAMTID	Program de dezvoltare a infrastructurii în orașele mici și mijlocii (Small and medium towns infrastructure development)
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UAT	Unitate Administrativ Teritorială
UE	Uniunea Europeană
UWWTD	Directiva privind epurarea apelor uzate urbane
VERT	Consiliul Național pentru Reglementare a Energiei (Lituania)
WAREG	Autoritățile de reglementare în domeniul apei din Europa
WICS	Comisia pentru Industria Apei din Scoția
WSS	Furnizarea apei și Sanitație
WWS	Servicii de epurare a apelor

SUMAR EXECUTIV

Pentru punerea în context a propunerilor de reglementare economică a serviciilor de apă și de canalizare, în cadrul acestei activități a fost realizată mai întâi o analiză a cadrului legal actual, analiză structurată pe mai multe elemente de interes, după cum urmează: perioada de reglementare, strategie de tarifare/prețuri și tarife, suportabilitate, redevență, indicatori de performanță, subvenții/ ajutor de stat, ajutoare sociale, programe/ planuri de investiții respectiv fonduri de rezervă.

Aceiași abordare (structurare a informațiilor pe elemente de interes) a fost avută în vedere și la analizarea propunerilor de consolidare/ reformare a sectorului de apă și de canalizare, realizate în cadrul mai multor Asistențe Tehnice.

Asistențele tehnice care au fost analizate, au vizat Acordul PISSA BERD încheiat cu MFE, RAS Banca Mondială încheiat cu MAP, respectiv asistența tehnică furnizată de WICS prin Programul pentru Reforme Structurale al Comisiei Europene.

Complementar, au fost prezentate în sinteză și propuneri privind stabilirea profitului rezonabil, așa cum au fost ele formulate de către Asociația Municipiilor din România (AMR), Partener în cadrul proiectului cu finanțare europeană implementat la nivelul A.N.R.S.C. precum și un extras din PNRR, care făcea referire la reforma sectorului de apă dar și necesitatea introducerii reglementării economice a serviciilor.

Nu în ultimul rând, au fost realizate mai multe analize și sinteze privind reglementarea economică a serviciilor în Lituania, statul membru selectat ca model de bună practică pentru etapa următoare de consolidare a A.N.R.S.C..

Pe baza acestor analize și sinteze privind consolidarea sectorului de apă și de canalizare, respectiv a măsurilor de reglementare economică a serviciilor, Consultatul împreună cu A.N.R.S.C. au agreeat un pachet de măsuri care să fie aplicat la nivel național cu detalierea unor cerințe concrete de aplicare a acestora. Astfel, principalele componente ale reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare în România privesc:

- Definirea perioadei de reglementare a serviciilor
- Introducerea obligativității realizării unui plan de afaceri
- Cerințe privind stabilirea, modificarea/ ajustarea prețurilor și tarifelor
- Cerințe/ modalitatea de stabilire a redevenței
- Repere privind rata de suportabilitate
- Stabilirea unui cadru informațional pentru reglementarea economică

Cadrul general de reglementare economică a serviciilor astfel definit a fost transpus ulterior în propuneri de modificare a legislației în vigoare, respectiv:

- Propunere de modificare și completare a Legii nr. 241/2006 privind serviciul de alimentare cu apă și de canalizare

- Propunere de Ordin al Președintelui A.N.R.S.C. privind aprobarea Metodologiei de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare aferentă reglementării economice

Pentru implementarea noului cadru de reglementare economică a serviciilor nu va fi suficientă însă adoptarea unor noi prevederi legale, ci va fi nevoie de o consolidare a capacității administrative la nivelul A.N.R.S.C. dar și de o pregătire a operatorilor de servicii/ altor entități implicate în acest proces.

De asemenea, odată adoptat noul cadru legislativ de reglementare economică a serviciilor va fi necesară adoptarea și a altor reglementări terțiare cum ar fi (fără a ne limita la acestea) cele legate de definirea cadrului informațional (elemente concrete de raportat) și a cerințelor de raportare a acestora.

Aceasta nouă etapă de dezvoltare a sectorului de apă și de canalizare este una foarte provocatoare, însă aceasta opțiune este considerată singura soluție viabilă pentru creșterea eficienței furnizării serviciilor și asigurării conformării cu Directivele UE. Pentru aceasta, este foarte important ca toți partenerii din sistem să fie implicați în mod activ în acest proces de consolidare, iar autoritățile centrale cu responsabilități în domeniu să își asume politic această reformă în mod real.

1. INTRODUCERE

1.1 Cerințe contractuale

Acest Raport este elaborat în cadrul Activității 2 a Contractului de Servicii semnat între Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (A.N.R.S.C.) și BDO Business Advisory (Asocierea), Lider al Asocierii BDO Business Advisory, Water Industry Commission for Scotland și Gîscan, Țibuleac și Asociații, în data de 3 august 2020. Obiectul Contractului îl constituie prestarea de servicii pentru îmbunătățirea reglementării serviciilor publice comunitare de alimentare cu apă și de canalizare în cadrul proiectului „Întărirea capacității administrative a Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice pentru reglementarea, autorizarea, evaluarea și monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice”, cod proiect 127462, finanțat prin Programul Operațional Capacitate Administrativă.

Activitatea 2: Elaborarea unei propuneri de îmbunătățire a cadrului de reglementare economică și a metodologiei de avizare/aprobare de către A.N.R.S.C. a prețurilor și tarifelor în sectorul de apă și apă uzată, ținând cont de investițiile și eficiența investițiilor realizate de operatori stabilite în contractele de delegare a gestiunii serviciului și/sau în planurile de afaceri vizează o propunere de modificare a Ordinului președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007 privind aprobarea Metodologiei de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare.

La finalul acestei activități va fi realizat un document final „Propuneri de modificare a legislației și de îmbunătățire a reglementării economice în domeniul serviciilor de alimentare cu apă și canalizare”, care va fi înaintat echipei de proiect și conducerii A.N.R.S.C.

Mai mult, în cadrul acestei activități se vor disemina rezultatele obținute după terminarea metodologiei, în cadrul unei reuniuni de lucru pentru 45 de operatori din sectorul de apă și apă uzată.

1.2 Scopul raportului

Pe baza rezultatelor analizei cadrului legislativ național realizate de către experții interni A.N.R.S.C., a rezultatelor analizei comparative la nivel european prezentate în cadrul Activității 1 a proiectului, și a propunerilor înaintate în cadrul celorlalte proiecte de asistență tehnică din sector (Acord PISSA BERD încheiat cu MFE, RAS Banca Mondială încheiat cu MAP, asistența tehnică furnizată de WICS prin Programul pentru Reforme Structurale al Comisiei Europene), precum și a analizei detaliate a metodologiei actuale de tarifare (Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007), se vor elabora propuneri de îmbunătățire a cadrului de reglementare economică și de stabilire, ajustare și modificare a tarifelor în sectorul de apă și apă uzată.

1.3 Limitări

Raportul de față se folosește de analiza rezultată din cadrul Activității 1, precum și pe rezultatele altor asistente tehnice. Informațiile analizate s-au limitat pe de-o parte la documentele/ rapoartele disponibile, iar pe de altă parte la elementele relevante pentru reglementarea economică a serviciilor.

Tot în acest context trebuie menționat că măsurile de reglementare economică a serviciilor au avut în vedere doar acele măsuri care pot fi implementate în momentul de față la nivelul sectorului, ținând cont de stadiul de dezvoltare a sectorului și de elementele de cultură administrativă și de management la nivel național. Consultanții, dar și A.N.R.S.C. sunt conștiente că aceste măsuri de reformă a reglementării serviciilor sunt intermediare, într-o etapă ulterioară urmând a fi aplicate măsuri mai complexe, similare celor adoptate la nivelul WICS dar și altor reglementatori economici din Uniunea Europeană.

2. ANALIZA LEGISLAȚIEI ÎN VIGOARE PRIVIND REGLEMENTAREA SERVICIILOR ÎN ROMÂNIA

În scopul analizării cadrului legislativ național privind reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare, Consultantul a avut în vedere mai multe elemente de impact după cum este prezentat în figura de mai jos.

Figura 1. Elemente cu impact privind reglementarea economică

Întrucât în momentul de față aspecte legate de planul de afaceri nu se regăsesc în legislația națională, acest element de analiză nu a fost considerat pentru demersul de față.

Analiza prevederilor legale naționale cu privire la prețuri și tarife s-a bazat pe analiza realizată de echipa de specialiști a A.N.R.S.C., conform responsabilităților asumate în cadrul proiectului cu finanțare europeană. Aceasta analiza a pus un accent deosebit pe prevederile metodologiei actuale de modificare și ajustare a prețurilor și tarifelor (Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007).

Această analiză realizată de specialiștii A.N.R.S.C. a fost împărțită pe mai multe situații întâlnite în practică, respectiv:

- (1) Analiza reglementării economice aferentă prețurilor și tarifelor pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare prestate prin intermediul infrastructurii specifice realizată din fonduri publice asigurate de la bugetul local și/sau veniturile proprii ale operatorilor
- (2) Analiza reglementării economice aferentă prețurilor și tarifelor pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare prestate prin intermediul

infrastructurii specifice dezvoltată din fonduri europene nerambursabile și/sau de la bugetul de stat

(3) Analiza reglementării economice aferentă contractului de concesiune încheiat între municipiul București și S.C. APA NOVA București S.A

(4) Analiza reglementării economice aferentă contractului de concesiune încheiat între municipiul Ploiești și S.C. APA NOVA Ploiești S.R.L.

Totodată, această analiză realizată de specialiștii A.N.R.S.C. a fost completată cu o prezentare succintă a cadrului legislativ european cu impact în domeniul realizării reglementării economice, a cadrului legislativ cu privire la măsurile economice-sociale și fiscale adoptate pentru asigurarea accesului populației la serviciile de alimentare cu apă și de canalizare, dar și cu o analiză comparativă între reglementările economice aplicabile prețurilor și tarifelor aferente investițiilor realizate de autoritățile administrației publice locale în infrastructura de apă și investițiile realizate de operatorii regionali.

Complementar față de documentul realizat de specialiștii A.N.R.S.C., Consultatul a realizat și un sumar al principalelor prevederi legale cu impact asupra reglementării economice a serviciilor, respectiv pentru aspecte privind suportabilitatea, redevența, indicatorii de performanță, subvenții/ ajutor de stat, ajutoare sociale, programe/ planuri de investiții și fonduri de rezervă. Sinteza acestor prevederi legale complementare este prezentată în cadrul Anexei 1 la prezentul Raport.

Elementele de reglementare a serviciilor (raportat la temele menționate anterior), așa cum a rezultat în urma analizării cadrului legislativ național în vigoare, sunt prezentate în sinteză în tabelul de mai jos.

Tabel 1. Sinteza elementelor de reglementare (legislație în vigoare)

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
Perioada de reglementare	DA	Strategia tarifară se elaborează pentru o perioadă de minimum 5 ani.
Prețuri și tarife	DA	Principii aplicabile Tipuri de prețuri și tarife Elemente privind elaborarea strategiei de tarifare Modalitatea de stabilire, modificare și ajustare a prețurilor și tarifelor
Planuri de afaceri reglementate	DA	N/A
Suportabilitate	DA	Modalitate de calcul Rata de suportabilitate Alte considerații privind suportabilitatea

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
Redevență	DA	Modalitatea de calcul
Indicatori de performanță	DA	Obligativitatea stabilirii de obiective Stabilirea acestora în baza unui studiu de specialitate Monitorizarea realizării acestora Penalitățile și sancțiunile pentru nerespectarea indicatorilor de performanță
Subvenții/ Ajutor de stat	DA	Obligații specifice de serviciu public Recuperarea costurilor de exploatare și de investiție poate implica și alocații bugetare (inclusiv sub incidența ajutorului de stat) Compensație pentru obligația de serviciu public Subvenții acordate pentru menținerea echilibrului contractual
Ajutoare sociale	DA	Acordarea de ajutoare lunare de la bugetul local pentru familiile și persoanele singure Limitele de venituri pentru acordarea ajutorului lunar Prevederi privind cuantumul, condițiile, organizarea acordării ajutorului lunar și modalitatea de decontare
Programe/ Planuri de investiții	DA	Responsabilități privind elaborarea și aprobarea programelor de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de utilități publice existente, precum și a programelor de înființare a unor noi sisteme. Investiții/programele de investiții incluse în contractul de delegare
Fonduri de rezervă	DA	Obligația constituirii, alimentării și utilizării unui fond de rezervă (pentru întreținerea, înlocuirea și

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
		dezvoltarea sistemelor de utilități publice) Categorii de entități eligibile Modalități de constituire și de utilizare a acestor fonduri de rezervă

3. PROPUNERI REZULTATE ÎN URMA ANALIZEI COMPARATIVE LA NIVEL EUROPEAN

Pentru realizarea analizei comparative a cadrului de reglementare a serviciilor în state membre UE au fost avute în vedere mai multe documente emise de instituții internaționale, printre care enumerăm: WAREG Nivelul de suportabilitate în Sistemele de apă din Europa 2017, OECD Guvernanța instituțiilor de reglementare din sectorul de apă și apă uzată 2015, Comisia Europeană - Serviciile de apă în UE 2015, EurEau - Guvernanța serviciilor de apă în UE 2018.

În urma realizării analizei comparative la nivel european, consultantul a realizat mai multe propuneri de reglementare economică a serviciilor, acestea fiind prezentate în sinteză în tabelul de mai jos, iar în mod detaliat în Anexa 2.

Pentru a păstra o modalitate unitară de analiza a informațiilor, propunerile de reglementare economică a serviciilor vor fi structurate pe aceleași teme de reglementare considerate la analiza cadrului legislativ actual de reglementare.

Tabel 2. Propuneri de reglementare economică a serviciilor (Activitatea 1)

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
Perioada de reglementare	DA	Perioada de reglementare a serviciilor (5 ani)
Prețuri și tarife	DA	Stabilirea strategiilor de tarifare pe baza de planuri de afaceri
Planuri de afaceri reglementate	DA	<ul style="list-style-type: none"> - Cerința privind elaborarea planului de afaceri - Elemente minime plan de afaceri - Elaborare pe baza principiilor metodologiei de Analiza Cost-Beneficiu (Hotărârea 677/2017) - Planurile de afaceri vor include planuri de investiții pe durata strategiei de tarifare - Măsuri de creștere a eficienței, de inclus obligatoriu în planurile de afaceri - Repere pentru marja de profit rezonabil
Suportabilitate	DA	Stabilirea unui nivel de referință de 2,5% pentru rata de suportabilitate
Redevență	DA	<p>Stabilirea redevenței în funcție de amortizarea patrimoniului public:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strategiile de tarifare realizate pe baza planurilor de afaceri vor avea atașat și o evoluție a redevenței anuale

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
		<p>pentru aceeași perioadă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în strategia de tarifare propusă nu poate fi mai mic decât nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în ultimul an din strategia de tarifare precedentă - Includerea amortizării pe ani trebuie să aibă un trend crescător, aproximativ liniar - Redevența ar trebui să fie cel puțin egală cu serviciul datoriei aferent împrumuturilor pentru finanțarea/co-finanțarea proiectelor de investiții - Redevența pentru bunurile publice va fi calculată în funcție de durata medie de viață a activelor respective - Nivelul redevenței și includerea eșalonată a echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public în tarif ar trebui să fie corelate și cu nevoia de investiții rezultată din planul de management al activelor al societății
Indicatori de performanță	NU	
Subvenții/Ajutor de stat	NU	
Ajutoare social	NU	
Programe/Planuri de investiții	DA	Doar ca cerință a realizării planurilor de afaceri
Fonduri de rezervă	NU	

4. PROPUNERI FORMULATE ÎN CADRUL ALTOR PROIECTE DE ASISTENȚĂ TEHNICĂ DIN SECTOR

Complementar propunerilor formulate în cadrul activității de analiză comparativă la nivel european, Consultatul a analizat propunerile înaintate în cadrul celorlalte proiecte de asistență tehnică din sector, respectiv Acord PISSA BERD încheiat cu MFE, RAS Banca Mondială încheiat cu MAP și asistența tehnică furnizată de WICS prin Programul pentru Reforme Structurale al Comisiei Europene.

Pentru identificarea celor mai relevante propuneri, distinct față de mențiuni specifice cu privire la reglementare economică a serviciilor, Consultantul va analiza propuneri care privesc strategia de tarifare, sistemul de subvenții, planuri de investiții, sistemul de redevență, indicatori de performanță, cotă de profit/profitul rezonabil, și suportabilitate.

Sinteza propunerilor formulate în cadrul celorlalte proiecte de asistență tehnică este prezentată în cadrul Anexei 3 la prezentul Raport.

4.1 WICS - Asistență tehnică pentru consolidarea reglementării economice și de mediu în sectorul de apă și canalizare din România

---

Recomandări pentru A.N.R.S.C.

Cadrul informațional pe care l-au testat WICS și A.N.R.S.C. la Compania de Apă Someș, ApaVital și Acet Suceava ar trebui extins la toți operatorii regionali. Va fi nevoie cam de trei exerciții de completare a acestor tabele pentru ca fiecare companie să furnizeze informații corespunzător de solide. Un element cheie în acest cadru informațional este legat de programul viitor de investiții propus. În acest moment, abordarea în România a fluctuat de la Master Planurile atotcuprinzătoare (care sunt prea complexe pentru a putea fi ținute la zi) la acțiuni ad hoc (ce acces am putea avea la bani de investit?). Trebuie să existe o declarație clară a ANAR pentru fiecare operator privind axele sale prioritare de investiții. De asemenea, trebuie să existe declarații privind aspirațiile investiționale din partea Ministerului Sănătății cu privire la calitatea apei, din partea autorităților locale privind extinderea rețelelor și din partea operatorilor privind îmbunătățirea serviciilor prestate și eficiența operațiunilor lor. În sfârșit, autoritățile centrale vor trebui să decidă asupra liniilor prioritare de investiții. Aceste priorități vor trebui să fie aliniate cu promisiunile pe care statul român le va avea de făcut în fața Comisiei Europene.

Este vital ca A.N.R.S.C. să nu încerce să reducă extinderea tabelelor de informații. Experiența sugerează că aceste informații probabil vor crește în timp (de exemplu, dacă reglementatorul vrea să aplice stimulente personalizate, va trebui să colecteze informațiile necesare pentru a stabili dacă stimulentele respective au fost eficiente). Mai important, experiența din Scoția și alte jurisdicții unde reglementarea este bine înrădăcinată sugerează că în timp reglementatorii au nevoie să înțeleagă mai multe despre starea și performanțele activelor. Scoția încă lucrează la elaborarea cerințelor de informații în această privință.

A.N.R.S.C. trebuie să aibă autoritatea de a stabili tarife pe baza planurilor de afaceri ale operatorilor. Aceasta trebuie să poată cere atingerea unor ținte de eficiență și să convină asupra nivelurilor de servicii. Cel mai important, trebuie să poată să impună o „constrângere de buget strict” asupra operatorilor regionali pentru a asigura că aceștia operează eficient și eficace și în interesul clienților. Acest lucru va impune stabilirea unor ținte privind eficiența costurilor operaționale și a cheltuielilor de capital și asigurarea că astfel planurile de afaceri ale operatorilor se pot amenda (dacă este necesar) pentru a reflecta progresul corespunzător către un nivel adecvat de eficiență. Va trebui să stabilească dacă va folosi instrumente de benchmarking românești sau internaționale pentru frontiera de eficiență.

A.N.R.S.C. trebuie să stabilească prețurile pentru perioade de cinci ani (o durată mai mare este mai bună - dar 5 ani este probabil suficient pentru început). Prețurile trebuie stabilite relativ la inflație, întrucât acesta este principalul factor de cost și suportabilitate. Un operator regional trebuie să poată să schimbe prețurile convenite numai în cazul în care a survenit un eveniment semnificativ în afara controlului său (o schimbare a valorilor maxime admise pentru parametri de la ANAR, impozite locale, etc.). A.N.R.S.C. trebuie să specifice materialitatea ca parte din instrucțiunile pe care la oferă pentru redactarea unui plan de afaceri. Operatorul trebuie să poată să se bazeze 100% că va avea permisiunea de a percepe tarifele în funcție de profilul tarifar convenit. Operatorii trebuie să poată să perceapă tarife conform cu profilul de prețuri convenit și să ofere asigurări similare și lanțurilor lor de aprovizionare.

A.N.R.S.C. trebuie să pună la punct un proces de stabilire a prețurilor care să se bazeze pe dovezi solide și analiză și să se asigure că livrabilele pot fi rezonabil realizate cu fondurile care sunt permise.

Un extras al celor mai importante referiri la reglementarea economică a serviciilor (directe sau indirecte) este prezentat în cadrul Anexei 3 la prezentul Raport.

În sinteză, propunerile formulate de WICS cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare au vizat următoarele elemente:

Tabel 3. Elementele propunerilor formulate de WICS cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
Perioada de reglementare	DA	Un cadru eficient de reglementare economică necesită ca prețurile să fie stabilite pentru o perioadă de cel puțin 5 ani și să reflecte planurile de afaceri analizate ale operatorilor regionali.
Prețuri și tarife	DA	A.N.R.S.C. trebuie să aibă autoritatea de a stabili tarife pe baza planurilor de afaceri ale operatorilor.
Planuri de afaceri reglementate	DA	Planuri de afaceri trebuie să prezinte programul de investiții, ținta de eficiență, nivelurile de servicii promise, puterea financiară a operatorului și profilul de preț necesar pentru a realiza investițiile. A.N.R.S.C. acordă îndrumare operatorilor regionali pentru întocmirea planurilor lor de afaceri care să reflecteze politica Guvernului României și așteptările Uniunii Europene.
Suportabilitate	DA	Pentru a atenua impactul majorărilor de preț și a permite furnizarea unui serviciu de apă sustenabil, operatorii trebuie să ia în

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
		<p>considerare majorarea prețurilor într-un ritm treptat. Majorările tarifare anuale reale de mai puțin de 2% până în 2040 ar asigura că operatorii-pilot sunt companii sustenabile și de succes.</p> <p>Costurile unitare vor fi probabil mult mai mari în zonele rurale. Dacă cetățenii din zonele rurale trebuie să suporte în întregime costurile serviciilor prestate lor, va exista fie o rată extrem de scăzută de branșare/racordare, fie vor fi probleme grave de suportabilitate.</p>
Redevență	NU	-
Indicatori de performanță	DA	Planurile de afaceri ale operatorilor trebuie să conțină indicatori de performanță asupra nivelurilor de servicii. Acest lucru va impune stabilirea unor ținte privind eficiența costurilor operaționale și a cheltuielilor de capital și asigurarea că astfel planurile de afaceri ale operatorilor se pot modifica (dacă este necesar) pentru a reflecta progresul corespunzător către un nivel adecvat de eficiență.
Subvenții/ Ajutor de stat	DA	România va trebui să se gândească la modul în care cetățenii vor plăti pentru serviciile de apă.
Ajutoare social	NU	-
Programe/ Planuri de investiții	DA	România trebuie să încerce să acceseze fonduri europene pentru sectorul de apă pe baza planurilor de afaceri ale operatorilor care să fie aprobate de A.N.R.S.C.. JASPERS ar putea analiza planurile de afaceri, iar A.N.R.S.C. le-ar aproba pentru a asigura CE că fondurile vor fi folosite eficient și eficace. JASPERS ar putea analiza și evaluarea performanțelor făcută de A.N.R.S.C. pentru a asigura garantarea probității și eficiența folosirii fondurilor europene.
Fonduri de rezervă	NU	-

4.2 BERD - Asistență tehnică pentru consolidarea Sectorului de apă și apă uzată în România

Principala concluzie a PISSA este ca sectorul are un potențial semnificativ de dezvoltare și este necesară o reformă a sectorului pentru un nou impuls. Reforma ar trebui să se bazeze pe următorii pași cheie:

1. **Este inițiată buna guvernare, prin roluri și responsabilități clare.** La nivel național, Guvernul ar trebui să își transmită angajamentul pentru o guvernare îmbunătățită și o reglementare mai puternică și să stabilească responsabilități clare pentru conformarea la cerințele UE. La nivel regional, este nevoie de responsabilități clare ale OR, ADI, ale autorităților locale și consiliilor județene, în ceea ce privește calitatea serviciilor și investițiile.

2. **Reglementarea sectorului este îmbunătățită.** A.N.R.S.C. ar trebui să devină reglementatorul economic al sectorului. Ar trebui introduși și monitorizați indicatori de performanță clari, care să includă: investiții anuale, performanța operațională, performanța financiară, etc. Sistemul de licențiere ar trebui să fie eficientizat și coerent pentru toți operatorii din țară.

3. **Regionalizarea este consolidată, prin intermediul OR și ADI mai puternice, eficiente și mature.** La nivelul OR, eficiența sporită și guvernarea necesită: implementarea strategiilor tarifare bazate pe planuri de afaceri; implementarea măsurilor de îmbunătățire a eficienței costurilor, inclusiv eficiența personalului, reducerea apei care nu aduce venituri, eficiență energetică; cele mai bune practici de management al activelor; politici și practici orientate spre client etc. Pentru OR care nu mai pot susține rolul pentru care au fost creați, un pas următor ar fi **fuziunea lor cu un OR mai puternic**. Atât OR, cât și ADI trebuie să fie conștiente de capacitatea lor și să se străduiască să o îmbunătățească. Foile de parcurs ar putea ajuta în acest proces.

4. **Politica tarifară este îmbunătățită.** Este necesară o revizuire semnificativă a abordării privind strategiile de tarifare, luând în considerare: dificultățile în aprobarea strategiilor tarifare, „legarea” strategiilor tarifare propuse de finanțarea europeană, necesitatea de a lega tarifele de planurile de afaceri și investițiile viitoare, plus necesitatea respectării principiilor Ghidului ACB privind suportabilitatea și includerea treptată a amortizării patrimoniului public în tarif. Aplicarea unui sistem de subvenționare a gospodăriilor cu venituri mici de către autoritățile locale sau ADI este esențială, pentru a menține un nivel ridicat de colectare a facturilor, în special în zonele rurale cu cerere redusă și cu venituri mici ale gospodăriei.

Un extras al celor mai importante referiri la reglementarea economică a serviciilor (directe sau indirecte) este prezentat în cadrul Anexei 3 la prezentul Raport.

În sinteză, propunerile formulate de BERD cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare au vizat următoarele elemente:

Tabel 4. Elementele propunerilor formulate de BERD cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
Perioada de reglementare	NU	-
Prețuri și tarife	DA	Propunerea unei abordări unitare la nivel de sector pentru ajustarea/modificarea strategiilor de tarifare realizate pe POIM:

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
		<p>abordare, proces, aprobare, etc.</p> <p>Propunerea unei abordări unitare la nivel de sector pentru ajustarea/gândirea strategiilor de tarifare în cazul fuziunii operatorilor regionali.</p> <p>Strategiile de tarifare pe termen mediu ar trebui să fie realizate în continuare pe baza principiilor metodologiei de Analiza Cost-Beneficiu ca parte a procesului de pregătire a studiilor de fezabilitate finanțate din POIM.</p> <p>Strategii de tarifare bazate pe planuri de afaceri pregătite de către operatorii regionali și validate/monitorizate de ADI și A.N.R.S.C.</p> <p>Operatorii regionali vor avea strategii de tarifare în mod continuu fără discontinuități în timp.</p> <p>Propunere de a avea o abordare unitară privind tariful binom la nivel de sector. Propunere de a lega partea fixă a tarifului binom de elementele de capital din tarife (amortizare și redevență). Propunere de a avea proiecte pilot pentru operatori care au un număr mare de clienți cu consum redus sau consum zero;</p>
Planuri de afaceri reglementate	DA	<p>Planificarea afacerilor pe perioade de 4-7 ani va deveni obligatorie pentru toți operatorii regionali ca parte a procesului de luare a deciziilor (tranziție către o abordare pro-activă).</p> <p>Planurile de afaceri vor include măsuri de reducere a pierderilor, măsuri de eficiență energetică, planuri de management a activelor, măsuri de creștere a eficienței personalului (inclusiv ținte de performanță).</p> <p>Implementarea planurilor de afaceri va fi monitorizată de ADI și A.N.R.S.C.</p>
Suportabilitate	DA	<p>Importanța eficienței operaționale la nivel de OR, având în vedere potențialul neutilizat de generare a veniturilor (venituri care pot fi utilizate pentru a finanța o parte din investiții); acest potențial este împiedicat de</p>

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
		neajustarea tarifelor la nivelul cerut (rata de suportabilitate de 2,5%). Majoritatea OR nu respectă nivelul minim de suportabilitate necesar.
Redevență	DA	<p>Strategiile de tarifare viitoare care vor fi realizate și incluse în contractele de delegare ar trebui să aibă atașate și o evoluție a redevenței anuale pentru aceeași perioadă (fie în RON/m³, fie în suma absolută - RON/an), pentru a ilustra clar cât din creșterile anuale de tarife sunt datorate acoperirii costurilor de operare și cât datorate includerii amortizării în redevență.</p> <p>Metodologie comună la nivel de sector pentru stabilirea redevenței, care să fie legată de echivalentul amortizării patrimoniului public (infrastructurii).</p> <p>Strategiile de tarifare ar trebui să aibă atașate planuri de includere graduală a echivalentului amortizării patrimoniului public (infrastructurii) în tarif, considerând limitările de suportabilitate (acesta este un element critic pentru a asigura acoperirea totală a costurilor pe termen lung).</p>
Indicatori de performanță	DA	<p>Ar trebui introduși și monitorizați indicatori de performanță clari, care să includă: investiții anuale, performanță operațională, performanță financiară, etc.</p> <p>Stabilirea unui set de indicatori de performanță a managementului (KPI) comun pentru toți OR (responsabili: A.N.R.S.C.)</p>
Subvenții/ Ajutor de stat	DA	Propunere de a avea o abordare unitară privind ajutorul pentru servicii de apă, bazată pe metodologia de la încălzire.
Ajutoare social	DA	<p>Consolidarea operațiunilor din sectorul apei necesită include tarife sociale pentru cele mai sărace persoane.</p> <p>Propunerea de a avea proiecte pilot pentru operatorii regionali care operează în județe cu venituri reduse ale gospodăriilor și au tarife relativ ridicate.</p>
Programe/ Planuri de investiții	DA	Prioritate: Creșterea bonității furnizorilor de apă, prin valorificarea întregului lor potențial mobilizând finanțări pentru investițiile de capital.

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
		<p>Strategiile de tarifare bazate pe planuri de afaceri vor avea atașate planuri de investiții din surse proprii, a căror implementare va fi monitorizată de ADI/A.N.R.S.C.</p> <p>Niciun OR nu are capacitatea reală de a implementa investițiile necesare pentru conformitatea UE pe termen scurt și, în unele cazuri, nici măcar investițiile necesare pentru conformare în aglomerările mai mari de 10.000 p.e. • În majoritatea cazurilor, există o mare discrepanță între capacitatea dovedită de implementare a investițiilor în anul de vârf (2015) și media pentru perioada analizată (2012-2017).</p>
Fonduri de rezervă	NU	-

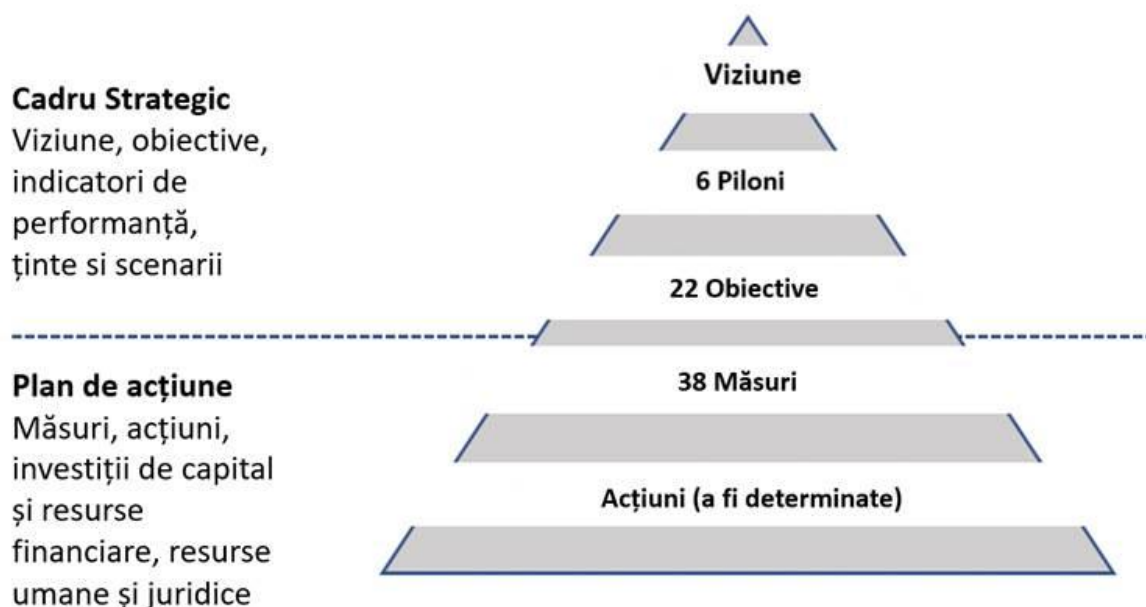
4.3 Banca Mondială - Asistență tehnică acordată României pentru analizarea și abordarea provocărilor apărute în îndeplinirea cerințelor din directiva privind epurarea apelor uzate urbane (DEA UU)

Unul dintre rezultatele importante ale asistenței tehnice oferite de Banca Mondială viza realizarea unei strategii cuprinzătoare, depline pentru sectorul de apă și de canalizare din România.

Cadrul logic propus pentru strategia completă pentru sectorul de apă și de canalizare este construit în jurul unei structuri piramidale, cu 5 straturi succesive. Fiecare strat curge de la precedent într-un mod de sus în jos, așa cum se arată în Figura 2 de mai jos:

- Stratul 1: în partea de sus a piramidei, se află viziunea națională pentru sectorul de apă și de canalizare din România, care rezumă într-o scurtă declarație obiectivele pe termen lung ale sectorului.
- Stratul 2: reprezintă Pilonii Strategici, adică dimensiunile cheie ale strategiei care trebuie abordată pentru a îndeplini viziunea națională.
- Stratul 3: reprezintă obiectivele strategice care sunt grupate sub fiecare pilon strategic. Acestea corespund unei serii de rezultate specifice care trebuie atinse de strategie.
- Stratul 4: reprezintă măsurile prioritare (sau reformele) care trebuie puse în aplicare pentru a atinge diferitele obiective strategice.
- Stratul 5: la baza piramidei, reprezintă lista acțiunilor detaliate (și rezultatele) care trebuie efectuate pentru a implementa cu succes măsurile prioritare.

Figură 2. Cadrul strategic și planul de acțiune pentru sectorul de apă și de canalizare

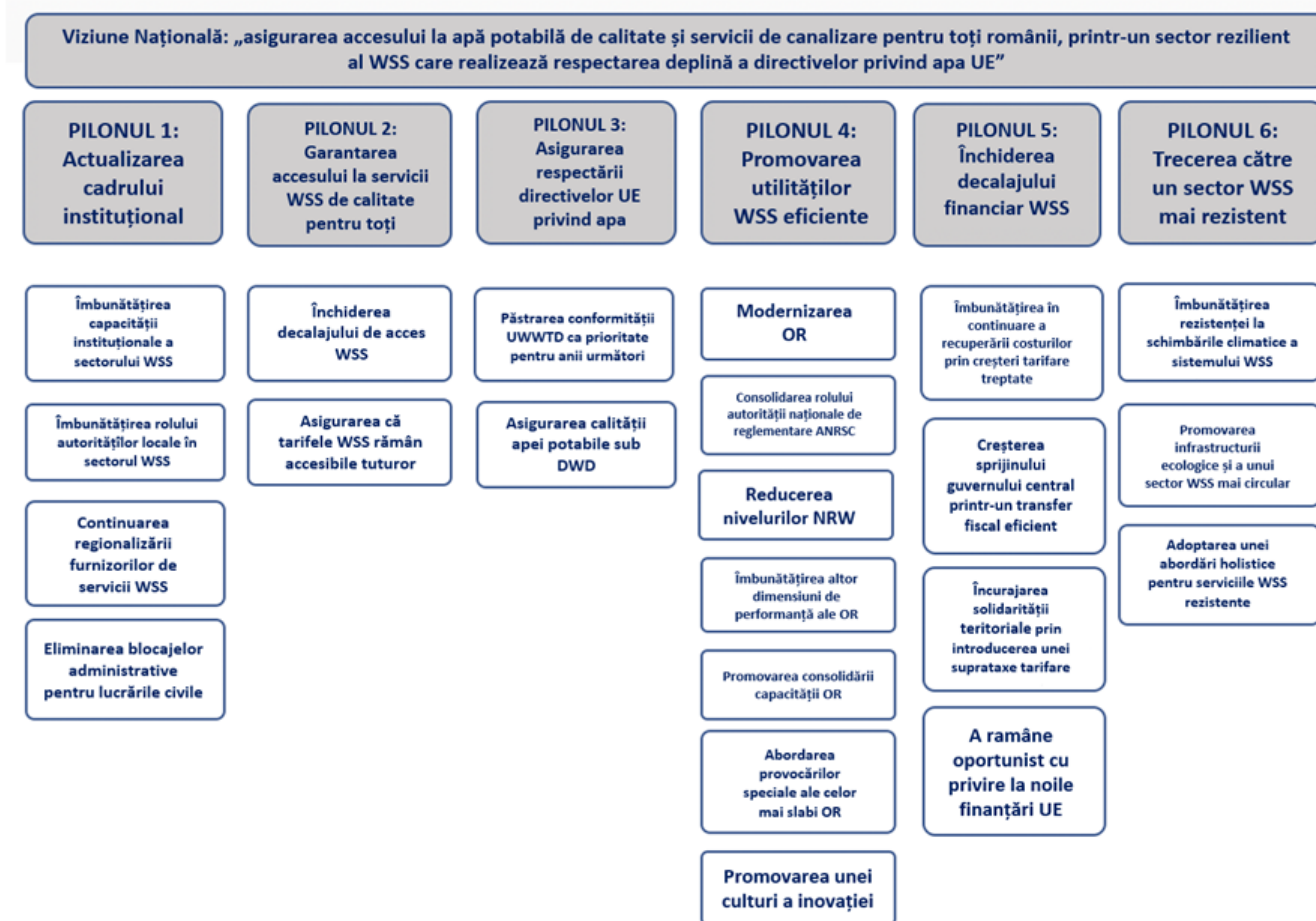

Cadrul logic este alcătuit din două componente majore: Cadrul strategic (straturile 1, 2 și 3) și Planul de acțiune (straturile 4 și 5). Cadrul strategic corespunde părții superioare a piramidei: definește unde va trece sectorul de apă și de canalizare prin viziunea națională, pilonii strategici și obiectivele strategice și este susținut de o serie de indicatori și ținte de performanță. Planul de acțiune este alcătuit din măsurile prioritare (stratul 4) și acțiunile detaliate (stratul 5) și precizează ce se va face pentru a pune în aplicare strategia (măsuri, acțiuni, finanțare).

În documentul realizat de Banca Mondială sunt propuse un total de 6 piloni strategici, care sunt articulați la rândul lor în jurul a 22 de obiective strategice pentru a aborda problemele cheie și provocările identificate în diagnostic. Acești piloni strategici decurg direct din diagnostic și din diferitele obiective strategice de la fiecare și sunt prezentate mai jos:

Figură 3. Piloni strategici

Printre măsurile propuse în cadrul Strategiei pentru sectorul de apă și de canalizare se regăsesc și măsuri privind consolidarea capacității A.N.R.S.C. și introducerea unui cadru specific reglementării economice a serviciilor. Elemente precum suportabilitate, prețuri și tarife, plan de afaceri, planuri de investiții, măsuri de eficientizare, ajutoare pentru persoane cu venituri mici și foarte mici se regăsesc printre propunerile formulate de experții Băncii Mondiale, confirmând încă o dată necesitatea adoptării unui nou sistem de reglementare a serviciilor în România. Un extras al celor mai importante referiri la reglementarea economică a serviciilor (directe sau indirecte) este prezentat în cadrul Anexei 3 la prezentul Raport.

În sinteză, propunerile formulate de Banca Mondială cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare au vizat următoarele elemente:

Tabel 5. Elementele propunerilor formulate de Banca Mondială cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
Perioada de reglementare	NU	-
Prețuri și tarife	DA	<p>Sunt necesare creșteri ale tarifelor pe viitor, pentru a spori capacitatea de auto-finanțare a OR și pentru a realiza obiectivul pe termen mediu de a asigura recuperarea integrală a costurilor cu investițiile și cu exploatarea-întreținerea.</p> <p>Tariful social specific sectorului</p> <p>Niveluri tarifare - recuperarea costurilor totale</p>
Planuri de afaceri reglementate	DA	<p>Planuri de afaceri pe 5 ani</p> <p>Măsuri de eficientizare (printre care și apa care nu aduce venituri, managementul activelor, eficiența comercială, eficiența energetică)</p> <p>Program de investiții convenit</p>
Suportabilitate	DA	<p>Nivelurile și structura actuale ale tarifelor pentru AAC ridică serioase probleme de echitate: pentru a asigura și în viitor suportabilitatea cheltuielilor cu serviciile de AAC pentru cei mai săraci, modul de reglementare actual al prețurilor trebuie schimbat, întrucât se aplică un prag de 2,5% din venitul disponibil al gospodăriilor medii, ceea ce nu îi protejează pe cei săraci.</p> <p>Va trebui abordată suportabilitatea pentru cei săraci ca parte a conformității Directivei Privind Tratarea Apelor Uzate Urbane.</p>
Redevență	NU	-
Indicatori de performanță	DA	Indicatori de performanță prevăzuți în regulamentul serviciului
Subvenții/ Ajutor de stat	DA	<p>Asigurarea de stimulente pentru ca autoritățile și operatorii locali să investească, să respecte și să raporteze în conformitate cu cerințele DEAUU.</p> <p>Introducerea unei subvenții sociale pentru apă pentru persoane cu venituri mici și foarte mici.</p> <p>Introducerea unei contribuții naționale de solidaritate.</p>
Ajutoare social	DA	Introducerea tarifelor sociale de apă și

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
		<p>canalizare pentru clienții OR, pentru a reduce din decalajul de suportabilitate financiară pentru gospodăriile sărace - din nou, astfel pentru OR este mai puțin riscant să se extindă în zonele rurale sărace, și sunt mai ușor de acceptat de către populația locală.</p> <p>A.N.R.S.C. își poate completa actuala definiție a criteriilor privind macro-suportabilitatea financiară cu introducerea unor criterii de micro-suportabilitate - introducerea tarifelor sociale care vizează gospodăriile sărace.</p> <p>Tarifele sociale ar permite creșterea mai mare a tarifelor pentru populația generală și ar aduce mai multe resurse sectorului financiar.</p>
Programe/ Planuri de investiții	DA	Program de investiții convenit Investiții privind conformarea.
Fonduri de rezervă	NU	Stabilirea unui fond la nivelul ROC pentru înlocuirea activelor, permițând constituirea unei rezerve pentru a se asigura că vor fi fondate adecvate.

5. PROPUNERI PRIVIND STABILIREA PROFITULUI REZONABIL PENTRU SERVICIILE DE APĂ ȘI DE CANALIZARE DIN ROMÂNIA

În cadrul proiectului cu finanțare europeană având titlul „Întărirea capacității administrative a Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice pentru reglementarea, autorizarea, evaluarea și monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice” partenerul Asociația Municipiilor din România (AMR) a realizat un Raport privind elaborarea unei proceduri de stabilire a profitului rezonabil pentru serviciile de utilități publice, respectiv pentru serviciile de apă și de canalizare.

În cadrul acestui raport a fost realizată o analiză a profitabilității companiilor la nivel european dar și național, și a fost dezvoltată o metodologie de stabilire a profitului rezonabil.

Concluziile studiilor realizate privind analiza profitul la nivel internațional în sectorul de apă și apă uzată arată că sunt diferențe importante la nivel internațional privind nivelul profitabilității în funcție de tipul de societate (ex. societățile listate la bursă au o profitabilitate mai mare) și de gradul de dezvoltare a țării în care se desfășoară activitatea. S-a constatat astfel ca marja netă pentru companii de apă este în jur de 16% la nivel internațional pe când în România este sub 5%.

Întrucât profitul operatorilor regionali se constituie ca sursa la Fondul IID, și având în vedere necesarul de investiții din perioada următoare atât pentru conformare cu Directivele UE cât și pentru creșterea nivelului serviciilor furnizate, este necesară stabilirea unor repere privind profitul rezonabil în România. Pentru aceasta, este de așteptat ca în cadrul reglementării economice a serviciilor să fie abordată și această temă importantă, consolidând și prin aceasta performanța sectorului de apă și de canalizare din România.

Sinteza celor mai importante informații din raportul realizat de AMR, cu impact asupra reglementării economice a serviciilor, este prezentată în Anexa 4 la prezentul Raport.

6. CONSOLIDAREA CADRULUI DE REGLEMENTARE PENTRU MANAGEMENTUL SUSTENABIL AL SECTORULUI DE APĂ ȘI APĂ UZATĂ, PREVĂZUT ÎN PNRR

Una dintre reformele definite în cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență (versiunea iunie 2021) vizează consolidarea cadrului de reglementare pentru managementul sustenabil al sectorului de apă și apă uzată și pentru accelerarea accesului populației la servicii de calitate conform directivelor europene.

În paralel, este planificată desfășurarea unei reforme mai complexe de consolidare a sectorului de apă și apă uzată din România prin adoptarea unui sistem de reglementare economică a serviciului public.

În vederea asigurării unui cadru legislativ corespunzător unei reglementări economice a serviciilor este necesară reglementarea următoarelor aspecte:

- Autorizarea expresă a A.N.R.S.C. de a reglementa economic serviciile de apă și de canalizare.
- Obligația operatorilor de apă de stabilire a strategiilor tarifare pe baza unor planuri de realizare a serviciului public în condiții de eficiență, pe o perioadă de 5 ani, și care să includă măsuri propuse de creștere a eficienței, plan de investiții atât din surse proprii, cât și din surse atrase, și strategia de tarifare.
- Implementarea principiului privind un nivel minim pentru rata de suportabilitate, respectiv stabilirea unui nivel de referință de 2,5%.

Mai multe detalii cu privire la reforma de consolidare a sectorului de apă și apă uzată din România sunt prezentate în cadrul Anexei 5 la prezentul Raport, ele reprezentând în fapt un extras din documentul programatic menționat anterior.

7. CADRUL DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ A SERVICIILOR ÎN LITUANIA

7.1 Context general

În Lituania, serviciile de alimentare cu apă și de tratare a apelor uzate sunt reglementate de mai bine de 20 de ani. Cele mai importante decizii adoptate recent sunt cerințele de separare a contabilității și alte cerințe conexe pentru furnizorii de apă potabilă, companiile de tratare a apelor uzate și a apelor de suprafață și Regulamentele privind sarcinile tehnice pentru verificarea rapoartelor de activitate de reglementare. Sarcinile tehnice sunt utilizate pentru a verifica rapoartele de activitate reglementate ale furnizorilor de apă potabilă, apelor uzate și companiilor de tratare a apelor de suprafață. Companiile de audit efectuează proceduri convenite și rezultatele sunt utilizate de VERT pentru a evalua dacă datele furnizate de companii în rapoartele lor anuale de activitate de reglementare îndeplinesc cerințele stabilite de VERT. Este un proces nou și utilizat doar pentru câțiva ani.

Problemele principale legate de reglementarea economica a serviciilor se referă la:

- Calitatea datelor de la furnizorii de apă și de la companiile de tratare a apelor uzate (WWS), care este una foarte slabă. Este nevoie de mult timp și eforturi pentru a verifica și a evalua aceste date.
- Separarea costurilor la nivelul companiilor de apă și apă uzată deținute de municipalități și alte companii de obicei foarte mici (private, case de bătrâni, altele), care oferă nu numai servicii de alimentare cu apă potabilă, ci și alte servicii (de exemplu, încălzire, alimentare cu apă caldă, colectarea deșeurilor și alte servicii).
- Valoarea ridicată a activelor create cu fonduri UE, deoarece costul amortizării din această valoare nu este evaluat în tarife, astfel încât companiile nu au fonduri pentru renovarea infrastructurii. Dacă costurile de amortizare din infrastructura finanțată de UE ar fi evaluate în tarife, tarifele din unele zone ar crește de 2-3 ori.

7.2 Cadrul juridic de reglementare a serviciilor în Lituania

Principalul act juridic privind reglementarea este Legea privind alimentarea cu apă și tratarea apelor uzate (disponibil numai în lituaniană). Principiile cheie ale reglementării economice, cum ar fi - prețurile stabilite pentru 3 ani și recalulate în fiecare an și altele, sunt stabilite prin lege. Măsurile de reglementare economică mai detaliate sunt aprobate de autoritatea de reglementare economică (Consiliul

Național de Reglementare în Domeniul Energiei - VERT) în metodologia de stabilire a prețurilor pentru alimentarea cu apă și tratarea apelor uzate.

Tabel 6. Cadrul juridic de reglementare a serviciilor în Lituania

Nivel legislativ	Referință reglementare
Legislație Primară	<ul style="list-style-type: none"> - Legea privind alimentarea cu apă potabilă și gestionarea apelor uzate - Legea privind apa potabilă - Legea privind impozitele asupra poluării mediului - Legea privind apa
Legislație secundară	<ul style="list-style-type: none"> - Descrierea procedurii de răscumpărare a infrastructurii de alimentare cu apă potabilă și de epurare a apelor uzate - Norme de licențiere pentru alimentarea cu apă potabilă și epurarea apelor uzate - Descrierea termenilor și condițiilor standard ale contractului public de furnizare a apei potabile și / sau epurarea apelor uzate - Descrierea procedurii de plată a apei potabile furnizate și a serviciilor furnizate de epurare a apelor uzate - Strategia de dezvoltare pentru alimentarea cu apă potabilă și gestionarea apelor uzate pentru 2008-2015
Legislație Terțiară	<p>Ordine ale Ministerului Mediului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regulamentul privind gestionarea apelor uzate, - Descrierea procedurii de furnizare a informațiilor privind alimentarea cu apă potabilă și epurarea apelor uzate către abonați - Reguli pentru pregătirea planurilor de dezvoltare a infrastructurii de alimentare cu apă și de gestionare a apelor uzate - Cerințe de calitate pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de epurare a apelor uzate - Reguli pentru utilizarea și întreținerea infrastructurii de alimentare cu apă potabilă și de epurare a apelor uzate - Reguli de utilizare a instalațiilor de gospodărire a apelor

Rezoluții ale VERT

- Metodologia de stabilire a prețurilor serviciilor de alimentare cu apă potabilă și de tratare a apelor uzate menajere și de tratare a apelor uzate de suprafață (ape meteorice)
- Descrierea analizei comparative a alimentării cu apă potabilă și a activităților de epurare a apelor uzate
- Descrierea procedurii de calcul al prețului epurării apelor uzate pentru poluare crescută și specifică
- Metodologia de determinare a prețurilor de tratare a nămolurilor de epurare în circuite tehnologice
- Metodologia de stabilire a prețurilor serviciilor pentru deconectarea temporară de la (conectarea la) rețele de alimentare cu apă potabilă
- Descrierea procedurii și condițiilor pentru punerea în aplicare a aprovizionării cu apă potabilă garantată și / sau epurarea apelor uzate
- Descrierea separării contabile pentru operatorii de servicii de alimentare cu apă potabilă și de tratare a apelor uzate menajere și de tratare a apelor uzate de suprafață (ape meteorice), precum și alte cerințele aferente
- Descrierea procedurii de evaluare și coordonare a investițiilor furnizorilor de căldură, producătorilor independenți de căldură, furnizorilor de apă potabilă și gestionarilor apelor uzate, gestionarilor apelor uzate de suprafață (ape meteorice) în Comisia de stat pentru controlul prețurilor și energiei
- Metodologia de calcul al taxei pentru achiziționarea, instalarea și funcționarea dispozitivelor de măsurare a apei potabile

7.3 Cadrul instituțional național/ responsabilități

Autorități implicate în sectorul de apă:

- **Ministerul Sănătății:** legislația în domeniul apei potabile, de îmbăiere și apei produse individual; derogări de la apa potabilă; control oficial al apei de produse individual
- **Serviciul de Stat al alimentelor și veterinar:** control oficial al apei potabile
- **Ministerul mediului:** ape de adâncime; ape uzate; legislație pentru furnizarea apei și epurarea apelor uzate
- **Municipalități:** organizarea și coordonarea furnizării apei și epurării apelor uzate, monitorizarea apelor de îmbaiere
- **Consiliul Național de Reglementare a Energiei (VERT):** coordonarea prețurilor pentru furnizarea de apă și serviciile de tratare a apei
- **Autoritatea de Stat pentru Protecția Drepturilor Consumatorilor:** protecția drepturilor consumatorilor

Independență Instituțională a reglementatorului de servicii

VERT este o autoritate de reglementare națională independentă, drepturile și îndatoririle acestuia fiind stabilite de Guvern. În legislație se menționează în mod expres ca VERT este independentă și acționează în mod imparțial și transparent în exercitarea competențelor sale.

Atribuțiile principale ale autorității de reglementare

- a) Eliberează licențe, exercită controlul asupra activității reglementate;
- b) Aprobă metodologia pentru calcularea prețurilor de alimentare cu apă și de gestionare a apelor uzate;
- c) Verifică conformitatea cu legea a prețurilor de gestionare a apei și a apelor uzate stabilite de municipalități;
- d) Coordonează investițiile;
- e) Coordonează stabilirea prețurilor pentru serviciile de alimentare cu apă potabilă și de gestionare a apelor uzate și exercită controlul asupra aplicării acestora;
- f) Îndeplinește alte funcții prevăzute de legi și alte acte juridice.

Atribuții specifice ale autorității de reglementare, legate de prețuri și tarife

- a) Aprobă metodologia de stabilire a prețurilor serviciilor de alimentare cu apă potabilă, de tratare a apelor uzate de suprafață (ape meteorice) și de tratare a apelor uzate menajere și supraveghează aplicarea acesteia
- b) Coordonează modalitatea de stabilire a prețurilor pentru apa potabilă, tratarea apelor uzate menajere, și tratarea apelor uzate de suprafață (ape meteorice), respectiv supraveghează aplicarea acestora;
- c) Are dreptul de a stabili unilateral prețurile serviciilor de alimentare cu apă potabilă, a serviciilor de tratare a apelor uzate menajere, și a serviciilor de tratare a apelor uzate de suprafață (ape meteorice), pentru furnizorul de apă potabilă și administratorul apelor uzate/ managerul apelor uzate de suprafață (ape meteorice), în cazuri specifice, prevăzute de lege;
- d) Aprobă cerințele și / sau metoda și / sau modelul și termenii de referință ai sistemului contabil de reglementare
- e) Elaborează metodologia de stabilire a prețurilor serviciilor pentru deconectarea temporară de la (conectarea la) rețele de alimentare cu apă potabilă și supraveghează aplicarea acesteia
- f) Stabilește reguli pentru impunerea de sancțiuni, impune sancțiuni pentru încălcarea prevederilor legale
- g) Aprobă regulile de separare contabilă pentru alimentarea cu apă potabilă și epurarea apelor uzate și setul de cerințe legate de separarea contabilă
- h) Aprobă descrierea procedurii de calcul al prețului epurării apelor uzate pentru poluare crescută și specifică și supraveghează aplicarea acesteia

7.4 Pilonii reglementării economice a serviciilor

Cadrul de reglementare economică a serviciilor de apă și de canalizare din Lituania se bazează pe:

- metodologia de stabilire a prețurilor pentru alimentarea cu apă potabilă și a apelor uzate, serviciile de gestionare a apelor uzate de suprafață (ape meteorice);
- cerințele și termenii de referință ai sistemului contabil aferent reglementării economice a serviciilor;
- licențierea furnizorilor de servicii pentru alimentarea cu apă potabilă și managementul apelor uzate;
- reguli privind aplicarea de sancțiuni și exercitarea dreptului de a aplica sancțiuni pentru încălcarea prevederilor legii;
- evaluarea capacității tehnice, financiare și manageriale a furnizorilor de servicii de alimentare cu apă și de canalizare;
- metodologia de stabilire a prețurilor pentru tratarea apelor uzate pentru o poluare crescută, și monitorizarea aplicării acesteia;
- evaluarea comparativă a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare;

- coordonarea investițiilor de către furnizorii de servicii de alimentare cu apă și de canalizare, respectiv gestionarii apelor reziduale de suprafață (ape meteorice).

Reglementările economice pentru serviciile de apă și apă uzată se aplică în mod uniform tuturor companiilor care operează.

7.5 Măsurile de reglementare economică a serviciilor

7.5.1 Perioada de reglementare

Prețurile pentru serviciile de tratare a apei potabile și a apelor uzate sunt stabilite pentru o perioadă de cel puțin 3 ani.

Planurile de activitate (afaceri) ale furnizorilor de apă potabilă și ale administratorilor de ape uzate menajere, ai administratorilor de apă uzată de suprafață (ape meteorice) sunt pregătite pentru o perioadă de cel puțin 3 ani și aprobate de consiliul municipal.

7.5.2 Apa care nu aduce venituri/infiltrații

Nivelul pierderilor admise în preț, se stabilește conform următoarelor reguli:

- Volumul real al pierderilor de apă potabilă până la punctele de alimentare cu apă (în perioada de raportare), dar care nu depășește 20%. VERT, ținând seama de planul de acțiune și dezvoltare, are dreptul de a stabili sarcini pentru entitățile economice pentru a reduce pierderile din rețelele de apă;
- Volumul real de infiltrație în rețelele de canalizare din perioada de raportare, dar nu mai mult de 20%, iar în cazul canalizării mixte - nu mai mult de 35%. VERT, ținând seama de planul de acțiune și dezvoltare, are dreptul de a stabili sarcini pentru entitățile economice pentru a reduce infiltrarea în rețelele de apă uzată;
- Pierderile reale (efective), dar nu mai mari de 2%, de apă potabilă în condominiile cu mai multe apartamente din cauza erorilor aparatelor de măsurare a apei potabile, care apar între dispozitivele de măsurare a apei potabile ale condominiilor cu mai multe apartamente și dispozitivele de măsurare a apei potabile din apartamente;

7.5.3 Indicatori de performanță

La coordonarea proiectelor de prețuri, VERT evaluează rezonabilitatea costurilor de funcționare, și stabilește indicatori de eficiență pentru furnizarea de servicii de alimentare cu apă potabilă și de epurare a apelor uzate (Benchmarking);

În conformitate cu descrierea analizei comparative (Benchmarking) a serviciilor de alimentare cu apă potabilă și de epurare a apelor uzate, se vor stabili indicatori ai eficienței furnizării serviciilor de alimentare cu apă potabilă și de epurare a apelor uzate.

7.5.4 Planuri de afaceri

Furnizorul de apă planifică costurile și veniturile în conformitate cu planurile de afaceri și de dezvoltare ale companiei, care trebuie convenit cu municipalitățile. Planurile de afaceri sunt pregătite pentru o perioadă de cel puțin 3 ani și aprobate de municipalitate sau municipalități (prin decizii ale consiliilor), pe teritoriile cărora entitatea desfășoară activități de alimentare cu apă potabilă, de gestionare a apelor uzate, respectiv de gestionare a apelor uzate de suprafață (ape meteorice).

În cazul în care Planul de afaceri și dezvoltare nu a fost îndeplinit sau nu a fost implementat în totalitate, VERT, ținând cont de criteriile de evaluare a implementării planului de afaceri și dezvoltare (vânzări, numărul de clienți și abonați, costurile necesare) și explicații motivate a întreprinderii, coordonează și/sau determină aprovizionarea cu apă potabilă și prețurile de bază ale serviciilor de tratare a apelor uzate și de epurare a apelor uzate de suprafață pentru noua perioadă de reglementare a prețului de bază, are dreptul să evalueze impactul măsurilor neîndeplinite asupra prețului de bază și să îl ajusteze.

7.5.5 Prețuri și tarife

Furnizorul de apă înaintează către VERT proiectul de calcul al prețului de alimentare cu apă și de gestionare a apelor uzate cu planul de dezvoltare a infrastructurii pe termen lung aprobat de municipalitate. Apoi VERT analizează proiectul de calcul al prețului și planul de investiții și ia o decizie cu privire la stabilirea prețului. După ce proiectele de calcul al prețului sunt coordonate cu VERT (obținerea unui aviz din partea VERT), acestea sunt supuse aprobării municipalității.

Prețurile aprobate de municipalități sunt supuse verificării VERT. Doar costurile rezonabile și comparative sunt luate în considerare.

Dacă prețurile nu sunt aprobate de municipalități, VERT ia o decizie de a stabili prețul unilateral.

8. SCHIMB DE EXPERIENȚĂ CU AUTORITATEA DE REGLEMENTARE DIN LITUANIA

Realizarea unui schimb de experiență pentru personalul A.N.R.S.C., a avut ca scop principal obținerea de informații relevante despre mecanismele de reglementare economică a serviciilor în Lituania, în vederea încorporării acestora în propunerile de modificare a legislației din România.

Pe baza analizei comparative realizate în cadrul Activității 1, Lituania a fost selectată drept stat membru UE a cărui performanță în reglementarea sectorului constituie un model pentru A.N.R.S.C..

Astfel la data de 18 august 2021, a avut loc schimbul de experiență on-line, discuțiile principale axându-se pe următoarele teme: a) atribuțiile/ limitele autorității de reglementare în reglementarea serviciilor, b) fundamentarea prețurilor și tarifelor, c) descrierea succintă a procedurii de avizare a prețurilor și tarifelor și, d) managementul relațiilor publice. La acest eveniment au participat din partea A.N.R.S.C. 9 persoane, acestea având responsabilități în reglementarea serviciilor de apă și de canalizare.

Premergător acestui schimb de experiență, părțile au mai realizat și o întâlnire pentru familiarizarea specialiștilor autorității de reglementare din Lituania cu contextul din România dar și cu obiectivele proiectului dar și pentru prezentarea cadrului general de reglementare a serviciilor în Lituania.

Complementar, pentru o mai bună înțelegere a reglementării economice din Lituania A.N.R.S.C. împreună cu Consulatul au pregătit mai multe seturi de întrebări pentru Autoritatea de reglementare din Lituania, la care au fost furnizate răspunsuri cuprinzătoare.

Cele mai importante aspecte privind reglementarea economică a serviciilor din Lituania, abordate pe parcursul schimbului de experiență, sunt sintetizate în cele ce urmează:

- Perioada de reglementare economică a serviciilor de apă și apă uzată este de 3 ani.
- Autoritățile publice locale sunt responsabile pentru dezvoltarea, aprobarea și monitorizarea planurilor de afaceri. Acestea aprobă planurile de dezvoltare a infrastructurii pe termen lung și planurile de afaceri pe termen scurt (pe o perioadă de 3 ani).
- Prețurile și tarifele pentru serviciile de apă și apă uzată se stabilesc pe o perioadă de reglementare de 3 ani. Revizuirea prețurilor și tarifelor se realizează anual. Revizuirea prețurilor și tarifelor se face în funcție de anumite criterii, și nu toate costurile sunt revizuite anual (se iau în considerare modificarea vânzărilor, costurilor cu electricitatea/ încălzire, rata inflației, amortizarea aferentă noilor investiții, etc.).

- Pentru fiecare furnizor de servicii preturile si tarifele sunt calculate pe trei categorii, după cum urmează: pentru extracție de apa, pentru distribuție de apa si pentru epurare de ape uzate.
- VERT realizează un Benchmarking reglementat la nivelul serviciilor. Furnizorii de servicii sunt grupați pe categorii, in funcție de volumul de apa vândută. Pe fiecare grup de operatori se calculează valori medii comparabile, pentru aproximativ 30 de indicatori (ex: energia electrica consumata, costurile cu reparațiile, cantitate de apa vândută, volum apă uzată epurată, etc.).
- Proiectul de prețuri trebuie să fie avizat cu 5 luni înainte perioadei de reglementare. Atunci se evaluează costuri deja înregistrate la nivelul operatorilor. Analiza comparativa (benchmarking reglementat) vizează costuri cu salariile, întreținerea, energia etc.. In procesul de avizarea preturilor pe perioada de 3 ani, dacă unele costuri sunt prea mari față de media categoriei de analiza din care face parte operatorul, atunci VERT nu accepta includerea imediata a acestora in costuri si se acordă o perioada de timp pentru a intra in normalitate, solicitându-se adoptarea de masuri de creștere a eficienței. Rezultatele analizei VERT se dau în 2 luni de la furnizarea tuturor documentelor. Proiectul de prețuri se face public cu o săptămâna înainte de adunarea Consiliului (VERT). În ședința publică a Consiliului (VERT) sunt avizate propunerile de prețuri (operațiune cunoscută drept coordonarea preturilor). După avizarea VERT, primăriile trebuie sa aprobe prețurile si tarifele în termen 30 de zile. Daca primăria nu majorează prețurile, VERT stabilește prețurile pe baza deciziei luate in cadrul unei ședințe speciale.
- Prețurile si tarifele reglementate trebuie să fie făcute publice, acestea intrând în vigoare în termen de 30 zile de la data publicării.
- Tarifal pentru tratarea apelor de suprafață (apa meteorică) se aplică doar persoanelor juridice.
- In Lituania, la fundamentarea preturilor si tarifelor se tine cont doar de investițiile realizate/puse in funcțiune (nu sunt considerate deloc cele aflate in faza de implementare).
- VERT nu diferențiază preturi si tarife pe partea socială. Măsurile de protecție socială sunt un atribut exclusiv al primărilor, doar ele putând adopta scheme financiare de compensare.
- Investițiile se planifică și aprobă de către unitățile administrativ teritoriale. VERT nu e implicat in prioritizarea/ aprobarea investițiilor. In schimb, VERT poate retrage licența unui operator de servicii, daca se constata ca acesta nu a implementat investiția corect, si poate aplica si sancțiuni.
- Atunci când investițiile sunt mai mari de 1.500.000 euro, trebuie avuta în vedere o soluție optima de investire (analiză de opțiuni).
- Fiecare furnizor de servicii trebuie să prezinte VERT un raport in care sa descrie progresul privind investițiile. VERT evaluează impactul investițiilor asupra preturilor si tarifelor însă nu poate aplica sancțiuni dacă investițiile nu sunt realizate.

- Apa care nu aduce venituri (NRW) este determinată în conformitate cu prevederile Metodologiei privind prețul serviciilor de alimentare cu apă potabilă și de tratare a apelor uzate și de tratare a apelor de suprafață (ape meteorice). Sunt acceptate în preturi și tarife următoarele valori ale pierderile de apă/ infiltrații: pierderea în rețelele de alimentare cu apă până la 20%; infiltrarea în sistemul de canalizare până la 20%, iar cu un sistem de canalizare mixt până la 35%
- În legislație se stabilește ca rata de suportabilitate maxim acceptată este de 4%. În momentul de față această rată este situată între 1-2%.
- Sunt 2 tipuri de audit care se efectuează anual la nivelul operatorilor: audit financiar (legat de taxe și impozite datorate bugetului public) și audit economic realizat doar pentru VERT, care constă în verificarea separării costurilor pe servicii și dacă costurile au fost introduse corect. În Lituania nu se solicită audit de calitate privind furnizarea serviciilor.
- În Lituania nu este obligatorie măsurarea gradului de satisfacție a clienților. Aceasta este o opțiune a fiecărui operator de servicii.
- Probleme întâmpinate în Lituania în reglementarea economică a serviciilor:
  - o Calitatea datelor furnizate de operatorii de servicii este în general slabă. Este nevoie de mult timp și eforturi pentru a verifica și a evalua aceste date.
  - o Valoarea activelor ridicată creată de fondurile UE, deoarece costul amortizării din această valoare nu este evaluat în tarife, astfel încât companiile nu au fonduri suficiente pentru reînnoirea infrastructurii.

În urma desfășurării acestui schimb de experiență, părțile și-au exprimat disponibilitatea de a colabora în continuare pe acest subiect, pentru clarificarea celor mai importante aspecte legate de reglementarea economică a serviciilor de apă și de canalizare.

Rezultatele acestui schimb de experiență vor fi diseminate la reuniunea de lucru cu operatori din sectorul de apă și apă uzată, precum și în cadrul Activității 3 a contractului: Organizarea unei sesiuni de instruire pentru personalul A.N.R.S.C.

9. DEFINIREA CADRULUI DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ A SERVICIILOR DE APĂ ȘI DE CANALIZARE DIN ROMÂNIA

9.1 Pilonii reglementării economice a serviciilor

Pe baza rezultatelor analizei comparative la nivel european prezentate în cadrul Activității 1 a proiectului, a propunerilor înaintate în cadrul celorlalte proiecte de asistență tehnică din sector (Acord PISSA BERD încheiat cu MFE, RAS Banca Mondială încheiat cu MAP, asistența tehnică furnizată de WICS prin Programul pentru Reforme Structurale al Comisiei Europene), a analizei cadrului de reglementare din Lituania/ schimbului de experiență cu autoritatea de reglementare din Lituania, dar și în urma discuțiilor cu reprezentanții A.N.R.S.C., s-a agreat crearea cadrului privind reglementarea economică a serviciilor de apă și de canalizare din Romania, bazat pe mai mulți piloni, așa cum reiese din figura de mai jos.

Figură 4. Piloni de reglementare economică a serviciilor

În scopul dezvoltării măsurilor detaliate de reglementare economică a serviciilor, în tabelul de mai jos sunt prezentate elementele esențiale de considerat, specifice fiecărui pilon definit.

Tabel 7. Elemente esențiale privind reglementarea economică a serviciilor

Măsură de reglementare economică	Elemente de considerat
Perioada de reglementare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Perioada standard de reglementare ▪ Derogări de la perioada standard de reglementare

Măsură de reglementare economică	Elemente de considerat
Planul de afaceri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elementele minime ale planului de afaceri ▪ Responsabilități avizare/ aprobare plan de afaceri ▪ Includere planuri de investiții ▪ Includere masuri de eficientizare ▪ Cerințe privind redevența ▪ Reglementare marja de profit ▪ Responsabilități privind monitorizarea planului de afaceri
Strategia de tarificare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cerințe privind elaborarea strategiei de tarificare ▪ Responsabilități privind aprobarea strategiei de tarificare ▪ Revizuirea strategiei de tarificare ▪ Ajustarea/ modificarea preturilor și tarifelor ▪ Aplicarea de masuri corective legate de strategia de tarificare
Nivelul redevenței/ Metoda de calcul	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Modalitatea de stabilire a redevenței ▪ Realizarea unei strategii privind redevența ▪ Nivel diferențiat redevenței (ex: POS Mediu, POIM, PODD, altele), in funcție de condițiile finanțării activelor
Rata de suportabilitate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nivel de referință al ratei de suportabilitate ▪ Metodologia de calcul a ratei de suportabilitate ▪ Mecanisme de compensare pentru persoanele cu venituri mici și foarte mici
Cadrul informațional	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informații minime/obligatorii furnizate de către operatori ▪ Monitorizarea respectării condițiilor ce au stat la baza aprobării strategiei de tarificare ▪ Informarea generală a publicului

Complementar, pentru definirea unui cadru comprehensiv de reglementare economica a serviciilor, vor trebui menționate și elemente concrete privind aplicabilitatea noului sistem propus, respectiv operatorii care sunt vizați de aceste masuri și criteriile pentru data aplicării acestora.

Mai multe detalii privind cadrul de reglementare economică a serviciilor din România, sunt prezentate în Capitolul 9.2 de mai jos.

9.2 Detalii privind noul cadru de reglementare a serviciilor

9.2.1 Perioada de reglementare a serviciilor

Ca regulă generală perioada de reglementare economică a serviciilor va fi de 5 ani. Pot fi acceptate derogări de la această regulă generală, cu precizarea ca perioada minimă de reglementare trebuie să fie de cel puțin 3 ani.

Perioada de reglementare implică stabilirea aceluiași interval de timp atât pentru strategia de tarifare cât și pentru planificare afacerii.

9.2.2 Cerințe privind elaborarea planului de afaceri

Pe lângă cerința expresă de a elabora planuri de afaceri, ca parte a măsurilor de reglementare economică a serviciilor, în legislație se vor menționa și elementele minime ale planului de afaceri, pentru a asigura un cadru unitar de realizare a acestora.

Conceptual, planul de afaceri va avea atât o componentă operațională, cât și una investițională. Obligatoriu, toate planurile de afaceri vor include și obiective de îmbunătățire a activităților, măsuri de eficientizare, precum și ținte clare pentru perioada reglementată.

Planul de afaceri trebuie realizat în corelare cu Strategia de dezvoltare a serviciilor, elaborată de Asociația de Dezvoltare Intercomunitară.

Elaborarea planului de afaceri va avea în vedere principiile Metodologiei de Analiză Cost-Beneficiu (*HG nr. 677/2017) ca parte a procesului de pregătire a studiilor de fezabilitate finanțate din POIM, dar și pe metodologia și principiile realizării bugetului anual al operatorului regional.

La realizarea planurilor de afaceri și implicit a proiecțiilor financiare, se are în vedere stabilirea unei marje rezonabile de profit pentru operatorii de servicii.

A.N.R.S.C. va fi implicată activ în procesul de monitorizare a implementării planurilor de afaceri, ca parte a procesului anual de aprobare a ajustării tarifului.

În cazul nerespectării de către operator a condițiilor din Planul de afaceri aprobat se are în vedere aplicarea de măsuri corective.

Aspecte tehnice

Planul de afaceri pentru realizarea strategiilor de tarifare conține cel puțin următoarele elemente:

- a) Aspecte strategice privind dezvoltarea serviciilor/activităților de alimentare cu apă și de canalizare pentru perioada de reglementare economică: misiune, viziune, obiective strategice privind operarea, dezvoltarea și investițiile, ținte privind conformarea la directivele UE, etc.
- b) Analiza și prognoza cererii și a clienților
- c) Analiza și prognoza costurilor de operare și întreținere;
- d) Analiza și prognoza costurilor cu amortizarea și redevența inclusiv strategia privind redevența;

- e) Măsurile de creștere a eficienței operării;
- f) Analiza și prognoza privind suportabilitatea;
- g) Planul de investiții, luat în considerare la stabilirea strategiei de tarifare;
- h) Strategia privind ajutoarele pentru apă;
- i) Prognoza profitului;
- j) Strategia de tarifare;

Alte aspecte tehnice privind realizarea planului de afaceri (respectiv prognoza cantităților, estimarea costurilor de operare, măsuri de creștere a eficienței, planuri de investiții), așa cum au fost ele preluate în Anexa 2 la prezentul Raport, rămân valabile în continuare.

9.2.3 Cerințe privind ajustarea sau modificarea prețurilor și tarifelor

---

Strategia de tarifare va lua în considerare prognoza costurilor de operare, rambursarea serviciului datoriei pentru datoria contractată, și planul de investiții propus.

În cadrul reglementării economice a serviciilor, ajustarea sau modificarea prețurilor și tarifelor se va face doar în baza strategiei de tarifare aprobate.

Principiile/ prevederile metodologiei de Analiză Cost-Beneficiu (Hotărârea 677/2017) vor fi similare cu cele care vor sta la baza elaborării strategiei de tarifare, respectiv a stabilirii prețurilor și tarifelor, în cadrul reglementării economice a serviciilor.

În contextul reglementării economice a serviciilor, strategia de tarifare va fi avizată de către A.N.R.S.C. și aprobată de către autoritățile administrației publice locale sau Asociația de Dezvoltare Intercomunitară, după caz.

Strategiile de tarifare realizate pe baza planurilor de afaceri vor avea atașat și un plan de calculare a redevenței anuale pentru perioada de reglementare propusă.

În normele de reglementare economică a serviciilor se vor introduce criteriile/ cerințele de revizuire a strategiilor de tarifare în cazul apariției în piață a unor costuri majorate (salarii, energie electrică, etc.). Niciun preț/tarif nu poate fi modificat dacă acest lucru nu e prevăzut în strategia de tarifare.

9.2.4 Nivelul redevenței/Metoda de calcul

Prevederile legale referitoare la redevență, menționate în Legea 51/2006 vor trebui preluate și în Legea nr. 241/2006 (redevență legată de echivalentul amortizării). Totodată, liniile directe privind modul de calcul al redevenței, vor fi detaliate în noul cadru de reglementare economică a serviciilor.

Odată cu realizarea planului de afaceri, operatorii vor elabora și un plan de calculare a redevenței anuale pentru perioada de reglementare propusă.

Nivelul redevenței se va stabili în mod transparent și nediscriminatoriu pentru toți potențialii operatori de servicii de utilități publice, utilizându-se aceeași metodologie de calcul.

Aspecte tehnice

Redevența viitoare va fi stabilită considerând următoarele principii:

- Nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în strategia de tarifare propusă nu poate fi mai mic decât nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în ultimul an din strategia de tarifare precedentă.
- Redevența ar trebui să fie cel puțin egală cu serviciul datoriei aferent împrumuturilor pentru finanțarea/co-finanțarea proiectelor de investiții.
- Redevența pentru bunurile publice va fi calculată în funcție de durata medie de viață a activelor respective și va fi stabilit un grafic de eșalonare al includerii graduale a acestora în tarif.
- Nivelul redevenței și includerea eșalonată a echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public în tarif ar trebui să fie corelate și cu nevoia de investiții rezultată din planul de management al activelor al societății.

9.2.5 Rata de suportabilitate

Principiile/ prevederile privind rata de suportabilitate se vor aplica în mod similar celor deja formulate în cadrul Hotărârii de Guvern nr. 677/2017.

Pentru aplicarea corectă și completă a principiilor/ măsurilor legate de rata de suportabilitate, vor fi avute în vedere și alte mecanisme de compensare pentru persoanele cu venituri mici decât cele reglementate prin legislația actuală.

Aspecte tehnice

Pentru calculul ratei de suportabilitate vor fi luate în considerare următoarele elemente: venitul gospodăriei medii, consumurile individuale medii de apă și apă uzată, dimensiunea medie a gospodăriei, respectiv nivelul tarifelor.

Calcularea ratei de suportabilitate va tine cont de următoarea abordare:

- Venitul mediu disponibil al gospodăriei la nivelul ariei de operare se stabilește luând in considerare venitul mediu disponibil la nivel național stabilit de Institutul National de Statistica
- Venitul mediu disponibil al gospodăriei la nivelul ariei de operare este calculat scăzând din venitul total al gospodăriei cheltuielile cu taxe, impozite și alte elemente similare.
- Venitul mediu disponibil la nivelul ariei de operare este determinat aplicând la venitul mediu disponibil la nivel național un factor de ajustare bazat pe raportul dintre salariul mediu brut la nivel de județ și salariul mediu brut la nivel național. *(ex. dacă salariul mediu brut la nivel de județ este 85% din media națională, se consideră că și venitul mediu disponibil la nivel de județ reprezintă tot 85% din venitul mediu disponibil la nivel național).*
- Venitul mediu disponibil la nivelul județului va fi prognozat prin ajustarea anuala cu inflația și cu 50% din creșterea în termeni reali a PIB conform scenariului macroeconomic.
- Consumurile individuale medii de apă și apă uzată sunt calculate prin împărțirea cantității facturate de apă și apă uzată la populație, la numărul de locuitori conectați.
- Dimensiunea medie a gospodăriei este cea comunicată de Institutul Național de Statistică la nivelului județului, iar dacă nu există informații la nivel de județ se folosește valoarea la nivel de regiune sau la nivel național.
- Factura gospodăriei medii este calculata considerând consumurile individuale medii, dimensiunea medie a gospodăriei (număr persoane) și tariful mediu la apă și apă uzată din anul respectiv la care se aplica rata de TVA.
- Rata de suportabilitate este calculat împărțind factura gospodăriei medii la venitul mediu disponibil al gospodăriei și va fi exprimat în procente.

9.2.6 Definirea unui cadru informațional

Informațiile minime/obligatorii ce trebuie raportate de către operatorii de servicii, vor fi stabilite la nivelul A.N.R.S.C. ulterior adoptării noului cadrul legislativ de reglementare economica a serviciilor.

Se are în vedere realizarea de către A.N.R.S.C. a unei analize comparative a informațiilor raportate de operatorii de servicii, în vederea asigurării unei reglementari economice a serviciilor eficiente. Aceasta măsură va fi implementată însă ulterior adoptării cadrului legal de reglementare economică a serviciilor.

Frecvența raportării informațiilor aferente reglementării economice a serviciilor, va fi stabilită ulterior la nivelul A.N.R.S.C. (lunar, trimestrial sau anual).

Pentru a asigura o transparență adecvată a întregului proces de reglementare economică a serviciilor, A.N.R.S.C. va pune la dispoziția publicului larg informații relevante.

Aspecte tehnice

Următorul tabel prezintă sintetic elementele esențiale pentru adoptarea unui cadru informațional.

Tabel 8. Elemente esențiale pentru definirea unui cadru informațional

Tabel	Cerințe de informare la nivel înalt
A	<ul style="list-style-type: none"> • Populația; • Proprietăți (spații cu consum măsurat, nemăsurat, scutit și nul); și • Volumul de apă și volumul și încărcăturile de canalizare.
B	<ul style="list-style-type: none"> • Resurse; • Rezultate către clienți (de exemplu, proprietăți cu presiune redusă la apă și întreruperi ale serviciului) • Niveluri de servicii către clienți (de exemplu, numărul de întrebări și reclamații ale clienților).
C	<ul style="list-style-type: none"> • Calitatea apei și a mediului și respectarea directivelor UE; • Respectarea parametrilor de calitate a apei potabile; și • Rezultate de mediu.
E	<ul style="list-style-type: none"> • Costuri bazate pe activitate pe întregul lanț valoric; • Baza activelor după mărime și tip, incluzând componente de aducțiune, tratare, distribuție, colectare și epurare ape uzate ; și • Numărul de angajați.
F	<ul style="list-style-type: none"> • Venituri / cheltuieli; • Bilanț; și • Fluxul de numerar.
G	<ul style="list-style-type: none"> • Cheltuieli pentru proiecte de apă și apă uzată; și • Cheltuieli pentru întreținerea activelor,

H	<ul style="list-style-type: none"> • Stocul de active curent și viitor pe infrastructură / non-infrastructură din clasa de active; • Starea activului; și • Performanța activelor.
J	<ul style="list-style-type: none"> • Costuri de înlocuire a activelor; și • Durata de viață presupusă a activului.
M	<ul style="list-style-type: none"> • Venituri din costuri istorice și curente, conturi de cheltuieli și bilanțuri; • Reconcilierea bilanțului istoric al costurilor cu conturile statutare; • Analiza costului curent al mijloacelor fixe după tipul de activ; și • Costurile bazate pe activitate și analiza veniturilor.

10. PROPUNERI DE MODIFICARE A CADRULUI LEGAL ACTUAL PENTRU REGLEMENTAREA ECONOMICĂ A SERVICIILOR DE APĂ ȘI DE CANALIZARE DIN ROMÂNIA

10.1 Abordare privind modificarea cadrului legal

Plecând de la cadrul de reglementare economică a serviciilor mai sus definit, Consultatul a pregătit pachetul de modificări legislative pentru implementarea noului sistem în România. Modificarea cadrului legislativ vizează în unele cazuri amendarea prevederilor legale în vigoare (ex: Legea nr.241/2006), iar în alte cazuri emiterea de noi reglementari (Ordin al Președintelui A.N.R.S.C.).

Propunerile de îmbunătățire a cadrului de reglementare economică s-au bazat și pe analiza detaliată a metodologiei actuale de tarifare - Ordinul Președintelui A.N.R.S.C. nr .65/2007, însă datorită specificității acestei reglementari în vigoare dar și a diferențelor semnificative de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri, s-a propus aprobarea unui nou ordin al Președintelui ANRSC pentru noul cadru de reglementare economică a serviciilor.

S-a evitat astfel apariția unor posibile confuzii de reglementare a serviciilor sau reglementari incomplete, pentru a nu intra în conflict cu prevederile legislative aplicabile în prezent.

Cu toate acestea, în urma analizei a metodologiei actuale de tarifare aprobate Ordinul Președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007, se recomandă ajustarea acestuia pentru a reflecta ultimele modificări legislative apărute în legislația primară. Astfel, este necesară ajustarea definițiilor și a unor prevederi referitoare la fisele de fundamentare pentru stabilirea prețurilor la apă și pentru stabilirea tarifelor la canalizare.

După adoptarea noilor propuneri de reglementare economică a serviciilor vor exista practic mai multe reglementari legale cu privire la stabilire, ajustare și modificare a tarifelor în sectorul de apă și apă uzată, iar aplicabilitatea acestora se va face în funcție de natura operatorului de servicii, a modalității de gestiune a serviciilor, respectiv a modalității de atribuire a contractelor.

Concluzionând, mecanismul de reglementare economică propus pe baza unei strategii tarifare pe termen mediu (5 ani) aferentă planului de afaceri și a unui mecanism de prognoza laborios, este fundamentat și pe o politică economică diferită de cea reglementată prin Ordinul nr. 65/2007, respectiv pe metoda plafonului de preț, impunându-se astfel elaborarea unei metodologii distincte privind ajustarea tarifara pe baza strategiilor tarifare aferente planurilor de afaceri.

Revenind la propuneri formulate, trebuie precizat că adoptarea unui sistem de reglementare economică a serviciilor în România, presupune mai întâi autorizarea

instituțiilor responsabile de a îndeplini noi atribuții de reglementare precum și limita exercitării acestora, respectiv elementele tehnice și economice pe care se bazează sistemul propus.

Astfel, ca prim pas, au fost propuse modificări și completări ale Legii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006, pentru crearea cadrului legislativ competent de adoptare la nivel național a reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare.

În aplicarea acestui nou cadru de reglementare economică a serviciilor, conform cerințelor contractuale, Consultantul a realizat și o propunere de metodologie de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri.

Alte aspecte tehnice privind reglementarea economică a serviciilor precum definirea elementelor concrete ale cadrului informațional, respectiv raportarea informațiilor solicitate de către operatorii de servicii, vor fi stabilite ulterior prin Ordin al Președintelui A.N.R.S.C..

10.2 Armonizarea legislativă/ tehnică legislativă

În vederea definitivării propunerilor de modificare a legislației în vigoare, Consultantul a urmărit armonizarea acestora cu actele normative în vigoare pe linie verticală (acte normative cu forță juridică superioară, respectiv inferioară) sau pe linie orizontală (acte normative cu aceeași forță juridică).

Totodată, în realizarea propunerilor de modificare legislativă, Consultantul a avut în vedere și exigențele stabilite prin Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative.

Forma de redactare a actului normativ

Proiectele de acte normative vor fi redactate în forma prescriptivă proprie normelor juridice, iar prin modul de exprimare trebuie să asigure dispozițiilor sale un caracter obligatoriu. Totodată, dispozițiile cuprinse în actul normativ pot fi, după caz, imperative, supletive, permissive, alternative, derogatorii, facultative, tranzitorii, temporare, de recomandare sau altele asemenea; aceste situații trebuie să rezulte expres din redactarea acestuia.

Textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure sau echivoce, fără utilizarea de termeni cu încărcătură afectivă, iar forma și estetica exprimării nu trebuie să prejudicieze stilul juridic, precizia și claritatea dispozițiilor.

Structura actului normativ

Actul normativ va avea următoarele părți constitutive:

- (i) titlul

- (ii) preambulul, dacă este cazul,
- (iii) formula introductivă,
- (iv) partea dispozitivă,
- (v) formula de atestare a autenticității actului.

În cadrul structurii definite articolele pot fi grupate pe capitole, care se pot împărți în secțiuni, iar acestea, după caz, în paragrafe. La elaborarea propunerilor de modificare a legislației este foarte importanta colaborarea cu specialiștii A.N.R.S.C. pentru a asigura o buna înțelegere a tuturor aspectelor reglementate.

10.3 Propuneri concrete de modificare a legislației în vigoare pentru reglementarea economică a serviciilor de apă și de canalizare

Modificările legislative pentru introducerea reglementării economice a serviciilor a vizat pe de-o parte modificarea și completarea Legii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006, iar pe de altă parte propunerea unui nou Ordin al Președintelui A.N.R.S.C. privind aprobarea metodologiei de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri.

Sintezele propunerilor de modificare/ completare a legislației în vigoare privind reglementarea economică a serviciilor de apă și de canalizare, sunt prezentate în tabelele de mai jos.

Tabel 9. Propuneri de modificare/completarea Legii 241/2006

Propunerile de modificare și completare a Legii nr. 241/2006 privind serviciul de alimentare cu apă și de canalizare	
Definirea unor termeni specifici reglementării economice a serviciilor	- Avizare strategie de tarifare - Aprobare strategie de tarifare - Plan de Afaceri
Măsuri de protecție socială	- Introducerea unei componente de solidaritate în tariful/prețul serviciului de maxim 1% din valoarea cheltuielilor totale de exploatare, inclusiv amortizare și redevența, aferente fiecărui serviciu, denumit fond de solidaritate (mecanism de protecție socială)
Competențe	<u>Completarea atribuțiilor autorității de reglementare a serviciilor</u>

Propunerile de modificare și completare a Legii nr. 241/2006 privind serviciul de alimentare cu apă și de canalizare

<p>privind reglementarea economică a serviciilor</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Autorizarea expresă a A.N.R.S.C. pentru reglementarea tehnică și economică pentru serviciul de alimentare cu apă și de canalizare <p><u>Completarea prerogativelor Președintelui A.N.R.S.C. - emitere ordine privind:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Metodologia de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri
<p>Prevederi referitoare la redevență</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Modalitatea de stabilire a redevenței
<p>Prevederi referitoare la prețuri și tarife</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Acceptarea unei cote corespunzătoare a pierderilor (justificate de starea tehnică a sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare) la fundamentarea prețurilor și tarifelor
<p>Prevederi specifice privind reglementarea economică a serviciilor</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Modalitatea de reglementare economică: stimulare prin metoda plafonului de preț - Aplicabilitatea mecanismului de reglementare economică a serviciilor - Strategia de tarifare stabilită în cadrul procesului de reglementare economică a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare, bazată pe planul de afaceri - Competențe privind aprobarea planului de afaceri/structura planului de afaceri - Modalitatea de calcul a ratei de suportabilitate, inclusiv stabilirea unui nivel minim de 2.5% - Principii/ reguli de stabilire a nivelului anual al redevenței - Consecințe ale nerespectării avizului conform emis de către A.N.R.S.C. - Ajustarea sau modificarea prețurilor și tarifelor pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri

Tabel 10. Propunere de metodologie de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri

Metodologia de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri

Aplicabilitatea măsurilor de reglementare economică	<ul style="list-style-type: none"> - Operatori supuși reglementării economice a serviciilor (avizării/aprobării A.N.R.S.C. a strategiilor de tarifare și ajustarea sau modificare a prețurilor și tarifelor)
Competențe privind reglementarea economică a serviciilor	<ul style="list-style-type: none"> - Responsabilități privind avizarea/ aprobarea strategiilor de tarifare
Definirea de noi termeni	<ul style="list-style-type: none"> - Metoda plafonului de preț - Managementul activelor
Prevederi generale	<ul style="list-style-type: none"> - Reglementarea economică a serviciilor presupune aprobarea strategiilor de tarifare pe baza planurilor de afaceri - Perioada de reglementare economică a serviciilor este de 5 ani. Prin excepție, se poate reduce perioada de reglementare la mai puțin de 5 ani dar nu mai puțin de 3 ani - Definirea cerințelor de realizare a planurilor de afaceri și a strategiilor de tarifare
Planificarea afacerii/ stabilirea strategiilor de tarifare	<ul style="list-style-type: none"> - Elementele minime ale planului de afaceri - Realizarea prognozei cantităților de apă și apă uzată - Realizarea prognozei costurilor de operare și întreținere - Includerea în planurile de afaceri a unor măsuri de îmbunătățire a eficienței utilizării activelor, eficienței personalului, eficienței energetice, respectiv de reducere a pierderilor de apă - Includerea în planurile de afaceri a planurilor de investiții pe perioada de reglementare economică (investiții de dezvoltare și investiții de înlocuire - reinvestiții). - Realizarea pe durata primului ciclu de reglementare economică, a unei evaluări a nevoii totale de investiții pentru a asigura conformarea pe întreaga arie de operare cu directivele UE - Cerințe privind stabilirea nivelului redevenței pentru bunurile de natura patrimoniului public. Includerea graduala în prețuri și tarife a echivalentului

Metodologia de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri

	<p>amortizării patrimoniului public (element esențial pentru reglementarea economică a serviciilor)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strategiile de tarifare au la bază o rata de suportabilitate de minim de 2.5% pentru gospodăria medie de pe întreaga arie de operare. Detalierea modalității de calcul a ratei de suportabilitate - introducerea unei componente de solidaritate în structura pe elemente de cheltuieli a prețului/tarifului serviciului, la un nivel de maximum 1% din valoarea cheltuielilor de exploatare, denumit fond de solidaritate
Ajustarea anuală a tarifelor conform strategiilor de tarifare pe baza de planuri de afaceri	<ul style="list-style-type: none"> - Ajustarea prețurilor și tarifelor presupune ajustări atât cu inflația cumulată, cât și în termeni reali - După finalizarea implementării strategiei de tarifare, până la aprobarea unei noi strategii de tarifare, se va aplica anual ajustarea cu inflația pe o perioadă de maxim 2 ani. - Cerințe administrative privind ajustarea prețurilor și tarifelor
Revizuirea strategiilor de tarifare pe baza de planuri de afaceri	<ul style="list-style-type: none"> - În cazul în care sunt înregistrate influențe majore în activitatea operatorilor comparativ cu prognozele din planul de afaceri datorate schimbărilor legislative, schimbărilor macroeconomice, schimbărilor pe piața serviciilor comunitare de utilități publice, fără a se limita la acestea, operatorii pot propune o revizuire a planului de afaceri cu impact asupra revizuirii strategiei de tarifare
Monitorizarea implementării planurilor de afaceri	<ul style="list-style-type: none"> - A.N.R.S.C. va monitoriza anual realizarea prevederilor din planul de afaceri ca parte a procesului anual de aprobare a ajustării tarifului - Monitorizarea anuală va avea în vedere și realizarea indicatorilor de performanță aferenți măsurilor propuse de creșterea eficienței - A.N.R.S.C. va publica pe site-ul instituției un raport privind analiza performanței operatorilor și a efectelor reglementării economice bazate pe strategia de tarifare aferentă planului de afaceri

Propunerile de modificare a legislației actuale sunt însoțite de o Notă de fundamentare respectiv un Referat de aprobare. Pentru respectarea tuturor prevederilor legale în vigoare, aceste justificări care însoțesc propunerile de modificare legislativă, vor trebui completate în urma realizării consultărilor cu toate părțile interesate, aceasta activitate nefăcând parte din prezentul proiect.

Propunerile concrete de modificare a legislației actuale pentru adoptarea reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare din România sunt prezentate în cadrul Anexei 6 la prezentul Raport.

Rezultatele obținute în cadrul acestei activități, respectiv "Propunerile de modificare a legislației și de îmbunătățire a reglementării economice în domeniul serviciilor de alimentare cu apă și canalizare", vor fi diseminate în cadrul unei reuniuni de lucru pentru 45 de operatori din sectorul de apă și apă uzată.

11. CONSIDERENTE FINALE

Sectorul de apă din România se confruntă în prezent cu multe provocări sociale, economice și de mediu. Riscul de a nu face față acestor provocări va submina legitimitatea generală și reputația acestui sector.

Atât A.N.R.S.C., cât și operatorii de servicii, alături de autoritățile locale și centrale, au responsabilități în realizarea acestei reforme. Pentru realizarea acestei tranziții, sprijinul acordat A.N.R.S.C. este atât urgent, cât și important, obiectivul asumat fiind de a avea un sector eficient, finanțat corespunzător pe termen lung și care să respecte cerințele prevăzute prin directivele europene, în condiții de calitate și suportabilitate în furnizarea serviciului.

Dacă România dorește să își consolideze regimul actual de reglementare și să reușească în realizarea reformei A.N.R.S.C., ar trebui să facă progrese semnificative pe următoarele paliere:

- Înțelegerea rolului și importanței A.N.R.S.C.
  - Definirea obiectivelor și priorităților pe termen lung
  - Importanța informației
  - Importanța monitorizării performanței
  - Planuri de afaceri de reglementare
  - Stabilirea A.N.R.S.C. ca un organism independent de reglementare economică
  - Reorganizarea A.N.R.S.C. și consolidarea capacității instituționale
  - Cooperarea cu alte autorități de reglementare europene
  - Recunoașterea faptului că este necesar un progres susținut suplimentar
- *Înțelegerea rolului și importanței A.N.R.S.C.*

Este deosebit de important ca operatorii de servicii dar și alte părți interesate din sector să recunoască cât de important este rolul unei autorități de reglementare economică. O trecere în revistă a istoriei reglementării economice a utilităților sugerează cu tărie că o industrie reglementată va fi considerată de succes și va oferi valoare pentru bani numai dacă autoritatea sa de reglementare economică este respectată corespunzător. În mod similar, un organism de reglementare economică va fi considerat a fi eficient numai dacă se consideră că operatorii care fac obiectul reglementării sale furnizează un raport calitate/ preț și un nivel adecvat de conformitate și servicii.

Fără un organism puternic de reglementare economică, operatorii nu vor putea asigura finanțarea de care au nevoie pentru a opera sustenabil pe termen lung. România trebuie să utilizeze această perioadă în care Uniunea Europeană pune la dispoziție fonduri pentru investiții în sectorul apei, în avantajul său. Aceasta înseamnă și să se pregătească pentru un viitor fără finanțare sau cu finanțare foarte puțină din partea Uniunii Europene.

- *Definirea obiectivelor și priorităților pe termen lung*

Sectorul de apă din România ar trebui să se asigure că obiectivele sunt realiste. România trebuie să facă o evaluare sinceră a ceea ce trebuie să facă și cât trebuie să cheltuiască pentru a asigura conformitatea cu standardele Uniunii Europene dar mai ales pentru asigurarea accesului la servicii pentru întreaga populație. Guvernul român, și în baza analizelor furnizate de către A.N.R.S.C., ar trebui să convină asupra unui plan de conformare cu Directivele UE. Un astfel de plan ar trebui să aibă etape specifice și măsurabile, proceduri convenite pentru a face față oricăror obstacole în timpul implementării acestuia. Plecând de la acest plan național de conformare, operatorii de servicii (în special cei deținuti public) ar trebui să adopte o foaie de parcurs pentru conformare, care să stea la baza elaborării planurilor lor de afaceri.

Dacă realizarea de pași către conformare este foarte importantă, aceasta nu poate reprezenta singurul obiectiv, sectorul trebuind să aibă în vedere și altele obiective pe termen lung. Autoritatea de reglementare economică are un rol esențial în acest sens, prin stabilirea de repere/ standarde care să determine operatorii reglementați să-și îmbunătățească performanța și eficiența costurilor, ieșind astfel din paradigma pe termen scurt de a menține prețurile cât mai mici.

- *Importanța informației*

În contextul reglementării economice, A.N.R.S.C. ar trebui să definească și să utilizeze un cadru de informații pentru a efectua analize și pentru a fundamenta deciziile de reglementare. Colectarea informațiilor se află chiar la baza capacității autorității de reglementare economică de a-și îndeplini sarcinile analitice și reduce asimetria informațiilor între operatorii reglementați și autoritatea de reglementare. Pentru a maximiza valoarea cadrului informațional, A.N.R.S.C. ar trebui să colecteze aceste informații periodic.

- *Importanța monitorizării performanței*

A.N.R.S.C. ar trebui să monitorizeze performanța operatorilor, inclusiv executarea programului de investiții convenit (finanțat atât de fondurile europene, cât și de profiturile operatorilor). O astfel de monitorizare este esențială pentru încrederea pe care clienții, guvernul și alte părți interesate o vor avea în cadrul de reglementare. Ca atare, atunci când face o evaluare completă și adecvată a performanței, A.N.R.S.C. ar trebui să fie capabil și confortabil cu examinarea informațiilor și contestarea oricăror inexactități de facto prezentate de operatorii reglementați.

- *Planuri de afaceri de reglementare*

A.N.R.S.C. ar trebui să colaboreze cu toți operatorii reglementați pentru a primi planuri de afaceri care să stabilească modul în care își vor finanța operațiunile de zi cu zi, modul în care companiile își vor îndeplini obligațiile față de clienți și modul în care își vor îndeplini responsabilitățile de conformare cu Directivele UE.

Aceste planuri de afaceri vor facilita planificarea cheltuielilor de capital, foarte importante în contextul actual.

Experiența sugerează că va fi necesar să se ofere formare substanțială operatorilor de servicii atât în colectarea informațiilor, cât și în elaborarea unui plan de afaceri eficient.

- *Stabilirea A.N.R.S.C. ca un organism independent de reglementare economica*

La fel de important, gradul de independență atins de o autoritate de reglementare este strâns legat de nivelurile sale de competență tehnică. Este puțin probabil ca A.N.R.S.C. să obțină independența instituțională până când nu poate demonstra un nivel ridicat de competență tehnică. În consecință, calea A.N.R.S.C. către independența instituțională o reprezintă consolidarea competenței sale tehnice, obținându-se astfel și alte beneficii cum ar fi valoarea economiei politice care poate rezulta din această competență tehnică (calitatea dialogului cu UE, accesul la fondurile structurale, sector mai performant etc).

- *Reorganizarea A.N.R.S.C. și consolidarea capacității instituționale*

A.N.R.S.C. va trebui să fie capabil să se bazeze pe expertiza financiară strategică dar și tehnică pentru asigurarea reglementării economice a serviciilor (ex: analiza cost beneficiu, managementul activelor, managementul pierderilor de apă etc.). Această expertiză va trebui asigurată de o echipă de specialiști dedicată reglementării economice a serviciilor de apă și apă uzată. Această echipă de specialiști va elabora îndrumări pentru elaborarea planurilor de afaceri, pentru a analiza acestora și pentru monitorizarea performanței în raport cu obiectivele asumate. Această echipă de specialiști va trebui să se ocupe și de colectarea și analiza informațiilor primite de la operatorii de servicii.

Se estimează că va dura aproximativ 3-5 ani pentru finalizarea acestui exercițiu de consolidare a capacității A.N.R.S.C., acest proces de reformă instituțională trebuind să fie susținut în mod activ și de către operatori, Uniunea Europeană și Ministerul investițiilor și proiectelor europene, pentru ca A.N.R.S.C. să își atingă întregul potențial de dezvoltare.

- *Cooperarea cu alte autorități de reglementare europene*

A.N.R.S.C. ar trebui să continue în primul rând buna colaborare cu autoritatea de reglementare din Lituania (VERT), care a fost selectată ca exemplu de bună practică la nivel european în cadrul proiectului. Lituania a făcut progrese foarte bune în ultimii ani în consolidarea capacității sale de reglementare economică și ar putea oferi un punct de plecare puternic pentru ca A.N.R.S.C. să își atingă obiectivele. Totodată, A.N.R.S.C. ar trebui să păstreze legătura și cu alte autorități de reglementare din Uniunea Europeană, pentru a consolida și completa schimbul de experiență realizat cu VERT și nu în ultimul rând ar trebui să adopte o atitudine pro activă în cadrul WAREG, prin extinderea schimbului de informații cu alte autorități de reglementare membre ale acestei organizații.

- *Recunoașterea faptului că este necesar un progres susținut suplimentar*

Prin acest proiect, România începe să ia măsurile necesare pentru a construi un sector al apei durabil și eficient, prin dezvoltarea bazelor necesare pentru reglementarea economică. Acest efort ar trebui să fie în continuare unul susținut și să se asigure un leadership corespunzător.

Este important să ne amintim că această reformă nu se încheie aici și face parte dintr-o tranziție pe termen mai lung pentru sectorul de apă din România.

A.N.R.S.C. va trebui sprijinită în continuare pentru a face progrese decisive cu privire la palierele de consolidare prezentate mai sus și pentru a realiza o reformă de succes la nivelul sectorului.

Distinct față de cele menționate anterior, trebuie apreciată deschiderea și angajamentul de care a dat dovadă până în prezent A.N.R.S.C. atât prin implicarea directă a Președintelui instituției cât și prin profesionalismul tuturor specialiștilor mobilizați la nivelul instituției.

ANEXA 1. CADRUL LEGAL DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ A SERVICIILOR - ELEMENTE COMPLEMENTARE

Perioada de reglementare

Legea 241/2006

Art. 35. -

(3) Strategia tarifară se elaborează de către unitatea administrativ-teritorială/asociația de dezvoltare intercomunitară pentru o perioadă de minimum 5 ani, se actualizează ori de câte ori este necesar și se aprobă prin hotărâre a autorității deliberative a unității administrativ-teritoriale sau, după caz, prin hotărâre a fiecărei unități administrativ-teritoriale membre a asociației de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare. Strategia tarifară constituie condiție de finanțare a proiectelor de investiții în infrastructura de apă realizate din fonduri publice acordate de la bugetul de stat și/sau din fonduri nerambursabile.

Suportabilitate

Legea 51/2006

Art. 29. -

(11) Contractul de delegare a gestiunii cuprinde în mod obligatoriu clauze referitoare la:

...

m) nivelul redevenței sau al altor obligații, după caz; la stabilirea nivelului redevenței, autoritatea publică locală va lua în considerare valoarea calculată similar amortizării pentru mijloacele fixe aflate în proprietate publică și puse la dispoziție operatorului odată cu încredințarea serviciului/activității de utilități publice și gradul de suportabilitate al populației. Nivelul redevenței se stabilește în mod transparent și nediscriminatoriu pentru toți potențialii operatori de servicii de utilități publice, utilizându-se aceeași metodologie de calcul;

Legea 241/2006

Art. 3. - Termenii tehnici utilizați în cuprinsul prezentei legi se definesc după cum urmează:

af) preț/tarif unic - prețul/tariful stabilit la nivelul unei arii de operare, calculat pe baza regulilor din Metodologia de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă și de canalizare finanțate prin fonduri publice acordate de la bugetul de stat și/sau din fonduri nerambursabile, care să acopere costurile de operare ulterior finalizării investiției și o parte din costurile de amortizare a cheltuielilor de capital, ținând cont de nivelul acceptat al ratei de suportabilitate, calculată în condițiile legii;

HG 855/2008

Art. 5. -

g) să identifice și să propună orice acțiuni vizând realizarea obiectivelor Asociațiilor în legătură cu Serviciul:

1. asigurarea unei politici tarifare echilibrate care să asigure, pe de o parte, sursele necesare pentru operare, dezvoltare, modernizare și/sau baza-suport a contractării de credite rambursabile ori parțial rambursabile, iar, pe de altă parte, să nu se depășească limitele de suportabilitate ale populației;

Hotărârea de Guvern 677/2017

Astfel, este necesară următoarea abordare privind calculul contribuției minime a utilizatorilor în cadrul proiectelor de apă, după cum urmează:

- pe termen scurt: contribuția utilizatorului va fi stabilită la un nivel de recuperare a costurilor O&I și a proporției de amortizare, prin îndeplinirea condiției:

MAX ([2,5% din venitul mediu G]; OPEX + X% amortizare)^{12, 13, 14,}

¹² Tariful pe "termen scurt" trebuie aplicat până la sfârșitul perioadei de implementare, deși pentru utilizatorii noi nu se poate aplica până când serviciul nu este inițiat.

¹³ Trebuie specificat că acesta nu poate exceda cerinței privind tariful rezultat ca urmare a aplicării principiului de recuperare totală a costurilor (full cost cost recovery) stabilit în secțiunea 3.4.5, și anume "Dacă tarifele temporare existente, exprimate în prețuri curente, depășesc acest nivel, se presupune că vor rămâne constante până la atingerea nivelului de recuperare totală a costurilor. Cu alte cuvinte, se așteaptă ca această situație temporară să fie rezolvată prin erodarea tarifelor prin inflație, astfel încât tariful existent să nu fie redus".

¹⁴ Se menționează că 2,5 din media pe gospodărie este minimul legal cerut.

unde X% reprezintă procentul de amortizare în orice an (de la 0% la 100%), care se anticipează să crească de la an la an pe o bază substanțial liniară¹⁵, pentru a asigura un flux cumulativ pozitiv pentru fiecare an al perioadei de proiecție, luând în considerare costurile de înlocuire și serviciul datoriei. A se reține faptul că amortizarea trebuie să reflecte valoarea totală a activelor, indiferent de sursa de finanțare și de proprietarul acestora. Durata de viață a activelor în scopuri de amortizare poate fi ajustată în așa fel încât să reflecte durata de viață utilă a acestora, nu strict regulile de contabilitate;

...

Din aceasta, putem deduce faptul că [2,5%] din media venitului gospodăriei este fixat ca o contribuție minimă a utilizatorului, dar tariful real ar putea să depășească acest nivel pe termen scurt/mediu, astfel încât să se asigure sustenabilitatea fluxului de numerar.

...

3.4.4.3. Considerații privind suportabilitatea

Ca limită superioară de suportabilitate, nivelul maxim al tarifului - combinat pentru serviciile de alimentare cu apă și canalizare - trebuie să fie între 3% și 3,5% din venitul mediu pe gospodărie.

Totuși, nu este exclus ca pentru sustenabilitatea investițiilor necesare pentru conformarea cu directivele relevante în domeniu să fie necesară o depășire a acestui prag de 3,5%. Acest prag poate fi depășit prin asigurarea unui Plan de atenuare pentru utilizatorii cu venituri scăzute.¹⁷

¹⁷ Conform anexei nr. 3 privind politica pentru sistemele de asistență privind protecția gospodăriilor cu venituri reduse.

În această situație, beneficiarul trebuie să ia în considerare implementarea unei politici tarifare alternative astfel încât să nu pericliteze sustenabilitatea financiară a proiectului/operatorului sau nerecuperarea integrală a costurilor. În aceste cazuri poate fi avut în vedere un mecanism alternativ de suport sau subvenții (sau opțiuni cumulate) pentru asigurarea sustenabilității. Este important ca acest mecanism să se adreseze numai utilizatorilor cu venituri scăzute, și nu celor care își permit să plătească. Este foarte important ca operatorii regionali să nu suporte costurile acestor subvenții și ca aceste sume să fie evidențiate în cadrul autorităților responsabile (spre exemplu, bugetul autorităților publice locale). Modul de stabilire a acestor subvenții se va realiza în conformitate cu prevederile art. 12 alin. (1) **lit. m)** din Legea nr. 241/2006, republicată. A se vedea anexa **nr. 3** pentru mai multe detalii.

Se anticipează că aceste opțiuni vor presupune minim următoarele:

- o decizie la nivel local care să fixeze tarifele peste pragul de suportabilitate, considerând în același timp măsurile specifice la nivelul ADI, pentru a reduce sarcina suportabilității pentru familiile mai sărace (vouchere, tarife "sociale" reduse etc.)

- un sistem de tarifare alternativ, mai sofisticat, permițând, de exemplu, costuri tarifare care cresc progresiv odată cu consumul, creșterea componentei de abonament a tarifului, aplicarea unui tarif mai ridicat pentru consumatorii mai mari (industriali) etc.

Beneficiarul proiectului va prezenta în ACB politica de tarifare și nivelul taxelor plătite de utilizatori, precum și analiza scopului și impactului creșterii tarifare sau schimbărilor din sistemul de tarifare după implementarea proiectului.

Efectul aplicării politicii tarifare de mai sus poate fi rezumat în felul următor:

- o contribuție minimă a utilizatorilor de [2,5%] din venitul mediu al gospodăriei;
- contribuția efectivă va trebui să fie mai mare, dacă va fi necesar, pentru acoperirea atât a costurilor de operare, cât și a procentului de amortizare;
- contribuția maximă a consumatorilor este stabilită la 3- 3,5% din venitul mediu al gospodăriei;
- veniturile din tarife trebuie să acopere necesarul de numerar, inclusiv costurile de înlocuire din cadrul perioadei de proiecție. În mod alternativ, costul de înlocuire poate fi finanțat parțial prin datorie, dat fiind că serviciul datoriei aferent poate fi acoperit din fluxul de numerar.

Această contribuție minimă pe termen scurt ar trebui atinsă, în mod general, în mai multe etape, pe durata implementării, dar într-o perioadă nu mai mare de [5] ani. Totuși, în ceea ce privește investițiile de tip "greenfield", pentru care nu se furnizează servicii în prezent, nu este necesar să se perceapă tarife până când serviciile nu sunt inițiate.

...

Prezentare generală a opțiunilor de politică pentru sistemele de asistență privind protecția gospodăriilor cu venituri reduse

În vederea susținerii operațiunii de investiție necesară pentru respectarea directivelor se poate dovedi necesar un tarif mai mare decât cel recomandat de [3,5%] din consumul casnic. În acest scenariu pot fi luate în considerare mecanisme alternative de sprijin sau subvenționare. Acestea ar trebui totuși văzute ca o soluție "temporară", care poate fi soluționată pe termen mediu/lung, prin prognozarea creșterii venitului gospodăriei (în termeni reali). Este important ca astfel de mecanisme de suport să vizeze numai utilizatorii cu venituri mici, dar nu și ceilalți utilizatori care își pot permite să plătească. Este de asemenea important ca operatorii să nu suporte costurile acestor subvenții și să se demonstreze că aceste sume se încadrează în capacitatea entității de sprijin (de exemplu, bugetul autorităților publice locale).

Odată cu adoptarea unor cerințe de mediu mai stricte în cadrul noii perioade de programare, se preconizează că problemele de suportabilitate se vor intensifica. România ar putea întâmpina mai multe probleme legate de suportabilitatea tarifelor pentru serviciile de apă și canalizare, în special în contextul noilor proiecte, care urmăresc încasarea veniturilor din tarifele utilizatorilor astfel încât să asigure recuperarea integrală a costurilor.

Datorită economiilor de scară, tarifele pentru serviciile de apă și apă uzată sunt în general mai scăzute în marile orașe.

În consecință, aspectele de suportabilitate vor fi asociate mai degrabă cu orașele mici/foarte mici sau cu zonele rurale, unde acoperirea serviciilor de apă este încă suboptimă, din cauza dezvoltării incomplete a infrastructurii și/sau disponibilității inegale a resurselor. Prin urmare, suportabilitatea tarifelor de apă pentru gospodăriile cu venituri reduse în zonele menționate constituie deja o problemă semnificativă sau ar putea să devină astfel în viitor, dacă nu sunt stabilite măsuri de politică corespunzătoare.

Plata pentru serviciile de apă reprezintă o povară mai mare pentru utilizatorii cu venituri mai mici decât pentru alți clienți. Există nevoia dezvoltării/actualizării măsurilor de politică care să soluționeze aspectele legate de suportabilitate la nivelul grupurilor vulnerabile și să stabilească programe conexe în domeniul serviciilor de apă și apă uzată, în contextul corelării tarifelor de apă cu costurile economice și de mediu ale serviciilor de apă. România se poate baza pe experiența în sectorul termoficării - similaritățile de abordare s-ar putea dovedi utile pentru inițiative deja întreprinse în acest sector, unde preocupările privind suportabilitatea se manifestă de mai mult timp, și în anumite cazuri, au fost deja realizate baze de date cu utilizatorii cu venituri scăzute.

Măsurile legate de suportabilitate, necesare pentru a acoperi nivelurile minime de consum, pot fi clasificate în două mari grupuri:

- măsuri de sprijin legate de venit (programe de asistență specifice): ajutor de venit (plăți în numerar sau transferuri), vouchere pentru apă, reduceri de tarife, diferite abordări pentru relaxarea facturilor, plăților și restanțelor; și
- măsuri legate de tarif: păstrarea facturilor pentru apă la niveluri reduse pentru grupurile vulnerabile (de exemplu, creșterea tarifelor în bloc, alegerea tarifelor, plafonarea tarifelor).

Există dovezi că măsurile legate de tarife (a se vedea tabelele de mai jos) sunt aplicate tot mai mult, în mod particular prin utilizarea tarifelor în bloc (până la un anumit prag furnizat la un preț redus) sau a tarifelor ajutătoare, pentru a diminua consecințele de natură socială. Totuși, în contextul românesc, acestea ar putea fi dificil de aplicat, în condițiile în care multe gospodării sunt facturate la nivel comun (blocuri de locuințe) și nu sunt prevăzute cu aparate de măsură individuale.

Redevență

Legea 51/2006

Art. 29. -

(7) Contractul de delegare a gestiunii este un contract încheiat în formă scrisă, prin care unitățile administrativ-teritoriale, individual sau în asociere, după caz, în calitate de delegatar, atribuie, prin una dintre modalitățile prevăzute de lege, pe o perioadă determinată, unui operator, în calitate de delegat, care acționează pe riscul și răspunderea sa, dreptul și obligația de a furniza/presta integral un serviciu de utilități publice ori, după caz, numai unele activități specifice acestuia, inclusiv dreptul și obligația de a administra și de a exploata infrastructura tehnico-edilitară aferentă serviciului/activității furnizate/prestate, în schimbul unei *redevențe*, după caz. Contractul de delegare a gestiunii poate fi încheiat de asociația de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciile de utilități publice în numele și pe seama unităților administrativ-teritoriale membre, care au calitatea de delegatar. Contractul de delegare a gestiunii este asimilat actelor administrative și intră sub incidența prevederilor Legii nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare.

(11) Contractul de delegare a gestiunii cuprinde în mod obligatoriu clauze referitoare la:

...

m) nivelul redevenței sau al altor obligații, după caz; la stabilirea nivelului redevenței, autoritatea publică locală va lua în considerare valoarea calculată similar amortizării pentru mijloacele fixe aflate în proprietate publică și puse la dispoziție operatorului odată cu încredințarea serviciului/activității de utilități publice și gradul de suportabilitate al populației. Nivelul redevenței se stabilește în mod transparent și nediscriminatoriu pentru toți potențialii operatori de servicii de utilități publice, utilizându-se aceeași metodologie de calcul;

Legea 241/2006

Art. 25. -

(2) Investițiile efectuate pentru reabilitarea, modernizarea și/sau extinderea sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare sunt bunuri de retur și se vor recupera din amortizare în conformitate cu prevederile legale pentru partea finanțată din fonduri proprii și, respectiv, prin redevență stabilită potrivit contractului de delegare pentru partea finanțată din fonduri publice.

Indicatori de performanță

Legea 241/2006

Art. 8. - (1) Serviciul furnizat/prestat prin sistemele de alimentare cu apă și de canalizare trebuie să îndeplinească, la nivelul utilizatorilor, indicatorii de performanță prevăzuți în regulamentul serviciului de alimentare cu apă și de canalizare.

(2) Indicatorii de performanță ai serviciului furnizat/prestat utilizatorilor se stabilesc pe baza unui studiu de specialitate întocmit de autoritățile administrației publice locale sau, după caz, de asociațiile de dezvoltare intercomunitară cu

obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, în funcție de necesitățile utilizatorilor, de starea tehnică a sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare și de eficiența acestora, cu respectarea indicatorilor de performanță minimali prevăzuți în regulamentul-cadru, respectiv în caietul de sarcini-cadru al serviciului de alimentare cu apă și de canalizare. În cazul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, studiul de specialitate se elaborează în cadrul acestora, se avizează de autoritățile deliberative ale unităților administrativ-teritoriale membre și se aprobă de adunările generale.

(3) Propunerile de indicatori de performanță ai serviciului de alimentare cu apă și de canalizare furnizat/prestat utilizatorilor, rezultate din studiul de specialitate efectuat în acest scop, vor fi supuse dezbaterii publice înaintea aprobării lor de către autoritățile administrației publice locale.

Art. 14 - Autoritățile administrației publice locale au, în raport cu utilizatorii pe care îi reprezintă, următoarele sarcini și responsabilități:

....

c) să monitorizeze și să controleze activitățile de furnizare/prestare a serviciului și să adopte măsurile prevăzute în contractul de delegare a gestiunii, în cazul în care operatorul nu asigură indicatorii de performanță asumați;

d) să stabilească și să aprobe indicatorii de performanță ai serviciului numai după ce aceștia au fost supuși în prealabil dezbaterii publice;

Art. 15. -

(2) Autoritățile administrației publice locale au, în raporturile cu operatorii, dreptul și obligația să monitorizeze și să controleze:

...

e) respectarea obligațiilor contractuale potrivit contractului de delegare a gestiunii și îndeplinirea indicatorilor de performanță ai serviciului, indiferent de forma de gestiune;

f) aplicarea penalităților prevăzute de documentele contractuale, în cazul neîndeplinirii de către operatori a indicatorilor de performanță asumați;

Art. 22.

(4) În situația contractelor de delegare a gestiunii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare atribuite direct operatorului regional, respectiv operatorului, asociația de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare., respectiv autoritățile administrației publice locale vor evalua, în baza prevederilor caietului de sarcini anexat la contractul de delegare a gestiunii, performanțele operatorului regional., respectiv operatorului, precum și modul de respectare a indicatorilor de performanță.

(5) În cazul în care se constată nerespectarea gravă, repetată sau prelungită a indicatorilor de performanță în furnizarea/prestarea serviciilor se procedează la:

a) schimbarea managementului operatorului, în cazul operatorilor de drept public sau ai operatorilor de drept privat cu capital al unităților administrativ-teritoriale, în condițiile contractului de mandat;

b) rezilierea contractului de delegare a gestiunii serviciului, în cazul operatorilor de drept privat cu capital privat sau mixt.

Art. 33. -

(3) Penalitățile și sancțiunile aplicabile operatorilor pentru nerespectarea de către aceștia a indicatorilor de performanță ai serviciului se prevăd în mod obligatoriu în hotărârea de dare în administrare ori în contractul de delegare a gestiunii.

Art. 36. -

(8) Stabilirea, ajustarea sau modificarea prețurilor și tarifelor pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare care se furnizează/prestează prin intermediul unei infrastructuri publice care se dezvoltă/extinde din alte surse de finanțare decât cele menționate la alin. (2), se aprobă prin hotărâri ale autorităților deliberative ale unităților administrativ-teritoriale sau, după caz, cu respectarea mandatului încredințat, prin hotărâri ale adunărilor generale ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, în baza avizului de specialitate eliberat de A.N.R.S.C. și **cu condiția respectării următoarelor cerințe:**

a) asigurarea furnizării/prestării serviciului la nivelul indicatorilor de performanță stabiliți de autoritățile administrației publice locale și precizați în hotărârea de dare în administrare ori în contractul de delegare a gestiunii serviciului, după caz;

HG 855/2008

Art. 5. -

(1) Obiectivele Asociației sunt următoarele:

g) să monitorizeze executarea contractului/contractelor de delegare și să informeze regulat membrii săi despre aceasta, să urmărească îndeplinirea obligațiilor asumate de operatori (îndeosebi în ceea ce privește realizarea indicatorilor de performanță, executarea lucrărilor încredințate operatorilor și calitatea Serviciului furnizat utilizatorilor) și, în conformitate cu mandatul primit și cu prevederile contractuale, să aplice penalitățile contractuale;

(2) Pentru realizarea obiectivelor Asociației, prin prezentul statut asociații mandatează Asociația, conform art. 10 alin. (5) din Legea nr. 51/2006, cu modificările și completările ulterioare, să exercite în numele și pe seama lor următoarele drepturi și obligații legate de Serviciu:

...

c) urmărirea, monitorizarea și raportarea indicatorilor de performanță ai Serviciului, stabiliți prin contractul de delegare a gestiunii în vederea asigurării gestionării și administrării Serviciului de către operator pe criterii de eficiență economică și managerială și aplicarea măsurilor corective și a penalităților prevăzute de contractul de delegare, în situația în care operatorul nu respectă nivelul indicatorilor de performanță și eficiență la care s-a obligat și nu asigură continuitatea Serviciului;

f) monitorizarea și controlul modului de respectare a obligațiilor și responsabilităților asumate de operator prin contractul de delegare cu privire la:

(i) modul de respectare și de îndeplinire a obligațiilor contractuale asumate de operator, în special respectarea indicatorilor de performanță, inclusiv în relația cu utilizatorii;

(3) Atribuțiile adunării generale a Asociației cu privire la exercitarea mandatului acordat de asociați, conform art. 5 alin. (2), sunt:

...

e) adoptarea de hotărâri privind aplicarea măsurilor corective și a penalităților prevăzute de contractul de delegare în situația în care operatorul nu respectă nivelul indicatorilor de performanță;

Art. 23

(2) Consiliul director exercită următoarele atribuții privind activitatea proprie a Asociației:

....

f) monitorizează și controlează modul de respectare a obligațiilor și responsabilităților asumate de operator prin contractul de delegare, cu privire la:

(i) modul de respectare și de îndeplinire a obligațiilor contractuale asumate de operator, în special respectarea indicatorilor de performanță stabiliți prin contractul de delegare, inclusiv în relația cu utilizatorii;

Subvenții/ Ajutor de stat

Legea 51/2006

Art. 1. -

(4) Serviciile de utilități publice fac obiectul unor obligații specifice de serviciu public în scopul asigurării unui nivel ridicat al calității siguranței și accesibilității, egalității de tratament, promovării accesului universal și a drepturilor utilizatorilor și au următoarele particularități:

l) recuperarea costurilor de exploatare și de investiție se face prin prețuri și tarife sau taxe și, după caz, din alocații bugetare. Măsura poate implica elemente de natura ajutorului de stat, situație în care autoritățile administrației publice locale solicită avizul Consiliului Concurenței.

...

t) compensație pentru obligația de serviciu public - orice beneficiu, în special financiar, acordat operatorilor direct sau indirect din resurse de stat în perioada de punere în aplicare a unei/unor obligații de serviciu public sau în legătură cu perioada respectivă, pentru acoperirea costurilor nete aferente îndeplinirii unei obligații de serviciu public, inclusiv un profit rezonabil. În sensul prezentei definiții, resursele de stat sunt cele prevăzute la punctul 3.2. - Resurse de stat din Comunicarea Comisiei Europene 2016/C 262/01 privind noțiunea de ajutor de stat astfel cum este menționată la articolul 107 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

Art. 8. -

(3) În exercitarea competențelor și atribuțiilor ce le revin în sfera serviciilor de utilități publice, autoritățile deliberative ale administrației publice locale asigură cadrul necesar pentru furnizarea serviciilor de utilități publice și adoptă hotărâri în legătură cu:

...

g) contractarea sau garantarea împrumuturilor, precum și contractarea de datorie publică locală prin emisiuni de titluri de valoare, în condițiile legii, în numele unității administrativ- teritoriale, pentru finanțarea programelor de investiții în vederea dezvoltării, reabilitării și modernizării sistemelor publice. În cazul în care, prin contractul de delegare a gestiunii, operatorul are obligația de a realiza investiții în infrastructura publică, contractarea sau garantarea unor împrumuturi de către autoritatea administrației publice locale, în favoarea operatorului, poate implica elemente de ajutor de stat, iar punerea în aplicare a măsurii în cauză se realizează cu respectarea reglementărilor naționale și comunitare în domeniu;

Art. 29. -

(11) Contractul de delegare a gestiunii cuprinde în mod obligatoriu clauze referitoare la:

...

k) compensația pentru obligațiile de serviciu public în sarcina delegatului, dacă este cazul, cu indicarea parametrilor de calcul, control și revizuire a compensației, precum și modalitățile de evitare și recuperare a oricărei supracompensații;

Legea 241/2006

Art. 37. -

(4) În cazul gestiunii delegate, pentru menținerea echilibrului contractual, orice subvenție acordată serviciului de alimentare cu apă și de canalizare va putea fi aprobată numai dacă determină o reducere a tarifului și/sau o creștere a calității serviciului, corespunzătoare subvenției acordate.

Ajutoare sociale

Legea 241/2006

Art. 12. - (1) În exercitarea atribuțiilor ce le revin autoritățile administrației publice locale adoptă hotărâri sau emit dispoziții, după caz, privitoare la:

...

m) acordarea de ajutoare lunare de la bugetul local pentru familiile și persoanele singure care au media veniturilor bănești nete lunare sub salariul minim brut pe țară garantat la plată pe membru de familie, denumite în continuare ajutoare lunare, în vederea plății serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, în condițiile art. 12¹;

Art. 12¹. - (1) Ajutoarele lunare prevăzute la art. 12 alin. (1) lit. m) se acordă în funcție de veniturile lunare ale persoanei singure/familiei, prin compensarea procentuală a contravalorii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, în limita unui consum de apă, respectiv a unei cantități de apă uzată evacuată la rețeaua de canalizare de 75 l/persoană/zi.

(2) Pentru familiile și persoanele singure beneficiare ale ajutorului social stabilit potrivit prevederilor Legii nr. 416/2001 privind venitul minim garantat, cu modificările și completările ulterioare, ajutoarele lunare acordate acoperă cel puțin 50% din costul de furnizare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare.

(3) La stabilirea venitului bănesc net lunar al familiei sau, după caz, al persoanei singure se iau în considerare toate veniturile pe care membrii familiei le-au realizat în luna anterioară lunii în care se solicită dreptul, așa cum acestea sunt

prevăzute la art. 8 alin. (1) din Legea nr. 416/2001, cu modificările și completările ulterioare.

(4) Pentru acordarea ajutorului lunar pot fi utilizate procentele și limitele de venituri prevăzute, pentru ajutorul de încălzire a locuinței cu energie termică, în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 70/2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece, aprobată prin Legea nr. 92/2012, cu modificările și completările ulterioare.

(5) În vederea stabilirii dreptului la ajutorul lunar, noțiunile utilizate pentru familie și persoană singură au semnificația celor din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 70/2011, aprobată prin Legea nr. 92/2012, cu modificările și completările ulterioare.

(6) Acordarea ajutorului lunar se face prin dispoziția primarului, la solicitarea scrisă a persoanei singure sau familiei.

(7) Cuantumurile, condițiile, organizarea acordării ajutorului lunar și modalitatea de decontare a acestuia între unitatea administrativ-teritorială, familiile/ persoanele singure beneficiare și operatorul serviciului de alimentare cu apă și de canalizare se stabilesc prin hotărâre a consiliului local.

Programe/ Planuri de investiții

Legea 51/2006

Art. 8. -

(3) În exercitarea competențelor și atribuțiilor ce le revin în sfera serviciilor de utilități publice, autoritățile deliberative ale administrației publice locale asigură cadrul necesar pentru furnizarea serviciilor de utilități publice și adoptă hotărâri în legătură cu:

a) elaborarea și aprobarea strategiilor proprii privind dezvoltarea serviciilor, a programelor de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de utilități publice existente, precum și a programelor de înființare a unor noi sisteme, inclusiv cu consultarea operatorilor;

Art. 25

(5) Bunurile realizate de operatori în conformitate cu programele de investiții impuse prin contractul de delegare a gestiunii constituie bunuri de retur care revin de drept, la expirarea contractului, gratuit și libere de orice sarcini, unităților administrativ-teritoriale și sunt integrate domeniului public al acestora.

Art. 29. -

(11) Contractul de delegare a gestiunii cuprinde în mod obligatoriu clauze referitoare la:

h) sarcinile și responsabilitățile părților cu privire la investiții/programele de investiții, precum reabilitări, modernizări, obiective noi, extinderi, inclusiv modul de finanțare a acestora;

Legea 241/2006

Art. 3. - Termenii tehnici utilizați în cuprinsul prezentei legi se definesc după cum urmează:

...

z) strategie locală a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare - document de politici publice adoptat la nivelul unei unități administrativ-teritoriale prin care se stabilesc obiectivele și modul de furnizare/prestare și dezvoltare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, detaliat prin programe de investiții multianuale de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de apă și de canalizare existente, precum și obiectivele înființării de noi sisteme la nivelul unității administrativ-teritoriale, corelat cu prevederile master planului județean/zonal pentru serviciul de alimentare cu apă și de canalizare elaborat cu respectarea prevederilor planului urbanistic general;

Art. 10. - (1) Autoritățile deliberative ale unităților administrativ-teritoriale au competență exclusivă, ce poate fi exercitată și prin intermediul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, în condițiile Legii nr. 51/2006, republicată, cu completările ulterioare, în numele și pe seama unităților administrativ-teritoriale asociate, în baza mandatului acordat acestora, în tot ceea ce privește:

b) aprobarea programelor de investiții privind înființarea, dezvoltarea, modernizarea și reabilitarea infrastructurii tehnico- edilitare aferente serviciului;

Art. 11. -

(4) În vederea asigurării continuității serviciului și funcționării sistemului de alimentare cu apă și de canalizare în condiții de siguranță și la parametrii ceruți prin normele și prescripțiile tehnice, autoritățile administrației publice locale, respectiv asociațiile de dezvoltare intercomunitară, au responsabilitatea planificării și urmării execuției lucrărilor de investiții, în corelare cu propriile strategii ale serviciului de alimentare cu apă și de canalizare și planurile de urbanism general. În acest scop vor întocmi programe de investiții multianuale de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de apă și de canalizare existente, precum și de înființare de noi sisteme la nivelul unității administrativ-teritoriale bazate pe planificarea multianuală a investițiilor și ținându-se seama de etapele procesului bugetar, în conformitate cu reglementările legale, corelate cu planurile de investiții din master planurile județene/zonale.

Art. 12. - (1) În exercitarea atribuțiilor ce le revin autoritățile administrației publice locale adoptă hotărâri sau emit dispoziții, după caz, privitoare la:

a) aprobarea strategiilor locale ale serviciului de alimentare cu apă și de canalizare și a programelor multianuale de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor existente, precum și a programelor de înființare a unor noi sisteme de alimentare cu apă și de canalizare, în condițiile legii;

Art. 37⁵. - (1) Autoritățile deliberative ale unităților administrativ-teritoriale au competență exclusivă, care se exercită prin intermediul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară în numele și pe seama unităților administrativ- teritoriale asociate, în baza mandatului acordat acestora, în ceea ce privește:

b) aprobarea programelor de investiții privind înființarea, dezvoltarea, modernizarea și reabilitarea infrastructurii tehnico- edilitare aferente serviciului;

(2) La aprobarea strategiilor și programelor de investiții prevăzute la alin. (1) lit. a) și b) se au în vedere obligațiile asumate de România privind epurarea apelor uzate urbane în calitate de stat membru al Uniunii Europene.

(4) În exercitarea atribuțiilor ce le revin, autoritățile deliberative ale administrației publice locale adoptă hotărâri care vizează:

a) aprobarea strategiilor locale ale serviciului public inteligent alternativ pentru procesarea apelor uzate urbane, precum și a programelor de înființare a unor noi sisteme publice inteligente alternative;

HG 855/2008 (Anexa 4)

Art. 5. -

(2) Pentru realizarea obiectivelor Asociației, prin prezentul statut asociații mandatează Asociația, conform art. 10 alin. (5) din Legea nr. 51/2006, cu modificările și completările ulterioare, să exercite în numele și pe seama lor următoarele drepturi și obligații legate de Serviciu:

a) elaborarea și aprobarea strategiei de dezvoltare, a programelor de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de utilități publice existente, a programelor de înființare a unor noi sisteme, precum și a programelor de protecție a mediului;

Art. 16. -

(3) Atribuțiile adunării generale a Asociației cu privire la exercitarea mandatului acordat de asociați, conform art. 5 alin. (2), sunt:

a) aprobarea strategiei de dezvoltare, a programelor de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de utilități publice existente, a programelor de înființare a unor noi sisteme, precum și a programelor de protecție a mediului, elaborate și prezentate de consiliul director al Asociației, conform art. 23 alin. (3) lit. a);

Art. 17. -

b) Strategia de dezvoltare

1. Asociația va asigura elaborarea și aprobarea strategiei de dezvoltare. Pe baza strategiei de dezvoltare vor fi stabilite investițiile necesare atingerii obiectivelor prevăzute de această strategie și prioritizarea acestora, precum și planul de implementare și analiza macrosuportabilității. Planurile de investiții vor fi actualizate periodic, ținând seama de strategia de dezvoltare.

2. Sursele de finanțare a investițiilor pot fi fonduri nerambursabile acordate de Uniunea Europeană sau de instituții financiare, fonduri de la bugetul de stat sau de la bugetele locale ale asociațiilor, fondurile proprii sau atrase ale operatorului.

3. Listele de investiții prioritare și planurile de finanțare a acestora vor fi discutate în ședințele adunării generale a Asociației și aprobate de autoritățile deliberative ale asociațiilor beneficiari ai investițiilor (proprietarii bunurilor rezultate în urma investițiilor), precum și ale asociațiilor deserviți de bunurile rezultate în urma investițiilor. Acestea vor fi anexate la contractul de delegare și fac parte integrantă din acesta.

Art. 23. -

(3) Consiliul director are următoarele atribuții cu privire la exercitarea mandatului acordat de asociați, conform art. 5 alin. (2):

a) asigură elaborarea strategiei de dezvoltare, utilizând principiul planificării strategice multianuale, a programelor de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de utilități publice existente, a programelor de înființare a unor noi sisteme, inclusiv cu consultarea operatorului, precum și a programelor de

protecție a mediului, pe care le supune spre aprobare adunării generale a Asociației;

Fonduri de rezervă

Legea 51/2006

Art. 44. -

(3) Unitățile administrativ-teritoriale sau, după caz, operatorii/operatorii regionali care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene ori de împrumuturi de la organisme financiare internaționale pentru realizarea unor programe de investiții publice de interes zonal sau regional destinate înființării, modernizării și/ori dezvoltării infrastructurii tehnico-edilitare aferente serviciilor de utilități publice au obligația constituirii, alimentării și utilizării unui fond de rezervă. Acest fond este destinat întreținerii, înlocuirii și dezvoltării sistemelor de utilități publice sau a unor părți din componența acestora, precum și asigurării fondurilor necesare pentru plata serviciului datoriei publice aferente cofinanțării acestor proiecte de investiții. Fondul de rezervă, denumit în continuare Fondul IID, se constituie și se utilizează în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 198/2005 privind constituirea, alimentarea și utilizarea Fondului de întreținere, înlocuire și dezvoltare pentru proiectele de dezvoltare a infrastructurii serviciilor publice care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene, aprobată prin Legea nr. 108/2006, cu modificările și completările ulterioare.

Ordonanța de urgență nr. 198/2005

Art. 4. - (1) Operatorul și unitatea administrativ-teritorială care realizează proiecte cu asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene au obligația ca de la semnarea memorandumului de finanțare sau acordului de împrumut pentru cazurile specificate la art. 3 alin. (1) din ordonanța de urgență să constituie potrivit art. 3 Fondul IID pe întreaga perioadă de viață a investiției.

(2) Unitatea administrativ-teritorială contribuie la Fondul IID cu sume încasate în bugetele locale sau județene, după caz, cel puțin egale cu:

a) vărsămintele din profitul net de la regia autonomă de interes local sau județean care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene;

b) dividendele de la societatea comercială cu capital integral sau majoritar de stat care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene;

c) redevența aferentă bunurilor concesionate societății comerciale care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene. În cazul în care împrumutatul este unitatea administrativ-teritorială, redevența anuală va fi stabilită la un nivel care să acopere cel puțin serviciul datoriei publice pentru anul respectiv aferent împrumutului de cofinanțare contractat de unitatea administrativ-teritorială;

d) impozitul pe profit plătit de operator unității administrativ-teritoriale;

e) dobânzi aferente disponibilităților Fondului IID.

f) TVA-ul plătit din Fondul IID și recuperat ulterior de la bugetul de stat, în maximum 30 de zile lucrătoare.

(2¹) În cazul în care Fondul IID este creat și gestionat la nivelul operatorului/operatorului regional al serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, sursele prevăzute la alin. (2) sunt considerate alte surse proprii de finanțare ale operatorului/operatorului regional.

(3) În cazul operatorilor regionali, toate unitățile administrativ-teritoriale care sunt acționari ai respectivilor operatori, trebuie să vireze în Fondul IID sumele aferente acestora conform defalcării prevăzute la alin. (2).

(4) În cazul în care sursele datorate potrivit alin. (2) nu sunt suficiente pentru a acoperi serviciul datoriei publice/datoriei constând în rate de capital, dobânzi, comisioane și alte costuri aferente împrumutului datorat pentru următorul an al fiecărui exercițiu financiar, operatorul contribuie la Fondul IID, până la concurența sumei necesare acoperirii serviciului datoriei publice/datoriei pe baza situațiilor sale financiare anuale, cu sume repartizate din profitul net la fondul de rezervă, care pot fi:

a) sursele proprii de finanțare necesare rambursării ratelor de capital, plății dobânzilor, comisioanelor și altor costuri aferente împrumuturilor externe, constituite pentru proiectele cofinanțate din împrumuturi externe;

b) profitul net contabil rămas nerepartizat după acoperirea destinațiilor prevăzute de legislația în vigoare.

(5) În cazul în care sursele datorate conform alin. (4) nu sunt suficiente pentru a acoperi serviciul datoriei publice constând în rate de capital, dobânzi, comisioane și alte costuri aferente împrumutului datorat pentru următorul an al fiecărui exercițiu financiar, unitatea administrativ-teritorială contribuie cu alte sume din bugetele proprii.

Art. 5. - Operatorul/unitatea administrativ-teritorială care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene utilizează Fondul IID în următoarea ordine de prioritate pentru:

a) plata serviciului datoriei publice guvernamentale constând în rate de capital, dobânzi, comisioane și alte costuri aferente împrumuturilor contractate sau garantate de stat, destinate cofinanțării proiectelor care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene;

b) plata serviciului datoriei publice locale constând în rate de capital, dobânzi, comisioane și alte costuri aferente împrumuturilor contractate sau garantate de autoritatea administrativ-teritorială, destinate cofinanțării proiectelor care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene;

b¹) plata serviciului datoriei constând în rate de capital, dobânzi, comisioane și alte costuri aferente împrumuturilor contractate de operatorul/operatorul regional, destinate cofinanțării proiectelor care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene;

c) cheltuieli neeligibile reprezentând cheltuielile de achiziție sau producție a activelor corporale utilizate pentru implementarea proiectelor care beneficiază de asistență tehnică nerambursabilă din partea Uniunii Europene dacă autoritatea responsabilă execută pregătirea terenului și a lucrărilor de construcție pe cont propriu, cheltuielile cu achiziția sau închirierea altor active care sunt considerate neeligibile, închirierea activelor fixe care sunt parte a cheltuielilor de capital, cheltuielile cu funcționarea unității de implementare a proiectului, precum și pentru alte categorii de cheltuieli neeligibile necesare proiectului;

- d) întreținerea, înlocuirea și dezvoltarea activelor date în administrare sau în concesiune, inclusiv a celor dezvoltate cu finanțare nerambursabilă din partea Uniunii Europene și în conformitate cu programul aprobat de autoritatea administrației publice locale sau cu programul specific de operare și întreținere, convenit cu Comisia Europeană sau cu banca cofinanțatoare.
- e) plata TVA-ului aferent lucrărilor de construcție, întreținerii, înlocuirii și dezvoltării activelor realizate cu finanțare nerambursabilă din partea Uniunii Europene și în conformitate cu programul aprobat de autoritatea administrației publice locale sau cu programul specific de operare și întreținere, convenit cu Comisia Europeană sau cu banca cofinanțatoare.
- f) plata cofinanțării proiectelor care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă.

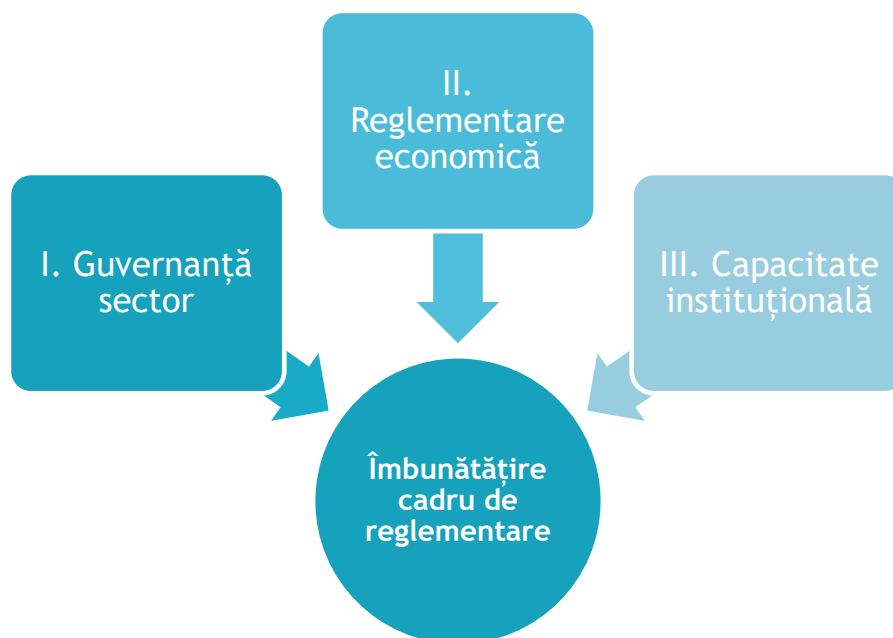
ANEXA 2. PROPUNERI DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ A SERVICIILOR ÎN ROMÂNIA

Analizând istoria reglementării economice a utilităților publice, există o sugestie clară că un sector reglementat va fi perceput ca având succes și ca oferind servicii bune pentru prețul cerut numai dacă reglementatorul economic al acelui sector este respectat. În mod similar, un reglementator economic va fi perceput ca eficient dacă operatorii care fac obiectul reglementării sale sunt percepuți ca oferind servicii bune pentru prețul cerut, precum și niveluri adecvate de conformare și de servicii.

Adoptarea unui sistem de reglementare economică la nivel național implică în primul rând asigurarea unor principii și reguli de bună guvernare la nivelul sectorului dar și pregătirea instituțională pentru implementarea unui astfel de sistem.

Pe baza analizei realizate la nivelul statelor membre UE dar și a experiențe profesionale, Asociera a identificat trei zone principale în care sectorul de apă din România trebuie să facă progrese pentru asigurarea unui cadru adecvat de reglementare economică a serviciilor, după cum este prezentat în figura de mai jos.

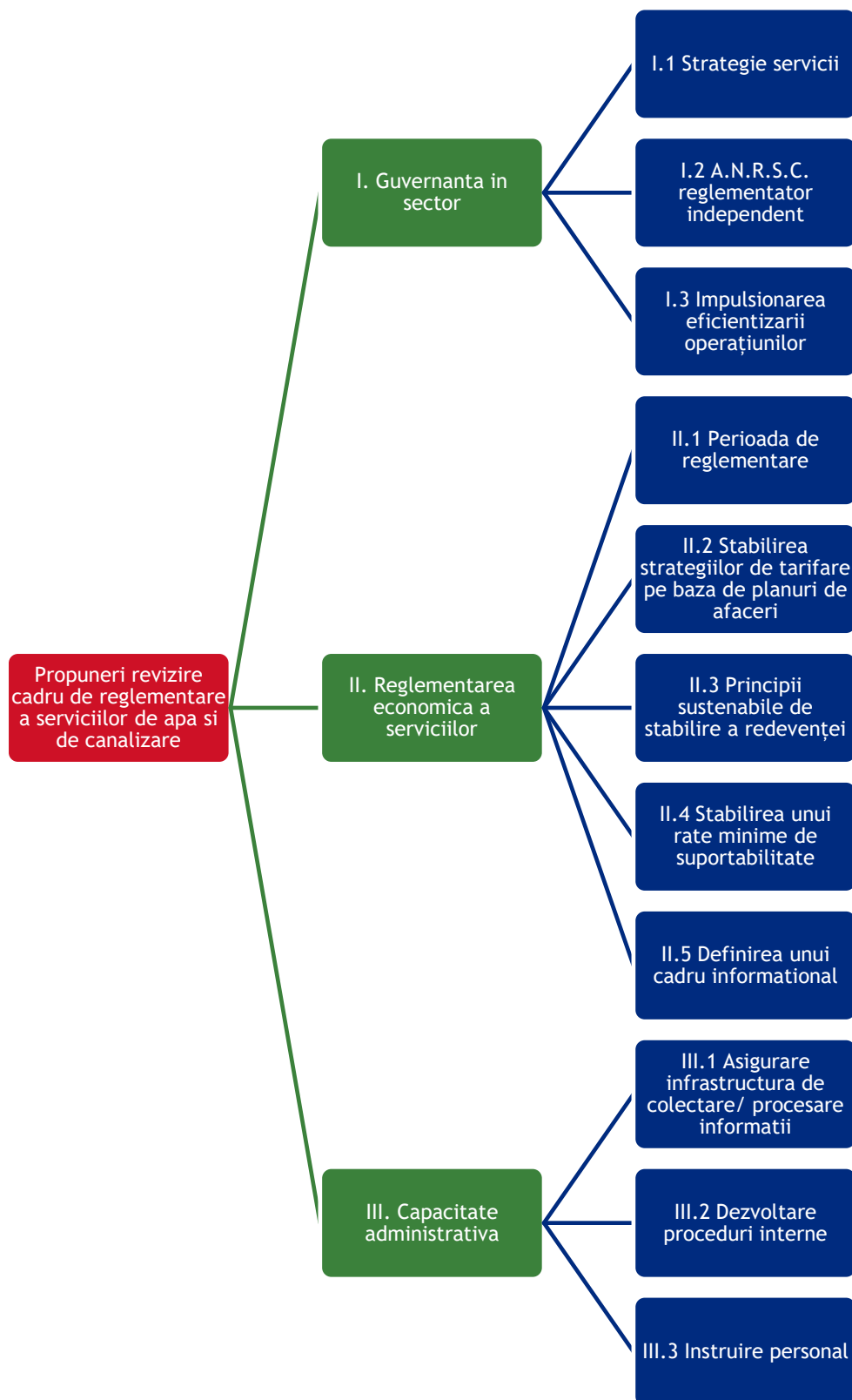
Figura 1. Zone principale pentru progresul sectorului de apă din România

Sursa: Prelucrare consultant

Măsurile concrete propuse de Asociera pentru fiecare dintre zonele identificate anterior sunt prezentate în figura de mai jos.

Figura 2. Măsuri pentru asigurarea unui cadru de reglementare economică a serviciilor

I.1 Strategie de dezvoltare pentru serviciile de apă și de canalizare

Până în momentul de față, în cadrul diverselor asistențe tehnice au fost elaborate și aprobate direcții de dezvoltare pentru serviciile de apă și de canalizare (proiect PISSA BERD) precum și o strategie de finanțare a serviciilor (proiect BM).

Cu toate acestea, se simte impetuos nevoia de a dezvolta o strategie coerentă pentru dezvoltarea sectorului, care să fie asumată al nivel național și prin care sectorul de apă să fie recunoscut ca prioritar.

Premise pentru o strategie eficientă

a) Asigurarea că obiectivele sunt realiste

Există un risc substanțial care se naște din faptul că există un decalaj de conformare atât de mare. Când o sarcină pare imposibilă, cercetările psihologice aduc dovezi clare că oamenii pot să se resemneze repede cu perspectiva eșecului sau, ca alternativă, pot să se simtă încurajați să nu mai fie la fel de onești. Dacă obiectivele de conformare pentru sectorul de apă din România nu sunt realiste, apare un risc substanțial ca diverse părți implicate să fie tentate să adopte diverse scurtături fie în raportare, fie în felul în care performează.

Pentru a evita o asemenea situație, România trebuie să facă o evaluare sinceră a ceea ce are de făcut - și a ceea ce are de cheltuit - pentru a asigura conformitatea cu standardele Uniunii Europene. O asemenea evaluare va necesita timp pentru a fi finalizată, deși Asocierea este de părere că analiza sa oferă o înțelegere corectă a amplitudinii probabile a investițiilor care vor trebui făcute. Guvernul României, susținut de A.N.R.S.C., trebuie să pună la punct un plan pentru a atinge conformitatea cu Comisia Europeană. Un asemenea plan trebuie să aibă jaloane specifice și măsurabile și proceduri convenite pentru a gestiona orice variații ale planului în timpul implementării sale. Pe urmă, se așteaptă ca operatorii să folosească acest plan de conformare ca bază pentru planurile lor de afaceri.

b) Definirea priorităților

Definirea corespunzătoare a priorităților investiționale este, de asemenea, importantă. Va exista mereu această nevoie de a prioritiza investițiile. În primii ani din acest efort de a reduce decalajul de conformitate, alegerile vor fi probabil mai dificile. În sfârșit, autoritățile centrale vor trebui să decidă asupra liniilor prioritare de investiții - pentru că are o răspundere față de Uniunea Europeană privind conformarea cu directivele.

Pentru a prioritiza eficient, Guvernul României va trebui să se folosească de recomandările specifice de la Apele Române și Ministerul Sănătății. Ambele aceste instituții vor trebui să stabilească în mod clar care le sunt prioritățile pentru probleme care trebuie rezolvate de operatorii.

În stabilirea priorităților, Guvernul României va trebui să ia în considerare și recomandările și nevoile autorităților locale și ale clienților actuali. Va exista și nevoia de a ține cont de și de a facilita creșterea economică, extinderea rețelelor și a bazei de tarifare, dar și de a îmbunătăți calitatea serviciilor pentru astfel încât clienții existenți să fie dispuși să își plătească în continuare facturile.

I.2 Stabilirea A.N.R.S.C. ca reglementator economic independent, conform cu liniile directoare OECD

Finanțarea viitoare a sectorului de apă din România va depinde de cât de încrezători vor fi investitorii cu privire la randamentul capitalului pe care îl pun la dispoziție, pe de o parte, dar și cu privire la recuperarea aceluși capital, pe de altă parte. De pildă, Moody's, cea mai importantă agenție de rating de credit, este de părere că robustețea cadrului de reglementare economică este la fel de importantă ca toți ceilalți factori luați împreună pentru evaluarea bonității de creditare a unei companii de apă.

Asigurarea unui astfel de mediu de încredere se realizează și cu ajutorul autorității de reglementare. A.N.R.S.C. ar trebui să fie o instituție publică cu responsabilități statutare și acționează independent de miniștri.

A.N.R.S.C. trebuie să fie finanțat în continuare de către organizațiile pe care le reglementează. Prin urmare, A.N.R.S.C. răspunde în fața industriei pe care o reglementează și trebuie văzută că acționează în mod rezonabil și proporțional. Cu toate acestea, sursa de finanțare este mai puțin importantă decât principiul conform căruia A.N.R.S.C. trebuie văzută ca expert independent în sectorul apei din România.

Având în vedere situația actuală, Asocieria consideră că va fi nevoie în mod explicit de o împuternicire a A.N.R.S.C. (o declarație sau un angajament clar - poate într-o declarație a Guvernului sau în acord cu Uniunea Europeană) care să îi permită să acționeze ca un catalizator pentru îmbunătățirea performanței în sectorul apei și a apei uzate din România. Este singura organizație care ar putea culege, înțelege și analiza în mod rezonabil informații despre performanță (niveluri de servicii, costuri și niveluri de conformitate cu standardele de apă și apă uzată). Împuternicit corespunzător, ar putea fi rapid văzută ca un centru de expertiză autentică și obiectivă, acționând în interesul cetățenilor români.

O trecere în revistă a istoriei reglementării economice a utilităților sugerează cu tărie că o industrie reglementată va fi considerată a fi de succes și a oferi valoare pentru bani numai dacă autoritatea sa de reglementare economică este bine respectată. În mod similar, un organism de reglementare economică va fi considerat eficient doar dacă se consideră că companiile care fac obiectul reglementării sale furnizează un raport calitate / preț și un nivel adecvat de conformitate și servicii.

I.3 Impulsionarea eficientizării operațiunilor

A.N.R.S.C. și Apele Române trebuie să caute să înțeleagă care ar putea fi soluțiile regionale pentru gestionarea serviciilor de apă și canalizare. Aceste instituții trebuie să aibă așteptarea ca operatorii să discute oportunitățile de a realiza economii de scară și de gamă în planurile lor de afaceri.

De exemplu, este posibil ca operatorii să nu aibă cea mai bună abordare față de îmbunătățirea calității râurilor și managementul inundațiilor acolo unde problemele devin acute. Soluția poate fi mai eficientă și poate veni cu costuri unitare mai mici dacă este abordată mai sus, în amonte. Dar într-un asemenea caz, este posibil ca operatorul regional din amonte să nu aibă nicio problemă de conformare și să nu simtă nevoia să își angajeze resursele.

Operatorii trebuie încurajați să colaboreze pentru a găsi soluțiile cele mai eficiente. În unele cazuri, o asemenea colaborare se poate obține cel mai bine printr-o fuziune a activității operatorilor. Trebuie să existe un mecanism pentru a răsplăti un asemenea mod de lucru de colaborare (poate permițând unui operator regional să recupereze de la operatorul vecin costurile cu implementarea unei soluții sau, în mod alternativ, asigurând resurse sub formă de „cheltuieli în vederea economiilor” pentru a acoperi costurile fuziunii operatorilor).

Eșecul de a extinde serviciile de apă și canalizare în toată România va avea efecte extrem de importante și greu de recuperat. La ora actuală, există riscul ca atunci când un operator începe să presteze servicii într-o comunitate care nu beneficiază de servicii adecvate de apă și canalizare, acest operator să primească amenzi și să îi fie afectată reputația. Trebuie să existe un mecanism de agreare a unei „perioade de grație” atunci când un operator regional preia răspunderea de deservire a unei zone noi. Operatorul regional trebuie să stabilească cu A.N.R.S.C. și cu alte părți interesate o perioadă de tranziție adecvată pe parcursul căreia operatorul regional să poată să aducă serviciile la nivelul de conformitate.

Promovarea de măsuri de creștere a eficienței poate fi realizată și prin realizarea de către A.N.R.S.C. a unui sistem de benchmarking. Sistemul de benchmarking din România gestionat de ARA a fost construit ca un instrument dedicat în principal operatorilor regionali pentru a îi ajuta pe aceștia să își evalueze performanțele prin comparație cu operatori relevanți și cu media sectorului, să identifice zonele de îmbunătățire, să pregătească și să implementeze planuri de acțiune pentru îmbunătățirea performanțelor. Ținând cont de avantajele arătate în ultimii ani, consideram că transformarea benchmarking-ului voluntar într-un benchmarking reglementat nu este oportună în acest moment, această schimbare putând duce la reducerea impactului pozitiv al acestuia. În acest context, pentru a promova îmbunătățirea eficienței în sector, recomandăm construirea unui benchmarking reglementat la nivelul A.N.R.S.C. constituit dintr-un număr limitat de indicatori (10-15 indicatori).

Reglementarea economică

Sistemul de reglementare economică propus

Sistemul de reglementare economică propus pentru sectorul de apă și apă uzată din România este **reglementarea bazată pe stimulare** dar cu unele personalizări considerând particularitățile naționale. Este o abordare ex-ante a stabilirii prețurilor, în care autoritățile de reglementare stabilesc un plafon pentru prețuri, pe care compania reglementată le poate percepe clienților săi (de obicei pentru o perioadă determinată de timp - o perioadă de control reglementată definită) pentru a-și îndeplini obligațiile convenite. Această abordare poate fi aplicată organizațiilor din sectorul privat sau public. La sfârșitul perioadei de control

reglementată, autoritatea de reglementare determină prețurile și transferă clienților orice eficiență realizată.

După cum a fost prezentat și în capitolele anterioare, reglementarea pe baza de stimulente poate îmbrăca două forme: metoda plafonului de preț și metoda plafonului de venituri. Forma propusă pentru sectorul de apă și apă uzată din România este **metoda plafonului de preț** cu unele personalizări considerând particularitățile naționale.

Metoda Plafonului de Preț se aplică într-o perioadă de reglementare fixă (poate varia între 3 - 6 ani). Prețurile sunt calculate pe baza veniturilor permise și a cererii prognozate. Stabilirea tarifelor este de obicei asociată cu un plan de afaceri formal pentru perioada de reglementare, în care operatorul își prognozează OPEX, investițiile, activele noi, costurile viitoare care pot apărea datorită noilor activități sau a operării de active noi și altele. Adesea, autoritatea de reglementare pune anumite obiective către operator prin indicatori de performanță (KPI) tehnici sau financiari care trebuie îndepliniți. Prin această metodă, autoritatea de reglementare stabilește prețul maxim admisibil pentru serviciile reglementate pentru o anumită perioadă de timp.

Pentru ca plafonul de preț să funcționeze corect, ambele părți ar trebui să fie pregătite cu expertiză în planificare și prognoză, iar calitatea informațiilor raportate ar trebui să fie foarte ridicată. Astfel, reglementatorii încep reglementarea prețurilor cu metoda cost-plus, apoi se concentrează pe calitatea informațiilor raportate și pe planificarea expertizei operatorilor și, dacă este necesar, pot apela la reglementarea stimulativă.

Reglementarea plafonului de preț poate duce la reducerea calității serviciilor datorită stimulului operatorului de a-și reduce costurile și de a beneficia de decalajul de reglementare. Prin urmare, autoritatea de reglementare trebuie să introducă monitorizarea calității serviciilor pe durata perioadei de reglementare - de exemplu prin monitorizarea unor indicatori de performanță.

II.1 Perioada de reglementare

Conducerea A.N.R.S.C. și a operatorilor trebuie să aibă contractele corespunzătoare care să le permită să planifice pe termen lung. Un reglementator economic eficient este fundamental pentru finanțarea viitoare a sectorului de apă.

A.N.R.S.C. trebuie să stabilească prețurile pentru perioade de cinci ani (o durată mai mare este mai bună - dar 5 ani este probabil suficient pentru început). Prețurile trebuie stabilite relativ la inflație, întrucât acesta este principalul factor de cost și suportabilitate. Un operator regional trebuie să poată să schimbe prețurile convenite numai în cazul în care a survenit un eveniment semnificativ în afara controlului său (o schimbare a valorilor maxime admise pentru parametri de la Apele Române, impozite locale, etc.). A.N.R.S.C. trebuie să specifice materialitatea ca parte din instrucțiunile pe care la oferă pentru redactarea unui plan de afaceri.

Operatorul regional trebuie să poată să se bazeze 100% că va avea permisiunea de a percepe tarifele în funcție de profilul tarifar convenit. Operatorii trebuie să poată să perceapă tarife conform cu profilul de prețuri convenit și să ofere asigurări similare și lanțurilor lor de furnizori.

A.N.R.S.C., în calitatea sa de reglementator economic, este garantul că sectorul de apă obține fondurile potrivite pentru a atinge conformitatea și nivelurile de servicii cerute de clienți.

II.2 Stabilirea strategiilor de tarificare pe baza de planuri de afaceri

Strategiile de tarificare viitoare ca parte a procesului de reglementare economică prin metoda „Plafonului de Preț” vor fi stabilite pe baza de planuri de afaceri realizate de către operatori în cooperare cu autoritățile locale și/sau ADI.

Un plan de afaceri este un document care declară în mod clar obiectivele și scopurile prezente și viitoare ale companiei, identifică strategiile și planurile de acțiune necesare pentru a îndeplini acele obiective și scopuri.

Pentru ca un operator să fie eficient în operațiile derulate este necesar ca managementul să fie proactiv și nu reactiv. Adică, operatorul nu ar trebui să reacționeze la evenimente atunci când se întâmplă, ci ar trebui să aibă o abordare structurată pentru ca din timp să poată recunoaște nevoile și problemele și să vină cu soluțiile aferente. Această schimbare în management va da posibilitatea oricărei organizații să :

- Folosească eficient resursele limitate de care dispune prin prioritizarea cerințelor operaționale;
- Identifice și corecteze ariile cu punctele slabe potențiale;
- Examineze practicile de munca pentru a se asigura că acestea sunt actualizate și modernizate;
- Identificarea ariilor ce oferă posibile oportunități și valorificarea acestora;

Planul de afaceri inițial vor fi realizate pe o perioadă de 5 ani și ar trebui să aibă ca principale rezultate măsuri propuse de creștere a eficienței, plan de investiții atât din surse proprii, cât și din surse atrase, și strategia de tarificare.

Planul de afaceri va pe baza principiilor metodologiei de Analiza Cost-Beneficiu ca partea a procesului de pregătire a studiilor de fezabilitate finanțate din POIM dar și pe metodologia și principiile realizării bugetului anual al operatorului regional. Prevederile metodologice și principiile incluse în „Metodologia de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă” aprobată prin Hotărârea 677/2017 sunt în linie cu bunele practici internaționale și asigură realizarea unor strategii de tarificare pe termen mediu care sunt premise pentru o dezvoltare durabilă. Ținând cont că această metodologie a fost agreată de Comisia Europeană și validată de către JASPERS, este recomandat ca principiile și metodologia menționate în acest document să fie folosite în realizarea strategiilor de tarificare de către operatorii, chiar dacă acestea nu sunt legate explicit de proiecte de investiții.

Elementele principale care trebuie luate în considerare în realizarea unui plan de afaceri sunt prezentate sintetic în figura următoare:

Figura 3. Elementele planului de afaceri

Sursa: Prelucrare consultant

Planurile de afaceri vor propune o strategie de tarifare luând în considerare prognoza costurilor de operare, rambursarea serviciului datoriei pentru datoria contractată, și planul de investiții propus din surse proprii.

Planul de afaceri poate fi realizat de către operatorul regional exclusiv cu resurse interne sau se poate apela la un consultant extern fie ca parte a procesului de pregătire, fie ca să fie validat de un terț independent.

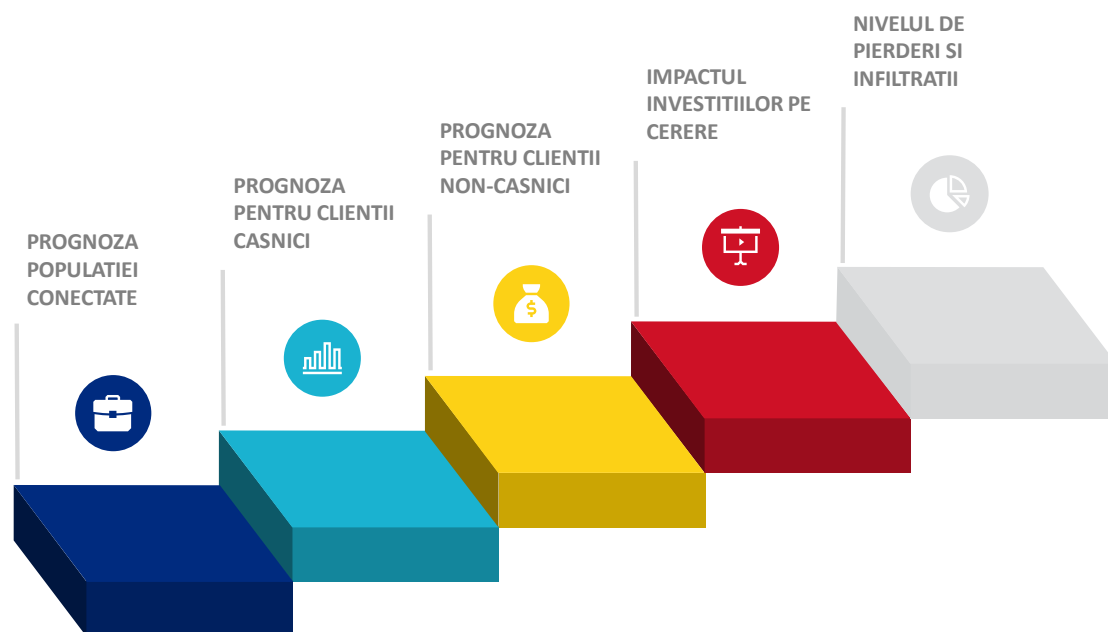
În secțiunile următoare este prezentată abordarea propusă și elementele principale care vor trebui să fie considerate la realizarea planului de afaceri și implicit a strategiei de tarifare.

Prognoza cantităților

Prognoza cantităților va fi realizată separat considerând principalele categorii de clienți și de servicii:

- Separat pentru activitatea de apă potabilă, apă pentru redistribuire, apă uzată, apă meteorică, etc.
- Separat pentru populație și pentru restul consumatorilor (agenți economici, instituții, etc.).
- Separat pentru serviciile care au categorii diferite de tarife (ex. servicii canalizare-epurare pentru agenți economici cu surse proprii de apă);

Figura 4. Nivelele considerate la prognoza cantităților

Sursa: Prelucrare consultant

Proгноza cantităților pentru populație (clienți casnici) va fi realizată separat pe zona urbană și zona rurală considerând progноza populației din aria de operare, evoluția gradului de conectare precum și evoluția consumului individual (litri/persoană/zi). De asemenea, progноza va lua în calcul și impactul investițiilor propuse asupra gradului de conectare la servicii precum și elasticitatea consumului individual în funcție de preț și de evoluția venitului familiei conform prevederilor Ghidului ACB (dacă este relevant).

Proгноza cantităților pentru restul consumatorilor (agenți economici și instituții) va fi realizată plecând de la trendurile din ultimii ani, considerând dezvoltarea economică din regiune precum și impactul proiectelor de investiții asupra consumului.

Proгноza cantităților va presupune și realizarea unei progноze privind evoluția nivelului pierderilor de apă (cu impact direct pe costurile cu apa brută și pe costurile variabile) și a infiltrațiilor considerând impactul proiectelor de investiții propuse și a măsurilor de creștere a eficienței în exploatare.

Proгноza costurilor de operare și întreținere

Proгноza costurilor de operare și întreținere este unul dintre elementele cele mai importante pentru realizarea strategiilor de tarifare viitoare. Pentru a realiza trecerea cât mai lină de la o metodologie de tarifare bazată pe costuri istorice (fișa de fundamentare) la o metodologie bazată pe progноză, propunerea este de a avea o abordare cât mai simplistă dar care să încurajeze implementarea de măsuri de optimizare a eficienței. În acest context, se propune următoarea abordare generală:

- Proгноza costurilor de exploatare va fi realizată folosind o structură predefinită a costurilor similară cu cea din fișa de fundamentare existentă;

- Prognoza costurilor va fi realizată separat pe fiecare activitate (apă potabilă, apă uzată, apă pluvială, apă potabilă pentru redistribuire, etc.) care are un tarif separat în prezent;
- Prognoza se va baza pe elementele relevante (inflație, curs de schimb, etc.) din scenariul macroeconomic pentru România emis de Comisia Națională de Strategie și Prognoză (versiune emisă cu cel mult 6 luni înainte de momentul realizării prognozei);
- Prognoza va pleca de la costurile istorice pe ultimul an corectate pentru elemente particulare fără continuitate (provizioane, penalități, etc.). Aceste costuri vor reprezenta anul de bază în prognoză.
- Costurile istorice din anul de bază vor fi ajustate considerând următoarele principii generale:
  - Costurile cu personalul vor fi ajustate cu inflația generală (Indicele Prețurilor de Consum Total) și 75% din creșterea în termeni reali a salariului la nivel național din scenariul macroeconomic;
  - Costurile cu întreținerea vor trebui să fie dimensionate pentru a asigura o întreținere corespunzătoare a infrastructurii și în line cu planurile de întreținere programată rezultate din sistemul de management al activelor;
  - Toate costurile altele decât cele cu personalul și întreținerea vor fi ajustate cu inflația generală din scenariul macroeconomic;
  - Se va ține cont în prognoză de impactul asupra costurilor al elementelor reglementate sau contractuale (dacă există contracte multianuale): apa brută, energia electrică, etc.
  - Se va ține cont în prognoză de impactul asupra costurilor de operare (energie, materiale, număr angajați, valorificare nămol, etc.) și întreținere ale investițiilor propuse spre implementare;
- Plafonarea ajustării costurilor conform principiilor de mai sus va determina operatorii să implementeze măsuri de creștere a eficienței pentru a reuși să se încadreze în nivelul prognozat.

Măsuri de creștere a eficienței (de inclus obligatoriu în planurile de afaceri)

Planurile de afaceri vor lua în calcul impactul măsurilor de îmbunătățire a performanțelor asumate de către operatorul regional conform planurilor de reducere a pierderilor de apă, conform graficului de întreținere și reparații din planul de management al activelor și conform măsurilor de creștere a eficienței energetice.

Categoriile de măsuri care vor trebui să fie considerate de către operatori în realizarea planurilor de afaceri sunt:

- **Managementul activelor:** Pentru a asigura o operare sustenabilă a bazei de active este necesară existența unui sistem de gestionare în linie cu bunele practici la nivel internațional. În acest sens, ca parte a planului de afaceri, operatorii vor trebui să demonstreze că au în implementare un plan de management al activelor. De asemenea aceștia vor trebui să prezinte un grafic detaliat în primul ciclu de 5 ani al planului de afaceri că au ținte (grafice) pentru implementarea de planuri de management al activelor pentru fiecare localitate din aria de operare și pe fiecare categorie de active.

De asemenea, din planul de management al activelor va trebui să rezulte un plan de reinvestiții în active conform duratelor de viață precum și un plan de întreținere programată a activelor.

- **Reducerea pierderilor de apă** (apa care nu aduce venituri - NRW): Ca parte a planului de afaceri, fiecare operator va trebui să realizeze:
  - Balanța apei conform metodologiei IWA pentru fiecare sistem de apă;
  - Program pentru reducerea a NRW;
  - Niveluri de performanță țintă în fiecare an pentru planul de afaceri privind reducerea pierderilor de apă. Nivelul țintei va fi stabilit de către fiecare operator prin consultare cu autoritățile locale (și/sau ADI), va trebui să includă ținta de creștere a eficienței iar îndeplinirea acesteia va fi monitorizată de către A.N.R.S.C. ca parte a procesului de reglementare economică.

Figura 5. Măsurile de creștere a eficienței

Sursa: Prelucrare consultant

- **Eficiența energetică:** Ca parte a planului de afaceri, operatorii vor trebui să propună măsuri de creștere a eficienței energetice. De asemenea, fiecare operator va propune până la finalizarea primului ciclu de 5 ani de planificare a afacerilor un plan de măsură a amprentei de CO₂ precum și un plan de reducere a emisiilor de CO₂.
- **Eficiența personalului:** Ca parte a planului de afaceri, fiecare operator va trebui să prezinte:
  - Politica de personal pentru perioada planului de afaceri (evoluție număr angajați, politica de salarizare, etc.);
  - Măsurile de creștere a eficienței personalului precum și stabilirea unor ținte de performanță.
  - Nivelul țintei va fi stabilit de către fiecare operator prin consultare cu autoritățile locale (și/sau ADI), va trebui să includă ținta de creștere a eficienței iar îndeplinirea acesteia va fi monitorizată de către A.N.R.S.C. ca parte a procesului de reglementare economică.

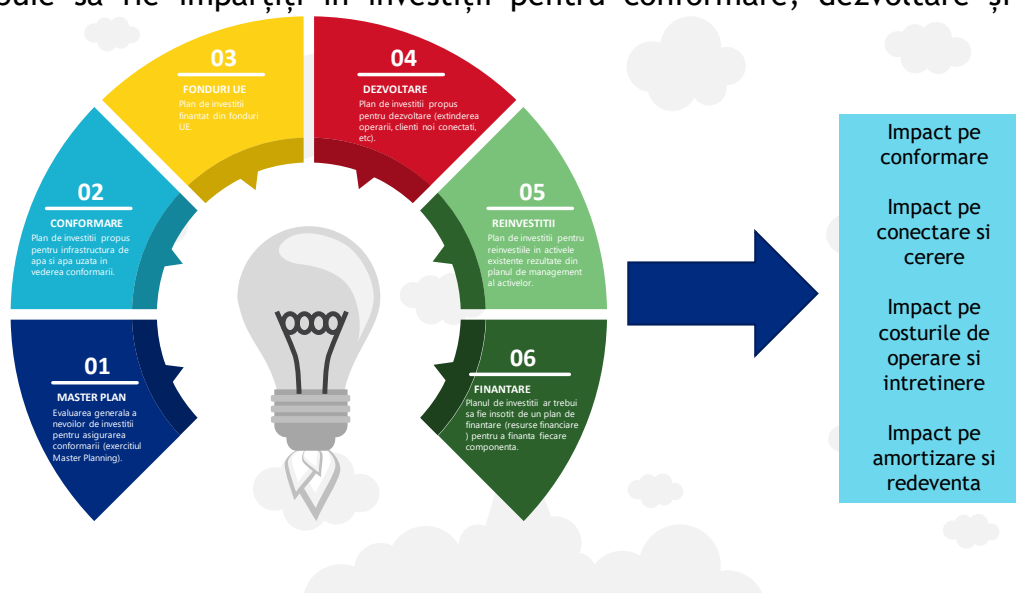
Planul de investiții

Planurile de afaceri vor include planuri de investiții pe durata strategiei de tarifare care vor trebui să fie implementate de către operatori. Planurile de afaceri vor include planuri de investiții prioritare pentru atingerea țintelor de conformare asumate de România prin Tratatul de aderare la Uniunea Europeană și/sau impuse prin regulamentele și directivele europene transpuse în legislația națională, în corelare cu master planul județean/zonal, care vor trebui implementate pe durata strategiei de tarifare de către operatorul regional. De asemenea, planul de investiții va include și investiții necesare înlocuirii activelor existente pentru a asigura un management eficient al activelor și o dezvoltare durabilă.

De asemenea fiecare operator va trebui să pregătească, în cooperare cu autoritățile local și/sau ADI, pe durata primului ciclu de planificare a afacerilor de 5 ani, o evaluare a nevoii totale de investiții pentru a asigura conformarea pe întreaga arie de operare cu directivele UE privind apă și apă uzată.

Planul de investiții propus spre implementare ar trebui să fie bazat pe rezultatele din planul de management al activelor realizat de către operator. Planul de investiții trebuie să fie împărțit în investiții pentru conformare, dezvoltare și reinvestiții.

Figura 6.
Planul de investiții

Sursa:
Prelucrare consultant

Planul de investiții va trebui să aibă atașat și un plan de finanțare a investițiilor propuse spre finanțare atât din surse proprii cât și din surse atrase (granturi UE, subvenții și credite).

De asemenea, planurile de afaceri vor trebui să dovedească prin realizarea unei prognoze financiare că sunt îndeplinite condiționalitățile financiare din contractele de împrumut cu diferiți finanțatori (BERD, BEI, etc.).

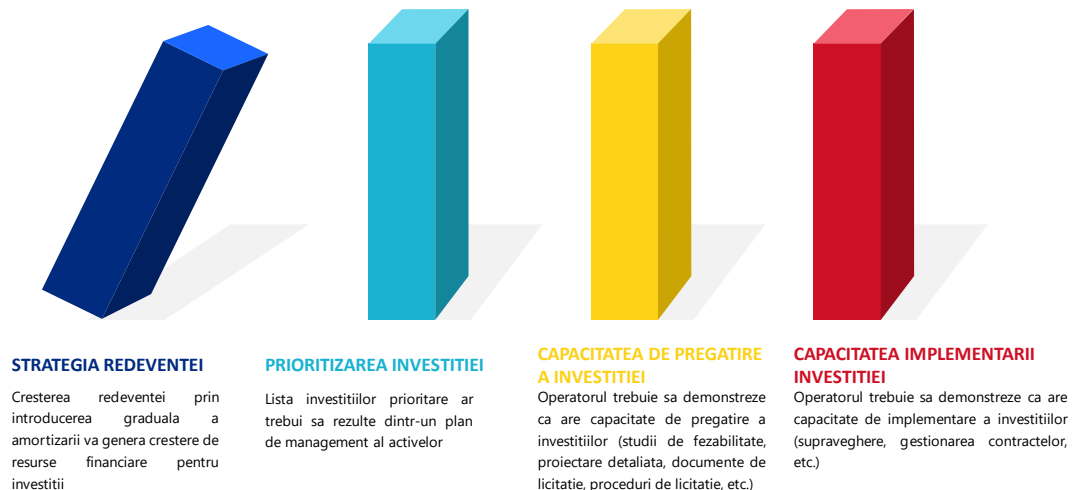
Capacitatea de a realiza investiții din surse proprii

Includerea graduală a amortizării echivalente aferente activelor publice va duce la creșterea resurselor financiare care vor putea fi folosite pentru rambursarea împrumuturilor de co-finanțare (dacă e cazul) și la realizarea de investiții în infrastructura de apă și apă uzată atât pentru înlocuirea activelor existente cât și pentru dezvoltare.

Creșterea de resurse financiare va deschide oportunități pentru operatori pentru a realiza investiții din surse proprii. Această situație însă va determina și o serie de

provocări pentru că, capacitatea de pregătire și implementare de proiecte de investiții la nivelul majorității operatorilor este destul de limitată datorită nivelului redus de investiții din surse proprii din ultimii ani iar o creștere a resurselor disponibile trebuie să fie însoțită și de o creștere a capacității de pregătire și implementare de proiecte.

Figura 7. Capacitatea de a realiza investiții

Sursa: Prelucrare consultant

În acest context, ca parte a procesului de planificare a afacerilor, operatorii vor trebui:

- Să dovedească că au în implementare planuri de management al activelor din care să reiasă lista de investiții prioritare propuse spre finanțare din surse proprii;
- Să demonstreze că au capacitate de pregătire de proiecte de investiții conform cu obiectivele propuse: realizare de studii de fezabilitate, realizare proiectare, obținere avize și autorizații, realizare documentații de atribuire, că au echipe calificate în desfășurarea procedurilor de licitație, etc.
- Să demonstreze că au capacitate de implementare a investițiilor propuse: supervizarea lucrărilor, managementul contractelor, etc.

Profitul rezonabil

Profit rezonabil înseamnă o rată de rentabilitate a capitalului normală pentru sectorul de activitate respectiv la al cărui calcul trebuie să fie luat în considerare și un posibil risc pentru prestator sau absența acestuia în virtutea intervenției statului, mai ales dacă acesta acordă drepturi exclusive sau speciale.

Rata profitului rezonabil nu trebuie să depășească în mod normal nivelul ratei medii din anii precedenți pentru sectorul în cauză.

O modalitate standard de stabilire a profitului rezonabil este luarea în considerare a ratei interne de rentabilitate - RIR (internal rate of return, IRR) raportată la fluxurile de numerar ale contractului. Se pot utiliza și măsuri contabile, cum ar fi rentabilitatea capitalului propriu (return on equity, ROE), rentabilitatea capitalului angajat (return on capital employed, ROCE) sau alți indicatori economici ai rentabilității capitalului, general acceptați.

O analiză generală arată că sunt diferențe importante la nivel internațional privind nivelul profitabilității în funcție de tipul de societate (ex. societățile listate la bursă au o profitabilitate mai mare) și de gradul de dezvoltare a țării în care se desfășoară activitatea (ex. în Europa care are un grad de dezvoltare mai ridicat și un risc mai redus, rata de rentabilitate este mai redusă pe când în țările emergente, rata de rentabilitate este mai ridicată).

De asemenea, partea publică a sectorului de apă și apă uzată din România nu distribuie dividende către acționari datorită mecanismului fondului IID reglementat de Ordonanța de Urgență a Guvernului 198/2006 conform căreia „toți banii generați în sector, sunt folosiți pentru finanțarea investițiilor din sector” considerând nevoia uriașă de investiții pentru asigurarea conformării.

În mod normal, într-un sector cu un risc mai ridicat, rata un profit rezonabil ar trebui să fie justificată prin prisma RIR/ROE și să fie dublată de un mecanism de eficientizare. Creșterea eficienței nu trebuie însă să diminueze calitatea serviciului prestat.

Ținând însă cont de particularitățile sectorului de apă și apă uzată din România (nu se dau dividende către acționari și tot profitul este reinvestit, existența mecanismului fondului IID, dependența ridicată față de finanțări prin granturi UE și subvenții pentru infrastructură, riscul operațional relativ redus, etc.), cu toate că există un sistem de benchmarking voluntar în sector gestionat de Asociația Română a Apei care ar putea să dea indicații despre un nivel al unei societăți bine gestionate, se propune un nivel al profitului rezonabil calculat ca fiind rata de SWAP pe durata perioadei de planificare a afacerilor plus o primă de 100 de puncte de bază.

În stabilirea nivelului tarifelor din strategia de tarifare, această rată a profitului rezonabil se va aplica la costurile de operare inclusiv amortizarea și redevența.

La data prezentului raport, rata SWAP la RON publicată pe site-ul Consiliului Concurenței pentru o perioadă de 5 ani este de 2.01% ceea ce conduce la o rată a profitului rezonabil de 3,01% (2,01%+1,00%).

Rezultatele principale ale planului de afaceri

Elementele rezultante principale ale planului de afaceri sunt următoarele:

- Strategia de tarifare pe 5 ani sub formă tabelară care include creșteri în termeni reali (fără inflație);
- Strategia privind redevența care trebuie prezentată sub formă tabelară pe o perioadă de 5 ani;

Strategia de tarifare va fi aprobată de către A.N.R.S.C. ca parte a procesului de reglementare economică. Ajustările anuale vor trebui să fie aprobate de către A.N.R.S.C. ca parte a procesului de monitorizare a implementării strategiei de tarifare și a prevederilor din planul de afaceri.

Strategia privind redevența va fi inclusă în contractul de delegare (condiție precedentă pentru acordarea primei ajustări tarifare din ciclul de 5 ani) și va fi aprobată de către ADI în numele și pe seama UAT-urilor membre.

Complementar celor două rezultate principale menționate anterior, Planul de Afaceri generează și alte rezultate așa cum este prezentat în figura de mai jos.

Figura 8. Rezultatele planului de afaceri

Sursa: Prelucrare consultant

Monitorizarea implementării

A.N.R.S.C. va monitoriza anual realizarea prevederilor din planul de afaceri ca parte a procesului anual de aprobare a ajustării tarifului. Aprobarea ajustărilor anuale de tarife vor fi condiționate de îndeplinirea obiectivelor de eficiență și investiții incluse în planul de afaceri.

Figura 9. Monitorizarea implementării

1**MONITORIZARE**

Autoritatea de reglementare va monitoriza anual realizarea prevederilor din planul de afaceri ca parte a procesului anual de aprobare a ajustării tarifului

2**INDICATORI DE PERFORMANTA**

Autoritatea de reglementare va monitoriza un set de indicatori de performanta predefiniti ca parte a procesului anual de aprobare a ajustării tarifului.

3**BENCHMARKING REGLEMENTAT**

Ar trebui ca autoritatea de reglementare sa efectueze si un benchmarking anual reglementat, luand in considerare 10-15 indicatori?

4**TRANSPARENTA SI COMUNICARE**

Autoritatea de reglementare va pune la dispozitia publicului larg raportul anual de monitorizare pentru operatori pe baza unui continut convenit.

Sursa: Prelucrare consultant

De asemenea, A.N.R.S.C. va monitoriza un set de indicatori de performanță predefiniți ca parte a procesului anual de aprobare a ajustării tarifului. Acest set predefinit de indicatori de performanță (10-15 indicatori) ar putea constitui baza pentru benchmarking reglementat care să fie gestionat de către autoritatea de reglementare. Lista acestor indicatori va fi definită într-o etapă ulterioară prin consultări cu părțile interesate din sector.

Pentru a asigura transparență și comunicare întregului proces de reglementare economică, A.N.R.S.C. va pune la dispoziția publicului larg raportul anual de monitorizare pentru operatori pe baza unui conținut convenit.

Elemente particulare

În realizarea planurilor de afaceri vor trebui să fie considerate și o serie de elemente particulare care sunt prezentate în acest capitol.

Tarife privind principiul „Poluatorul Plătește”

Ținând cont că încă sunt probleme privind depășirea de parametrii la deversarea apelor uzate industriale de către anumiți agenți economici cu impact pe performanțele stațiilor de epurare, în gândirea planurilor de afaceri, ar trebui introdus de către toți operatorii un sistem tarifar de penalizare financiară a acestor deversări peste limitele legale admise (similar cu sistemele „poluatorul plătește” gândite în cadrul proiectelor ISPA). Pentru a avea o abordare cât de cât simplă și ușor de implementat, se poate stabili că aceste tarife penalizatoare să fie stabilite ca multiplii ai tarifului de canalizare-epurare din strategia de tarificare.

Relația cu clienții

Operatorii ar trebui să efectueze un sondaj de satisfacție a clienților ca parte a procesului de planificare a afacerii. Un astfel de sondaj se va realiza de către o firmă specializată independentă înainte de fiecare ciclu de 5 ani de realizare a planului de afaceri. În cadrul măsurilor propuse în planul de afaceri vor fi luat în considerare prin propuneri de acțiuni și măsuri și concluziile studiului de satisfacție a consumatorilor.

Fuzionare operatorilor

În caz de fuziune, ar trebui propusă o strategie de unificare a tarifului pentru întreaga zonă consolidată de operare prin ajustarea planului de afaceri.

În caz de preluare a operării într-o localitate de către un operator regional, se va aplica tariful unic aprobate pentru acel operator regional.

Tariful binom

În prezent, acest tip de tarif binom nu se aplică în nicio localitate din România. Ținând cont că legislația actuală permite ca operatorii să propună tarife compuse, stabilite conform metodologiei elaborate și aprobate de A.N.R.S.C., care cuprind o componentă fixă, proporțională cu cheltuielile necesare pentru menținerea în stare de funcționare și exploatare în condiții de siguranță și eficiență a sistemului de alimentare cu apă și de canalizare, pot fi considerate următoarele opțiuni și situații:

- Ținând cont că în fiecare localitate există un număr important de gospodării care nu consumă apă (nu locuiește nimeni), ar fi recomandat să se includă o componentă fixă în tarif care să acopere costurile fixe privind asigurarea disponibilității serviciului. Această componentă fixă se poate stabili că o sumă pe bransament/racord în funcție de diametru (pot fi 3-5 categorii de componente fixe).
- În condițiile în care majoritatea costurilor înregistrate de operatorii de apă și apă uzată din România sunt fixe (peste 75-80%), există riscul că partea fixă a tarifului să aibă un nivel foarte ridicat dacă se corelează cu partea fixă a cheltuielilor din exploatare. Ținând cont de această limitare, este recomandat ca, în prima etapă, partea fixă să fie legată de componentă de capital din tarif (redevență și amortizare) pe baza argumentului că această componentă este dedicată menținerii infrastructurii în stare de funcționare corespunzătoare pentru toți consumatorii, inclusiv pentru cei care nu consumă.

Chiar dacă aplicarea unui astfel de sistem de tarifare prezintă o serie de limitări (ex. lipsa unei metodologii agreeate, costuri pentru modificarea sistemelor IT, etc.), aceasta soluție este recomandat să fie aplicată în cazul operatorilor regionali care înregistrează un număr important (15-25%) de consumări înregistrate și care au consumuri zero sau foarte reduse (un fel de studii pilot).

În cazul în care un operator a decis să aplice tarif binom, principiul tarifelor unificate și principiile planului de afaceri rămân aceleași.

II.3 Principiul de stabilire a redevenței în funcție de amortizarea patrimoniului public

În prezent, abordarea privind redevența în sectorul de apă și apă uzată din România diferă semnificativ între operatorii regionali. În prezent există cel puțin 8 metode de determinare a redevenței. Cele mai folosite metode de determinare a redevenței sunt sumă fixă pe an (24%), sumă pe m³ de apă facturată (19%) și determinată pe baza serviciului datoriei pentru împrumutul SAMTID (15%). De

asemenea, există numeroase cazuri în care redevența pentru un anumit operator este calculată luând în considerare mai multe formule de calcul pentru diferite componente ale acesteia. Există operatori care au redevența formată dintr-o singură componentă, dar există și operatori regionali care au redevența compusă din patru componente diferite.

În Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006, Articolul 29, alineatul (10), litera m se menționează (chiar dacă prevederea nu este direct legată de cazul operatorilor regionali):

“La stabilirea nivelului redevenței, autoritatea publică locală va lua în considerare valoarea calculată similar amortizării pentru mijloacele fixe aflate în proprietate publică și puse la dispoziție operatorului odată cu încredințarea serviciului/activității de utilități publice și gradul de suportabilitate al populației. Nivelul redevenței se stabilește în mod transparent și nediscriminatoriu pentru toți potențialii operatori de servicii de utilități publice, utilizându-se aceeași metodologie de calcul.”

În Metodologia de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă sunt incluse următoarele prevederi privind asigurarea unei dezvoltări durabile a infrastructurii construite prin finanțări europene:

- Principiul recuperării integrale a costurilor: Regulamentele (articolul 2.2.1 din anexa 3 la Actul de implementare 2015/207) prevăd că respectarea principiului recuperării integrale a costurilor presupune că “tarifele vor urmări pe cât de mult posibil recuperarea costului de capital, a costurilor de operare și întreținere, inclusiv a costurilor legate de mediu și de resurse”;
- Tarifele pe termen lung vor fi stabilite astfel încât să acopere costurile de operare și întreținere (OPEX) plus un procent (X%) din amortizarea activelor finanțate. Acest X% reprezintă procentul de amortizare în orice an (de la 0% la 100%), care se anticipează să crească de la an la an pe o bază liniară, pentru a asigura un flux cumulat de numerar pozitiv pentru fiecare an al perioadei de proiecție, luând în considerare costurile de înlocuire și serviciul datoriei și limitările de suportabilitate.
- A se reține faptul că amortizarea trebuie să reflecte valoarea totală a activelor, indiferent de sursa de finanțare și de proprietarul acestora. Durata de viață a activelor în scopuri de amortizare poate fi ajustată în așa fel încât să reflecte durata de viață utilă a acestora, nu strict regulile de contabilitate.

Luând în considerare aceste prevederi, se pot trage următoarele concluzii:

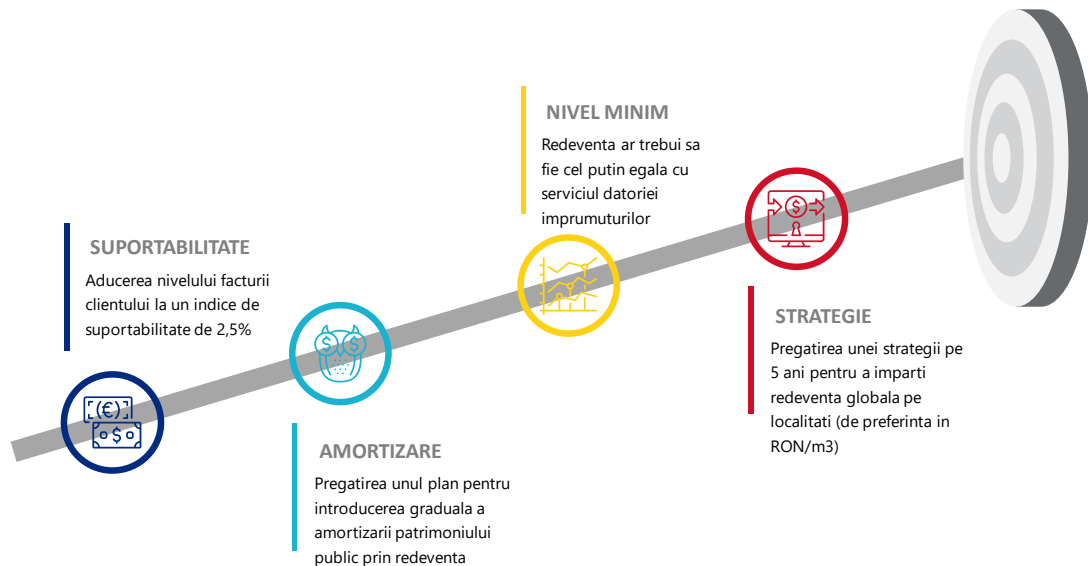
- Amortizarea aferentă activelor din patrimoniul public finanțate prin granturi nu poate fi inclusă direct în tarif pentru că, conform legislației în vigoare, pentru aceste active nu se calculează amortizare. Singura modalitate de a include echivalentul amortizării acestor active în tarif este prin intermediul redevenței.

---

¹ Hotărârea Guvernului nr. 677/2017 privind aprobarea Metodologiei de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 770 din 28 septembrie 2017

- Pentru a nu afecta semnificativ capacitatea de plată a consumatorilor (gradul de suportabilitate), includerea echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public finanțate prin granturi se va face gradual.
- Amortizarea aferentă activelor din patrimoniul public finanțate prin împrumuturi de co-finanțare sau din surse proprii de către operator poate fi calculată și inclusă în stabilirea tarifelor (este un element de cost recunoscut de metodologia de tarifare).

Figura 10. Elementele principale în stabilirea redevenței

Sursa: Prelucrare consultant

De asemenea, în Metodologia de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă sunt incluse următoarele prevederi privind calcularea echivalentului amortizării activelor incluse în domeniul public (pct. 3.4.4.2):

“Amortizarea trebuie să reflecte valoarea totală a activelor, indiferent de sursa de finanțare și de proprietarul acestora. Durata de viață a activelor în scopuri de amortizare poate fi ajustată în așa fel încât să reflecte durata de viață utilă a acestora, nu strict regulile de contabilitate”.

Ținând cont de aceste elemente, redevența viitoare va fi stabilită considerând următoarele principii:

- Strategiile de tarifare realizate pe baza planurilor de afaceri vor avea atașat și o evoluție a redevenței anuale pentru aceeași perioadă (fie în RON/m³, fie în suma absolută - RON/an), pentru a ilustra clar cât din creșterile anuale de tarife sunt datorate acoperirii costurilor de operare și cât datorate includerii amortizării în redevență (aceasta fiind principala sursă pentru investiții).
- Nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în strategia de tarifare propusă nu poate fi mai mic decât nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în ultimul an din strategia de tarifare precedentă. De asemenea, includerea amortizării pe ani trebuie să aibă un trend crescător, aproximativ liniar, conform prevederilor din Ghidul ACB.

- Redevența ar trebui să fie cel puțin egală cu serviciul datoriei aferent împrumuturilor pentru finanțarea/co-finanțarea proiectelor de investiții;
- Redevența pentru bunurile publice va fi calculată în funcție de durata medie de viață a activelor respective și va fi stabilit un grafic de eșalonare al includerii graduale a acestora în tarif luând în considerare limitările de suportabilitate în maxim 30 de ani din momentul punerii în funcțiune a activelor.
- Redevența pentru bunurile publice în funcție de durata medie de viață a activelor respective va fi calculată separat pentru următoarele categorii de active:
  - Active aferente proiectului POS Mediu (dacă e cazul);
  - Active aferente proiectului POIM (dacă e cazul);
  - Active aferente altor proiecte cu finanțare europeană din ultimii 10 ani (dacă e cazul);
  - Active aferente proiectelor cu finanțare de la bugetul de stat și bugetul local din ultimii 10 ani (dacă e cazul);
  - Alte active de natura patrimoniului public;
- Nivelul redevenței și includerea eșalonată a echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public în tarif ar trebui să fie corelate și cu nevoia de investiții rezultată din planul de management al activelor al societății.

Prin implementarea acestor propuneri, se va asigura o introducere sustenabilă a echivalentului amortizării patrimoniului public în tarif aferentă investițiilor realizate în ultimii 10 ani și se va asigura o dezvoltare durabilă pe termen mediu și lung. De asemenea, considerăm că această abordare ar trebui să fie inclusă în determinarea tarifelor pentru toți operatorii de apă și apă uzată din țară, nu doar de către operatorii regionali, pentru a asigura o dezvoltare sustenabilă unitară la nivelul național.

II.4 Principiul privind un nivel minim pentru rata de suportabilitate

Regulamentele UE 2014-2020 (în mod particular Actul de punere în aplicare privind metodologia pentru efectuarea ACB) și noul Ghid ACB revizuit al CE au pus un accent sporit pe obținerea tarifelor care să asigure recuperarea costurilor. Având în vedere acest lucru, politica și practica aplicate în stabilirea tarifului pentru proiectele finanțate prin fonduri UE, indiferent de tipul de instrumente și indiferent dacă aceste proiecte sunt clasificate drept majore sau non-majore, au fost reconsiderate. În plus, pentru a încuraja conformarea cu principiul "poluatorul plătește" și pentru a consolida conceptul de servicii de apă și apă uzată care sunt generatoare de venit, în conformitate cu art. 61 din Regulamentul (UE) 1.303/2013, este specificată o contribuție minimă din tarife ca proporție din venitul gospodăriei (rata de suportabilitate).

Este important să se aplice aceleași reguli metodologice pentru stabilirea tarifelor în cazul tuturor actorilor din sector cu acces la fonduri, garantând o abordare echitabilă la nivelul tuturor instrumentelor financiare disponibile (inclusiv bugetul național). Acest lucru face necesară stabilirea unei politici tarifare la nivel național, asigurând un efort minim necesar din partea utilizatorilor (drept contribuție la veniturile aferente tarifelor), împreună cu o metodologie care să acopere pe cât de mult posibil costurile de amortizare, obținând în cele din urmă recuperarea integrală a costurilor. O abordare coerentă privind stabilirea tarifului la nivel de județ va facilita, de asemenea, definitivarea procesului de

regionalizare, în condițiile în care, în prezent, localitățile mici mai ales din zona rurală nu sunt foarte motivate să se racordeze la operatorul regional, dacă pot obține fonduri fără să crească tarifele la nivelurile corespunzătoare (care ar trebui să acopere costurile operaționale și o parte din costurile de amortizare).

Contribuția la veniturile aferente serviciilor de apă și apă uzată, care va trebui plătită de către utilizatorii acestora, va avea mai multe obiective:

- recuperarea costurilor (inclusiv recuperarea costurilor operaționale, de capital și administrative);
- sustenabilitatea financiară și tehnică;
- alocarea eficientă a resurselor limitate din sector;
- suportabilitatea pentru clienții rezidențiali (în special pentru cei cu venituri reduse);
- conservarea resurselor de apă.

Este puțin probabil ca toate aceste obiective să fie îndeplinite fără compromisuri. Principalul scop al taxării clienților pentru serviciile de apă este creșterea contribuției lor la veniturile necesare pentru operarea și întreținerea corespunzătoare a sistemului de apă și apă uzată.

Conform principiului de regionalizare, sistemele de apă regionale aplică un tarif uniform pentru toți utilizatorii din aceeași categorie. În timp ce tarifele și structurile tarifare angajate de către fiecare operator de apă vor fi adaptate caracteristicilor specifice de operare a sistemului lor, obiectivul global va fi reprezentat de asigurarea unui nivel adecvat al recuperării costurilor, precum și sustenabilitatea financiară a operatorului, respectând în același timp condițiile de suportabilitate.

În cadrul „Metodologiei de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă” se prevede un nivel minim de 2.5% a ratei de suportabilitate al consumatorilor casnici până la includerea totală a echivalentului amortizării patrimoniului public în tarif.

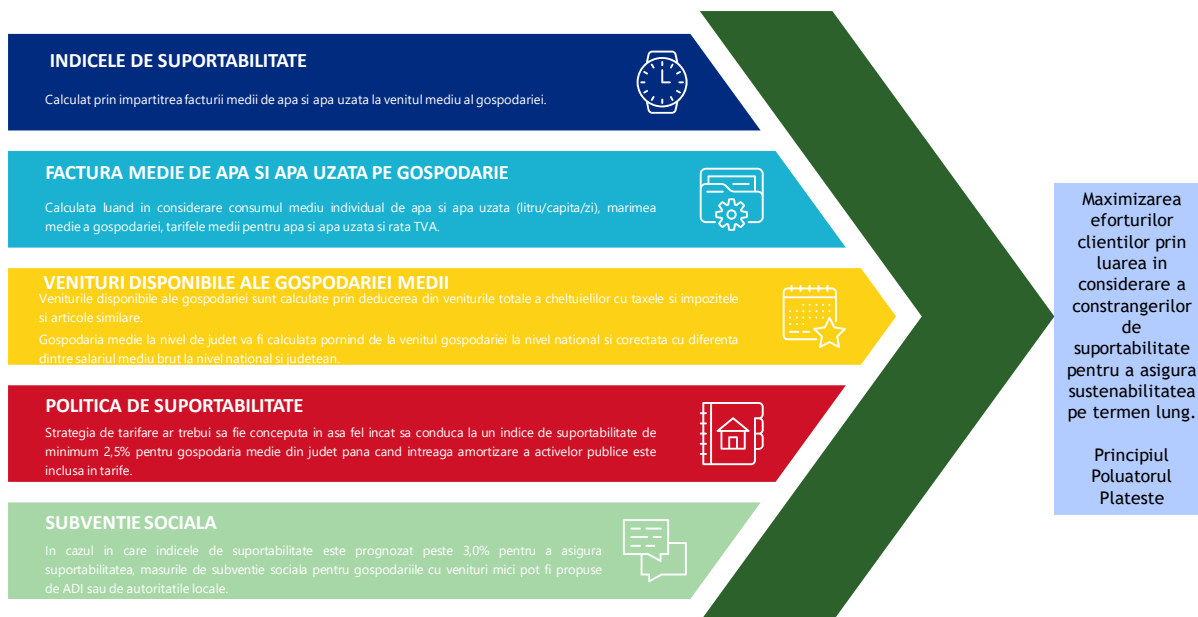
În acest context, strategiile de tarifare dezvoltate ca parte a procesului de reglementare economică vor fi realizate în condițiile în care se va dovedi că rata de suportabilitate pentru consumatorii casnici pe întreaga perioadă de prognoză este la nivelul minim de 2.5% pentru gospodăria medie de pe întreaga arie de operare.

Supportabilitatea este o funcție care depinde atât de prețul serviciilor, cât și de abilitatea gospodăriilor de a plăti pentru aceste servicii.

Pentru calculul ratei de suportabilitate vor fi luate în considerare următoarele elemente:

- Venitul gospodăriei medii;
- Consumurile individuale medii de apă și apă uzată;
- Dimensiunea medie a gospodăriei;
- Nivelul tarifelor.

Figura 11. Calcularea suportabilității

Sursa: Prelucrare consultant

Calcularea ratei de suportabilitate va fi realizată considerând următoarea abordare:

- Venitului disponibil al gospodăriei medii:
  - Informațiile privind veniturile și cheltuielile gospodăriilor nu sunt disponibile pe județ, astfel încât estimarea venitului mediu disponibil al gospodăriei la nivelul ariei de operare va pleca de la valoarea de la nivel național.
  - Venitul mediu disponibil la nivel național va fi calculat scăzând din venitul total al gospodăriei cheltuielile cu taxe, impozite și alte elemente similare.
  - Venitul mediu disponibil la nivelul ariei de operare va fi estimat aplicând la venitul mediu disponibil la nivel național un factor de ajustare bazat pe raportul dintre salariul mediu brut la nivel de județ și salariul mediu brut la nivel național (ex. dacă salariul mediu brut la nivel de județ este 80% din media națională, se consideră că și venitul mediu disponibil la nivel de județ reprezintă tot 80% din venitul mediu disponibil la nivel național).
  - Venitul mediu disponibil la nivelul județului va fi ajustat anual cu inflația și cu 50% din creșterea în termeni reali a PIB (în linie cu prevederile din Ghidul ACB);
- Consumurile individuale medii de apă și apă uzată: Va fi calculat prin împărțirea cantității facturată de apă și apă uzată la populație la numărul de locuitori conectați;
- Dimensiunea medie a gospodăriei: va fi considerată dimensiunea medie a gospodăriilor comunicată de Institutul Național de Statistică la nivelul județului, iar dacă nu există informații la nivel de județ se va folosi valoarea la nivel de regiune sau la nivel național (nu sunt diferențe majore între regiuni și nivelul național).

- Factura gospodăriei medii va fi calculată considerând consumurile individuale medii, dimensiunea medie a gospodăriei (număr persoane) și tariful mediu la apă și apă uzată din anul respectiv la care se va aplica rata de TVA.
- Rata de suportabilitate va fi calculat împărțind factura gospodăriei medii la venitul mediu disponibil al gospodăriei și va fi exprimată în procente.

În cazul în care strategie de tarifare propusă pe baza costurilor și a nivelului redevenței duce la o rata de suportabilitate sub limita minimă de 2.5%, vă fi necesară majorarea ajustărilor de tarife propuse astfel încât să se atingă cel puțin limita minimă de suportabilitate de 2.5% iar diferența vă fi inclusă în tarif sub forma de redevență majorată.

În cazul în care, din motive de costuri ridicate pentru a asigura sustenabilitatea pe termen scurt și mediu, rata de suportabilitate este prognozată peste 3.0%, pentru a asigura suportabilitatea tuturor categoriilor de consumatori, pot fi propuse măsuri de subvenție socială (ajutoare pentru apă) pentru gospodăriile cu venituri reduse de către ADI sau de către autoritățile locale.

Aplicarea unui sistem de ajutorare a gospodăriilor cu venituri reduse este esențială pentru a menține un grad de colectare ridicat al facturilor, mai ales în condițiile în care se prefigurează ajustări importante ale tarifelor pe termen mediu și lung, pentru a introduce echivalentul amortizării patrimoniului public în tarife și ca urmare a preluării în operare la scară largă a zonelor rurale cu eficiență redusă și cu venituri reduse ale gospodăriilor.

Conform prevederilor din legislație, procesul de acordare a ajutoarelor în vederea plății serviciului de alimentare cu apă și de canalizare ar trebui să fie inițiat de către autoritățile locale sau de către ADI. Recomandarea noastră este ca acest subiect să fie discutat în cadrul Adunării Generale a Asociațiilor de Dezvoltare Intercomunitare pentru a avea o abordare relativ unitară pe aria de operare a unui operator regional. Deciziile finale de aplicare a unui sistem de ajutor pentru factura de apă și apă uzată se pot lua însă doar de către fiecare consiliu local în parte.

În lipsa unui metodologii unitare de aplicare dezvoltată de o autoritate centrală, ar trebui să fie aplicată metodologia și abordarea de la ajutorul pentru încălzire deoarece:

- Acest sistem este foarte clar reglementat fiind definite categoriile de gospodării în funcție de venituri și procentul de ajutor pentru factura de care beneficiază în funcție de nivelul venitului;
- Aceste baze de date există deja la nivelul autorităților locale (ele se pregătesc în fiecare an pentru ajutoarele de încălzire), deci ar putea fi aplicate relativ ușor pentru factura de apă și apă uzată;
- Sumele aferente acestor ajutoare ar trebui finanțate de la bugetele locale în funcție de disponibilitatea resurselor;

Pentru a testa acest sistem de subvenție socială este important să fie stabilite niște zone pilot de aplicare. Aceste proiecte pilot de acordare de subvenții sociale ar putea fi implementate de către 1-2 operatori regionali cu tarife ridicate și care au în cadrul zonelor lor de operare regiuni în care ponderea gospodăriilor cu venituri reduse este importantă (ex. Valea Jiului, Constanța - zona județului Ialomița, Suceava, Călărași, Vaslui, Neamț, etc.). În urma acestor proiecte pilot,

pe baza lecțiilor învățate, se poate formaliza și agreea un mecanism de aplicare unitar la nivelul sectorului.

II.5 Definierea cadrului informațional pentru reglementarea economică a serviciilor

După cum se subliniază în capitolul 3.4, colectarea informațiilor în contextul definirii unui cadru informațional este importantă pentru reglementarea economică a serviciilor de apă și apă uzată. Un cadru informațional este utilizat de autoritatea de reglementare pentru a efectua analize și pentru a informa deciziile de reglementare.

Autoritatea de reglementare utilizează un proces de interogare pentru a reduce potențialul rămas de asimetrie în informații și înțelegerea autorității de reglementare a informațiilor furnizate. Ca atare, este foarte important ca autoritatea de reglementare să poată confirma soliditatea informațiilor furnizate de companie.

Este nevoie de cel puțin trei ani de monitorizare înainte ca acest cadru informațional să funcționeze adecvat. Chiar și atunci erau mai multe de făcut pentru a înțelege cerința pentru cheltuielile de capital și pentru a permite o monitorizare adecvată.

Ca atare, o condiție prealabilă pentru adoptarea unui cadru pentru reglementarea economică a serviciilor, este necesar să se definească mai întâi un cadru informațional pentru efectuarea analizei economice necesare. Informațiile solicitate în baza cadrului ar trebui, de asemenea, să fie definite cu atenție pentru a permite o comparație similară între companii reglementate. Companiile reglementate ar trebui să ofere, de asemenea, un grad de încredere care să confirme sursa și acuratețea probabilă a informațiilor furnizate de acestea.

În acest sens, A.N.R.S.C. va trebui să definească o listă de variabile care vor fi colectate, procesate și monitorizate la nivel de instituție. Următorul tabel prezintă sintetic elementele esențiale pentru adoptarea unui cadru informațional.

Tabel 11. Elemente esențiale pentru definirea unui cadru informațional

Tabel	Cerințe de informare la nivel înalt
A	<ul style="list-style-type: none"> • Populația; • Proprietăți (spații cu consum măsurat, nemăsurat, scutit și nul); și • Volumul de apă și volumul și încărcăturile de canalizare.
B	<ul style="list-style-type: none"> • Resurse; • Rezultate către clienți (de exemplu, proprietăți cu presiune redusă la apă și întreruperi ale serviciului) • Niveluri de servicii către clienți (de exemplu, numărul de întrebări și reclamații ale clienților).
C	<ul style="list-style-type: none"> • Calitatea apei și a mediului și respectarea directivelor UE;

	<ul style="list-style-type: none"> • Respectarea parametrilor de calitate a apei potabile; și • Rezultate de mediu.
E	<ul style="list-style-type: none"> • Costuri bazate pe activitate pe întregul lanț valoric; • Baza activelor după mărime și tip, incluzând componente de aducțiune, tratare, distribuție, colectare și epurare ape uzate ; și • Numărul de angajați.
F	<ul style="list-style-type: none"> • Venituri / cheltuieli; • Bilanț; și • Fluxul de numerar.
G	<ul style="list-style-type: none"> • Cheltuieli pentru proiecte de apă și apă uzată; și • Cheltuieli pentru întreținerea activelor,
H	<ul style="list-style-type: none"> • Stocul de active curent și viitor pe infrastructură / non- infrastructură din clasa de active; • Starea activului; și • Performanța activelor.
J	<ul style="list-style-type: none"> • Costuri de înlocuire a activelor; și • Durata de viață presupusă a activului.
M	<ul style="list-style-type: none"> • Venituri din costuri istorice și curente, conturi de cheltuieli și bilanțuri; • Reconcilierea bilanțului istoric al costurilor cu conturile statutare; • Analiza costului curent al mijloacelor fixe după tipul de activ; și • Costurile bazate pe activitate și analiza veniturilor.

Punerea în aplicare a unui proces robust de validare va încuraja companiile care operează la nivel regional să îmbunătățească calitatea informațiilor de gestionare și a proceselor lor interne de guvernare legate de gestionarea informațiilor. În cele din urmă, acest proces ajută la îmbunătățirea cunoștințelor operaționale despre baza activelor companiilor și aduce o responsabilitate sporită a performanței.

Consolidarea capacității administrative

Evaluarea făcută de Asocieri privind situația actuală din România sugerează că sunt mai mulți pași importanți de făcut la acest capitol.

III.1 Asigurarea infrastructurii de colectare/ procesare a informațiilor

A.N.R.S.C. va trebui să asigure o infrastructură IT adecvată pentru colectarea, prelucrarea și stocarea informațiilor cadrului informațional, respectiv să dezvolte algoritmi pentru efectuarea analizei economice, care să fundamenteze măsurile individuale de reglementare economică, inclusiv stabilirea nivelului prețurilor și tarifelor. Există trei componente importante care merită evidențiate ca parte a acestei secțiuni:

- **Resurse analitice** - A.N.R.S.C. ar trebui să se asigure că infrastructura sa IT este capabilă să colecteze și să proceseze date. Acest lucru nu necesită software sofisticat. De exemplu, unele autorități de reglementare folosesc suita de aplicații Microsoft Office pentru a efectua majoritatea activităților sale analitice. Ocazional, acestea folosesc soluții mai direcționate, cum ar fi @RISK, pentru a efectua simulări și a obține intervale statistice.
- **Securitate** - A.N.R.S.C. ar trebui să se asigure că infrastructura și datele sale IT sunt ferite de amenințări externe. Amenințările la adresa securității cibernetice sunt de obicei o problemă continuă și, ca atare, reziliența cibernetică ar trebui, de asemenea, privită ca un efort continuu. Ca atare, acest lucru necesită implementarea unor măsuri de control tehnic, fizic și procedural pentru a construi „straturi” de protecție în întreaga rețea.
- **Stocare date** - A.N.R.S.C. ar trebui să se asigure, de asemenea, că are o capacitate adecvată de depozitare a datelor colectate. În calitate de autoritate de reglementare economică, stocarea datelor este foarte importantă și necesitatea de a stoca cantități tot mai mari de date este o realitate continuă. Poate fi adopta o strategie „cloud-first” sau clasică, de stocare a datelor pe servere proprii.
- **Asigurări** - orice organizație care se ocupă de date ar trebui să poată oferi garanții referitoare la colectarea, stocarea și păstrarea datelor părților interesate care pot solicita astfel de asigurări. A.N.R.S.C. poate obține astfel de asigurări prin validări externe obținute de la organisme calificate sau validări interne cum ar fi auditurile interne, responsabilul cu protecția datelor, etc..
- **Conformitate** - aceasta este o componentă critică pentru orice organizație care este responsabilă pentru stocarea în siguranță și diseminarea datelor. Cel mai probabil A.N.R.S.C. va trebui să asigure conformitatea cu reglementările și legile referitoare la GDPR și legile privind protecția datelor.

III.2 Dezvoltare proceduri interne pentru reglementarea economică a serviciilor

Odată ce cadrul legislativ pentru reglementarea economică a serviciilor a fost aprobat, la nivelul A.N.R.S.C. vor trebui dezvoltate proceduri specifice pentru a îndeplini noul rol asumat. Printre acestea putem enumera:

- Procedura de colectare și prelucrare a informațiilor

Această procedură ar trebui să contureze în mod clar cerințele privind informațiile colectate, termenele de transmitere și procesul de validare

asociat. A.N.R.S.C. ar trebui să colecteze anual aceste date și informații pentru a maximiza câștigurile față de eforturile depuse pentru gestionarea unui cadru informațional. După cum s-a subliniat anterior, colectarea informațiilor se află chiar la baza capacității autorității de reglementare economică de a-și îndeplini sarcinile analitice și reduce asimetria informațiilor între companiile reglementate și autoritatea de reglementare.

- **Procedura de monitorizare și raportare**

Analiza comparativă permite unui organism de reglementare să compare nivelurile de cost sau servicii ale companiilor reglementate și poate oferi autorităților de reglementare informații despre cerințele eficiente de furnizare a informațiilor, reducând astfel problema asimetriei informațiilor. Evaluarea comparativă a eficienței variază de la abordări relativ de bază „de sus în jos” la abordări mai detaliate „de jos în sus”. Analiza comparativă a eficienței implică o analiză atentă a calității datelor, definirea intrărilor și a rezultatelor, definirea metodologiei și transpunerea rezultatelor într-o țintă de eficiență.

- **Procedura de revizuire a planurilor de afaceri**

Cadrul informațional ar trebui să stea la baza unui proces robust de planificare a afacerii. În viziunea asocierii, A.N.R.S.C. ar trebui să colaboreze cu operatorii de apă pentru a primi planuri de afaceri care să stabilească modul în care companiile își vor îndeplini obligațiile față de clienți, cum acestea vor face față presiunii de a se conforma directivelor Uniunii Europene și cum își vor finanța operațiunile de zi cu zi. Aceste planuri de afaceri vor facilita livrarea planului necesar de cheltuieli de capital. Din experiența asocierii, poate dura până la trei iterații de la fiecare companie pentru ca informațiile să fie la fel de fiabile pe cât ar trebui.

Un element cheie al orientării planului de afaceri se referă la viitorul program de investiții propus. În acest moment, abordarea din România a fluctuat de la planurile generale atotcuprinzătoare (care sunt prea complexe pentru a fi menținute actuale) la cele ad hoc (ce acces am putea avea la banii care ar putea fi investiți). Pentru a fi la maximum de eficiență, operatorii de servicii ar trebui să înțeleagă foarte clar care sunt prioritățile guvernului român pentru acest sector.

Experiența asocierii sugerează că va fi necesar să se ofere formare substanțială operatorilor de apă atât pentru colectarea informațiilor, cât și pentru elaborarea unui plan de afaceri eficient.

- **Procedura de calcul și aprobare a tarifelor**

Colectarea informațiilor, analiza datelor și planurile de afaceri reglementate stau chiar la baza procesului de calculare și aprobare a tarifelor. Acestea trebuie să fie în concordanță cu modelarea veniturilor necesare și să se asigure că companiile reglementate își pot îndeplini obligațiile în mod durabil.

a) Instruire pentru personalul A.N.R.S.C. și cei ai operatorilor de servicii

O reglementare eficientă necesită colectarea și analiza unor informații relevante, într-un mod consecvent. Pentru consolidarea acestei expertize A.N.R.S.C. trebuie să dezvolte și să implementeze programe de formare pentru personalul propriu dar și pentru operatorii de servicii, cu scopul consolidării capacităților raportare/analiza, dezvoltare de planuri de afaceri, respectiv modelarea strategiilor de tarifare.

Premise pentru asigurarea unui personal adecvat

b) Pregătirea pentru îndeplinirea noului rol al A.N.R.S.C.

A.N.R.S.C. ar trebui să constituie o echipă dedicată apei care să cuprindă specialiști în ingineria apei și canalizării, economie și finanțe. Acești specialiști ar lucra împreună pentru a stabili îndrumările pentru planurile de afaceri, pentru a analiza planurile odată primite și pentru a monitoriza performanța în raport cu planurile convenite. Aceștia ar stabili, colecta și analiza fluxul anual de informații către / de la companiile de operare regionale.

Ca parte a rolului său, A.N.R.S.C. ar trebui să monitorizeze performanța companiilor de operare regionale, inclusiv livrarea unui program de investiții convenit (finanțat atât de fondurile europene, cât și de profiturile reținute ale companiei de operare regionale). O astfel de monitorizare este esențială pentru încrederea pe care clienții, guvernul și alte părți interesate o vor avea în cadrul de reglementare.

Realizarea corectă a organizației și posibilitatea de a colecta, sintetiza și analiza informații nu este simplă. A.N.R.S.C. va avea nevoie probabil de sprijin, poate printr-un fel de acord de înfrățire.

Sprijinul către A.N.R.S.C. este urgent și important dacă sectorul de apă din România urmărește să scurteze cât mai mult timpul necesar pentru a face tranziția către un sector de apă care își poate asigura fondurile necesare pe termen lung și care este și conform cu directivele UE.

În contextul monitorizării unui număr mare de operatori de apă, Asocieria estimează că A.N.R.S.C. va avea probabil nevoie de aproximativ 15-20 de persoane ca parte a echipei generale. Această echipă s-ar baza pe serviciile corporative (contabilitate, bugetare, resurse umane, juridice etc.) de la organizația A.N.R.S.C. mai largă.

Personalul ar trebui structurat pe bază de portofoliu. Fiecare echipă ar fi responsabilă pentru un număr clar definit de operatori de servicii. Un birou central ar oferi sprijin administrativ tuturor echipelor responsabile cu reglementarea economică a serviciilor de apă și de canalizare.

c) Expertiza și capacitatea personalului A.N.R.S.C.

De regulă, reglementarea apei necesită expertiză foarte clară și distinctă a personalului. Aceasta implică de obicei diverse tipuri de modelare (modelare financiară, econometrică și tehnică), cunoașterea industriei, capacități de evaluare a investițiilor, expertiză în colectarea și analiza datelor și abilitatea de a evalua critic informațiile pe baza analizei și experienței.

Următorul tabel prezintă structura setului de competențe pentru personalul WICS și Ofwat.

Tabel 12. Distribuția personalului după tipul de calificare (cu excepția administrației)

Abilitate	WICS		Ofwat	
	Număr	%	Număr	%
Legal	0	0%	9	7%
Economic / Financiar / Matematic	12	75%	76	60%
Inginerie / Tehnică	2	13%	9	7%
Alte	2	13%	33	26%
Total	16		127	

Sursa: Prelucrare consultant

După cum este subliniat în tabelul de mai sus, o reglementare economică eficientă necesită capacități analitice puternice și o combinație de expertiză financiară / economică și inginerească.

În viziunea Asocierii, A.N.R.S.C. ar trebui să caute să recruteze persoane cu abilități logice și analitice puternice. Având îndrumare continuă, persoanele cu acest profil vor crește rapid și vor fi foarte eficiente în furnizarea controlului riguros al planurilor de afaceri pe care trebuie să le exercite un organism de reglementare. Trebuie recunoscut faptul că va fi nevoie de timp pentru recrutarea și instruirea personalului analitic pentru a îndeplini toate aceste cerințe. Din experiența noastră, este nevoie de trei până la patru ani pentru ca un analist să devină pe deplin eficient - dar vor contribui mult mai devreme (poate, în cazuri excepționale, în mai puțin de un an).

Este demn de remarcat faptul că recrutarea și formarea sunt probabil o provocare continuă, în contextul în care unele autorități de reglementare își pierde în mod regulat unii dintre cei mai talentați analiști ai săi. Având în vedere dezvoltarea aparent rapidă a serviciilor profesionale din România, A.N.R.S.C. poate fi chiar mai expus la fluctuația personalului decât alte autorități de reglementare. Este astfel esențial să se construiască un ciclu regulat de recrutare și formare a personalului, deoarece este puțin probabil ca A.N.R.S.C. să plătească vreodată suficient pentru a păstra serviciile analiștilor cu experiență, care sunt motivați de salariile și perspectivele de promovare.

ANEXA 3. SINTEZĂ PROPUNERI FORMULATE ÎN CADRUL ALTOR ASISTENȚE TEHNICE

BERD - Extras Raport Opțiuni Strategice

Asistență tehnică pentru consolidarea Sectorului de apă și apă uzată în România Raport privind opțiunile strategice pentru consolidarea și dezvoltarea sectorului de apă din România 2020-2035

(Extras 1)

C. Îmbunătățirea eficienței și a guvernantei sectorului apei pentru a asigura infrastructuri și servicii durabile

Eficiența și guvernanta sectorului apei pot fi aplicate la toate nivelurile, după cum urmează:

- *La nivel național*, Guvernul ar trebui să-și transmită angajamentul pentru o mai bună guvernare și o reglementare mai puternică și să stabilească responsabilități clare pentru conformarea cu UE. Trebuie consolidat rolul A.N.R.S.C. ca autoritate de reglementare economică.

(Extras 2)

Având în vedere necesitățile mari de investiții raportate la constrângerile menționate mai sus, se impune o **strategie pe termen lung** centrata pe **continuarea regionalizării și consolidării serviciilor de apă**, precum și alte **acțiuni strategice** care pot asigura o **conformare sustenabilă** cu standardele UE. Astfel de acțiuni ar trebui să includă, printre altele:

- îmbunătățirea cadrului legislativ și de reglementare în sectorul de apă;

(Extras 3)

În acest context trebuie remarcată importanța **eficienței operaționale la nivel de OR**, având în vedere **potențialul neutilizat de generare a veniturilor** (venituri care pot fi utilizate pentru a finanța o parte din investiții); acest potențial este împiedicat de o serie de factori:

- Neajustarea tarifelor la nivelul cerut (nivel de suportabilitate de 2,5%);
- Pierderile de apă importante (NRW), în special pierderile comerciale;
- Eficiență redusă a personalului.

(Extras 4)

B. Îmbunătățirea eficienței și a guvernantei sectorului de apă pentru a asigura infrastructura și servicii durabile

Îmbunătățirea guvernantei și a eficienței legate de proiectarea, reglementarea și implementarea politicii de apă sunt elemente cruciale pentru dezvoltarea sectorului de apă.

Elementele cheie pentru îmbunătățirea guvernantei și eficienței apei includ:

- consolidarea capacităților, instituțiilor și procesului de **reglementare**, pentru a asigura o mai mare transparență și predictibilitate; regulile de acordare a

licențelor și metodologia de tarifare, aplicate în mod consecvent, sunt esențiale;

Îmbunătățirile guvernantei și eficienței trebuie implementate la **toate nivelurile**:

a) **La nivel național (nivelul 1)** - stabilirea angajamentului privind guvernanta îmbunătățită și reglementare mai strictă.

România ar trebui să promoveze reforma în sector la nivel strategic, declarând dezvoltarea sectorului de apă drept obiectiv național, să stabilească obiective pe termen lung și ținte clare, roluri și responsabilități pentru conformarea cu standardele UE în domeniul apei. De asemenea, ar trebui să sublinieze politica și principiile cheie precum politica tarifară bazată pe recuperarea costurilor, pragul minim de suportabilitate, transparență în alocarea fondurilor etc..

O reforma cheie necesară pentru a îmbunătăți guvernanta și eficiența sectorului reprezintă o **reglementare mai strictă** a serviciilor de apă și apă uzată. Astfel, este esențial să consolidăm rolul și capacitatea A.N.R.S.C. ca parte a viitoarei politici de apă.

c) **La nivel de companie (nivelul 3)**, buna guvernanta include:

Implementarea strategiilor tarifare, în conformitate cu metodologia aprobată, are o importanță deosebită pentru consolidarea sistemelor regionale și pentru sustenabilitatea financiară a OR. În prezent, doar mai multe OR aplică strategii tarifare adecvate, luând în considerare nivelul minim de suportabilitate de 2,5% stabilit de lege. Prin urmare, o măsură esențială pentru consolidarea veniturilor la nivelul ROC este revizuirea strategiilor tarifare reale, dar și adoptarea unei noi metodologii de stabilire a tarifelor, prin luarea în considerare a cheltuielilor totale (TOTEX), în conformitate cu practicile UE.

(Extras 5)

O strategie financiară a sectorului de apă în România ar trebui să abordeze cu prioritate următoarele acțiuni:

Nivel național:

- Îmbunătățirea *cadrelor de reglementare a sectorului de apă*, cu criterii transparente de licențiere a operatorilor, cu o metodologie tarifară îmbunătățită (conectată la performanța financiară și operațională) și aplicarea consecventă a acestor reguli în cadrul sectorului.

Nivel local:

- Creșterea *bonității* furnizorilor de apă, prin valorificarea întregului lor potențial (de exemplu, implementarea regulii de min. 2.5% suportabilitate) și mobilizând finanțări pentru investițiile de capital;

(Extras 6)

A. Consolidarea și extinderea politicii de regionalizare

De asemenea, consolidarea operațiunilor din sectorul apei necesită un **mediu de reglementare îmbunătățit** (respectiv indicatori de performanță clari în CDM, împreună cu responsabilitățile clare ale autorităților locale în ceea ce privește

conformare / infringement), dar și o **politica tarifară** adecvată, care include **tarife sociale** pentru cele mai sărace populații.

(Extras 7)

De asemenea, consolidarea operațiunilor din sectorul apei necesită un **mediu de reglementare îmbunătățit** (respectiv indicatori de performanță clari în CDM, împreună cu responsabilitățile clare ale autorităților locale în ceea ce privește conformare / infringement), dar și o **politica tarifară** adecvată, care include **tarife sociale** pentru cele mai sărace populații.

B. Îmbunătățirea eficienței și guvernancei sectorului apei

Eficiența și guvernanța, ca cerințe preliminare pentru dezvoltarea durabilă a sectorului de apă, trebuie urmate la toate nivelurile. Acțiunile cheie includ următoarele:

- (i) *la nivel național: rolul A.N.R.S.C. trebuie consolidat, inclusiv capacitatea și resursele de reglementare eficientă a sectorului în ceea ce privește calitatea, tarifele și eficiența și să raporteze în mod transparent performanța sectorului. A.N.R.S.C. ar trebui să examineze planurile de afaceri viitoare ale OR-urilor (care vor include, de asemenea, planurile de investiții aferente) și să monitorizeze îndeaproape planurile de investiții pentru conformare. A.N.R.S.C. trebuie să își asume treptat rolul de reglementator economic al sectorului; acest lucru necesită modificări ale legislației și dezvoltarea capacității.*

Ca o remarcă principală, trebuie subliniat faptul că transformarea completă a A.N.R.S.C. într-un reglementator economic - elementul central al acestei propuneri de politici - este posibil să dureze aproximativ 3-5 ani; până atunci, eforturile ar trebui să fie concentrate pentru a menține performanțele operatorilor regionali cât mai ridicate.

(Extras 8)

C. Strategia de finanțare

Creșterea capacității de finanțare a OR-urilor este esențială pentru creșterea fondurilor disponibile pentru investiții noi; aceasta provine dintr-un mix de strategie tarifară, îmbunătățirea eficienței operaționale și reducerea cheltuielilor de capital prin soluții inovatoare. Rolul **A.N.R.S.C. ca autoritate de reglementare economică** este crucial, de exemplu, prin menținerea nivelului facturilor la apă la un preț suportabil și acceptat de 2,5%. Astfel, A.N.R.S.C. ar trebui să poată influența eficiența operațională și utilizarea fondurilor de capital.

(Extras 9)

- *Pe termen mediu, 2021-2030 - reducerea decalajului pentru conformare cu 50% (față de 2020), prin asigurarea absorbției fondurilor UE și atragerea de resurse suplimentare, astfel încât să cheltuiți aproximativ. 1 miliard de euro pe an. Acest lucru poate fi realizat prin implementarea următoarelor acțiuni:*
  - *Capacitatea de reglementare a A.N.R.S.C. trebuie consolidată, pentru a acoperi în mod constant reglementarea și monitorizarea serviciilor, tarifele și licențele pentru întregul sector.*

(Extras 10)

- **Eficiența și guvernanta trebuie implementate sau impuse pe trei niveluri:**
  - **La nivel național:** în special, A.N.R.S.C. trebuie să își asume treptat rolul de reglementator economic al sectorului;

(Extras 11)

Planul de acțiune

3. Creșterea capacității și eficienței pentru sustenabilitate pe termen lung

- Îmbunătățirea standardelor naționale de operare a serviciilor de apă și apă uzată (ex: nivelul redevenței, ținte pentru reducerea sustenabilă a NRW la nivel național, alte reguli economice și financiare);

(Extras 12)

Acțiuni pe termen scurt - până la finalul anului 2021

- Adoptarea unui plan de Îmbunătățire a Reglementarilor, cu competente sporite ale A.N.R.S.C., revizuirea metodologiei de tarifare, reguli specifice pentru licențiere, etc (responsabili: MLPDA, A.N.R.S.C.)
- Stabilirea unui set de indicatori de performanță a managementului (KPI) comun pentru toți OR (responsabili: A.N.R.S.C.)

Acțiuni pe termen mediu și lung

- Adoptarea unui sistem cuprinzător pentru reglarea și monitorizarea activităților OR, luând în considerare benchmarkingul, planul de afaceri, planul de investiții, planul de management al activelor, etc. pe termen mediu și lung (MLPDA, A.N.R.S.C., ADI)
- Întărirea capacității reglementatorilor din sector de a monitoriza și impune calitatea / performanța serviciilor (ex: monitorizarea calității apei, în special în *zonele rurale*) (responsabili: A.N.R.S.C., Ministerul Sănătății, MMAP)
- Asigurarea unui control mai bun de către reglementator privind îndeplinirea condițiilor de licențiere (responsabili: A.N.R.S.C.)
- Standarde ale serviciilor adaptate pentru serviciile de apă/canalizare în conformitate cu dimensiunea localității și cele mai bune practici din sector (responsabili: A.N.R.S.C.)
- Dezvoltarea unui model de analiza al viabilității operaționale care poate fi aplicat în mod uniform tuturor OR (responsabili: A.N.R.S.C., ADI)
- Îmbunătățirea standardelor naționale de operare a serviciilor de apă și canalizare (ex: nivelul redevenței, ținte pentru o reducere sustenabilă a NRW la nivel național, alte reguli economice și financiare). (responsabili: A.N.R.S.C.)
- Luarea în considerare a introducerii și actualizării în mod regulat a planului de afaceri și a dezvoltării unui plan de investiții de către OR (responsabili: A.N.R.S.C., ADI)
- Metodologie de tarifare revizuită (principiul TOTEX, bazată pe plan de afaceri) și procedură de licențiere (responsabili: A.N.R.S.C.)

Asistență tehnică pentru consolidarea Sectorului de apă și apă uzată în România Raport privind metodologia de tarifare

În cadrul procesului de realizare de propuneri de îmbunătățire a cadrului de reglementare economică și a metodologiei de avizare/aprobare de către A.N.R.S.C. a prețurilor și tarifelor în sectorul de apă și apă uzată, la nivel de sector au fost discutate și oarecum agreeate un set de recomandări privind principii de gândire a strategiilor de tarifare viitoare incluse în „Raportul privind metodologia de tarifare” elaborat în cadrul proiectului „Asistență tehnică pentru consolidarea sectorului de apă și apă uzată în România” (PISSA) realizat de Asocieria RAMBOLL & BDO ROMANIA, sub coordonarea BERD.

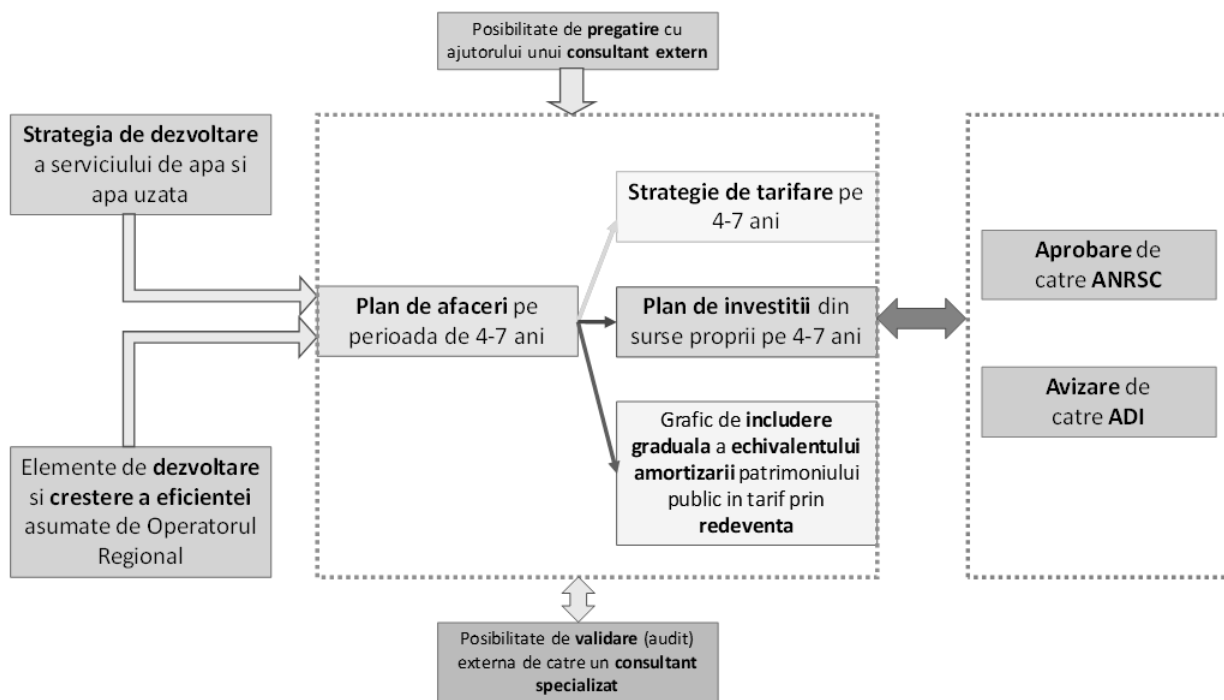
Strategiile de tarifare pe termen mediu ar trebui să fie realizate în continuare pe baza principiilor metodologiei de Analiza Cost-Beneficiu ca parte a procesului de pregătire a studiilor de fezabilitate finanțate din POIM. Prevederile metodologice și principiile incluse în „Metodologia de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă” sunt în linie cu bunele practici internaționale și asigură realizarea unor strategii de tarifare pe termen mediu care asigură o dezvoltare durabilă. Ținând cont că această metodologie a fost agreeată de Comisia Europeană și validată de către JASPERS, este recomandat ca principiile și metodologia menționate în acest document să fie folosite în realizarea strategiilor de tarifare de către ADI și operatorii regionali, chiar dacă acestea nu sunt legate explicit de proiecte de investiții.

Strategiile de tarifare viitoare care vor fi realizate și incluse în contractele de delegare ar trebui să aibă atașate și o evoluție a redevenței anuale pentru aceeași perioadă (fie în RON/m³, fie în suma absolută - RON/an), pentru a ilustra clar cât din creșterile anuale de tarife sunt datorate acoperirii costurilor de operare și cât datorate includerii amortizării în redevența. În acest fel, se va asigura o transparență ridicată privind motivele ajustărilor tarifare, iar sumele generate ca urmare a acestor ajustări și dedicate investițiilor vor fi clar identificate și securizate în fondul IID prin intermediul redevenței.

După finalizarea implementării strategiilor de tarifare realizate ca parte a POIM, fiecare operator regional, în cooperare cu ADI, ar trebui să aibă posibilitatea să realizeze strategii de tarifare pe termen mediu prin realizarea unor planuri de afaceri.

Un plan de afaceri este un document care declară în mod clar obiectivele și scopurile prezente și viitoare ale companiei, identifică strategiile și planurile de acțiune necesare pentru a îndeplini acele obiective și scopuri. Pentru ca un operator regional să fie eficient în operațiile derulate este necesar ca managementul să fie proactiv și nu reactiv. Astfel, operatorul nu ar trebui să reacționeze la evenimente atunci când se întâmplă, ci ar trebui să aibă o abordare astfel structurată, încât să poată recunoaște din timp nevoile și problemele, respectiv să identifice soluțiile aferente.

Procesul de realizare a strategiei de tarifare ca parte a procesului de planificare a afacerilor este prezentat schematic în figura următoare:

Planul de afaceri inițial ar trebui să fie realizat pe o perioadă de 4-7 ani și ar trebui să aibă ca principale rezultate măsuri propuse de creștere a eficienței, un plan de investiții atât din surse proprii cât și din surse atrase, și strategia de tarificare. Planurile de afaceri vor lua în calcul impactul măsurilor de îmbunătățire a performanțelor asumate de către operatorul regional conform planurilor de reducere a pierderilor de apă, conform graficului de întreținere și reparații din planul de management al activelor și conform măsurilor de creștere a eficienței energetice.

Pregătirea planului de afaceri ar trebui să fie parte componenta a ciclului anual de realizare a bugetului operatorului regional. Planul de afaceri trebuie să fie realizat inițial pe o perioadă de 4-7, ani rezultând o strategie de tarificare pe termen mediu și un plan de investiții, iar apoi el trebuie actualizat și ajustat în fiecare an ca parte a ciclului de realizare a bugetului anual.

Planul de afaceri inițial va fi:

- aprobat de A.N.R.S.C. și apoi va fi monitorizată implementarea acestuia ca parte a procesului anual de ajustare a tarifelor (un fel de benchmarking economic);
- avizat de către ADI și apoi va fi monitorizată implementarea acestuia.

Realizarea planului de afaceri se poate face în două modalități:

- Fără a impune un format standard, fiecare operator având libertatea de a-l gândi așa cum considera;
- Având un format cadru unitar la nivelul sectorului stabilit de A.N.R.S.C..

De asemenea, se recomandă ca acest proces de planificare a afacerilor ar trebui să fie voluntar pe perioadă de doi ani, perioadă în care să se realizeze câteva proiecte pilot luând în considerare operatorii regionali interesați (3-5 proiecte pilot), care să obișnuiască cu acest proces atât operatorii, cât și ADI și A.N.R.S.C..

Pe baza lecțiilor învățate din proiectele pilot, procesul de planificare a afacerilor ca parte a gândirii strategiilor de tarifare ar trebui să devină obligatoriu apoi pentru toți operatorii care doresc să aibă strategii de tarifare pe perioade mai mari de 2 ani, urmând ca în acel moment să se decidă dacă se va impune un format cadru de plan de afaceri ca parte a unui proces de benchmarking economic al A.N.R.S.C., sau se va oferi libertate fiecărui operator de a-l gândi așa cum consideră.

Principalele propuneri punctuale propuse prin raportul „Raportul privind metodologia de tarifare” elaborat în cadrul proiectului „Asistență tehnică pentru consolidarea sectorului de apă și apă uzată în România” sunt prezentate pe scurt în tabelul următor:

Metodologia curentă	Schimbări propuse
Opțiuni de ajustare a tarifelor	
<ul style="list-style-type: none"> - Bazate pe costuri istorice (fără strategii de tarifare); - Conform strategiilor de tarifare aferente proiectelor de investiții (POS Mediu și POIM) ducând la discontinuitate între proiecte; 	<ul style="list-style-type: none"> - Strategii de tarifare bazate pe planuri de afaceri pregătite de către operatorii regionali și validate/monitorizate de ADI și A.N.R.S.C.; - Operatorii regionali vor avea strategii de tarifare în mod continuu fără discontinuități în timp;
Planificarea afacerilor	
<ul style="list-style-type: none"> - Operatorii regionali pregătesc bugete pentru un an în avans fără a realiza o planificare corespunzătoare pe termen mediu (în prezent există o abordare reactivă); - Măsurile de creștere a eficienței sunt implementate ocazional și atunci când performanțele financiare necesită acest lucru; - Nu există o legătură directă între planificarea realizată de operatorul regional și strategia de tarifare; 	<ul style="list-style-type: none"> - Planificarea afacerilor pe perioade de 4-7 ani va deveni obligatorie pentru toți operatorii regionali ca parte a procesului de luare a deciziilor (tranziție către o abordare pro-activă); - Planurile de afaceri vor include măsuri de reducere a pierderilor, măsuri de eficiență energetică, planuri de management a activelor, măsuri de creștere a eficienței personalului (inclusiv ținte de performanță); - Implementarea planurilor de afaceri va fi monitorizată de ADI și A.N.R.S.C.;
Investiții din surse proprii	
<ul style="list-style-type: none"> - Nu există în prezent planuri de investiții multianuale din surse proprii; - Nu există o legătură directă între gândirea strategiilor de tarifare și planificarea pe termen mediu și lung a investițiilor din surse proprii; 	<ul style="list-style-type: none"> - Strategiile de tarifare bazate pe planuri de afaceri vor avea atașate planuri de investiții din surse proprii, a căror implementare va fi monitorizată de ADI/A.N.R.S.C.;
Redevența	

Metodologia curentă	Schimbări propuse
<ul style="list-style-type: none"> - În prezent există 8 modalități diferite de stabilire a nivelului redevenței la nivel de sector (nu exista o abordare unitară); - Nivelul redevenței nu este legat de amortizarea infrastructurii; 	<ul style="list-style-type: none"> - Metodologie comuna la nivel de sector pentru stabilirea redevenței, care să fie legată de echivalentul amortizării patrimoniului public (infrastructurii); - Strategiile de tarificare ar trebui să aibă atașate planuri de includere graduală a echivalentului amortizării patrimoniului public (infrastructurii) în tarif, considerând limitările de suportabilitate (acesta este un element critic pentru a asigura acoperirea totală a costurilor pe termen lung);
Ajustări ale strategiilor de tarificare realizate în POIM	
<ul style="list-style-type: none"> - Nu există o metodologie / abordare clară pentru ajustarea/modificarea strategiilor de tarificare realizate în POIM; 	<ul style="list-style-type: none"> - Propunerea unei abordări unitare la nivel de sector pentru ajustarea/modificarea strategiilor de tarificare realizate pe POIM: abordare, proces, aprobare, etc.
Strategii de tarificare în cazul fuziunii de operatori regionali	
<ul style="list-style-type: none"> - Nu există o metodologie / abordare clară privind strategiile de tarificare în cazul fuziunii de operatori regionali; 	<ul style="list-style-type: none"> - Propunerea unei abordări unitare la nivel de sector pentru ajustarea/gândirea strategiilor de tarificare în cazul fuziunii operatorilor regionali;
Posibilitatea de a avea tarif binom	
<ul style="list-style-type: none"> - Exista posibilitatea în legislație de a avea tarif binom; - Nu există o metodologie / abordare clară despre cum se va stabili tariful binom pentru operatorii regionali; - Niciun operator regional din România nu aplică în prezent tarif binom; 	<ul style="list-style-type: none"> - Propunere de a avea o abordare unitară privind tariful binom la nivel de sector; - Propunere de a lega partea fixă a tarifului binom de elementele de capital din tarife (amortizare și redevență); - Propunere de a avea proiecte pilot pentru operatori care au un număr mare de clienți cu consum redus sau consum zero;
Ajutoare pentru serviciul de apă	
<ul style="list-style-type: none"> - Există prevederi în legislație pentru a acorda ajutoare pentru servicii de apă, dar fără a exista o metodologie clară; - Nici o localitate din România nu are o schemă de ajutor pentru apă bazată pe legislația actuală. 	<ul style="list-style-type: none"> - Propunere de a avea o abordare unitară privind ajutorul pentru servicii de apă, bazata pe metodologia de la încălzire; - Propunerea de a avea proiecte pilot pentru operatorii regionali care operează în județe cu venituri reduse ale gospodăriilor și au tarife relativ ridicate.

Asistență tehnică pentru consolidarea Sectorului de apă și apă uzată în România

Raport Final

(Extras 1)

Pornind de la experiențele și cunoștințele din Danemarca și Scoția din cele 4 straturi, considerăm că sectorul de apă și apă uzată din România ar trebui să exploreze posibilitatea implementării unui sistem de reglementare economică la nivelul A.N.R.S.C., care ar trebui să se axeze pe următoarele elemente:

- Rolul activ al A.N.R.S.C. în conceperea strategiilor de tarifare și în continuarea monitorizării respectării obiectivelor de performanță, a monitorizării nivelurilor de investiții și a satisfacției clienților.
- Proiectarea unui sistem de benchmarking reglementat care ar trebui să monitorizeze și să publice un set (limitat) de indicatori relevanți pentru calitatea serviciului și evoluția acestuia în timp.

(Extras 2)

Cele mai importante modificări ale contractului de delegare cadru sunt următoarele:

- Stabilirea nivelului redevenței prin includerea graduală a echivalentului amortizării patrimoniului public în preț/tarif, și corelarea acesteia cu planul de management al activelor (de asemenea componenta a Planului de Afaceri)

(Extras 3)

▪ **Metodologia de Tarifare**

Experții noștri au analizat **tarifele existente**, regulile de stabilire a **redevenței** pentru operatorii regionali și nivelul potențial de **amortizare** care va trebui inclus în tarif începând cu nivelul actual de investiții în cadrul proiectelor POIM.

Echipa TA a demarat discuții cu reprezentanții sectorului, prevăzând schimbări în abordarea actuală a modalității de stabilire a tarifelor, pentru a rezolva unele dintre specificitățile consumului (cum ar fi un număr mare de proprietăți utilizate doar perioade scurte de timp, din cauza migrației), așa cum s-a înregistrat în ultimii ani.

Prețurile și tarifele, precum și strategiile de tarifare, s-au determinat pe baza prevederilor Ordinului nr. 65 din 28 februarie 2007 privind aprobarea Metodologiei de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare emis de A.N.R.S.C.. În prezent, toți operatorii regionali au prețurile și tarifele unificate, au strategii de tarifare incluse în contractele de delegare care permit ajustarea acestora cu inflația și ajustări suplimentare în termeni reali (care sunt în linie și cu contractele de finanțare și împrumut).

Totuși, în ultimii 10 ani, elaborarea strategiilor tarifare a fost legată exclusiv de proiectele finanțate din fonduri europene. Deoarece creșterile de tarife în termeni reali aferente strategiei de tarifare din POS Mediu au fost implementate, iar strategia de tarifare aferentă proiectului POIM nu este finalizată, operatorii regionali fie nu au aplicat ajustări de tarife în ultimii ani 3-4 ani, fie au solicitat către A.N.R.S.C. ajustări ale tarifelor pe baza metodologiei clasice folosind fișa de

fundamentare (pe baza costurilor istorice), fără însă a avea vreo inițiativă de propunere a unei strategii de tarifare pe termen mediu.

În acest context, o revizuire semnificativă a abordării privind strategiile de tarifare este necesară luând în considerare situația curentă, dar și celelalte elemente legate de dificultățile în aprobarea strategiilor de tarifare, „legarea” exclusivă a propunerii strategiilor de tarifare de proiecte de investiții cu finanțare europeană, respectiv necesitatea respectării principiilor Ghidului ACB privind suportabilitatea și includerea graduală a amortizării patrimoniului public în tarif.

Majoritatea operatorilor regionali înregistrează o rată de suportabilitate sub limita minimă de 2.5%. Acest fapt se datorează efectului cumulativ al următoarelor elemente:

- Creșterea accelerată a veniturilor gospodăriilor din ultimii ani, în principal ca urmare a creșterii salariului minim la nivel național.
- Scăderea cotelor de TVA la 9% la apă și la 19% la apă uzată (de la 24% atunci când a fost realizat Ghidul ACB). În prezent, și la servicii de apă uzată se aplică tot cota de 9%.
- Lipsa strategiilor de tarifare cu creșteri în termeni reali în ultimii ani pentru majoritatea operatorilor regionali, în principal ca urmare a întârzierii realizării studiilor de fezabilitate pentru POIM.

Situația actuală a ratei de suportabilitate arată că tarifele ar trebui să fie majorate în următorii ani (în unele cazuri semnificativ) pentru a asigura finanțarea / cofinanțarea unor noi investiții și pentru a respecta cerința minimă pentru rata de suportabilitate din Ghidul ACB.

Aplicarea unui sistem de ajutorare a gospodăriilor cu venituri reduse este esențială pentru a menține un grad de colectare ridicat al facturilor, mai ales în condițiile în care se prefigurează ajustări importante ale tarifelor pe termen mediu și lung, pentru a introduce echivalentul amortizării patrimoniului public în tarife, și ca urmare a preluării în operare la scară largă a zonelor rurale cu eficiență redusă și cu venituri reduse ale gospodăriilor.

Conform prevederilor din legislație, procesul de acordare a ajutoarelor în vederea plății serviciului de alimentare cu apă și de canalizare ar trebui să fie inițiat de către autoritățile locale sau de către ADI.

Nu în ultimul rând, există o abordare semnificativ diferită între operatori privind modul de calcul al redevenței și al elementelor de capital din tarif, care pot fi folosite la realizarea investițiilor. Aceasta situație face ca, comparația între tarifele aplicate de diferiți operatori să nu fie relevantă. Majoritatea operatorilor au o componentă relativ redusă de elemente de capital în tarif, care este în general folosită la rambursarea împrumuturilor contractate și mai puțin la realizarea de investiții din surse proprii. Există și operatori care, chiar dacă au o componentă a elementelor de capital în tarif, aceasta nu poate fi folosită pentru ca înregistrează pierdere pe activitatea de apă.

(Extras 4)

Analizând situația fiecărui operator luând în considerare performanțele financiare și operaționale ale acestora, potențialul de îmbunătățire a veniturilor / eficienței, nevoile de investiții pentru conformare pentru zona actuală a ADI și la nivelul

întregului județ, precum și capacitatea dovedită a acestora de a pregătirea și implementarea investițiilor, echipa AT poate trage o serie de concluzii:

- Nivelurile NRW sunt foarte ridicate în întregul sector;
- În ceea ce privește tarifele, majoritatea OR nu respectă nivelul minim de suportabilitate necesar;
- Potențialul de creștere a veniturilor / EBITDA este extrem de important (aproximativ 30% din veniturile reale), dar nu există nici o acțiune sau o acțiune extrem de limitată în utilizarea acestuia. Principalii factori pot fi nivelul tarifar, NRW comercial și eficiența personalului;
- În cazul deciziei (politice) de a trece la 3% suportabilitate, potențialul ar putea adăuga încă +140 milioane de euro pe an pentru întregul sector;
- În ciuda potențialului important neutilizat, nivelul maxim de acoperire a investițiilor obligatorii din surse proprii nu depășește 10%, în cazul unui nivel de suportabilitate de 2,5%;
- Majoritatea OR-urilor nu au planuri și / sau practici adecvate de management a activelor;
- Niciun OR nu are capacitatea reală de a implementa investițiile necesare pentru conformitatea UE pe termen scurt și, în unele cazuri, nici măcar investițiile necesare pentru conformare în aglomerările mai mari de 10.000 p.e.;
- În majoritatea cazurilor, există o mare discrepanță între capacitatea dovedită de implementare a investițiilor în anul de vârf (2015) și media pentru perioada analizată (2012-2017).

(Extras 5)

Nu există multe procese majore de restructurare recente în rândul Operatorilor Regionali (Constanța în urmă cu câțiva ani, Arad și Caras Severin în ultimul an), dar evoluția costului cu forța de muncă și ponderea cheltuielilor cu personalul în costurile de exploatare vor determina OR să evalueze cu atenție astfel de măsuri. Transformarea A.N.R.S.C. într-un reglementator economic ar putea iniția și accelera procesul de restructurare.

(Extras 6)

Principala concluzie a PISSA este ca sectorul are un potențial semnificativ de dezvoltare și este necesară o **reformă a sectorului** pentru un nou impuls. Reforma ar trebui să se bazeze pe următorii pași cheie:

4. Este inițiată buna guvernare, prin roluri și responsabilități clare. La nivel național, Guvernul ar trebui să își transmită angajamentul pentru o guvernare îmbunătățită și o reglementare mai puternică și să stabilească responsabilități clare pentru conformarea la cerințele UE. La nivel regional, este nevoie de responsabilități clare ale OR, ADI, ale autorităților locale și consiliilor județene, în ceea ce privește calitatea serviciilor și investițiile.

5. Reglementarea sectorului este îmbunătățită. A.N.R.S.C. ar trebui să devină reglementatorul economic al sectorului. Ar trebui introduși și monitorizați indicatori de performanță clari, care să includă: investiții anuale, performanță operațională, performanță financiară, etc. Sistemul de licențiere ar trebui să fie eficientizat și coerent pentru toți operatorii din țară.

6. **Regionalizarea este consolidată, prin intermediul OR și ADI mai puternice, eficiente și mature.** La nivelul OR, eficiența sporită și guvernarea necesită: implementarea strategiilor tarifare bazate pe planuri de afaceri; implementarea măsurilor de îmbunătățire a eficienței costurilor, inclusiv eficiența personalului, reducerea apei care nu aduce venituri, eficiența energetică; cele mai bune practici de management al activelor; politici și practici orientate spre client etc. Pentru OR care nu mai pot susține rolul pentru care au fost creați, un pas următor ar fi **fuziunea lor cu un OR mai puternic.** Atât OR, cât și ADI trebuie să fie conștiente de capacitatea lor și să se străduiască să o îmbunătățească. Foile de parcurs ar putea ajuta în acest proces.

7. **Politica tarifară este îmbunătățită.** Este necesară o revizuire semnificativă a abordării privind strategiile de tarifare, luând în considerare: dificultățile în aprobarea strategiilor tarifare, „legarea” strategiilor tarifare propuse de finanțarea europeană, necesitatea de a lega tarifele de planurile de afaceri și investițiile viitoare, plus necesitatea respectării principiilor Ghidului ACB privind suportabilitatea și includerea treptată a amortizării patrimoniului public în tarif. Aplicarea unui sistem de subvenționare a gospodăriilor cu venituri mici de către autoritățile locale sau ADI este esențială, pentru a menține un nivel ridicat de colectare a facturilor, în special în zonele rurale cu cerere redusă și cu venituri mici ale gospodăriei.

WICS - Extras Raport Final

Asistență tehnică pentru consolidarea reglementării economice și de mediu în sectorul de apă și canalizare din România

Raport Final

(Extras 1)

Un cadru eficient de reglementare economică necesită ca prețurile să fie stabilite pentru o perioadă de cel puțin 5 ani și să reflecte planurile de afaceri analizate ale operatorilor regionali. Aceste planuri de afaceri trebuie să prezinte programul de investiții, ținta de eficiență, nivelurile de servicii promise, puterea financiară a operatorului și profilul de preț necesar pentru a realiza investițiile.

(Extras 2)

Elaborarea unui cadru de informații complet și cuprinzător este o *conditio sine qua non* pentru constituirea unui regim eficient de reglementare economică sau pentru implementarea reglementării prin contract.

(Extras 3)

În această privință, echipa WICS este de părere că există loc pentru sporirea puterilor A.N.R.S.C. pentru a stabili un ghid clar pentru operatorii regionali cu privire la așteptările sale privind un plan de afaceri corespunzător.

WICS consideră că un A.N.R.S.C. consolidat și împuternicit trebuie în mod similar să se axeze pe eficiența și eficacitatea operatorilor regionali. Procesul de stabilire a prețurilor poate implica următorii pași:

1. A.N.R.S.C. acordă îndrumare operatorilor regionali pentru întocmirea planurilor lor de afaceri care să reflecteze politica Guvernului României și așteptările Uniunii Europene. Ca atare, acești parteneri-cheie vor trebui să fie mulțumiți cu îndrumările emise de A.N.R.S.C..
2. Operatorii regionali ar răspunde îndrumărilor reglementatorului în planurile de afaceri pe care le elaborează. Aceste planuri trebuie să își prezinte necesarul de fonduri, costurile operaționale, de capital și de finanțare pe care operatorul regional le va suporta și livrabilele pe care operatorul regional se angajează să le realizeze. De asemenea, planul trebuie să stabilească o țintă de eficiență pe care operatorul regional să o realizeze pe perioada de desfășurare a planului de afaceri și, important, îmbunătățirile pe care le va face în nivelurile de servicii (inclusiv numărul de conectări noi) și în calitatea apei potabile și a mediului acvatic din zona lor de activitate. Experiența sugerează că dacă informațiile sunt ușor disponibile, întocmirea, analiza și acordul asupra unui plan de afaceri durează cam trei ani.
3. A.N.R.S.C. trebuie apoi să analizeze aceste planuri cu atenție și să identifice potențialul pentru orice alte eficientizări (sau să identifice alte livrabile dorite pentru clienți) pe care operatorii regionali nu le-au inclus în planurile lor.

În concluzie, A.N.R.S.C. nu pare să își fi realizat potențialul său deplin în calitatea sa de reglementator economic al sectorului de apă. Există patru provocări majore evidente care decurg din aceste observații ale cadrului actual de guvernanță din jurul procesului de stabilire a prețurilor:

- Actualmente, A.N.R.S.C. nu are atribuția de a analiza planurile de afaceri și propunerile tarifare ale operatorilor regionali. A.N.R.S.C. nu are o echipă dedicată pentru sectorul de apă cu specialiști în ingineria de apă și canalizare, economie și finanțe. În absența unei asemenea echipe, A.N.R.S.C. nu va putea să analizeze raportările și să monitorizeze performanțelor operatorilor regionali. Dezvoltarea acestei capacități analitice este critică pentru A.N.R.S.C. dacă urmărește să își impună autoritatea și reputația ca reglementator economic eficient.
- Un alt lucru important, A.N.R.S.C. nu poate să analizeze progresul spre conformarea cu Directivele europene de apă și ape uzate. Drept urmare, reglementatorul poate avea doar o înțelegere limitată a nevoilor investiționale și a decalajului de conformitate. Ca atare, există riscul ca activele existente întreținute prost să submineze mai departe conformarea cu standardele europene;
- Actualmente, impactul potențial al A.N.R.S.C. este redus pentru că își exprimă acordul (mai degrabă decât stabilește) privind tarifele pe baza unei metodologii pre-determinate. Nu are niciun rol strategic în stabilirea tarifelor pe baza unei evaluări a ceea ce trebuie făcut, pe baza unei ținte de eficiență și a unei ținte de îmbunătățire a standardelor de performanță.

- În absența unei analize eficiente și a unor ținte stabilite de reglementatorul economic, serviciile de apă și canalizare din România vor costa mai mult și, aproape cu siguranță, vor avea o calitate mai slabă decât ar trebui să aibă. Ineficiența va avea un impact atât asupra costurilor operaționale, cât și asupra costurilor de capital. Sprijinul Uniunii Europene va avea rezultate mai slabe decât ar trebui să aibă;
- O reglementare corespunzător de eficientă ar asigura că operatorii regionali înțeleg care sunt lucrurile pe care le fac bine și care sunt lucrurile unde există diferențe de performanță. Aceste diferențe trebuie să ia în considerare geografia, portofoliul de active, populația, etc. Ceea ce nu se întâmplă actualmente; și
- Structura fragmentată a sectorului de apă și canalizare pe care A.N.R.S.C. îl reglementează prezintă provocări suplimentare pentru reglementator. Finanțarea investițiilor în active poate, de asemenea, fi complicată dacă activele continuă să fie încredințate autorităților locale.

(Extras 4)

Pentru această analiză, echipa WICS poate concluziona că:

- Asigurarea faptului că se evaluează și se implementează corespunzător îmbunătățirile de eficiență va fi un element critic. Facturile medii ar fi mult mai mari în 2040 dacă companiile nu ating ținta de eficiență. De-a lungul acestor ani până în 2040, clienții din aria celor trei companii ar plăti cam cu 1,2 mld. de Euro mai mult decât ar fi fost necesar.
- A.N.R.S.C. va trebui să fie consolidat dacă dorește să dispună de capacitatea și resursele pentru a reglementa sectorul eficient și pentru a raporta în mod transparent performanțele acestuia (atât financiare, cât și ca niveluri de servicii).
- Pentru a atenua impactul majorărilor de preț și a permite furnizarea unui serviciu de apă sustenabil, operatorii trebuie să ia în considerare majorarea prețurilor într-un ritm treptat. Majorările tarifare anuale reale de mai puțin de 2% până în 2040 ar asigura că operatorii-pilot sunt companii sustenabile și de succes. Nivelurile tarifare curente, însă, nu par să permită atingerea nivelului investițional necesar, nici măcar la nivelul actual minim prevăzut în Master Plan și luând în considerare și fondurile potențiale oferite de Uniunea Europeană.
- Costurile unitare vor fi probabil mult mai mari în zonele mai rurale. Dacă cetățenii din zonele rurale trebuie să suporte în întregime costurile serviciilor prestate lor, va exista fie o rată extrem de scăzută de branșare/racordare, fie vor fi probleme grave de suportabilitate². Va fi important să se aibă în vedere cât de mult se poate permite ca tarifele să varieze între operatori diferiți;

(Extras 5)

---

² O rată mică de branșare/racordare la serviciile de apă și canalizare vor avea în cele din urmă un impact major asupra progresului înregistrat de România în conformarea cu standardele impuse de Directiva-cadru apă.

Recomandări pentru A.N.R.S.C.

- Cadrul informațional pe care l-au testat WICS și A.N.R.S.C. la Compania de Apă Someș, ApaVital și Acet Suceava ar trebui extins la toți operatorii regionali. Va fi nevoie cam de trei exerciții de completare a acestor tabele pentru ca fiecare companie să furnizeze informații corespunzător de solide. Un elemente cheie în acest cadru informațional este legat de programul viitor de investiții propus. În acest moment, abordarea în România a fluctuat de la Master Planurile atotcuprinzătoare (care sunt prea complexe pentru a putea fi ținute la zi) la acțiuni ad hoc (ce acces am putea avea la bani de investit?). Trebuie să existe o declarație clară a ANAR pentru fiecare operator privind axele sale prioritare de investiții. De asemenea, trebuie să existe declarații privind aspirațiile investiționale din partea Ministerului Sănătății cu privire la calitatea apei, din partea autorităților locale privind extinderea rețelelor și din partea operatorilor privind îmbunătățirea serviciilor prestate și eficiența operațiunilor lor. În sfârșit, autoritățile centrale vor trebui să decidă asupra liniilor prioritare de investiții. Aceste priorități vor trebui să fie aliniate cu promisiunile pe care statul român le va avea de făcut în fața Comisiei Europene.
- Este vital ca A.N.R.S.C. să nu încerce să reducă extinderea tabelelor de informații. Experiența sugerează că aceste informații probabil vor crește în timp (de exemplu, dacă reglementatorul vrea să aplice stimulente personalizate, va trebui să colecteze informațiile necesare pentru a stabili dacă stimulentele respective au fost eficiente). Mai important, experiența din Scoția și alte jurisdicții unde reglementarea este bine înrădăcinată sugerează că în timp reglementatorii au nevoie să înțeleagă mai multe despre starea și performanțele activelor. Scoția încă lucrează la elaborarea cerințelor de informații în această privință.
- A.N.R.S.C. trebuie să aibă în considerare modul în care va raporta și comenta asupra performanțelor. Evaluările sale vor trebui să fie justificate și robuste. Analiza WICS a informațiilor furnizate de compania ACET Suceava a arătat cum exercițiile simple de benchmarking pot induce foarte ușor în eroare. ACET Suceava are costuri unitare cu apa foarte mici (date fiind mediul în care operează și diversele sale surse de apă), însă exercițiile simple de benchmarking privind numărul de angajați per proprietate conectată sau costurile operaționale totale per proprietate conectată ar sugera o concluzie foarte diferită. WICS a raportat cu privire la performanțe în moduri diferite în ultimii douăzeci de ani. WICS este oricând dispusă să discute beneficiile și dezavantajele fiecărui mod cu A.N.R.S.C..
- A.N.R.S.C. trebuie să aibă autoritatea de a stabili tarife pe baza planurilor de afaceri ale operatorilor. Aceasta trebuie să poată cere atingerea unor ținte de eficiență și să convină asupra nivelurilor de servicii. Cel mai important, trebuie să poată să impună o „constrângere de buget strict” asupra operatorilor regionali pentru a asigura că aceștia operează eficient și eficace și în interesul clienților. Acest lucru va impune stabilirea unor ținte privind eficiența costurilor operaționale și a

cheltuielilor de capital și asigurarea că astfel planurile de afaceri ale operatorilor se pot amenda (dacă este necesar) pentru a reflecta progresul corespunzător către un nivel adecvat de eficiență. Va trebui să stabilească dacă va folosi instrumente de benchmark românești sau internaționale pentru frontiera de eficiență.

- A.N.R.S.C. trebuie să stabilească prețurile pentru perioade de cinci ani (o durată mai mare este mai bună - dar 5 ani este probabil suficient pentru început). Prețurile trebuie stabilite relativ la inflație, întrucât acesta este principalul factor de cost și suportabilitate. Un operator regional trebuie să poată să schimbe prețurile convenite numai în cazul în care a survenit un eveniment semnificativ în afara controlului său (o schimbare a valorilor maxime admise pentru parametri de la ANAR, impozite locale, etc.). A.N.R.S.C. trebuie să specifice materialitatea ca parte din instrucțiunile pe care la oferă pentru redactarea unui plan de afaceri. Operatorul trebuie să poată să se bazeze 100% că va avea permisiunea de a percepe tarifele în funcție de profilul tarifar convenit. Operatorii trebuie să poată să perceapă tarife conform cu profilul de prețuri convenit și să ofere asigurări similare și lanțurilor lor de aprovizionare.
- A.N.R.S.C. trebuie să pună la punct un proces de stabilire a prețurilor care să se bazeze pe dovezi solide și analiză și să se asigure că livrabilele pot fi rezonabil realizate cu fondurile care sunt permise.

Recomandări pentru A.N.R.S.C. în colaborare cu Guvernul

- România va trebui să se gândească la modul în care cetățenii vor plăti pentru serviciile de apă. Costurile unitare vor fi mult mai mari în zonele mai rurale (analiza făcută pe costurile și veniturile companiei ApaVital în toată zona sa operațională corespunde întru totul situației observate de WICS în Scoția). Dacă cetățenii din zonele rurale (ce par mai sărace) trebuie să suporte în întregime costurile serviciilor prestate lor, va exista fie o rată extrem de scăzută de branșare/racordare (mai ales la serviciile de canalizare, cu impactul așteptat asupra mediului), fie vor fi probleme grave de suportabilitate și neplată. România trebuie să se gândească cât mult poate permite să varieze tarifele între diverși operatori regionali.

Recomandări pentru A.N.R.S.C. în colaborare cu Guvernul României și Comisia Europeană

- România trebuie să încerce să acceseze fonduri europene pentru sectorul de apă pe baza planurilor de afaceri ale operatorilor care să fie aprobate de A.N.R.S.C.. JASPERS ar putea analiza planurile de afaceri, iar A.N.R.S.C. le-ar aproba pentru a asigura Comisia Europeană că fondurile vor fi folosite eficient și eficace. JASPERS ar putea analiza și evaluarea performanțelor făcută de A.N.R.S.C. pentru a asigura garantarea probității și eficiența folosirii fondurilor europene.

Asistență tehnică acordată României pentru analizarea și abordarea provocărilor apărute în îndeplinirea cerințelor din Directiva privind epurarea apelor uzate urbane (DEA UU)

Seminar inițial (VC) - 16 iulie 2020 - Rezumatul diagnozei

Există mai multe deficite instituționale care trebuie soluționate la nivel central

Există și multe deficite instituționale la nivel central

- Până în prezent, rolul A.N.R.S.C. s-a concentrat asupra analizei și aprobării planurilor de investiții și tarifelor, jucând un rol minim sau niciun rol în stabilirea politicilor pentru sectorul de AAC, spre deosebire de situația autorităților de reglementare din alte SM ale UE (Portugalia, Anglia, Scoția)

A.N.R.S.C.: trecerea la un „nou nivel” de reglementare, pentru a susține eficientizarea OR

Formarea unei autorități de reglementare solide este un proces foarte lung, după cum demonstrează experiența altor țări, cum ar fi Anglia, Scoția, Portugalia, Chile sau Columbia

A.N.R.S.C. este cea mai veche și mai avansată autoritate de reglementare în sectorul AAC din regiune, iar acum ar trebui să înceapă să stimuleze eficientizarea activității OR - aceasta este esența reglementării oricărui serviciu de monopol. Aceasta înseamnă trecerea de la analiza planurilor de tarife/investiții la o abordare mai mult de tip „plan de afaceri” și bazată pe stimulente

A.N.R.S.C. nu este independentă politic, întrucât conducerea sa este desemnată direct de guvern; de asemenea, probabil că se confruntă cu limitări determinate de insuficiența personalului și fondurilor

Cadrul pentru stabilirea tarifelor în sectorul AAC trebuie revizuit

Sunt necesare creșteri ale tarifelor pe viitor, pentru a spori capacitatea de auto-finanțare a OR și pentru a realiza obiectivul pe termen mediu de a asigura recuperarea integrală a costurilor cu investițiile și cu exploatarea-întreținerea.

Totuși, nivelurile și structura actuale ale tarifelor pentru AAC ridică serioase probleme de echitate: pentru a asigura și în viitor suportabilitatea cheltuielilor cu serviciile de AAC pentru cei mai săraci, modul de reglementare actual al prețurilor trebuie schimbat, întrucât se aplică un prag de 2,5% din venitul disponibil al gospodăriilor medii, ceea ce nu îi protejează pe cei săraci.

Ar trebui analizată posibilitatea introducerii tarifelor sociale pentru cele mai sărace gospodării, la fel cum s-a procedat în multe alte SM ale UE în ultimul deceniu, când tarifele pentru AAC au crescut abrupt din cauza necesarului de finanțare pentru conformarea cu DEA UU.

Tarifele sociale ar permite creșterea mai mare a tarifelor pentru populația generală și ar aduce mai multe resurse sectorului financiar.

Seminar inițial (VC) - 16 iulie 2020 - Identificarea timpurie a unor posibile soluții

Câteva idei pentru îmbunătățirea stimulentei pentru aglomerări

- Introducerea tarifelor sociale de AAC pentru clienții OR, pentru a reduce din decalajul de suportabilitate financiară pentru gospodăriile sărace - din nou, astfel pentru OR este mai puțin riscant să se extindă în zonele rurale sărace, și sunt mai ușor de acceptat de către populația locală

Deschiderea discuțiilor despre reglementarea AAC, îmbunătățirea performanței OR și consolidarea A.N.R.S.C. - Rolul A.N.R.S.C. în reforma din sectorul apei

- Aplicarea prerogativelor formale de Organisme de reglementare necesită **resurse** și este mult mai dificil atunci când structura pieței reglementate este atomizată.
- Ca o completare importantă la puterile A.N.R.S.C., „puterile necoercitive (soft)” ar putea fi folosite mai mult, în principal pentru a crește „presiunea pozitivă” pusă pe Consiliile Locale, ADI-uri și OR, în concordanță cu obiectivele reformei din sector.
- „Puterile necoercitive” pot și ar trebui să includă câteva puteri de tip „nice”.
- A.N.R.S.C. își poate completa actuala definiție a criteriilor privind macro-suportabilitatea financiară cu introducerea unor criterii de micro-suportabilitate - introducerea tarifelor sociale care vizează gospodăriile sărace.
- În ceea ce privește actualele puteri formale ale A.N.R.S.C. și resursele sale (120 de persoane, 4 milioane € buget) ar fi necesare mai multe informații despre actualele valori de referință, însă ar putea fi necesare mai multe resurse pentru a ajuta A.N.R.S.C. să își îmbunătățească performanța.

Rolul A.N.R.S.C. în reforma din sectorul apei - Cuvânt înainte

- Rolul pe care îl poate juca o autoritate națională din domeniul serviciilor de apă în contextul unei reforme atotcuprinzătoare a sectorului și al elaborării unei strategii nu este independent de multe alte aspecte cheie (i.e. structura de guvernare generală a sectorului)
  - O astfel de dimensiune cheie a guvernării o reprezintă rolul autorităților locale și gradul lor de responsabilitate pentru furnizarea serviciilor și respectarea standardelor de servicii, care este din ce în ce mai mult pus sub semnul întrebării
  - O nouă dimensiune cheie o reprezintă alcătuirea viitoarei „formule pentru recuperare a costurilor” pentru sector (cei 3 T ai OCDE), i.e. pe lângă tarife și transferuri (granturi UE) ce rol ar trebui să joace contribuabilul român (T2) și în cadrul căror mecanisme de alocare?

„Puteri formale vs. Noncoercitive” în reglementarea utilităților de apă

- Într-un cadru instituțional precum cel din România, importanța „puterilor formale” ale A.N.R.S.C. poate fi ușor supraestimată ...reversul fiind că „puterile noncoercitive” ar putea fi subapreciate
- „Puterile formale” pornesc de la robustețea mecanismelor de numire a organismelor de guvernare ale Reglementatorului, de la autonomia/independența acestora și din drepturile de decizie conferite explicit de lege organismului de reglementare. În practică:
  - Având autonomie financiară, resurse și capacitatea de a atrage, gestiona și reține personalul calificat corespunzător este de obicei blocajul cheie în acest sens;
  - Este mai greu pentru un operator să nu fie de acord cu „recomandarea” venită de la Organismul de reglementare, dacă aceasta se bazează pe dovezi și este bine fundamentată;
  - Cerința de robustețe a „deciziilor” Organismului de reglementare este mult mai mare...ceea ce, la rândul său, necesită mai multe resurse pentru a fi realizată la timp;
  - Acest lucru este adevărat mai ales în cazul aplicării sancțiunilor și penalităților oficiale;
  - Deciziile Organismului de reglementare pot fi întotdeauna contestate în instanță...

Profitarea de impactul pozitiv al „puterilor noncoercitive” în reglementarea utilităților de apă

- Prin urmare, și nu neapărat ca înlocuitor, ci în completarea puterilor formale ale A.N.R.S.C., „puterile noncoercitive” ar putea fi folosite mai mult în contextul românesc pentru:
  - A pune o „presiune pozitivă” pe Consiliile Locale și ADI-uri, în concordanță cu strategia și obiectivele de reformare a sectorului
  - A face același lucru și pentru organismele de guvernare și echipele de management ale OR;
  - A crește nivelul general de transparență a sectorului și drepturile cetățenilor/consumatorilor
- „Puterile noncoercitive” cuprind:
  - Dreptul și obligația organismului de reglementare de a pune întrebări (solicita informații) tuturor operatorilor de servicii, indiferent de modelul acestora de management
  - Capacitatea de a aplica sancțiuni (financiare și non-monetare) pentru acele companii de utilități care în mod repetat nu răspund sau raportează greșit în mod voit sau din neglijență.

- Dreptul și obligația de a-și publica constatările și recomandările: nu doar către companiile locale de utilități, ci și adunărilor locale, mass media și, în cele din urmă, consumatorilor

Informații despre AAC credibile, transparente și universal valabile

- Aspectul fundamental al rolului Organismului de reglementare va fi atins doar atunci când fiecare cetățean român, dacă dorește, va putea primi un răspuns simplu, direct și bazat pe fapte la următoarele întrebări:
  - Cum se compară calitatea și costurile serviciilor de apă de care beneficiaz față de ce există în comunitățile locale din vecinătate?
  - Cum sunt acestea în raport cu media națională?
  - Chiar dacă comunitatea mea locală este „în poziție fruntașă”, cât mai este până la atingerea ambițiilor pe care le are Guvernul României pentru aceste servicii?
- În acest sens, un element important al diagnozei din tabel este: „Analiza comparativă a performanței OR din România a fost extrenalizată de facto Asociației Române a Apei (ARA), în cadrul Sistemului național de referință” O inițiativă de apreciat (ARA a umplut un gol), însă A.N.R.S.C. tot trebuie să își creeze propriul sistem de analiză comparativă, accesibil publicului.
- Unul din pilonii unei reglementări eficiente îl reprezintă existența unui sistem universal, robust și credibil. A.N.R.S.C. ar trebui să își creeze propriul sistem de referință - ca orice alt organism de reglementare - chiar printr-un parteneriat cu ARA, și să îl facă public. Acest lucru nu ar împiedica ARA de la a derula în continuare propria analiză comparativă detaliată cu membrii săi (200 de indicatori).

Regulamentul de tip „sunshine”, ca stimulent pentru alinierea la reforma sectorului - partea II

- Această abordare este aliniată recomandării ca A.N.R.S.C. să sublinieze mai mult monitorizarea și aplicarea planurilor de afaceri aprobate ale OR

Regulamentul de tip „sunshine”, ca stimulent pentru alinierea la reforma sectorului - partea III

- Ca observații finale despre „puterile noncoercitive”, aici intră și acele „puteri nice (drăguțe)”, precum:
  - „Care sunt primele cinci companii de utilități din sectorul AAC cu cele mai bune rezultate?” A.N.R.S.C. ar trebui să dea un răspuns oficial la această întrebare, iar aceste practici ar trebui documentate și comunicate public:
  - „Cine a avut cele mai mari îmbunătățiri în ultima vreme?” A.N.R.S.C. poate promova niște premii anuale pentru calitatea serviciilor, unde aceste succese sunt explicate și sărbătorite public

- Oferirea unor produse de cunoaștere: ghiduri tehnice, șabloane de planificare ...și promovarea unei capacități mai mari în rândul liderilor și managerilor de sector.

Rolul A.N.R.S.C. în definirea criteriilor de suportabilitate financiară a serviciilor de apă

- În ceea ce privește accesul economic la serviciile de apă, diagnosticul prevede: „Pragul de suportabilitate folosit de A.N.R.S.C. pentru stabilirea pragurilor tarifare pentru fiecare OR este greșit. Acesta se bazează pe venitul mediu disponibil - un criteriu greșit care nu asigură protecție gospodăriilor sărace”.
- Pe baza experienței de reglementare din Portugalia, recomandăm înlocuirea termenului de „greșit” cu „incomplet” sau „insuficient”. La sfârșitul zilei, nu poate exista un prag de accesibilitate, definit ca un procent din venitul disponibil care poate proteja vreodată pe săraci ...
  - Prin urmare, folosirea unui astfel de prag pentru „macro-suportabilitate” este corespunzător atunci când se examinează nivelurile tarifare generale ale unei companii de utilități
  - În ceea ce privește apa, problema nu este că aceasta „este scumpă pentru cele mai sărace gospodării”...„totul este scump pentru acestea”.
  - Prin urmare, prin folosirea actualei infrastructuri de securitate socială se poate asigura că mecanismele de direcționare a suportului financiar sunt corespunzătoare și că „nimeni nu rămâne în urmă” când vine vorba de accesul la apă și la servicii de gestionare a apelor uzate.
    - În acest context, A.N.R.S.C. poate completa definiția criteriilor de „macro-suportabilitate” introducând și „criterii de micro-suportabilitate”, care ar trebui să acopere eligibilitatea unei gospodării de a beneficia de tarife sociale.

Rolul A.N.R.S.C. în definirea criteriilor de suportabilitate financiară a serviciilor de apă

- De exemplu, dacă fondurile bugetare din România (T2) vor fi alocate către acest obiectiv de politică în viitor:
  - Noile costuri de conectare pot fi rambursate companiilor de utilități în baza unui cadru de grant bazat pe rezultat (output).
- În situația Portugaliei, afirmația din diagnostic conform căreia: „Un procent al populației refuză să se conecteze la rețelele de alimentare cu apă și canalizare atunci când acestea există pe stradă, mai ales în zonele rurale” a fost o problemă relevantă în trecut (și încă mai este, dar amploarea sa este mult mai mică).
- Cum costurile de conectare finale ale gospodăriilor pot reprezenta o barieră financiară semnificativă pentru clienți, s-a adoptat o abordare radicală: „Nu există costuri inițiale pentru conectarea clienților la serviciile de apă și canal” (o distanță de până la 20 m)
- Inițial o recomandare a Organismului de reglementare, acum a devenit o obligativitate

Raportul general al strategiei AAC - Prezentare generală a subiectelor pentru analiză

Așteptări de neegalat între ceea ce Directiva Privind Epurarea Apelor Uzate Urbane necesită și ce își doresc unele gospodării românești

Constrângerile de accesibilitate apar din cele mai frecvente motive pentru a se opune conexiunii, datorită atât costului unic al conexiunii, cât și costului plății facturi recurente. Acest lucru nu afectează doar conformitatea Directiva Privind Tratarea Apelor Uzate Urbane, ci și aspectele sănătății financiare a utilităților AAC, deoarece acestea ajung să opereze rețele nou construite cu un nivel inferior densității conectării care a fost planificată.

Va trebui abordată accesibilitatea pentru cei săraci ca parte a conformității Directivei Privind Tratarea Apelor Uzate Urbane

Spre deosebire de multe alte țări ale UE, în prezent nu există ajutor financiar sau subvenții în România pentru a ajuta gospodăriile sărace să suporte costurile conectării la rețelele AAC, și/sau ajutoare să își achite facturile AAC. Având în vedere că România are cele mai mari disparități de venit dintre țările UE, ar trebui luată în considerare, în special, introducerea tarifelor sociale AAC pentru săraci deoarece se preconizează că tarifele AAC vor continua să crească abrupt în viitor.

Pragul de accesibilitate utilizat de A.N.R.S.C. pentru stabilirea nivelurilor tarifare pentru fiecare OR este defectuoasă. Se bazează pe venitul mediu disponibil - un criteriu greșit care nu reușește să protejeze cele mai sărace gospodării.

Multe alte țări din UE au instituit în mare parte tarife sociale pentru apă pentru cei săraci ca reacție la creșterea decalajului de accesibilitate din cauza creșterii tarifelor pentru Directiva Privind Tratarea Apelor Uzate Urbane și a oferă experiențe valoroase fără a fi nevoie să fie copiate complet.

- Spania, Italia, Portugalia, Franța, Belgia, Grecia, Malta și Anglia

A.N.R.S.C.: reglementarea este despre a insista pentru eficiență

Autoritatea națională de reglementare A.N.R.S.C. trebuie să înceapă să facă presiuni pentru îmbunătățirea eficienței OR - care se află în centrul reglementării oricărui serviciu de monopol. Aceasta înseamnă să se concentreze pe mutarea de la revizuirea planurilor tarifare/de investiții la un „plan de afaceri” și abordare bazată pe stimulente mai mult.

A.N.R.S.C. este conștient de acest lucru și în cadrul noului program POIM, multe planuri generale includ acțiuni care vizează îmbunătățirea performanței operaționale, totuși asigurarea finanțării pentru activități de îmbunătățire a eficienței este o condiție prealabilă, aceasta este puțin probabil să aducă rezultate semnificative, cu excepția cazului în care sunt puse în aplicare stimulentele adecvate.

De asemenea, ar trebui să se înceapă să se abordeze în paralel problema stimulentele pentru îmbunătățirea calității serviciilor, care este esențială pentru îmbunătățirea disponibilității de a plăti a clienților într-un context de creșteri tarifare viitoare.

Stabilirea unui reglementator AAC este un proces foarte lung. Deși România are cel mai îndelungat sistem de reglementare existent în țările dunărene, A.N.R.S.C. încă poate învăța multe de la agenții AAC de reglementare mai avansate din unele țări europene (Anglia, Portugalia) sau alte Americi Latine (Chile, Columbia).

Orice plan de acțiune care să ajute A.N.R.S.C. să-și îmbunătățească rolul trebuie să fie bazat pe un diagnostic solid

A.N.R.S.C. nu are independență politică, deoarece conducerea sa este numită direct de către Guvern.

De asemenea, este limitat de insuficiența de personal și finanțare. Drept consecință, analiza comparativă de performanța a OR este de fapt externalizat către Asociația Română a Apei (ARA) în cadrul Sistemului Național de Evaluare comparativă - o inițiativă de valoare dar ca o consecință, accesul public la datele de performanță a fost restricționat.

Banca Mondială - Extras Raport ce prezintă viziunea recomandată și un sumar executiv al schiței pentru Strategia Națională pentru Sectorul de Alimentare cu Apă și Canalizare (Rezultat 7)

Asistență tehnică acordată României pentru analizarea și abordarea provocărilor apărute în îndeplinirea cerințelor din Directiva privind epurarea apelor uzate urbane (DEAUU)

Obiectivul acestui raport este de a sprijini adoptarea unei strategii cuprinzătoare, depline pentru sectorul AAC (alimentare cu apă și canalizare) din România - spre deosebire de abordările fragmentate care au fost puse în aplicare până acum - pentru a sparge diferitele blocaje ale reformelor AAC.

Diagnostic: probleme cheie cu care se confruntă sectorul AAC din România

Un blocaj major general este că procesul de regionalizare a furnizorilor de AAC (care a constituit piatra de temelie a reformelor AAC) sa blocat. Majoritatea ROC acoperă doar o porțiune a teritoriului județului și există încă o fragmentare semnificativă a serviciilor AAC în țară (cu aproximativ 900 de furnizori municipali de AAC care deserveșc încă aproximativ 1,5 milioane de persoane). Această situație este în mare parte rezultatul unui cadru de stimulare slab, care afectează toți actorii (ROC, autorități locale și clienți) și promovează continuarea status-quo-ului.

Alte blocaje și provocări cheie care afectează sectorul AAC sunt:

- Accesibilitatea tarifelor devine o problemă critică: tarifele WSS din România sunt încă mult sub cele din alte țări ale UE, dar se așteaptă creșteri suplimentare, iar accesibilitatea devine o preocupare în creștere pentru clienții ROC.
- Există încă mult spațiu pentru îmbunătățirea performanței ROC. Multe ROC sunt încă departe de performanța utilităților de apă din alte țări ale UE - nivelurile ridicate de NRW (aproximativ 50%) fiind cea mai importantă problemă operațională.
- Sectorul AAC din România are nevoie de investiții masive, dar există un decalaj de finanțare uriaș (nu doar pentru conformitatea UWWTD), iar finanțarea sectorului AAC trebuie să înceapă tranziția în cadrul abordării 3T (Tarife - Taxe - Transferuri). Sectorul AAC a depins prea mult de subvențiile UE (Transferuri externe) în ultimele două decenii.
- Există o lipsă de coordonare instituțională și de conducere sectorială clară. Sectorul AAC din România este caracterizat de un mediu relativ complex, iar lipsa conducerii asumate a sectorului AAC necesită desemnarea urgentă a unui „campion instituțional”.
- Securitatea apei și reziliența la schimbările climatice devin o problemă importantă emergentă în sectorul AAC din România. Impactul negativ al schimbărilor climatice asupra serviciilor AAC din România - în special riscurile secetei - nu a fost încă luat în considerare în mod corespunzător de către ROC.

Cadrul logic propus pentru strategia AAC din România

După realizarea unor progrese considerabile în ultimele două decenii, sectorul românesc AAC pare să fi atins un platou, cu foarte puține îmbunătățiri, dacă există, în ultimii ani. În același timp, după mai multe creșteri, tarifele ating limitele de accesibilitate pentru gospodăriile sărace, făcând o creștere suplimentară provocatoare din punct de vedere social. Această situație nu este surprinzătoare: progresul a fost mai ușor de realizat în etapele anterioare, prin simpla vizare a unei serii de acțiuni, cum ar fi crearea de ROC, creșteri tarifare și investiții masive finanțate de UE.

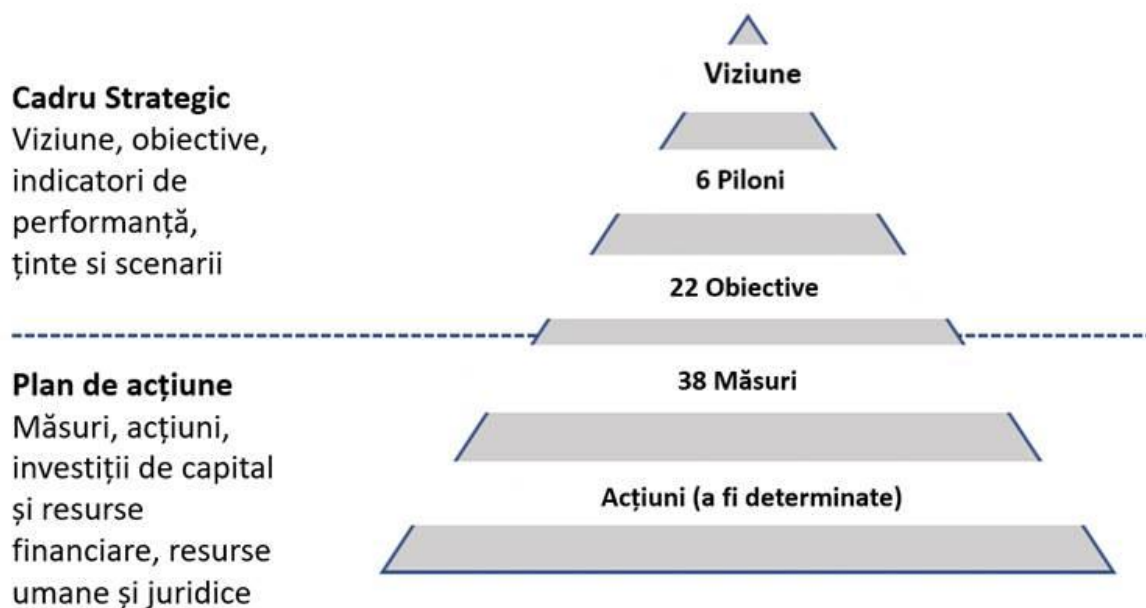
Deoarece sectorul AAC din România este acum mai matur, este normal ca progresul să devină mai dificil - dar acest lucru necesită și adoptarea unei noi abordări îmbunătățite pentru reforme. Mai ales, abordarea fragmentată adoptată până acum - cu strategii specifice axate pe aspecte specifice (planul de implementare UWWTD fiind un exemplu) - se dovedește incapabilă să facă față provocărilor structurale „dure” rămase. Ceea ce este necesar acum este să treacă de la o abordare de „masă pe bucăți” la reformele AAC la o abordare cuprinzătoare de planificare strategică, printr-o strategie completă a AAC.

Lecțiile din două decenii de reforme de succes ale AAC în Portugalia, prin implementarea unei astfel de abordări strategice depline, sunt foarte relevante pentru România de astăzi. Când Portugalia a aderat la UE în 1986, sectorul său AAC a împărțit multe asemănări cu România atunci când a aderat la UE în 2007, cu un decalaj semnificativ în accesul la apă potabilă și canalizare adecvată, tarife foarte mici și furnizori municipali foarte fragmentați. După succesele timpurii, progresele înregistrate în 2000 s-au aplatizat, iar țara se afla pe o cale slabă pentru conformarea cu UWWTD. Atunci, la 14 ani de la aderarea la UE (ceea ce ar corespunde cu anul 2021 pentru România), Portugalia a adoptat o nouă abordare pentru reformele AAC, bazată pe o planificare strategică cuprinzătoare. De atunci, au fost implementate trei strategii succesive depline, cu rezultate remarcabile. Această experiență de două decenii bine testată și de succes deține lecții evidente pentru implementarea unei planificări strategice cuprinzătoare pentru sectorul AAC din România. De asemenea, prevede un șablon util, care poate fi adaptat la condițiile specifice din sectorul AAC din România.

Cadrul logic propus pentru strategia deplină a AAC românești propus în acest raport atrage direct experiența ultimei strategii AAC în Portugalia și este construit în jurul unei structuri piramidale, cu 5 straturi succesive. Fiecare strat curge de la precedent într-un mod de sus în jos, așa cum se arată în Figura 1 de mai jos:

- Stratul 1: în partea de sus a piramidei, se află viziunea națională pentru sectorul AAC din România, care rezumă într-o scurtă declarație obiectivele pe termen lung ale sectorului.
- Stratul 2: reprezintă Pilonii Strategici, adică dimensiunile cheie ale strategiei care trebuie abordată pentru a îndeplini viziunea națională.
- Stratul 3: reprezintă obiectivele strategice care sunt grupate sub fiecare pilon strategic. Acestea corespund unei serii de rezultate specifice care trebuie atinse de strategie.
- Stratul 4: reprezintă măsurile prioritare (sau reformele) care trebuie puse în aplicare pentru a atinge diferitele obiective strategice.

- Stratul 5: la baza piramidei, reprezintă lista acțiunilor detaliate (ie rezultatele) care trebuie efectuate pentru a implementa cu succes măsurile prioritare.

Cadrul logic este alcătuit din două componente majore: Cadrul strategic (straturile 1, 2 și 3) și Planul de acțiune (straturile 4 și 5). Cadrul strategic corespunde părții superioare a piramidei: definește unde va trece sectorul AAC prin viziunea națională, pilonii strategici și obiectivele strategice și este susținut de o serie de indicatori și ținte de performanță. Planul de acțiune este alcătuit din măsurile prioritare (stratul 4) și acțiunile detaliate (stratul 5) și precizează ce se va face pentru a pune în aplicare strategia (măsuri, acțiuni, finanțare).

Deoarece acest raport se limitează doar la furnizarea unei „schite strategice”, se concentrează pe cadrul strategic cu propuneri pentru o viziune națională (capitolul 4) și pentru stâlpi și obiective strategice (capitolul 5). Cu toate acestea, pentru a ajuta la declanșarea următoarei faze de pregătire efectivă a strategiei depline, aceasta include, de asemenea, o listă provizorie a măsurilor prioritare (capitolul 6), deși acestea ar trebui validate și / sau dezvoltate în timpul fazei pregătitoare a strategiei depline WSS.

Durata propusă a primei strategii cu drepturi depline în România AAC este de 7 ani, care este similară cu durata celor trei planuri strategice succesive AAC în Portugalia. Această durată este considerată un bun compromis între necesitatea de a promova reforme urgente, lăsând în același timp suficient timp, printre altele, pentru a pune în aplicare măsuri provocatoare și a construi capacitate. De asemenea, acest calendar de 7 ani se va potrivi cu noul ciclu de finanțare al UE.

Un element crucial este acela că strategia deplină a AAC va trebui dezvoltată printr-o abordare participativă extinsă cu toate părțile interesate. Din păcate, pandemiile Covid-19 au împiedicat desfășurarea de consultări la nivel național pentru definirea Viziunii Naționale (stratul 1), Pilonii Strategici (stratul 2) și Obiectivele strategice (stratul 3) - deci cele propuse în acest raport vor trebui validate într-o etapă ulterioară.

Propunere de viziune națională (stratul 1) pentru strategia România AAC

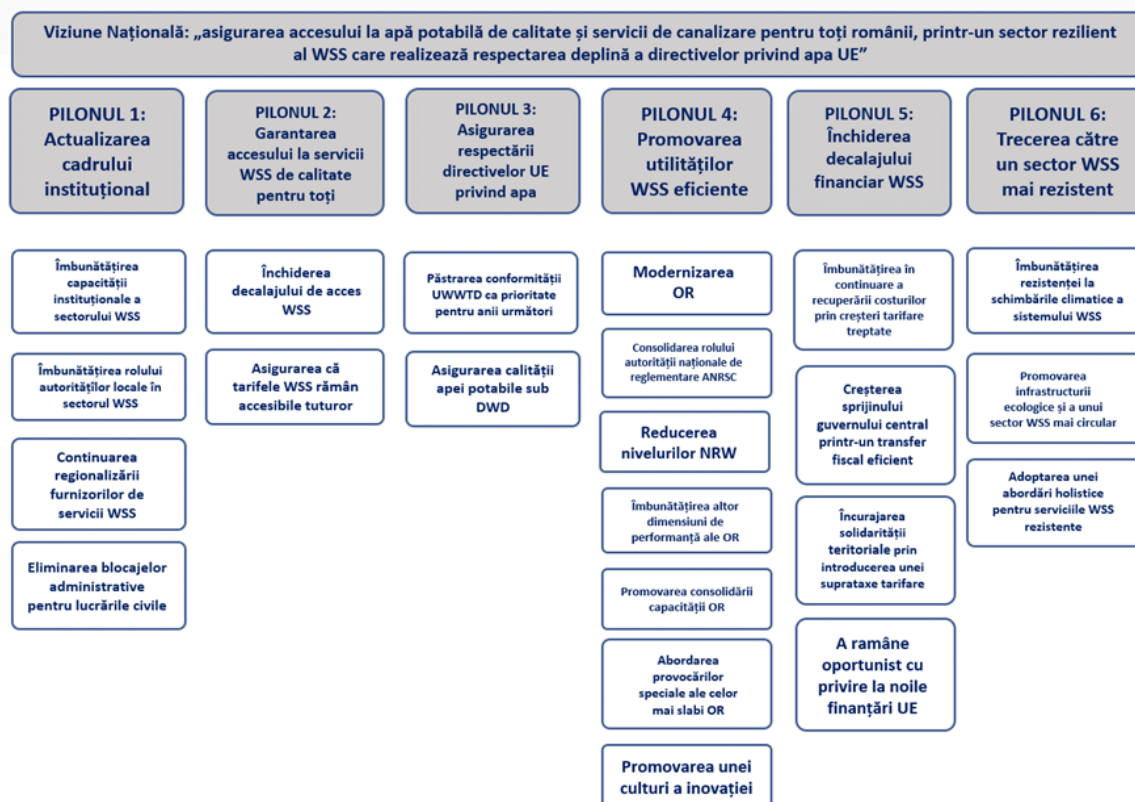

Definirea unei „viziuni naționale” pentru sectorul AAC ar trebui să fie primul pas al pregătirii strategiei depline a AAC. Viziunea națională ar trebui să fie produsul unui proces consultativ național amănunțit, pentru a construi un consens între toți actorii, precum și impulsul și proprietatea pentru întregul proces strategic care urmează. Ar trebui să surprindă într-o declarație consensuală, simplă și puternică direcțiile și viziunea pe termen lung a sectorului.

Viziunea națională a AAC pentru România ar trebui să abordeze simultan trei priorități directe: conformitatea UE, închiderea decalajului de acces la AAC și reziliența sectorului AAC. Deși ar trebui definit după lansarea fazei pregătitoare a strategiei depline a AAC, după o consultare la nivel național, un punct de plecare pentru redactarea declarației de viziune națională ar putea fi „Asigurarea accesului accesibil la apă potabilă de calitate și servicii de salubritate pentru toți românii, printr-un sector WSS rezistent care realizează conformitatea cu directivele UE privind apa ”.

Pilonii strategici propuși (stratul 2) și obiectivele strategice (stratul 3)

În raport sunt propuse un total de 6 piloni strategici, care sunt articulați la rândul lor în jurul a 22 de obiective strategice pentru a aborda problemele cheie și provocările identificate în diagnostic. Acești piloni strategici decurg direct din diagnostic și din diferitele obiective strategice de la fiecare și sunt prezentate mai jos:

Măsurile prioritare propuse (stratul 4)

După cum sa menționat anterior, măsurile prioritare nu fac parte din cadrul strategic (straturile 1-2-3), ci din planul de acțiune care urmează să fie dezvoltat

în faza pregătitoare a strategiei depline. Lista potențialelor măsuri propuse în acest raport sunt, prin urmare, furnizate în mod provizoriu - în efortul de a ajuta GoR să înceapă pregătirea strategiei depline în faza următoare - și nu sunt nici finale, nici exhaustive. Acestea vor trebui validate, rafinate și / sau dezvoltate în continuare - împreună cu adăugarea altor măsuri, după caz - ca parte a viitoarei faze pregătitoare a strategiei depline.

Un total de 38 de măsuri prioritare au fost identificate provizoriu și sunt detaliate în capitolul 6 al acestui raport - pentru a servi drept contribuție la viitoarea pregătire a strategiei depline a AAC. În timp ce unele măsuri sunt în mod clar specifice pilonilor, multe abordează simultan diverși piloni. Pilonul 1 (modernizarea cadrului instituțional) are de departe cel mai mare număr de măsuri (10), reflectând faptul că reformele sectorului AAC din România nu sunt încă pe deplin mature și că o serie de deficiențe instituționale ar trebui abordate în avans.

Pilonul 1: modernizarea cadrului instituțional al AAC

- Stabilirea unui campion instituțional pentru sectorul AAC;
- Îmbunătățirea coordonării instituționale pentru lucrările civile AAC;
- Îmbunătățirea funcționării IDA-urilor;
- Presiunea asupra municipalităților pentru încălcarea UWWTD;
- Fuziunea ROC dincolo de granițele județelor;
- obligativitatea aderării la ROC a unor municipalități vizate;
- Introducerea subvențiilor tranzitorii pentru a ajuta ROC-urile să absoarbă sistemele WSS sărace;
- Introducerea schemelor de tranziție pentru ROC-uri pentru a sprijini serviciile WSS municipale;
- Elaborarea unui plan pe etape pentru finalizarea regionalizării; și
- Modernizarea procedurilor naționale de licitație pentru lucrări civile.

Pilonul 2: asigurarea accesului accesibil la servicii WSS de calitate pentru toți

- Introducerea unei subvenții sociale pentru apă pentru săraci;
- Modernizarea subvenției de conexiune WSS cu finanțare națională;
- Punerea în aplicare a unei subvenții pentru instalații sanitare interne pentru cei foarte săraci;
- Aplicarea obligației de conectare la noile rețele WSS;
- Realizarea unei comunicări naționale pentru promovarea conexiunilor WSS;
- Stabilirea monitorizării calității apei pentru aprovizionarea internă;
- Dezvoltarea unui model durabil de auto-acces WSS în așezările mici.

Pilonul 3: asigurarea conformității de mediu cu directivele UE

- Implementarea planului de implementare UWWTD actualizat;
- Modernizarea legislației pentru a permite recurgerea mai mult la IAS;

- Accelerarea implementării UWWTD prin BOT-uri și DBO-uri pentru stațiile de epurare;
- Promovarea soluțiilor durabile pentru eliminarea nămolurilor de la stațiile de epurare;
- Garantarea apei potabile în condițiile DWD.

Pilonul 4: promovarea utilităților eficiente WSS

- Consolidarea reglementatorului național de apă A.N.R.S.C.;
- Promovarea unui management mai profesional al ROC-urilor;
- Implementarea unui program sistematic de consolidare a capacităților pentru ROC;
- Reducerea nivelurilor NRW, cu prioritate pentru pierderile comerciale;
- Inițierea implementării managementului activelor;
- Promovarea eficienței energetice îmbunătățite;
- Utilizarea PPP „inteligente” pentru a întoarce cele mai slabe performanțe ale ROC

Pilonul 5: reducerea decalajului financiar

- Creșterea tarifelor în continuare pentru îmbunătățirea recuperării costurilor;
- Creșterea transferurilor bugetare către sectorul AAC într-un mod eficient;
- Introducerea unei contribuții naționale de solidaritate.

Pilonul 6: trecerea la un sector WSS mai rezistent

- Introducerea tehnologiilor ecologice în planurile de investiții UWWTD;
- Experimentarea cu piloți de re folosire a apelor uzate;
- Promovarea producției de biogaz pe scară largă în stațiile de epurare;
- Îmbunătățirea serviciilor de prevenire și drenare a inundațiilor urbane;
- Elaborarea unui plan de rezistență la secetă pentru fiecare ROC / județ;
- Îmbunătățirea rezistenței globale la șocurile externe

5.4.2 Consolidarea rolului autorității naționale de reglementare A.N.R.S.C.

Modernizarea ROC trebuie să abordeze și schimbarea mentalităților, iar autoritatea de reglementare trebuie să joace un rol cheie. Aceasta implică schimbarea accentului de la capex (supravegherea lucrărilor civile de infrastructură) către eficiența operațională. Aceasta înseamnă furnizarea mai multor îndrumări și stimulente pentru a trece la reglementarea economică, cu, de exemplu, mai multe raportări privind performanța și o reglementare de referință.

Sub acest pilon, problema se pune: „în ce mod poate rolul A.N.R.S.C. să fie un factor care să contribuie la succesul reformei și dezvoltării generale a sectorului în România?”. Așa cum s-a explicat deja în capitolul Diagnostic, autoritatea de reglementare a sectorului serviciilor de apă A.N.R.S.C. este deja înzestrată cu unele caracteristici pe care se bazează. Aceasta include autonomia instituțională,

puterile formale și autonomia bugetară și managerială. În linii mari, acest lucru ar trebui abordat concentrându-se pe: (i) îmbunătățirea mecanismelor de „reglementare a soarelui”, (ii) promovarea unei recuperări mai mari a costurilor bazate pe tarife și (iii) adoptarea unei reglementări economice bazate pe planuri de afaceri, așa cum este dezvoltat mai jos:

O provocare majoră pentru îmbunătățirea eficienței furnizorilor de AAC este că structura sectorială a AAC din România este fragmentată, cuprinzând, la sfârșitul anului 2019, 1004 operatori autorizați în domeniul alimentării cu apă și 649 operatori locali în domeniul apei uzate. Cu toate acestea, există 43 de operatori regionali activi (ROC) - societăți comerciale cu capital public deținut exclusiv de autoritățile administrației publice locale gestionate conform modelului de gestiune publică delegat.

În măsura în care aceste utilități reprezintă aproximativ 85% din piața serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare, o primă dimensiune cheie a reformei de reglementare este de a face interfața dintre A.N.R.S.C. și utilități mai eficientă și aliniată cu obiectivele politicii publice.

Întrucât viabilitatea financiară viitoare a utilităților este o condiție necesară pentru progres, pragul pentru stabilirea nivelului global al prețului unei utilități trebuie să evolueze din ce în ce mai mult către unul de „recuperare completă a costurilor” - definit ca asigurarea că veniturile din tarife (inclusiv subvenții) plus orice transferuri bugetare sunt suficiente pentru a acoperi toate cheltuielile (O&M, reabilitare, reînnoire și noi investiții). Aceasta este o condiție esențială pentru realizarea și susținerea „bancabilității” utilităților de apă, adică capacitatea lor de a oferi încredere investitorilor și acces credibil la finanțarea datoriei rambursabile cu scadență mai lungă pentru a finanța investițiile și a opera durabil pe termen lung. În timp ce A.N.R.S.C. este mandatat în mod oficial să analizeze revizuirea tarifelor ROC, care sunt ulterior aprobate de Asociația de Dezvoltare Intercomunitară respectivă (IDA), există dovezi limitate că acest lucru are loc în mod sistematic. Metodologia pentru stabilirea tarifelor, odată ce recuperarea costurilor va fi realizată, va trebui, de asemenea, să fie gândită, experiențele internaționale cheie în acest sens includ reglementatorul de apă din Anglia (OFWAT) și din Chile (cu stabilirea tarifelor bazată pe „idealul abordare „utilitate”) (Caseta 6)

Caseta 6: Reglementarea economică pentru o eficiență sporită - modul în care se realizează în Anglia și Chile

-

Un rol al unui organism de reglementare economică este de a proteja clienții de furnizarea de servicii ineficiente. Pentru a realiza acest lucru, autoritățile de reglementare din Anglia și Țara Galilor și din Chile au adoptat o abordare a morcovului și a bățului folosind reglementarea plafonului de preț. În acest model, autoritatea de reglementare stabilește prețul pe care utilitățile îl pot percepe clienților lor și acest lucru le determină veniturile. Utilitatea utilizează apoi aceste venituri pentru a îndeplini nivelurile necesare de servicii stabilite de autoritatea de reglementare, în concordanță cu plafonul de preț - printr-un amestec de soluții operaționale și de capital. Orice surplus este transmis părților interesate ale utilității. Dacă o companie este mai eficientă decât a prevăzut reglementatorul,

atunci se câștigă un excedent mai mare și se transmite. Eficiența mai mică are ca rezultat un surplus diminuat sau chiar o pierdere - care este suportată de proprietarii companiei.

Prețurile sunt stabilite prin evaluarea nevoilor de investiții și a potențialului de eficiență - atât pentru costurile de capital, cât și pentru costurile de exploatare. Acestea sunt determinate prin comparații cu alte utilități din țară (așa-numita concurență comparativă - Anglia și Țara Galilor) sau folosind modele de costuri sofisticate (abordarea eficientă a companiei - Chile). În timp ce ambele modele au reușit să ofere stimulente puternice pentru o eficiență îmbunătățită, ele se bazează pe trei ipoteze importante: a) că autoritatea de reglementare are acces la date de cost și calitate de bună calitate de la mai mulți furnizori de servicii din țară (pentru a furniza date comparative); b) există părți interesate care trebuie să câștige (și, în mod important, să piardă) ca răspuns la o performanță excesivă sau insuficientă (pentru a oferi stimulente puternice); și c) că eficiența în sine este una dintre forțele motrice din spatele reglementării.

Acest ultim punct este important. Pot exista și alte aspecte cu o prioritate superioară în furnizarea de servicii pe care un autoritate de reglementare dorește să le stimuleze - de exemplu, extinderea acoperirii sau îmbunătățirea calității serviciului. În ambele cazuri, problema reglementării ar putea fi cum să încurajăm investițiile, mai degrabă decât eficiența. În astfel de cazuri, o rată de rentabilitate reglementată garantată poate fi o opțiune mai atractivă decât aplicarea unui plafon de preț, pe lângă faptul că, desigur, este mult mai simplă și mai puțin supusă controverselor.

De asemenea, rolul A.N.R.S.C. pentru stabilirea accesului la servicii și a obiectivelor de eficiență care trebuie atinse de ROC, pare difuz, iar mecanismele de aplicare / stimulare și sancționare formale par absente.

Aceasta decurge din prevederile Legii nr. 241/2006, în baza cărora indicatorii de performanță ai serviciului de alimentare cu apă și de canalizare furnizat sunt aprobați în cele din urmă de autoritățile administrației publice locale. Mai mult, există puține dovezi ale eficienței mecanismului conform căruia acestea ar trebui stabilite „în conformitate cu indicatorii minimi de performanță prevăzuți în regulamentul-cadru”. Pe de altă parte, peste 900 de sisteme locale mici de apă, aflate în administrare publică directă, sunt gestionate de servicii specializate din municipalități. În acest domeniu, este greu de prevăzut capacitatea A.N.R.S.C. de a avea o abordare de la caz la caz pentru fiecare operator și autoritatea locală respectivă. Se așteaptă ca acești operatori să își stabilească și să își ajusteze nivelurile tarifare în conformitate cu metodologia definită de A.N.R.S.C. (în Ordinul nr. 65 din 28 februarie 2007). Există dovezi limitate că acest lucru este monitorizat și pus în aplicare în mod sistematic. Fără a pune la îndoială rolul fundamental al ADI-urilor de a stabili, printre altele, condițiile contractelor lor de performanță cu ROC, este clar că A.N.R.S.C. are un rol important de jucat în această privință.

De asemenea, în măsura în care criteriile pentru recuperarea costurilor bazate pe tarife s-au limitat la costurile de exploatare, această metodologie justifică, de asemenea, revizuirea, astfel încât utilitățile să devină din ce în ce mai autonome în finanțarea viitoarelor cerințe Capex. Conform celui mai recent raport anual al A.N.R.S.C. (2019), „prin desfășurarea activității de emitere a avizelor specializate

privind stabilirea, ajustarea sau modificarea prețurilor și tarifelor pentru serviciile de utilități publice, prețurile și tarifele pentru 88 de operatori care furnizează alimentare cu apă și canalizare publică au fost aprobate serviciile (din care 27 de operatori regionali primesc finanțare din fonduri europene), emițând 90 de avize și 20 de decizii de aprobare pentru 180 de prețuri și tarife analizate. ”

A.N.R.S.C. ar trebui, de asemenea, să se implice mai mult în compararea performanței, activitate care a fost delegată de facto în mare măsură asociației de utilități WSS ARA. Conform nr. 1 al art. 20 din Legea 51/2006, republicată, A.N.R.S.C. are printre competențele și atribuțiile sale: „organizează sistemul informațional de colectare, prelucrare și sintetizare a datelor privind serviciile de utilitate publică în sfera sa de reglementare, infrastructura tehnico-municipală aferentă acestora, ca precum și activitatea operatorilor”. În prezent, există un sistem de benchmarking dezvoltat la nivelul operatorilor regionali, administrat de ARA și ale cărui rezultate nu sunt disponibile publicului (informații limitate pe site-ul ARA de pe pagina Centrului de excelență - H2O Benchmark). Președintele A.N.R.S.C. este membru al unui comitet de înființare creat pentru a lua decizii și pentru a monitoriza exercițiul de evaluare comparativă. Din punct de vedere istoric, o inițiativă valoroasă, în măsura în care ARA umplea un gol, A.N.R.S.C. ar trebui să implementeze propriul sistem de evaluare comparativă.

Ca atare, aducerea „internă” și universalizarea acoperirii unui sistem de evaluare comparativă pentru furnizarea de servicii de apă și apă uzată este la fel de esențială pentru a sprijini mecanisme de „reglementare sunshine” mai transparente și mai eficiente. Aceasta ar materializa prevederile legale conform cărora „raportul anual al A.N.R.S.C., împreună cu baza de date administrată de A.N.R.S.C., ar trebui să constituie elemente de fundamentare și actualizare a Strategiei naționale privind serviciile comunitare de utilități publice, precum și a propriilor strategii adoptate de autoritățile administrației publice locale”.

5.4.3 Reducerea nivelurilor NRW

Așa cum s-a menționat deja în capitolul de diagnostic, cifra medie NRW se ridică la aproximativ 50% pentru cele 43 de ROC. Astfel de niveluri de pierderi de apă sunt ridicate atât de standardele internaționale, cât și de cele regionale, după cum se arată în Figura 14, care compară nivelurile NRW dintre țările din bazinul Dunării, precum și gradul de progres din ultima perioadă de raportare (2011-2013). Dintre statele membre UE, doar Bulgaria are un procent mai mare de NRW decât România, ambele țări arătând o creștere semnificativă a nivelului NRW pentru 2017 comparativ cu 2013. România pare a fi depășită de Serbia, Ucraina și chiar Moldova (deși acest lucru ar putea fi din cauza raportării inexacte). Toate țările UE din regiune au raportat niveluri mult mai scăzute de NRW.

Figura 14: Nivelul NRW în țările dunărene, 2013 și 2017

(Sursa: DWP, Starea sectorului, 2019)

-

Există, de asemenea, variații considerabile ale nivelului NRW raportat între utilități, așa cum se arată în Figura 14. Utilizând cele mai recente cifre raportate

pentru 2019, doar 6 utilități mari raportează niveluri NRW în distribuție mai mici de 30% (o cifră de fapt supusă precauției), în timp ce la fel de multe întrucât 17 utilități mari (40% din totalul utilităților mari) raportează niveluri NRW peste 45%, o imagine extrem de similară cu cea din 2016 (care a fost prezentată în diagnosticul WB 2018). Mai mult, datele NRW raportate de ROC nu sunt întotdeauna exacte și, în ciuda implementării exercițiului național de evaluare comparativă în ultimii cinci ani, niciun ROC nu pare să fi dezvoltat pe deplin un bilanț de apă IWA cu limite de încredere de 95% pentru a înțelege mai bine diferitele componente de performanță lor NRW. De asemenea,

Figura 15: Nivelul NRW în rețelele de distribuție între utilitățile WSS regionale.

(Sursa: ARA Benchmarking Project)

-

Nu a existat nicio evoluție tangibilă în procentul mediu de NRW al ROC în ultimii cinci ani - sugerând că situația NRW se află într-un status quo. Acest lucru este prezentat în Figura 15 și poate fi explicat în mare măsură prin faptul că, odată cu procesul de regionalizare, utilitățile regionale au încorporat treptat sisteme mici operate anterior de serviciile municipale care se aflau în condiții foarte proaste. Cu toate acestea, acest lucru ar trebui să fie în mare măsură contrabalansat de faptul că multe noi conducte de apă au fost prevăzute cu finanțare UE pentru extinderea accesului. Mai mult, procesul de aglomerare a fost în mare parte oprit în acea perioadă. De fapt, există o ușoară creștere de la 40% în 2016 la 43% în 2019, ceea ce indică faptul că, odată cu extinderea rețelei, nivelul NRW exprimat ca procent din volumul de intrare al sistemului a crescut.

Figura 16: Evoluția nivelului NRW între utilitățile WSS regionale (2015-19).

(Sursa: Benchmarking Project)

-

În acest context, doar un program cuprinzător va putea schimba starea actuală - quo și performanțe slabe NRW. Din păcate, o abordare pasivă în desfășurarea cu „business as usual” riscă să conducă la o creștere continuă a NRW cu efect negativ asupra nivelului de serviciu. Practica a dovedit că o politică de control pasiv este insuficientă.

Reducerea NRW trebuie să devină o prioritate în cadrul strategiei depline WSS. Este principalul criteriu pentru performanța operațională a utilităților WSS, deoarece combină toate aspectele cheie ale funcționării. Prin urmare, îmbunătățirea NRW va îmbunătăți, de asemenea, cea mai mare parte a raportului de eficiență operațională. Cu toate acestea, ROC-urile vor avea nevoie de o schimbare majoră a mentalităților, deoarece nivelurile NRW sunt privite în mare măsură ca un factor exogen pe care nu îl controlează - în loc de munca de bază a unui operator de rețea.

Scuză frecventă că „este nevoie de mai multă finanțare pentru înlocuirea țevilor” ignorând în același timp măsurile eficiente cu rambursare rapidă: îmbunătățirea contorizării pentru a reduce pierderile comerciale, gestionarea presiunii în rețea,

campaniile de detectare a pierderilor ar trebui puse în aplicare programe specifice, combinând finanțarea direcționată împreună cu asistența tehnică și stimulentele.

În cadrul agendei NRW, reducerea pierderilor comerciale ar trebui abordată mai întâi, deoarece are o rambursare relativ rapidă și o rentabilitate financiară ridicată - în comparație cu reducerea pierderilor fizice, care este un efort pe termen lung. Potențialul de îmbunătățire a situației financiare a ROC-urilor a fost până în prezent subestimat în mare parte în România. Abordarea pierderilor fizice mari ar trebui să vină după pierderi comerciale, cu excepția cazului în care rețelele de apă sunt supuse riscurilor de secetă (poate în cadrul programului pilot pentru ROC-uri vizate).

5.4.4 Îmbunătățirea celorlalte dimensiuni de performanță ale ROC-urilor

În timp ce accentul pentru primul plan strategic WSS ar trebui să se concentreze pe NRW (în special comercial), ar trebui adoptată și o abordare oportunistă pentru a face față altor dimensiuni de performanță. Acest lucru se poate realiza prin desfășurarea de programe pilot prin ROC-uri bine alese, selectate pe baza capacității lor de a furniza rezultate care ar putea fi apoi utilizate ca demonstrație pentru a raționaliza abordările de succes către alte ROC-uri într-o etapă ulterioară (înainte de sfârșitul planului strategic sau în următoarea). Dimensiunile de performanță care ar trebui acoperite includ eficiența energetică, dar și potențialul de colectare a facturilor (cu variații semnificative între ROC), atenția clienților și altele care urmează să fie determinate.

Oportunități de îmbunătățire a eficienței energetice a sistemelor WSS există și sunt ratate, mai ales că investițiile eligibile (de exemplu, îmbunătățirea eficienței pompei, cogenerarea biogazului în stațiile de epurare) ar putea acum obține finanțare UE suplimentară în tranziția către economia verde / circulară.

Acest lucru va fi articulat în cadrul măsurilor prioritare din capitolul următor.

Având în vedere impactul său social, măsurile specifice pentru a reduce în continuare personalul nu par a fi de dorit sau prioritar în contextul economic și social actual. În plus, creșterea așteptată a bazei de clienți ROC în viitor, deoarece decalajul de acces va fi redus treptat, poate duce la necesitatea creșterii forței de muncă. Găsirea echilibrului adecvat al competențelor în cadrul personalului - deoarece sectorul AAC este lipsit de personal tehnic calificat, dar are un exces de lucrători cu calificare scăzută - trebuie abordat, dar acest lucru va necesita o evaluare la nivelul fiecărui ROC.

Îmbunătățirea atenției către clienți ar putea fi, de asemenea, o parte a modernizării ROC, deoarece poate deveni o acțiune importantă pentru a schimba percepția negativă actuală din partea unor clienți din mediul rural și, prin urmare, pentru a reduce rezistența la aderarea la ROC din partea municipalităților și pentru a vă conecta la noul AAC rețele din partea clienților. Acest lucru ar putea avea, de asemenea, un impact pozitiv asupra reducerii proporției facturilor neplătite.

5.5.1 Îmbunătățirea în continuare a recuperării costurilor prin creșteri graduale ale tarifelor

Creșteri suplimentare ale tarifelor WSS sunt inevitabile în România în următorul deceniu. Acestea sunt încă mult sub cele din alte țări ale UE și sunt departe de a fi stabilite pentru recuperarea completă a costurilor.

În consecință, contribuția lor actuală la finanțarea investițiilor este destul de limitată, deoarece acestea sunt destinate să acopere numai costurile operaționale plus datoria pentru contribuția omologă la subvențiile UE.

Acestea ar trebui mărite treptat pentru a permite ROC-urilor să înceapă să finanțeze o parte mai mare din investițiile lor prin datorii - în paralel cu introducerea tarifelor sociale pentru a garanta accesibilitatea celor săraci (în cadrul Pilonului 2, capitolul 5.2.2) - cu încorporarea treptată a activelor depreciere. Dar este important să subliniem din nou că, dacă nu se instituie suficiente stimulente pentru eficiența ROC-urilor prin reglementare, creșterea tarifelor se va traduce doar parțial în mai multe fonduri pentru investiții - restul urmând a finanța ineficiența.

Este important să subliniem că realizarea recuperării costurilor totale prin intermediul tarifelor nu este un obiectiv realist pentru sectorul AAC din România, cel puțin pentru următorul deceniu. De fapt, chiar rațiunea cadrului „3 Ts” este că nu toate costurile ar trebui transferate tarifelor, întrucât o parte este finanțată fie prin transferuri fiscale, fie prin transferuri externe (subvenții UE). Momentul și amploarea viitoarelor creșteri tarifare necesare vor fi, prin urmare, în mare măsură determinate de finanțările viitoare provenite din transferurile de impozite și din subvențiile UE (și, de asemenea, într-o manieră mai redusă, în economiile de eficiență ale serviciilor WSS).

Deoarece fluxul de numerar suplimentar generat ar fi utilizat pentru finanțarea mai multor investiții prin noi datorii, ar putea fi luate în considerare diferite opțiuni pentru împrumuturi. Datoria comercială, adoptată până acum prin împrumuturile BERD, are avantajul că nu necesită garanții suverane din partea Guvernului României (și, prin urmare, nu este limitată de spațiul fiscal al guvernului central). Cu toate acestea, de obicei are un cost mai mare de împrumut decât împrumuturile de la alte IFI, cum ar fi BEI, CEB sau WB. Mai important, deoarece este accesibil doar celor mai avansate ROC-uri, nu poate fi privit ca o soluție pentru finanțarea unei părți mari a sectorului WSS, și anume ROC-urile mai slabe care au nevoie de investiții mai mari pentru a reduce decalajul de infrastructură WSS.

6.2.1 Introducerea unei subvenții sociale pentru apă pentru săraci

Introducerea subvențiilor sociale pentru apă este o necesitate, având în vedere creșterile viitoare preconizate ale tarifelor AAC. Este o propunere „câștig-câștig” cu două beneficii: (i) incluziune: accesibilitate, facilitează închiderea decalajului de acces (rezistență la conexiune) și (ii) sustenabilitate financiară a sectorului AAC: prin reducerea riscurilor facturilor neplătite pentru ROC-uri.

Există câteva elemente cheie de luat în considerare pentru proiectarea unei subvenții sociale pentru apă pentru România, pe baza revizuirii experiențelor din alte țări ale UE prezentate deja în capitolul anterior (Piloni și obiective

strategice). Acestea includ (i) tipul de beneficii (tichete vs. tarif redus, gospodăriile contorizate față de gospodăriile nealterate), (ii) finanțarea (subvenții încrucișate, transferuri locale vs. transferuri centrale) și (iii) criteriile de direcționare / eligibilitate și amploarea beneficiilor. Aceste experiențe au mult de reflectat pentru ca autoritățile române să proiecteze un sistem eficient de subvenționare AAC adaptat condițiilor locale. Deși există o mulțime de experiențe cu tarifele sociale ale AAC în alte țări ale UE - așa cum este prezentat în anexa 7 - va fi important ca noua schemă de subvenționare a AAC în România să fie adaptată la condițiile locale. Chiar dacă revizuirea tarifelor sociale WSS în alte țări ale UE este foarte relevantă, toate aceste cazuri provin din țări mai vechi ale UE. Niciunul dintre cei mai noi membri ai UE (adică țările care au aderat în 2004 sau după) nu au exemple de utilități WSS cu subvenții tarifare pentru cei săraci. În această privință, elementele cheie care trebuie luate în considerare pentru România vor fi: (i) absența unui sistem generos de ajutor social, așa cum a devenit norma în țările vest-europene (ceea ce înseamnă că o porțiune mai largă a populației ar putea avea nevoie de ajutor pentru a plăti facturile lor de apă), (ii) capacitatea foarte limitată de a finanța scheme de subvenționare prin subvenții încrucișate la nivelul fiecărui ROC, în special pentru cele situate în zonele cele mai sărace, (iii) decalajul de acces WSS și rezistența la conectarea de către clienți.

Noul sistem de subvenții WSS pro-săraci din România ar trebui să fie, de asemenea, simplu și transparent.

Ar trebui să recunoască în mod explicit blocajele multiple de capacitate la nivelul utilităților WSS și, de asemenea, riscurile de guvernare implicite de a permite prea multă putere discreționară la nivel local.

De asemenea, trebuie să fie ușor de înțeles de către populație, atât pentru cei care beneficiază direct, cât și pentru populația în ansamblu (pentru a asigura sprijinul popular). Cele mai utile experiențe pentru alte țări ale UE ar putea fi cele din Flandra (Belgia) și Salonic (Grecia) (a se vedea anexa 7).

Sub rezerva unei discuții suplimentare, un mecanism adecvat pentru România ar putea fi un sistem național bazat pe o reducere a tarifului WSS de la ROC pentru săraci, pe baza următoarelor caracteristici:

(i) direcționare: gospodăriile sărace eligibile ar fi determinate utilizând un singur indicator de prag național disponibil prin sistemul de sprijin social existent din România, (ii) amploarea reducerii ar varia între ROC, pentru a reflecta diferențele locale în ceea ce privește tarifele și nivelul sărăciei, (iii)) tariful social al fiecărui ROC ar trebui aprobat și monitorizat de către autoritatea de reglementare A NRSC, (iv) finanțarea ar trebui să provină din transferuri de la bugetul central, cu excepția câtorva ROC care deservește zone mai bogate și cu o bază de clienți suficient de mare pentru a putea să-l finanțeze cu subvenții încrucișate (de ex. București).

6.4.1 Consolidarea reglementatorului național de apă A.N.R.S.C.

Având în vedere rolul său crucial pentru continuarea reformelor sectorului AAC din România, consolidarea autorității naționale de reglementare A.N.R.S.C. a primit o pondere specială de către BM în timpul pregătirii acestui raport, cu un audit efectuat de un expert în reglementare experimentat, cu experiență directă

reglementarea portugheza ERSAR. Contextul reglementării WSS cu care se confruntă atât ERSAR, cât și A.N.R.S.C. sunt foarte asemănătoare, cu (i) guvernele municipale responsabile legal de serviciile WSS, care stabilesc, de asemenea, nivelurile tarifare, (ii) un proces parțial de regionalizare încă în desfășurare, cu o număr mare de furnizori de servicii WSS (iii) niveluri tarifare încă în multe cazuri sub recuperarea costurilor totale.

Se recomandă ca întărirea A.N.R.S.C. să se realizeze în jurul a patru dimensiuni cheie: (i) îmbunătățirea mecanismelor de „reglementare a soarelui”, (ii) promovarea unei recuperări mai mari a costurilor bazate pe tarife, (iii) introducerea unei reglementări economice bazate pe planuri de afaceri și (iv) supravegherea mecanismelor tarifare sociale. Având în vedere caracterul dual al structurii sectorului de apă din România (ROC vs. utilități municipale, plus Bucureștiul și câteva concesi mai mici), ar trebui acordată prima prioritate îmbunătățirii eficienței interfeței dintre A.N.R.S.C. și utilitățile regionale mai mari (care reprezintă mai mult de 80% din piață).

Îmbunătățirea mecanismelor de „reglare a soarelui” înseamnă, în esență, exercitarea unei presiuni „ușoare” asupra utilităților WSS, punând performanțele lor în deplină vedere publică (de unde și termenul „soare”). În prezent, deși A.N.R.S.C. a instituit un sistem național de informații AAC pentru colectarea, prelucrarea și sintetizarea datelor despre furnizorii de servicii AAC, nu există o vizibilitate publică a unei astfel de baze de date (de exemplu, în ceea ce privește tarifele serviciilor de apă, doar tarifele unice aplicate de ROC sunt publicate). Nu neapărat ca înlocuitor, ci ca o completare importantă a competențelor A.N.R.S.C. „formale”, „puterile soft” ar putea fi potențial utilizate în contextul românesc pentru a pune „presiune pozitivă” asupra consiliilor locale și ADI-urilor în aliniament, precum și guvernării ROC organismelor și echipelor de conducere și crește transparența generală a sectorului (drepturile consumatorilor).

Unul dintre pilonii unei reglementări eficiente este existența unui sistem universal, robust și credibil de evaluare comparativă, iar conceptual, nucleul „puterilor soft” de reglementare poate fi privit ca fiind format din trei elemente. În primul rând, dreptul și obligația A.N.R.S.C. de a pune întrebări (solicita informații) de la toți operatorii de servicii de apă, indiferent de modelul lor de gestionare.

În al doilea rând, abilitatea de a aplica sancțiuni (financiare și nemonetare) acelor utilități care nu reușesc să răspundă sau să denunțe greșit cu rea intenție sau neglijență. În al treilea rând, dreptul și obligația de a dezvălui public constatările și recomandările bazate pe fapte: nu numai managerilor de utilități, ci și adunărilor locale, mass-media și, în cele din urmă, consumatorilor.

În prezent, un aspect fundamental al mandatului A.N.R.S.C. - informarea publică cu privire la datele de performanță ale furnizorilor de servicii WSS - lipsește în mare măsură. Fiecare cetățean român ar trebui să poată, dacă dorește, să obțină răspunsuri susținute de fapte legate de calitatea și costul serviciilor de apă pe care le primește, cum se compară cu cele din localitățile învecinate și cu media națională și cât de departe este din realizarea obiectivelor guvernului român pentru aceste servicii. Din păcate, acest lucru nu este cazul, iar impactul negativ al acestei situații în reducerea stimulentei pentru îmbunătățirea performanței din partea furnizorilor de servicii AAC, precum și a stimulentei pentru

municipalitățile locale de a „lua deciziile corecte”, nu ar trebui să fie subestimate.

Prin urmare, prima recomandare esențială este ca A.N.R.S.C. să dezvolte în continuare propriul său sistem de evaluare comparativă - așa cum ar trebui orice autoritate de reglementare și să facă public această evaluare comparativă. Acest lucru nu ar împiedica ARA să continue propriul său benchmarking detaliat cu membrii ROC (200 de indicatori). În acest sens, un element important al diagnosticului BM 2018 este:

„Analiza comparativă a performanței ROC sa găsit externalizată de facto către Asociația Română a Apei (ARA) în cadrul sistemului național de comparare”. O inițiativă valoroasă (ARA umplea un gol), dar A.N.R.S.C. trebuie să își dezvolte propriul sistem de comparare, accesibil în mod liber publicului. Acest lucru ar trebui făcut în paralel cu acțiunile de educare și sensibilizare a cetățenilor și asociației consumatorilor pentru a interpreta aceste informații.

Este important să înțelegem că „reglementarea soarelui” nu ar trebui privită negativ de către furnizorii de AAC. Poate însemna atât „nume și rușine”, cât și „nume și laudă”. De exemplu, cele mai bune cinci utilități WSS românești pot fi identificate și numite în public (de exemplu prin premii naționale), precum și cele care au demonstrat o îmbunătățire mai mare în trecut cu privire la diferite dimensiuni ale performanței. Acest lucru poate emula actorii WSS pentru a merge mai departe. De asemenea, un aspect asociat al acestei „puteri ușoare” este furnizarea de către autoritatea de reglementare a produselor de cunoștințe fără caracter obligatoriu și îndrumări (de exemplu, ghiduri tehnice, procese verbale contractuale, șabloane de planificare), o activitate care s-a dovedit eficientă în Portugalia pentru promovarea capacităților crescute între lideri de sector și manageri.

Acest rol de „reglementare ușoară” ar trebui îmbunătățit dacă A.N.R.S.C. ar dezvolta o bibliotecă de documente de orientare, pentru a se stabili ca liderul tehnic „de facto” al sectorului AAC din România.

Experiența ERSAR în Portugalia ar fi foarte relevantă în acest sens și poate oferi ilustrații valoroase despre ceea ce se poate face, precum și lecții învățate. Anexa 7 oferă detalii despre sfera acestei activități, inclusiv ce reglementări și recomandări au fost emise (și diferența dintre acestea), dezvăluirea publică a performanței utilității (inclusiv rapoarte și studii tehnice), consolidarea capacităților prin publicații tehnice, ghiduri și cursuri, precum și materiale de comunicare îndreptate către populație.

A doua dimensiune a îmbunătățirii reglementării WSS este trecerea la o recuperare mai mare a costurilor bazată pe tarife și ar necesita ajustarea metodologiei de stabilire a tarifelor din 2007. Se înțelege bine că tarifele WSS ar trebui stabilite la un nivel compatibil cu recuperarea integrală a costurilor pentru a asigura bancabilitatea și sustenabilitatea financiară pe termen lung a utilităților (inclusiv amortizarea subvențiilor și subvențiilor pentru investiții anterioare). Deși este adecvat ca pragurile de accesibilitate economică generală (cum ar fi 2,5% existente din venitul mediu disponibil disponibil) să continue să fie utilizate de guvernul român în alocarea viitoarelor subvenții pentru investiții (atât din fondurile UE, cât și din bugetul României), un astfel de prag poate fi necesar să fie încălcat în viitoarele măsuri de atenuare, cum ar fi diferențierea între utilizatorii

interni și non-domestici, și introducerea tarifelor sociale pentru săraci. Ar trebui, de asemenea, consolidate mecanismele de supraveghere și aplicare.

A treia dimensiune a consolidării reglementării AAC este de a merge spre reglementarea economică, pe baza planurilor de afaceri. Acest lucru este în conformitate cu o recomandare cheie din partea WICS (Water Industry Commission for Scotland) ca parte a asistenței sale tehnice către A.N.R.S.C. în ultimii doi ani, care urmează să pună în aplicare o prezentare periodică, o discuție și o aprobare a planurilor de afaceri de către fiecare regional companie care operează, în cadrul ciclurilor de reglementare de 5 ani. Cu toate acestea, ar trebui să se recunoască faptul că acest lucru poate necesita acțiuni specifice de consolidare a capacității pentru a sprijini ROC (în special cele mai slabe), A.N.R.S.C. emițând îndrumări adecvate.

Negocierea unui plan de afaceri între ROC și A.N.R.S.C. ar trebui privită ca rezultând un „contract de reglementare” pe termen mediu. De asemenea, ar putea face parte din licența de funcționare actualizată emisă de A.N.R.S.C. și reînnoită periodic, pe baza performanței anterioare a utilității. Un astfel de acord va căuta un echilibru adecvat între: (i) o acoperire teritorială efectivă sporită de către ROC și accesul utilizatorilor finali la serviciile de apă și canalizare, în special în zonele rurale, (ii) respectarea sporită a directivelor UE și a obiectivelor politicii românești pentru sector, (iii) un nivel fezabil din punct de vedere politic al accesibilității economice, în conformitate cu o „strategie de stabilire a prețurilor” convenită ex-ante și previzibilă, (iv) obiective de eficiență exigente, bazate pe dovezi și realizabile, atât în desfășurarea Capex, cât și în gestionarea activelor, operațiuni și servicii pentru clienți,

Ca parte a acestui contract de reglementare, A.N.R.S.C. ar trebui să monitorizeze în mod activ performanța ROC-urilor, inclusiv livrarea unui program de investiții convenit. Acest lucru este esențial pentru încrederea pe care clienții, guvernul, creditorii și alte părți interesate o vor avea în cadrul de reglementare. Regulile (stimulente și penalități) aplicabile ex-post, și anume în ceea ce privește echipele superioare de conducere ROC (gestionarea consecințelor) sunt un element la fel de cheie al acestui proces. În acest sens, o remarcă cheie din rapoartele WICS este că „proiectul-pilot de colectare a informațiilor sistematizate de la (3 ROC), a arătat că este posibil atât colectarea informațiilor solicitate, cât și analiza informațiilor pe care le produc companiile regionale de operare”. O implementare completă a acestei abordări va necesita timp, necesitând mai multe iterații și instruire substanțială către ROC atât în colectarea informațiilor, cât și în dezvoltarea unor planuri de afaceri eficiente și coerente. A.N.R.S.C. va începe, de asemenea, să monitorizeze mai activ performanța utilităților municipale, astfel încât cei mai slabi performanți să înceteze să mai poată „zbura sub radar”.

A patra dimensiune a unui A.N.R.S.C. consolidat va fi proiectarea și supravegherea mecanismelor tarifare sociale. A.N.R.S.C. ar trebui să aibă un rol de lider în proiectarea noii scheme de tarife sociale AAC din România. Ulterior, ar trebui să sprijine comunicarea publică pentru a se asigura că populațiile țintă vor înțelege noua schemă. De asemenea, nu ar trebui să colectez, să analizăm și să dezvoltăm în mod regulat date privind numărul și profilul beneficiarilor. În cele din urmă, ar trebui să efectueze audituri (inclusiv prin terțe părți) pentru a detecta și preveni fraudă sau malpraxisul, din partea gospodăriilor sau a furnizorilor de AAC. În cele din urmă, din punct de vedere organizațional, o recomandare cheie este

consolidarea echipei A.N.R.S.C. cu experți capabili să lucreze la aceste noi dimensiuni ale „reglementării economice”.

Deși o prelungire a sarcinilor actuale ale A.N.R.S.C., aceste noi activități nu vor necesita doar mai mult personal, ci și într-o mare parte personal cu calificări ridicate. Acest lucru este confirmat și susținut de o recomandare importantă a WICS pentru consolidarea organizațională a A.N.R.S.C., care pledează pentru înființarea unei echipe dedicate AAC care să cuprindă specialiști în ingineria apei și canalizării, juridică, economică și financiară: „Acești specialiști ar lucra împreună pentru stabiliți îndrumările pentru planurile de afaceri, analizați planurile odată primite și monitorizați performanța în raport cu planurile aprobate (...) Experiența WICS ar sugera că A.N.R.S.C. va avea probabil nevoie de 15-20 de persoane în această echipă ”.

6.4.4 Reducerea nivelurilor NRW, cu prioritate pentru pierderile comerciale

Apa fără venituri (NRW) este considerată pe scară largă de practicienii din sector ca un element de încredere pentru a evalua performanța operațională generală a unei companii de apă. Captează cea mai mare parte a eficienței (sau ineficiențelor) proceselor operaționale și stării infrastructurii unei companii de apă. Un nivel ridicat de NRW este caracteristic unei utilități slab gestionate, cu infrastructură deteriorată. Acest lucru duce la determinarea nivelului pierderilor de apă atât fizice, cât și comerciale.

Având în vedere nivelul ridicat al nivelului NRW în serviciile de apă din România, reducerea NRW ar trebui să fie o prioritate esențială pentru îmbunătățirea performanței utilităților WSS. Ar fi puțin util să încercăm să îmbunătățim alte dimensiuni ale performanței, cu excepția cazului în care NRW („elefantul din cameră”) este tratat mai întâi printr-un program credibil.

Mai mulți factori cheie trebuie luați în considerare atunci când proiectăm și implementăm o strategie eficientă NRW. În primul rând, strategia preferată trebuie să fie rentabilă și realistă, integrând toate elementele de monitorizare, gestionare și investiții și evitând cu orice preț aspecte tehnice specifice (cum ar fi scurgeri la nivelul conductelor) izolat. În al doilea rând, strategia ar trebui să fie în concordanță cu sistemele operaționale existente în compania de apă și să fie dezvoltată ca parte atât a proceselor de gestionare a activelor, cât și a practicilor operaționale de zi cu zi. În al treilea rând, trebuie să se permită impactul politicilor și practicilor operaționale - de exemplu, beneficiile programelor de contorizare vor depinde în mare măsură de politicile legate de tarife, costul contorului și reparațiile conexiunilor de serviciu. În cele din urmă, sistemele adoptate trebuie să reflecte bune practici de gestionare a activelor.

Primul pas fundamental în punerea în aplicare a oricărui plan strategic pentru apă fără venituri (NRW) va fi efectuarea unui audit al apei și acest lucru ar trebui să fie efectuat de toți ROC ca parte a primului plan strategic de 5 ani al AAC. Multe companii de utilități din România nu par să aibă o cunoaștere clară a proporției pierderilor fizice față de pierderile comerciale. Balanța apei standard IWA este un instrument eficient disponibil pentru cuantificarea NRW și a componentelor sale și este primul pas în gestionarea NRW. Un bilanț de apă oferă informații despre volumul total de apă furnizat sistemului de distribuție; cu privire la amploarea consumului autorizat, a pierderilor de apă și a apei fără venituri; precum și la defalcarea pierderilor de apă în diferite componente. Acestea sunt informații

fundamentale pentru formularea și implementarea unui plan general de gestionare a NRW.

Ca parte a pregătirii acestui raport, un bilanț de apă pentru anul 2019 a fost pregătit pentru cele 43 ROC, folosind datele din Proiectul de evaluare comparativă (ARA). Scopul a fost de a cuantifica în general extinderea pierderilor fizice față de pierderile comerciale și de a converti aceste volume în valori financiare, în scopul estimării câștigurilor potențiale. Pierderile totale de apă pentru 2019 au fost estimate la 449 Mm³ sau 49% din totalul apei produse. Volumul estimat al pierderilor comerciale a fost estimat la 135 Mm³ și pentru pierderile fizice la 314 Mm³. Cu toate acestea, ar fi înșelător să tragem concluzia că acțiunile prioritare ar trebui să se concentreze asupra pierderilor fizice, doar pentru că acestea sunt de aproape 2,5 ori mai mari decât pierderile comerciale. De calculat

valorile financiare corespunzătoare, bazate pe prețul mediu pentru apă (3,46 RON / m³) pentru pierderile comerciale și costul marginal al apei (0,4 RON / m³) pentru pierderile fizice, se obține o imagine diferită. Costul pierderilor comerciale poate fi estimat la 467 milioane RON / an, în timp ce costul pierderilor fizice se ridică la doar 126 milioane RON / an (Figura 24).

Figura 24: Volumele și valorile pierderilor de apă pentru 2019

Având în vedere valoarea mai mare a pierderilor comerciale în ROC-uri, este evident că un program național de reducere a nivelurilor NRW ar trebui să acorde prioritate mai întâi reducerii pierderilor comerciale. Acest lucru este, de asemenea, în concordanță cu faptul că majoritatea ROC-urilor (spre deosebire de cei doi mari operatori privați) nu au o politică clară de înlocuire a contoarelor, conexiunile ilegale sunt o problemă în unele cartiere marginale și zone rurale (precum și neacceptarea clădirilor publice în unele cazuri), și se pare că se acordă puțină atenție provocării sub-contorizării și calibrării contoarelor pentru clienții mari. În plus, un program național dedicat pentru reducerea pierderilor comerciale ar putea genera economii anuale de ordinul a 235 milioane RON (48 milioane euro). Aceasta presupune că pierderile comerciale ar fi reduse la jumătate, lucru care ar putea fi realizat în mod realist în perioada propusă de 5 ani a planului strategic deplin. Acest lucru se va realiza concentrându-se pe înlocuirea contoarelor, închiderea conexiunilor ilegale și calibrarea contoarelor mari - toate acțiunile cheie care au fost ignorate pe scară largă până acum de majoritatea ROC-urilor. Este evident că acest lucru ar putea avea un impact tangibil asupra contribuției la reducerea decalajului financiar al sectorului AAC, reducând astfel parțial nevoia de viitoare creșteri a tarifelor.

Promovarea de noi soluții tehnice digitale va fi piatra de temelie a unui program solid pentru reducerea nivelurilor NRW. Aceasta include monitorizarea în timp real a presiunii și fluxului prin senzori digitali aflați în punctele critice ale rețelei de distribuție, precum și măsurarea la distanță a clienților (în special pentru clienții mari) pentru a putea urmări consumul în timp real. În Malta, care este țara UE cea mai afectată de lipsa acută de apă (fără sursă de apă de suprafață),

Recomandarea generală de a se concentra pe componenta pierderilor comerciale din NRW nu împiedică să ia măsuri cu utilitățile care au cel mai slab nivel de pierderi și costul unitar ridicat al pierderilor. Investițiile în reducerea pierderilor din aceste utilități, cu înlocuirea rețelei și zonarea rețelei de distribuție, pot fi

eficiente din punct de vedere al costurilor și merită explorate. Cu toate acestea, pentru durata de 5 ani a primului plan strategic WSS, acesta ar trebui să fie limitat la câteva utilități pe bază de pilot și să deschidă calea pentru un efort mai structurat de reducere a pierderilor într-un viitor al doilea plan strategic WSS. Pe baza auditurilor NRW detaliate care urmează să fie dezvoltate pentru toate ROC-urile, ar trebui efectuată o analiză cost-beneficiu a activităților de reducere a pierderilor pentru a identifica cei mai buni candidați. Astfel de planuri ar trebui să se concentreze și pe acțiunile cele mai rentabile.

6.4.5 Inițierea implementării managementului activelor

Gestionarea activelor ar trebui să devină o componentă obligatorie a planurilor master ale ROC și a planurilor de afaceri pe 5 ani. În timp ce ROC-urile nu implementează în prezent gestionarea activelor, încorporarea deprecierii activelor în calculul tarifului de către A.N.R.S.C. va genera un flux de numerar suplimentar pentru investiții, oferind oportunitatea ROC-urilor de a începe gestionarea adecvată a activelor. Sectorul WSS din România trebuie să ajungă din urmă cu alte țări ale UE, unde utilitățile WSS au dezvoltat cadre cuprinzătoare de planificare a managementului activelor pentru a-și optimiza procesul de gestionare a infrastructurii și procesul de investiții.

Un cadru adecvat de planificare a gestionării activelor (PMA) va reuni toate aspectele lanțului valoric al AAC, oferind o oportunitate tuturor părților interesate de a purta un dialog cu privire la nevoile de investiții, costurile de operare și tarifele rezultate pentru o anumită utilitate. Aceste părți interesate includ manageri de utilități, clienți, autorități de reglementare (indiferent dacă sunt de mediu, calitatea apei sau economice) și proprietari. În acest fel, pot fi luate decizii informate în legătură cu compromisurile dintre îmbunătățirea nivelurilor de servicii, menținerea stocului de active, asigurarea utilităților care își pot finanța afacerile și prețul pe care clienții îl plătesc pentru servicii. Fără planuri de gestionare a activelor (PMA), orice proces de luare a deciziilor în jurul nivelurilor de servicii, tarifele și alte elemente ale planului sunt susceptibile de a fi suboptim.

Deși experiența arată că orientarea privind PMA variază între țări, ele includ de obicei mai multe caracteristici care ar fi de așteptat într-un cadru AMP pentru WSS în România. Aceasta include: (i) evaluarea nevoilor viitoare de investiții pentru a îndeplini noi niveluri de servicii, (ii) evaluarea investiției necesare pentru menținerea stării și performanței activelor existente, (iii) evaluarea costurilor de funcționare și întreținere în curs, (iv) surse și costuri de finanțare, (v) analize tarifare bazate pe cele de mai sus, (vi) consultarea clienților cu privire la prioritățile serviciilor și disponibilitatea de a plăti pentru servicii și (vii) consultarea între autoritățile de reglementare cu privire la impactul noilor cerințe de reglementare. Planurile de gestionare a activelor, care surprind acest proces, sunt pregătite de obicei la fiecare cinci ani.

Figura 25: Orientări privind PMA

Ca prim pas pentru pregătirea PMA, poate fi necesară pregătirea unui inventar actualizat al activelor de către fiecare ROC. Deși acest lucru ar trebui să identifice fiecare activ în funcție de întindere, tip și valoare, provocarea evidentă este de a face față rețelelor vechi îngropate care au fost transferate de la municipalități de la începutul procesului de regionalizare - dar acesta rămâne un prim pas.

În paralel, A.N.R.S.C. poate începe să prevadă cheltuieli minime anuale pentru înlocuirea activelor, pentru a stimula ROC-urile să înceapă să gestioneze activele. O opțiune ar putea fi stabilirea unui fond în fiecare ROC pentru a aloca anual fonduri pentru înlocuirea activelor, lăsând o anumită flexibilitate conducerii ROC pentru a decide când să cheltuiască fondurile, permițând constituirea unei rezerve pentru a se asigura că vor fi fondate adecvate. disponibil când este necesar.

Procentul real al veniturilor tarifare care urmează să fie alocat, precum și modalitățile practice de implementare, ar trebui discutat în continuare între A.N.R.S.C. și ROC, având în vedere că deprecierea asociată rețelelor de conducte este o chestiune complexă.

Țevile pot dura 10 sau 100 de ani - în funcție de factori precum apa, solurile, materialul țevii și calitatea lucrării în timpul instalării. În plus, orice evaluare a activelor (și deprecierea ulterioară) bazată pe costurile istorice devine lipsită de sens în timp, astfel încât activele ar trebui reevaluate periodic la costul de înlocuire folosind un activ modern echivalent (inflația generală a prețului poate fi utilizată între reevaluări). O abordare alternativă este evaluarea investiției necesare pentru a menține performanța rețelelor de conducte în perioada următoare - efectiv un surrogat pentru amortizare. Aceasta s-ar baza pe o evaluare tehnică a duratei de viață a activelor rămase, care încorporează impactul multor factori identificați în paragrafele anterioare. Acesta este modelul adoptat inițial de autoritatea de reglementare din Anglia și Țara Galilor și este captat prin așa-numita taxă de reînnoire a infrastructurii. Acest lucru poate fi intuitiv atrăgător pentru ingineri, dar este mai complex de determinat.

O provocare este de a determina un proces adecvat pentru introducerea amortizării (sau a unei taxe de reînnoire a infrastructurii) în procesul de stabilire a tarifelor. Unele ROC includ deja un element de amortizare în modelele lor financiare. Poate că nu se numește amortizare (care nu este permisă pentru entitățile publice), dar este totuși o sumă de bani alocată pentru reînnoirea și înlocuirea activelor. Suma poate fi insuficientă, dar este, cel puțin, un pas în direcția corectă. Mulți ROC nu alocă suficient. Nu ar fi fezabil ca un ROC să treacă brusc de la o alocare zero către reînnoirea și înlocuirea activelor la furnizarea unei cote de amortizare integrale. Impactul asupra tarifelor ar fi prea mare. Este necesară o abordare incrementală. Acest lucru trebuie modelat de autoritatea de reglementare pe baza unei evaluări a capacității clientului de a plăti,

6.5.1 Creșterea tarifelor în continuare pentru a îmbunătăți recuperarea costurilor

Viitoarele creșteri ale tarifelor WSS sunt deja așteptate de toți actorii naționali, dar nivelurile specifice de amploare și calendar pot fi determinate numai după o analiză financiară atentă a fiecărui ROC, pe baza scenariilor care urmează să fie

dezvoltate ca parte a pregătirii WSS complet strategie. Aceste scenarii ar trebui să includă ipoteze adecvate, printre altele, extinderea accesului, continuarea procesului de regionalizare, îmbunătățirea eficienței operaționale (NRW comercială și eficiența energetică) și creșterea transferurilor bugetului central către sectorul AAC - așa cum se recomandă prin diferitele măsuri prezentate în acest raport - precum și punerea în aplicare a recomandărilor pentru conformitatea UWWTD făcute deja în alte rezultate în cadrul WB RAS în curs.

O componentă cheie a pregătirii strategiei depline WSS va fi planificarea atentă a viitoarelor creșteri tarifare. Acest lucru ar trebui realizat în strânsă consultare cu toate părțile interesate, într-o manieră care să le permită tuturor participanților să înțeleagă compromisul care se face și faptul că toți actorii ar fi obligați să depună eforturi (clienți prin creșteri tarifare, guvernul central prin creșterea transferurilor bugetare, ROC-urile au îmbunătățit eficiența). Este de așteptat ca amploarea reală a viitoarelor creșteri ale tarifelor AAC să difere semnificativ de cifrele actuale utilizate de autoritățile naționale. De fapt, dacă sunt puse în aplicare numeroasele măsuri noi propuse în acest raport pentru creșterea resurselor și îmbunătățirea mediului favorabil, este posibil ca unele creșteri viitoare să fie mai mici decât se așteptau sau să fie întârziate în timp. Așa cum s-a dezvoltat anterior, o condiție prealabilă absolută pentru realizarea oricăror creșteri viitoare ale tarifelor AAC este introducerea tarifelor sociale AAC pentru cei săraci. O astfel de măsură, susținută în cadrul Pilonului 2, este o componentă integrantă a strategiei de a merge spre recuperarea completă a costurilor în sectorul AAC. Acesta este și motivul pentru care nicio recomandare specifică pentru viitoarea majorare a tarifului AAC nu poate fi dată în acest raport, deoarece nivelul „realizabil social” al creșterii tarifelor bazat pe capacitatea de plată a gospodăriilor, va depinde de tariful social specific AAC care va fi adoptat.

6.5.3 Introducerea unei contribuții naționale de solidaritate

Se recomandă introducerea unei contribuții naționale de solidaritate a AAC, percepută pentru toate facturile AAC la nivel național. Acest lucru ar fi inspirat din experiența de succes a Spaniei și Franței (prezentată anterior în capitolul 5) de introducere a unei taxe de solidaritate pentru a sprijini conformitatea UWWTD prin transferarea unei mici părți din veniturile tuturor utilităților WSS către cele mai sărace. Cu toate acestea, în cazul României, contextul sectorial specific ar necesita ca o astfel de contribuție de solidaritate să finanțeze atât respectarea UWWTD, cât și închiderea decalajului de acces la AAC.

O astfel de contribuție solidară teritorială bazată pe tarife ar fi cu atât mai justificată în România, având în vedere amploarea inegalităților teritoriale. Pe lângă decalajul urban-rural și faptul că aproape jumătate din populație trăiește în zonele rurale, există și disparități economice majore între regiuni și județe. În cele mai sărace județe, baza de venituri din tarifele clienților nu va fi niciodată suficientă pentru a finanța toate investițiile necesare și pentru a reduce decalajul actual de finanțare. Mai mult, introducerea unei astfel de contribuții de solidaritate - în mod efectiv o subvenție încrucișată finanțată din veniturile din tarife la nivel național - ar putea reduce semnificativ nevoia de transferuri centrale și presiunea asupra bugetului național.

Chiar și o taxă modestă percepută pentru toate facturile WSS la nivel național ar avea un impact semnificativ asupra închiderii decalajului de finanțare WSS. De exemplu, se poate estima că o suprataxă de 0,2 RON pe m³ (aproximativ 0,04 euro pe m³) ar genera un flux de venituri suplimentar de 120 de milioane de lei pe an pentru sectorul AAC, adică mai mult de 250 de milioane de euro în perioada 2021-30.

Veniturile ar putea fi alocate unui fond special pentru finanțarea conformității UWWTD și închiderea decalajului de acces la apă în cele mai sărace zone rurale. Acest lucru ar contribui la răspândirea costului conformității la nivel național, bazându-se pe principiul solidarității și concentrându-se asupra aglomerărilor mai mici, în care diferența de finanțare este mai mare.

ANEXA 4. SINTEZĂ RAPORT PRIVIND ELABORAREA UNEI PROCEDURI DE STABILIRE A PROFITULUI REZONABIL PENTRU SERVICIILE DE UTILITĂȚI PUBLICE

2.5 Stabilirea tarifelor și profitabilității

În perioada 2-31 Martie 2020 a fost condus un sondaj în rândul UAT-urilor membre ale AMR pentru a analiza nivelul de profitabilitate al operatorilor de apă și apă uzată. Rezultate studiului sunt prezentate sintetic astfel:

- Activitatea de apă:
  - Cel mai mic profit este practicat în municipiile Botoșani - 0,87%, Pașcani - 0,93%, Iași - 0,93%, Satu Mare -1%.
  - Cel mai mare procent de profit este înregistrat în municipiile Reghin - 10,49%, Tulcea -10%, Câmpulung Muscel 10%, Curtea de Argeș - 10%.
  - Media profitului aplicat pentru serviciul de alimentare cu apă potabilă este între 3% - 5%, fiind aplicat în aproximativ 50% din cei analizați.
- Activitatea de apă uzată:
  - Cel mai mic profit este practicat în municipiile Satu Mare - 0,90%, Caransebeș - 0,90%, Iași - 0,91%, Pașcani -0,91%.
  - Cel mai mare procent de profit este înregistrat în municipiile Buzău - 13,22%, Râmnicu Sărat -13,22%, Constanta 12%, Onești - 12%.
  - Media profitului aplicat pentru serviciul de canalizare este între 4% - 7,5%, fiind aplicat în aproximativ 50% din cei analizați.

3. CADRUL EUROPEAN PRIVIND STABILIREA PROFITABILITĂȚII

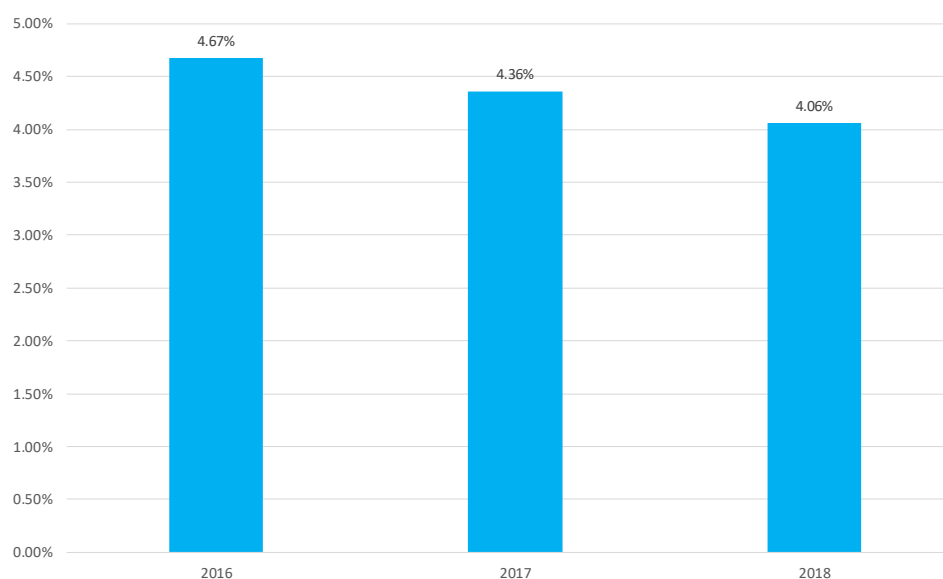
3.3 Profitabilitatea operatorilor la nivel European

Pentru a analiza nivelul de profitabilitate al societăților care au ca obiect de activitate furnizarea de servicii de apă și apă uzată de la nivel european, a fost considerată următoarea abordare metodologică:

- Studiul a considerat date pentru companii medii și mari care au cod CAEN 3600 - servicii apă și 3700 - servicii apă uzată din Europa disponibile pe Amadeus Worldwide;
- Rata profitabilității a fost calculată considerând rata EBIT (EBIT/Venituri din exploatare) (EBIT = Profit din Exploatare Înainte de Dobânzi și Taxe);
- Rezultatele studiului au considerat mediana ratei profitabilității atât pe total cât și pe țări;
- Profitabilitatea pe țări a fost calculată când eșantionul companiilor a fost suficient de mare pentru a fi relevant;

Evoluția ratei profitabilității este prezentată în graficul următor:

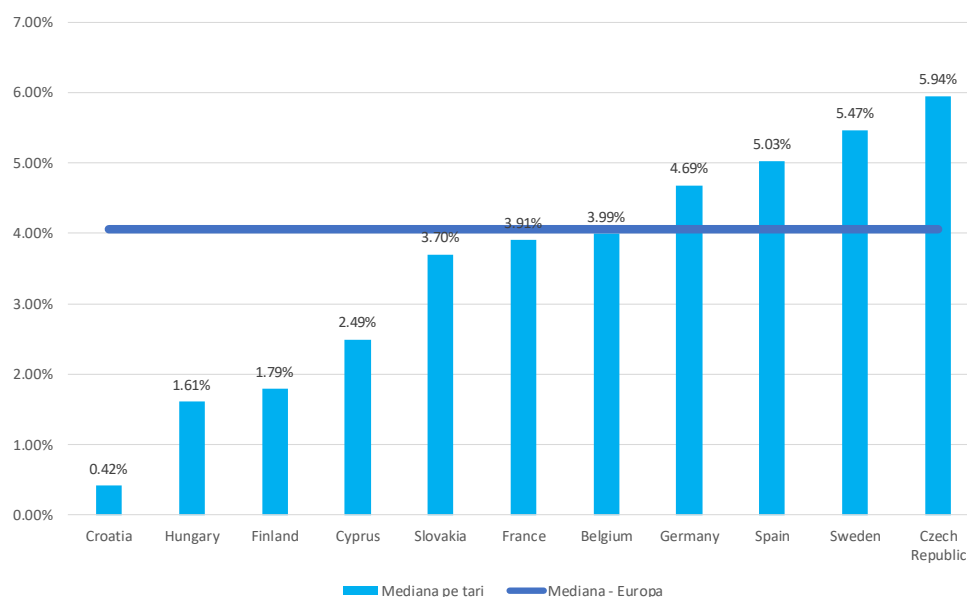
Figura 0-1: Profitabilitatea în sectorul de apă și apă uzată din Europa

Sursa: Prelucrare consultant

Rata profitabilității variază între 4-5% ea înregistrând un trend descendent. Situația ratei profitabilității pe diferite țări este prezentată în figura următoare:

Figura 0-2: Profitabilitatea în sectorul de apă și apă uzată pe țări

Sursa: Prelucrare consultant

Profitabilitatea variază între țări, cele mai ridicate nivele fiind în jur de 5.5-6%. Analiza nu oferă informații despre elementele de capital din venituri (amortizare, etc.) ca fiind un indicator al sustenabilității ceea ce determină anumite limitări de interpretare.

3.3 Profitabilitatea societăților listate

Abordarea în analiza profitabilității societăților listate la bursă a presupus următoarea metodologie:

- Datele folosite sunt luate de pe www.damodaran.com care este un site de referință pentru profitabilitatea din diferite industrii. Site-ul a fost creat de către Aswath Damodaran care predă finanțe corporatiste și evaluare la Stern School of Business de la Universitatea New York.
- Indicatorii considerați în analiză sunt Marja Neta (Marja Neta = Profit Net/ Venit din Exploatare) și EBITDA/Vânzări (EBITDA = Profit Înainte de Dobânzi, Taxe și Amortizare);
- Datele au fost analizate considerând trei nivele: la nivel global, la nivelul Europei și la nivelul țărilor emergente;
- Datele au fost analizate pentru companii de apă și pentru companii de utilități în general;

Rezultatele sunt prezentate sintetic în tabelul următor:

Table 0-1: Analiza profitabilității pentru societățile listate la bursa

ANALIZA DE PROFITABILITATE	Apă și apă uzată		Utilități (în general)	
	Marja neta	EBITDA/Vânzări	Marja neta	EBITDA/Vânzări
Europa	16.50%	50.15%	6.31%	12.53%
Țări emergente	16.62%	34.11%	4.52%	32.25%
Global	16.44%	38.08%	7.54%	17.79%
România	4.69%	17.36%	n/a	n/a

Sursa: Prelucrare consultant

Principalele concluzii sunt următoarele:

- Marja Neta pentru companii de apă este în jur de 16% la nivel internațional pe când în România este sub 5%;
- Indicatorul EBITDA/Vânzări pentru companii de apă este:
  - 50% în Europa arătând nivelul ridicat al componentelor de capital (amortizare, dobânzi, etc.) din tarif;
  - Între 34-38% la nivel global și în țările emergente arătând un nivel mai redus al elementelor de capital din venituri cu impact negativ pe sustenabilitate;
  - În jur de 17% în România arătând nivelul redus al investițiilor din surse proprii și dependența de investiții din granturi UE și subvenții;

Abordarea în analiza rentabilității capitalului pentru companii de apă listate la bursă a presupus următoarea metodologie:

- Datele folosite sunt luate de pe www.damodaran.com care este un site de referință pentru profitabilitatea din diferite industrii. Site-ul a fost creat de către

Aswath Damodaran care preda finanțe corporatiste și evaluare la Stern School of Business de la Universitatea New York;

- Indicatorii considerați în analiza sunt:
  - Costul Capitalurilor Proprii: Rata Fără Risc + Beta * Prima de Risc pentru Capitaluri Proprii;
  - Costul Capitalului: Costul Capitalurilor Proprii* (Capitaluri Proprii/ (Datorii + Capitaluri Proprii)) + Costul Datoriei (1- Rata Marginală de Profit) *(Datorii/ (Datorii + Capitaluri Proprii)), cu datorii agregate și valoarea capitalurilor proprii la nivel de piață pentru toate companiile din sector folosind cele mai recente bilanțuri pentru datorii și cel mai recent final de an pentru capitaluri proprii.
- Datele au fost analizate considerând trei nivele: la nivel global, la nivelul Europei și la nivelul țărilor emergente;
- Datele au fost analizate pentru companii de apă și pentru companii de utilități în general;

Rezultatele sunt prezentate sintetic în tabelul următor:

Table 0-2: Analiza costului capitalului pentru societățile listate la bursa

Costul capitalului	Apă			Utilități (în general)		
	Europa	Emergent	Global	Europa	Emergent	Global
Costul capitalurilor proprii	4.87%	9.55%	7.78%	5.99%	10.98%	5.96%
Costul capitalului	3.75%	6.99%	5.98%	4.32%	4.65%	4.44%

Sursa: Prelucrare consultant

Principalele concluzii sunt următoarele:

- Costul capitalurilor proprii în sectorul de apă variază între 4,87% în Europa și 10% în țările emergente;
- Costul capitalului în sectorul de apă variază între 3,75% în Europa și 7% în țările emergente;
- Folosirea țințelor de performanță pentru Costul capitalurilor proprii și Costul capitalului nu este relevant în acest moment în sectorul de apă deoarece operatorii regionali nu distribuie dividende și investițiile din surse proprii sunt limitate deoarece accentul este pus pe investiții cu fonduri UE și subvenții de la buget;

6. METODOLOGIA DE STABILIRE A PROFITULUI REZONABIL

6.1 Context general

Performanțele sistemului de apă și canalizare din România sunt pe un trend descrescător în ultimii ani amenințând sustenabilitatea pe termen mediu și lung din următoarele motive principale: dificultăți în asigurarea unei continuități în strategiile de tarifare care să asigure acoperirea costurilor de operare și resurse financiare pentru întreținere dezvoltare, presiune pe extinderea ariei de operare în zone rurale cu rentabilitate scăzută care a pus presiune pe aplicarea principiului solidarității și creșterea exponențială a nivelului de infrastructură operată prin implementarea de proiecte cu finanțare europeană (POS Mediu și POIM) ceea ce creează presiune pe costurile de operare și întreținere.

În general, procesul de aprobare a strategiilor de tarifare este greoi, pentru că presupune obținerea de hotărâri de consiliu local din partea fiecărui UAT membru al ADI. În cazul în care strategiile de tarifare sunt legate de proiecte de investiții cu finanțare europeană, procesul de aprobare a strategiilor este mai rapid (sub presiunea pierderii fondurilor). În cazul în care un operator regional sau ADI doresc să realizeze și să propună spre aprobare o strategie de tarifare independent de un proiect de finanțare cu fonduri europene, procesul este extrem de dificil (există un singur operator în România în ultimii 10 ani care are o strategie de tarifare aprobată în afara proiectelor cu finanțare europeană) și de durată, putând amenința sustenabilitatea pe termen scurt și mediu a operatorilor regionali.

În acest context general, se simte nevoia unei schimbări majore în sistemul de reglementare al sectorului pentru a asigura continuitate pentru strategiile de tarifare și implicit pentru resursele financiare pentru operarea, întreținerea și dezvoltarea sistemelor de apă și apă uzată prin optimizarea suportabilității consumatorilor.

Atât A.N.R.S.C., cât și operatorii au în față o sarcină pe cât de mare, pe atât de dificilă - însă ei trebuie să aibă atribuțiile adecvate și trebuie să li se ceară să facă progrese. Este deosebit de important ca operatorii să recunoască și să accepte cât de important este rolul unui reglementator economic.

Fără un reglementator economic, operatorii nu vor putea să acceseze finanțările prin împrumuturi de care vor avea nevoie pentru a funcționa sustenabil pe termen lung. România trebuie să se folosească la maxim de această perioadă în care Uniunea Europeană acordă fonduri pentru investiții în sectorul de apă. Aceasta înseamnă pregătiri atente pentru un viitor în care fondurile europene vor fi foarte mici sau nu vor mai fi deloc. Deși progresul către conformare este foarte important, aceasta nu poate fi singura direcție de acțiune în sectorul de apă. Sectorul de apă trebuie să gândească pe termen lung. Reglementatorul economic are un rol esențial în această privință.

O parte din rolul reglementatorului constă în monitorizarea performanțelor operatorilor, inclusiv implementarea unui program agreat de investiții (prin fonduri UE, dar și din profiturile operatorilor). Această monitorizare este critică pentru a clădi încrederea clienților, a Guvernului și a altor parteneri în acest cadru de reglementare.

În cadrul versiunii draft a “Raportului privind analiza cadrului de reglementare economică în domeniul de apă și apă uzată, în statele membre UE” realizat de către echipa de consultanță BDO-WICS în Decembrie 2020 ca parte din proiectul “Servicii pentru îmbunătățirea reglementării serviciilor publice comunitare de alimentare cu apă și de canalizare” a fost evidențiată nevoia implementării unui sistem de reglementare economică în sectorul de apă și apă uzată din România. În cadrul raportului menționat mai sus, au fost propuse o serie de principii de reglementare economică care ar trebui să fie corelate cu metodologia de profit rezonabil. În acest context, în secțiunile următoare din acest capitol, vor fi prezentate două astfel de principii pentru partea de reglementare economică care sunt esențiale în gândirea și propunerea unui metodologii de determinare a profitului rezonabil: politica de suportabilitate și stabilirea redevenței.

6.2 Politica privind stabilirea redevenței

În prezent, abordarea privind redevența în sectorul de apă și apă uzată din România diferă semnificativ. În prezent există cel puțin 8 metode de determinare a redevenței. Cele mai folosite metode de determinare a redevenței sunt sumă fixă pe an (24%), sumă pe m³ de apă facturată (19%) și determinată pe baza serviciului datoriei pentru împrumutul SAMTID (15%). De asemenea, există numeroase cazuri în care redevența pentru un anumit operator este calculată luând în considerare mai multe formule de calcul pentru diferite componente ale acesteia. Există operatori care au redevența formată dintr-o singură componentă, dar există și operatori regionali care au redevența compusă din patru componente diferite.

În Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006, Articolul 29, aliniatul (10), litera m se menționează (chiar dacă prevederea nu este direct legată de cazul operatorilor regionali):

“La stabilirea nivelului redevenței, autoritatea publică locală va lua în considerare valoarea calculată similar amortizării pentru mijloacele fixe aflate în proprietate publică și puse la dispoziție operatorului odată cu încredințarea serviciului/activității de utilități publice și gradul de suportabilitate al populației. Nivelul redevenței se stabilește în mod transparent și nediscriminatoriu pentru toți potențialii operatori de servicii de utilități publice, utilizându-se aceeași metodologie de calcul.”

În Metodologia de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă³ sunt incluse următoarele prevederi privind asigurarea unei dezvoltări durabile a infrastructurii construite prin finanțări europene:

- Principiul recuperării integrale a costurilor: Regulamentele (articolul 2.2.1 din anexa 3 la Actul de implementare 2015/207) prevăd că respectarea principiului recuperării integrale a costurilor presupune că “tarifele vor urmări pe cât de mult posibil recuperarea costului de capital, a costurilor de operare și întreținere, inclusiv a costurilor legate de mediu și de resurse”;
- Tarifele pe termen lung vor fi stabilite astfel încât să acopere costurile de operare și întreținere (OPEX) plus un procent (X%) din amortizarea activelor finanțate. Acest X% reprezintă procentul de amortizare în orice an (de la 0%

---

³ Hotărârea Guvernului nr. 677/2017 privind aprobarea Metodologiei de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 770 din 28 septembrie 2017

la 100%), care se anticipează să crească de la an la an pe o bază liniară, pentru a asigura un flux cumulat de numerar pozitiv pentru fiecare an al perioadei de proiecție, luând în considerare costurile de înlocuire și serviciul datoriei și limitările de suportabilitate.

- A se reține faptul că amortizarea trebuie să reflecte valoarea totală a activelor, indiferent de sursa de finanțare și de proprietarul acestora. Durata de viață a activelor în scopuri de amortizare poate fi ajustată în așa fel încât să reflecte durata de viață utilă a acestora, nu strict regulile de contabilitate;

Luând în considerare aceste prevederi, se pot trage următoarele concluzii:

- Amortizarea aferentă activelor din patrimoniul public finanțate prin granturi nu poate fi inclusă direct în tarif pentru că, conform legislației în vigoare, pentru aceste active nu se calculează amortizare. Singura modalitate de a include echivalentul amortizării acestor active în tarif este prin intermediul redevenței.
- Pentru a nu afecta semnificativ capacitatea de plată a consumatorilor (gradul de suportabilitate), includerea echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public finanțate prin granturi se va face gradual.
- Amortizarea aferentă activelor din patrimoniul public finanțate prin împrumuturi de co-finanțare sau din surse proprii de către operator poate fi calculată și inclusă în stabilirea tarifelor (este un element de cost recunoscut de metodologia de tarifare).

6.3 Suportabilitatea consumatorilor

Regulamentele UE 2014-2020 (în mod particular Actul de punere în aplicare privind metodologia pentru efectuarea ACB) și noul Ghid ACB revizuit al CE au pus un accent sporit pe obținerea tarifelor care să asigure recuperarea costurilor. Având în vedere acest lucru, politica și practica aplicate în stabilirea tarifului pentru proiectele finanțate prin fonduri UE, indiferent de tipul de instrumente și indiferent dacă aceste proiecte sunt clasificate drept majore sau non-majore, au fost reconsiderate. În plus, pentru a încuraja conformarea cu principiul "poluatorul plătește" și pentru a consolida conceptul de servicii de apă și apă uzată care sunt generatoare de venit, în conformitate cu art. 61 din Regulamentul (UE) 1.303/2013, este specificată o contribuție minimă din tarife ca proporție din venitul gospodăriei (rata de suportabilitate).

Este important să se aplice aceleași reguli metodologice pentru stabilirea tarifelor în cazul tuturor actorilor din sector cu acces la fonduri, garantând o abordare echitabilă la nivelul tuturor instrumentelor financiare disponibile (inclusiv bugetul național). Acest lucru face necesară stabilirea unei politici tarifare la nivel național, asigurând un efort minim necesar din partea utilizatorilor (drept contribuție la veniturile aferente tarifelor), împreună cu o metodologie care să acopere pe cât de mult posibil costurile de amortizare, obținând în cele din urmă recuperarea integrală a costurilor.

Contribuția la veniturile aferente serviciilor de apă și apă uzată, care va trebui plătită de către utilizatorii acestora, va avea mai multe obiective:

- recuperarea costurilor (inclusiv recuperarea costurilor operaționale, de capital și administrative);
- sustenabilitatea financiară și tehnică;
- alocarea eficientă a resurselor limitate din sector;
- suportabilitatea pentru clienții rezidențiali (în special pentru cei cu venituri reduse);
- conservarea resurselor de apă.

Este puțin probabil ca toate aceste obiective să fie îndeplinite fără compromisuri. Principalul scop al taxării clienților pentru serviciile de apă este creșterea contribuției lor la veniturile necesare pentru operarea și întreținerea corespunzătoare a sistemului de apă și apă uzată.

În cadrul „Metodologiei de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă” se prevede un nivel minim de 2.5% a ratei de suportabilitate al consumatorilor casnici până la includerea totală a echivalentului amortizării patrimoniului public în tarif.

În acest context, strategiile de tarifare dezvoltate ca parte a procesului de reglementare economică vor fi realizate în condițiile în care se va dovedi că rata de suportabilitate pentru consumatorii casnici pe întreaga perioadă de prognoză este la nivelul minim de 2.5% pentru gospodăria medie de pe întreaga arie de operare.

Supportabilitatea este o funcție care depinde atât de prețul serviciilor, cât și de abilitatea gospodăriilor de a plăti pentru aceste servicii.

În cazul în care strategie de tarifare propusă pe baza costurilor și a nivelului redevenței duce la o rată de suportabilitate sub limita minimă de 2.5%, vă fi necesară majorarea ajustărilor de tarife propuse astfel încât să se atingă cel puțin limita minimă de suportabilitate de 2.5% iar diferența vă fi inclusă în tarif sub forma de redevență majorată.

În cazul în care, din motive de costuri ridicate pentru a asigura sustenabilitatea pe termen scurt și mediu, rata de suportabilitate este prognozat peste 3.0%, pentru a asigura suportabilitatea tuturor categoriilor de consumatori, pot fi propuse măsuri de subvenție socială (ajutoare pentru apă) pentru gospodăriile cu venituri reduse de către ADI sau de către autoritățile locale.

Aplicarea unui sistem de ajutorare a gospodăriilor cu venituri reduse este esențială pentru a menține un grad de colectare ridicat al facturilor, mai ales în condițiile în care se prefigurează ajustări importante ale tarifelor pe termen mediu și lung, pentru a introduce echivalentul amortizării patrimoniului public în tarife. și că urmare a preluării în operare la scară largă a zonelor rurale cu eficiență redusă și cu venituri reduse ale gospodăriilor.

6.4 Elemente considerate la stabilirea metodologiei privind profitul rezonabil

Profit rezonabil înseamnă o rată de rentabilitate a capitalului normală pentru sectorul de activitate respectiv la al cărui calcul trebuie să fie luat în considerare și un posibil risc pentru prestator sau absența acestuia în virtutea intervenției statului, mai ales dacă acesta acordă drepturi exclusive sau speciale.

Rata profitului rezonabil nu trebuie să depășească în mod normal nivelul ratei medii din anii precedenți pentru sectorul în cauză.

O modalitate standard de stabilire a profitului rezonabil este luarea în considerare a ratei interne de rentabilitate (internal rate of return, IRR) raportată la fluxurile de numerar ale contractului. Se pot utiliza și măsuri contabile, cum ar fi rentabilitatea capitalului propriu (return on equity, ROE), rentabilitatea capitalului angajat (return on capital employed, ROCE) sau alți indicatori economici ai rentabilității capitalului, general acceptați.

Concluziile studiilor realizate privind analiza profitul la nivel internațional în sectorul de apă și apă uzată arată că sunt diferențe importante la nivel internațional privind nivelul profitabilității în funcție de tipul de societate (ex. societățile listate la bursă au o profitabilitate mai mare) și de gradul de dezvoltare a țării în care se desfășoară activitatea (ex. în Europa care are un grad de dezvoltare mai ridicat și un risc mai redus, rata de rentabilitate este mai redusă pe când în țările emergente, rata de rentabilitate este mai ridicată).

De asemenea, partea publică a sectorului de apă și apă uzată din România nu distribuie dividende către acționari datorită mecanismului fondului IID reglementat de Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 198/2006 conform căreia „toți banii generați în sector, sunt folosiți pentru finanțarea investițiilor din sector” considerând nevoia uriașă de investiții pentru asigurarea conformării.

Cu toate că există un sistem de benchmarking voluntar în sector gestionat de Asociația Română a Apei care ar putea să dea indicații despre un nivel al unei societăți bine gestionate, datorită dinamicii operatorilor ca urmare a creșterii continue a gradului de conectare la servicii și a extinderii ariei de operare prin politica de regionalizare, este imposibil de stabilit un standard pentru o întreprindere bine gestionată (administrată) pentru ca să fie stabilită o rată a profitului rezonabil.

6.5 Metodologia propusă de stabilire a profitului rezonabil

6.5.1 Context

Profitul rezonabil reprezintă o rată de rentabilitate a capitalului normală pentru sectorul de activitate respectiv și care ține seama de riscul / absența riscului suportat de către operatorul de serviciu public în virtutea intervenției autorității publice.

Ținând însă cont de particularitățile sectorului de apă și apă uzată din România (nu se dau dividende către acționari și tot profitul este reinvestit, existența mecanismului fondului IID, dependența ridicată față de finanțări prin granturi UE și subvenții pentru infrastructură, riscul operațional relativ redus, etc.), riscul înregistrat de operatorii de apă și apă uzată din România este considerat redus.

6.5.2 Stabilire nivel profit rezonabil

Ca parte a procesului de reglementare economică, **profitul rezonabil** va fi determinat pe baza **ratei de SWAP** la RON la data stabilirii tarifelor sau strategiei de tarifare plus o **primă de 100 de puncte de bază**. Rata SWAP la fi luată pentru numărul de ani pentru care se stabilește tariful sau strategia de tarifare.

În cadrul contractelor de delegare cu un grad de risc mai ridicat (ex. obligativitatea realizării de investiții importante din surse proprii, alocarea de riscuri mai ridicate

către delegatar, etc.), se poate utiliza o rată a profitului rezonabil mai mare decât rata SWAP+100 puncte de bază care va fi justificată prin prisma RIR/ROE printr-un studiu detaliat și va fi dublată de un mecanism de eficientizare. Creșterea eficienței nu trebuie să diminueze calitatea serviciului prestat. Orice beneficii legate de creșterea eficienței se stabilesc în așa fel încât acestea să se repartizeze, în mod echilibrat, între operatori și autoritățile publice și/sau utilizatori.

În stabilirea nivelului tarifelor din strategia de tarifare, această rată a profitului rezonabil se va aplica la costurile de operare inclusiv amortizarea și redevența.

Se recomandă ca principiile următoarele privind operare sustenabilă să fie implementate înainte de aplicarea ratei profitului rezonabil în determinarea tarifelor:

- În cazul în care strategie de tarifare propusă pe baza costurilor și a nivelului redevenței duce la o rată de suportabilitate sub limita minimă de 2.5%, vă fi necesară majorarea ajustărilor de tarife propuse astfel încât să se atingă cel puțin limita minimă de suportabilitate de 2.5% iar diferența vă fi inclusă în tarif sub forma de redevență majorată. Metodologia de calculare a ratei de suportabilitate va fi stabilită de către A.N.R.S.C..
- Redevența inclusă în tarif trebuie să fie corelată cu amortizarea echivalentă a activelor din patrimoniu public respectând următoarele principii:
  - Nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în strategia de tarifare prin intermediul redevenței propusă nu poate fi mai mic decât nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în ultimul an din strategia de tarifare precedentă. De asemenea, includerea amortizării pe ani trebuie să aibă un trend crescător, aproximativ liniar, conform prevederilor din Ghidul ACB.
  - Redevența ar trebui să fie cel puțin egală cu serviciul datoriei aferent împrumuturilor pentru finanțarea/co-finanțarea proiectelor de investiții (dacă acestea există);
  - Redevența pentru bunurile publice va fi calculată în funcție de durata medie de viață a activelor respective și va fi stabilit un grafic de eșalonare al includerii graduale a acestora în tarif luând în considerare limitările de suportabilitate în maxim 30 de ani din momentul punerii în funcțiune a activelor.
  - Nivelul redevenței și includerea eșalonată a echivalentului amortizării activelor din patrimoniu public în tarif ar trebui să fie corelate și cu nevoia de investiții rezultată din planul de management al activelor al societății.

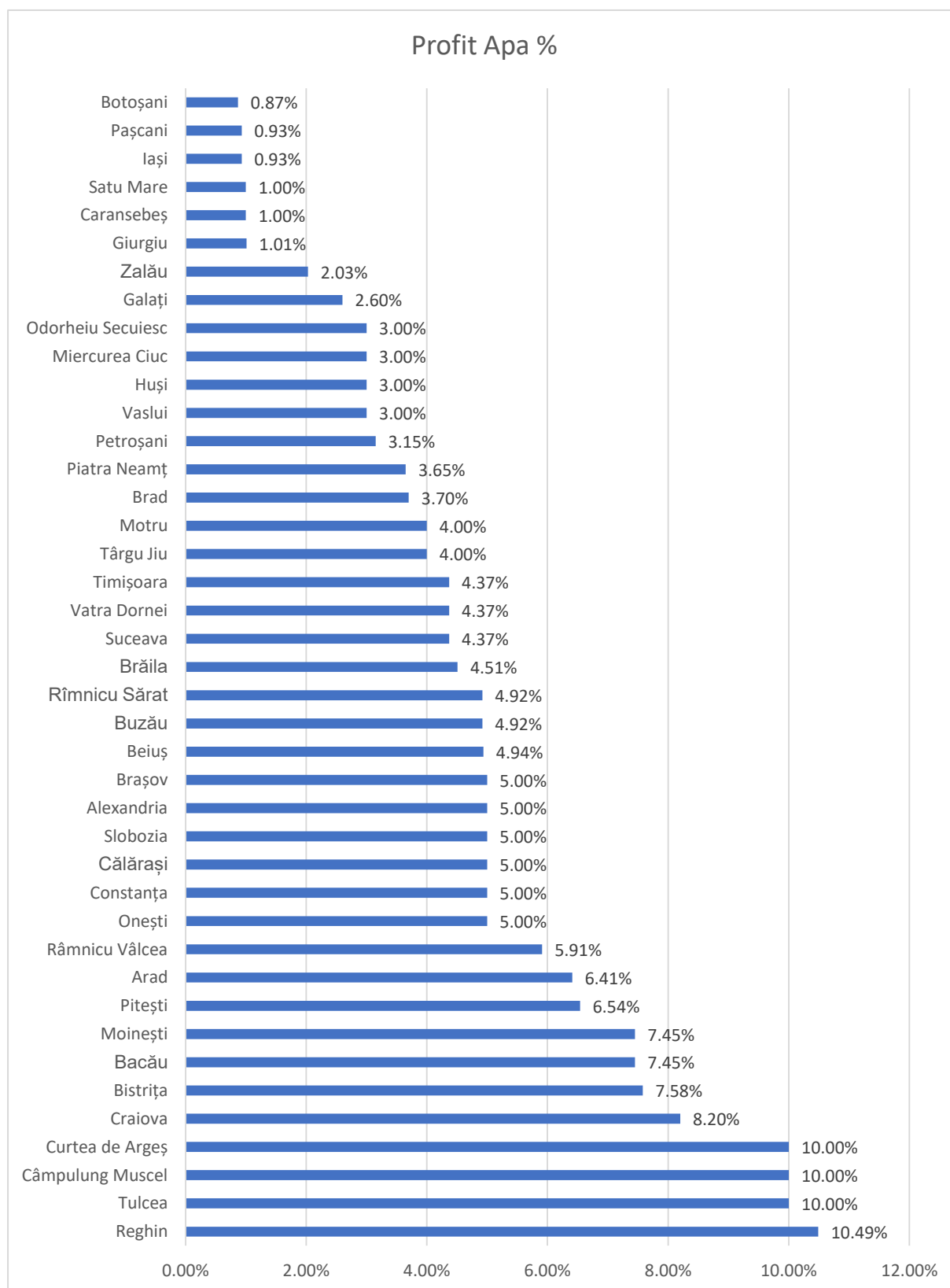
Prezentele prevederi privind stabilirea profitului rezonabil vor fi aplicate ca parte a sistemului de reglementare economică sub coordonarea A.N.R.S.C. considerând următoarele principii:

- Operatorii regionali: imediat după aplicarea principiilor de reglementare economică de către A.N.R.S.C. și după finalizarea implementării strategiilor de tarifare din POIM;
- Operatorii mici (cei aproximativ 900 de operatori înregistrați): vor aplica gradual în funcție de mărime. Pentru acești operatori, A.N.R.S.C. vă stabili o perioadă de tranziție pentru fiecare operator în parte în funcție de capacitatea instituțională a autorității de a lucra cu așa de mulți operatori.

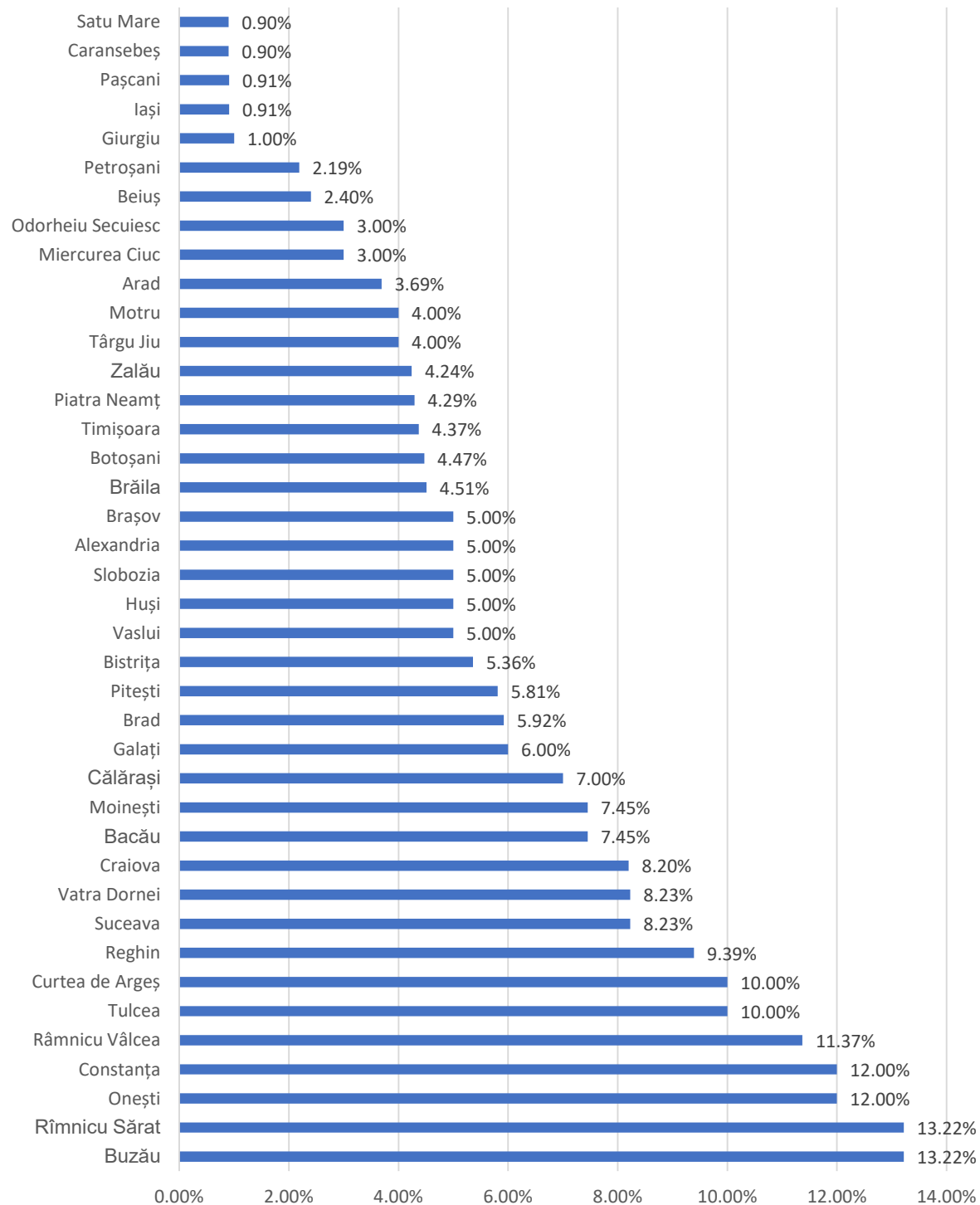
În cazul operatorilor privați sau cu capital mixt nu se vor aplica principiile de mai sus privind stabilirea profitului rezonabil. În acest caz, nivelul profitului va rezulta din procesul de licitație publică în funcție de alocarea riscurilor între parteneri. În cazul operatorilor privați sau cu capital mixt este recomandat ca principiile menționate mai sus privind redevența (ex. redevența legată de amortizarea patrimoniului public) și suportabilitatea (nivel minim de suportabilitate de 2.5%) să fie considerate ca și condiție obligatorie în caietele de sarcini și să fie considerate de operatori în stabilirea nivelului de profit licitat.

La data prezentului raport, rata SWAP la RON publicată pe site-ul Consiliului Concurenței pentru o perioadă de 5 ani este de 2,01% ceea ce conduce la o rată a profitului rezonabil de 3,01% (2,01%+1,00%).

Anexa 3 - Rezultatele sondajului privind profitabilitatea

Profit Canalizare %

ANEXA 5. MĂSURI DE REFORMĂ A SECTORULUI DE APĂ ȘI DE CANALIZARE, PROPUSE PRIN PNRR (VERSIUNEA IUNIE 2021)

PLANUL NAȚIONAL DE REDRESARE ȘI REZILIENȚĂ

2. Descrierea reformelor și investițiilor

Reformele:

R.1 Consolidarea cadrului de reglementare pentru managementul sustenabil al sectorului de apă și apă uzată și pentru accelerarea accesului populației la servicii de calitate conform directivelor europene

Îndeplinirea obiectivului de creștere a gradului de acces al populației la serviciul public de apă și canalizare, în special în zonele rurale, este condiționată de capacitatea operatorilor regionali, precum și de calitatea și eficiența colaborării dintre aceștia și autoritățile locale / asociațiile de dezvoltare intercomunitară (ADI), proprietarii infrastructurii de apă și canal.

În vederea asigurării unui cadru legislativ corespunzător acestui deziderat, este necesară reglementarea următoarelor aspecte:

- Aprobarea strategiei tarifare a operatorului regional de apă și canalizare de către adunarea generală a ADI, în baza mandatului special primit de la unitățile administrativ-teritoriale. Astfel, operatorii regionali nu vor mai avea obligația de a obține hotărâri de aprobare a strategiei tarifare de la toate unitățile administrativ-teritoriale membre ADI, inclusiv de la cele nepreluante în aria de operare sau în care nu realizează investiții.
- Introducerea unei responsabilități noi în sarcina autorităților administrației publice locale de a ține evidența persoanelor fizice și juridice care nu evacuează apa uzată la rețeaua publică de canalizare și de a transmite, în luna martie a fiecărui an, lista cu aceste persoane către Garda Națională de Mediu.
- Introducerea obligației pentru utilizatori de a se racorda la sistemele publice de canalizare existente, dacă nu dețin sistem individual de colectare și epurare corespunzător.
- Permitea organizării, după caz, doar a serviciului de alimentare cu apă, cu condiția de asigurare a colectării apelor uzate prin alte sisteme individuale de colectare și epurare, care să asigure același nivel de protecție a mediului ca și sistemele centralizate de canalizare și epurare.

Modificările legislative vizează autoritățile locale, ANRSC, operatorii de apă și canalizare, Garda Națională de Mediu, precum și populația beneficiară de serviciul public de apă și apă uzată din România.

Principalele acțiuni necesare pentru implementare sunt:

- Modificarea și completarea cadrului legal (Legea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare).
- Definirea, la nivelul unor acte subsecvente, a cerințelor și standardelor pentru sistemele individuale de colectare și epurare, care să asigure același nivel de protecție a mediului ca și sistemele centralizate.
- Crearea unui mecanism de sprijinire a familiilor și persoanelor singure cu venituri reduse pentru plata cheltuielilor realizate pentru branșarea / racordarea la sistemul de alimentare cu apă și de canalizare și, ulterior, pentru plata serviciului de alimentare cu apă și de canalizare prin ajutoare lunare.

Implementarea acestor acțiuni va fi realizată de către Ministerul Mediului Apelor și Pădurilor (MMA) în colaborare cu Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației (MLPDA), Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (ANRSC), Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR) și Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE).

Termenul estimat pentru operaționalizarea deplină a măsurilor de reformă este de 2 ani de la adoptarea modificării legislative (Trim 4, 2021).

În paralel, este planificată desfășurarea unei reforme mai complexe de consolidare a sectorului de apă și apă uzată din România prin adoptarea unui sistem de reglementare economică a serviciului public.

Pentru asigurarea conformării cu directivele UE dar și a creșterii calității serviciilor, a fost identificată nevoia unei schimbări majore în sistemul de reglementare al sectorului pentru a asigura continuitate pentru strategiile de tarifare și implicit pentru resursele financiare pentru operarea, întreținerea și dezvoltarea sistemelor publice de apă și apă uzată.

Astfel, în vederea asigurării unui cadru legislativ corespunzător unei reglementări economice a serviciilor este necesară reglementarea următoarelor aspecte:

- Autorizarea expresă a ANRSC de a reglementa economic serviciile de apă și de canalizare.
- Obligația operatorilor de apă de stabilire a strategiilor tarifare pe baza unor planuri de realizare a serviciului public în condiții de eficiență, pe o perioadă de 5 ani, și care să includă măsuri propuse de creștere a eficienței, plan de investiții atât din surse proprii, cât și din surse atrase, și strategia de tarifare.
- Implementarea principiului privind un nivel minim pentru rata de suportabilitate prin stabilirea unui nivel de referință de 2,5%.

Implementarea acestor acțiuni va fi realizată de către Ministerul Mediului Apelor și Pădurilor (MMA) în colaborare cu Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației (MLPDA), Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (ANRSC) și Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE).

Beneficiarii finali ai acestei intervenții vor fi toți operatorii de apă și apă uzată din România și toate Unitățile Administrativ Teritoriale (UAT), care vor beneficia de un cadru de reglementare sustenabil pentru operarea și întreținerea infrastructurii, pentru stabilirea tarifelor și generare de fonduri pentru investiții, dar și utilizatorii serviciului public de apă și apă uzată din România, care vor beneficia de servicii de calitate, sustenabile și la prețuri accesibile.

Principalele acțiuni necesare pentru implementare:

- Modificarea cadrului legislativ (Legea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare)
- Consolidarea capacității ANRSC pentru reglementarea economică a serviciilor prin asigurarea infrastructurii de colectare / procesare informații, dezvoltarea procedurilor interne pentru reglementarea economică a serviciilor și instruirea pentru personalul A.N.R.S.C. și cei ai operatorilor de servicii.
- Dezvoltarea platformei digitale pentru benchmarking reglementat în sectorul de apă și apă uzată.
- Dezvoltarea platformei digitale pentru reglementarea economică a serviciilor (strategii de tarifare prin planuri de realizare a serviciului public în condiții de eficiență).

Termenul estimat pentru operaționalizarea deplină a acestor măsuri este de 4 ani de la adoptarea modificării legislative (Trim 4, 2022), dar autoritățile responsabile nu propun în acest moment includerea în plan a unui jalon (milestone) având în vedere complexitatea și riscurile asociate implementării acestei reforme.

În ceea ce privește legislația în materie de ajutor de stat, reformele nu vor afecta cadrul legal existent care permite îndeplinirea punctelor 211 și 212 pentru monopolul natural din Comunicarea Comisiei 2016/C 262/01 și a punctului 188 pentru monopolul legal din aceeași Comunicare. Infrastructura construită pentru serviciul public se va afla în continuare în proprietatea autorităților locale iar operarea infrastructurii se va realiza exclusiv de către un operator regional de apă și canalizare, o companie constituită conform prevederilor Legii nr. 51/2006, deținută în proporție de 100% de către autorități locale și care are ca unic scop furnizarea de servicii de apă și canalizare într-o zonă geografică bine delimitată, la tarife aprobate de către ANRSC. Ținând cont de considerentele de mai sus, se poate aprecia că nu este afectată competiția.

ANEXA 6. PROPUNERI LEGISLATIVE DE ADOPTARE A REGLEMENTARII ECONOMICE A SERVICIILOR DE APA SI DE CANALIZARE

NOTA DE FUNDAMENTARE

La proiectul de Ordonanța a Guvernului privind modificarea si completarea Legii serviciului de alimentare cu apa si de canalizare nr. 241/2006, republicata, cu modificările si completările ulterioare,

<p><i>Secțiunea 1</i></p> <p><i>Titlul prezentului act normativ</i></p> <p>ORDONANTA GUVERNULUI</p> <p>privind modificarea si completarea Legii serviciului de alimentare cu apa si de canalizare nr. 241/2006, republicata, cu modificările si completările ulterioare</p>	
<p><i>Secțiunea a 2-a</i></p> <p><i>Motivul emiterii prezentului act normativ</i></p>	
<p>1. Descrierea situației actuale</p>	<p>În prezent, rata de conectare la servicii de apă este în jur de 70% iar la servicii de canalizare în jur de 53% fiind cele mai scăzute dintre țările UE - atât pentru apă potabilă, cât și pentru canalizare. Diferențele dintre zonele urbane și cele rurale din România sunt uriașe: în timp ce municipalitățile mai mari se apropie de respectarea standardelor UE, comunitățile mai mici (în special în zonele rurale) înregistrează o întârziere considerabilă.</p> <p>În piața serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare, activează în prezent 43 de operatori regionali, 2 operatori locali mari și circa 900 de operatori locali mici. Cei 43 de operatori regionali, alături de cei 2 operatori locali mari (ANB și ANP) deservește circa 90% din populația care beneficiază de servicii de alimentare cu apă și de canalizare, acoperind majoritatea mediului urban și parțial mediul rural. Cei 900 de operatori locali mici deservește în majoritate populația din mediul rural.</p> <p>În ultimii 20 de ani au fost realizate investiții de</p>

aproximativ 7 miliarde de euro în infrastructura de apă și canalizare, majoritatea fiind realizate de operatorii regionali. Gradul scăzut de conectare poate fi însă explicat prin proporția mare și densitatea foarte scăzută a populației rurale comparativ cu restul țărilor europene (în România conectarea unei gospodării din zona rurală costă mult mai mult datorită distanțelor mari între proprietăți), dar sunt și alte elemente de natura legislativă, administrativă și operațională care au determinat gradul scăzut de conectivitate.

În cadrul unui proiect de asistență tehnică coordonat de BERD (Proiectul PISSA), a fost calculat costul total pentru conformarea cu directivele UE privind apa și apa uzată în jurul sumei de 22.2 miliarde EUR dintre care o sumă de 9 miliarde EUR în ceea ce privește furnizarea apei și 13.2 miliarde EUR pentru colectarea și epurarea apelor uzate. La acestea se mai adaugă costuri de reinvestiții pentru infrastructura construită în ultimii 20 de ani (înlocuiri, reinvestiții, etc.) de 2.3 miliarde de euro ducând nevoia totală de investiții la 24.5 miliarde de euro.

O evaluare generală arată că au fost identificați ca fiind disponibili în prezent la nivel național aproximativ 7 miliarde EUR, pentru investiții în infrastructura de apă și canalizare, în special în fondul POIM 2014-2020, PNDR I și II, și PNDR 2014-2020. Alte granturi UE vor fi, probabil, disponibile în următoarea perioadă de programare 2021-2027, estimată în prezent la 3 miliarde EUR. Deficitul de finanțare rămas este de aproximativ 14,5 miliarde EUR, care probabil va trebui să fie finanțat de la bugetul de stat sau prins a fi finanțat pe următoarele perioade de programare ale UE după 2027.

O parte din acest deficit de finanțare poate fi acoperit și de către operatorii de apă și apă uzată din veniturile obținute din tarife. În ultimii ani însă, nivelul investițiilor realizate de către cei 43 de operatori regionali din venituri proprii (tarife) a fost relativ redus în jur de 40-50 milioane de euro pe an. Pentru a crește aceste sume, ar trebui crescute tarifele la servicii de apă și apă uzată, ținând cont de suportabilitatea consumatorilor.

În ultimii 10 ani, elaborarea strategiilor tarifare a fost legată exclusiv de proiectele finanțate din fonduri europene.

Până în anul 2013, majoritatea operatorilor regionali au avut în implementare strategii de tarifare aprobate pe POS Mediu ceea ce se vede și în numărul operatorilor care au ajustat anual tarifele. Începând cu 2014, o parte din operatorii regionali au finalizat deja implementarea

strategiilor de tarifare (primele 10 aplicații POS aprobate) ducând la scăderea numărului de operatori care au ajustat tarifele anual.

În anul 2015 aproape toți operatorii regionali au finalizat implementarea strategiilor de tarifare din POS Mediu ceea ce a determinat ca, începând cu anul 2016, numărul de operatori regionali care au ajustat tarifele să fie extrem de redus. Începând cu 2017 au început să apară primele strategii de tarifare pe POIM (4 operatori în 2017 și încă 5 în 2018) ceea ce a dus la creșterea operatorilor care au ajustat tarifele, unii în termeni reali (cei care au strategii în POIM), alții doar cu inflație sau pe fișe de fundamentare. În ultimii 4 ani, în medie, aproximativ doar jumătate dintre operatorii regionali au ajustat tarifele în mod constant ceea ce a dus la o pierdere de potențiale resurse financiare nevalorificate cu impact pe profitabilitate și pe nivelul de investiții realizate din surse proprii.

În general, procesul de aprobare a strategiilor de tarifare este greoi, pentru că presupune obținerea de hotărâri de consiliu local din partea fiecărui UAT membru al ADI. În cazul în care strategiile de tarifare sunt legate de proiecte de investiții cu finanțare europeană, procesul de aprobare a strategiilor este mai rapid (sub presiunea pierderii fondurilor). În cazul în care un operator regional sau ADI doresc să realizeze și să propună spre aprobare o strategie de tarifare independent de un proiect de finanțare cu fonduri europene, procesul este extrem de dificil (există un singur operator în România în ultimii 10 ani care are o strategie de tarifare aprobată în afară proiectelor cu finanțare europeană) și de durată, putând amenința sustenabilitatea pe termen scurt a operatorilor regionali.

În prezent toate părțile implicate, de la utilizatori la autorități locale menționează ca tarifele la apă și apă uzată sunt ridicate fără însă a avea nici o bază științifică de analiză. În literatura de specialitate, capacitatea de plată a populației este măsurată folosind rata de suportabilitate care reprezintă procentul din venitul unei gospodării (familii) plătit pentru factura de apă și apă uzată. Conform exercițiului național de benchmarking realizat anual de către cei 43 de operatori regionali, în 2019, o gospodărie (familie) medie din România a plătit în jur de 1.9% din veniturile ei pentru factură de apă și apă uzată. Un nivel minim pentru această rată de suportabilitate a fost agreat de către România cu Comisia Europeană ca parte a programului POIM și care a fost apoi legiferat prin aprobarea „Metodologiei de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă”

	<p>aprobată prin Hotărârea 677/2017. În acest document se menționează că, pentru regiuni în care se implementează investiții în infrastructura de apă și apă uzată, tariful va fi ajustat astfel încât factura medie la apă și apă uzată să fie minim 2,5% din venitul mediu al gospodăriei. O comparație simplă între nivelul actual al ratei de suportabilitate și cerința minimă arată că tarifele sunt la nivele mai reduse decât ar trebui. În concluzie, pe de-o parte nu avem suficiente resurse de finanțare pentru realizarea investițiilor necesare conformării cu prevederile directivelor UE, iar pe de altă parte consumatorii plătesc mai puțin pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare decât nivelul care asigură sustenabilitatea acestor servicii pe termen lung, nivel agreat în cadrul HG 677/2017. Spre exemplu, dacă toți operatorii regionali ar practica un tarif care să ducă nota de plată la procent de 2,5% din venitul mediu al gospodăriei, s-ar genera anual în plus peste 200 de milioane de euro care ar putea finanța investiții în infrastructură și care reprezintă în prezent un potențial irosit.</p> <p>Experiența națională și cea internațională ne arată că, pe termen mediu și lung, operarea locală a serviciilor la nivel rural devine nesustenabilă și ca este nevoie de întărirea politicii de regionalizare și continuarea consolidării serviciilor regionale, acesta fiind considerat mecanismul cel mai fiabil de furnizare a serviciilor de apă în aglomerările mai mici și de accelerare a conformării cu standardele UE.</p> <p>Un alt aspect important este că România trebuie să își crească capacitatea sa de investiții în perioada următoare, ceea ce reprezintă o mare provocare din punct de vedere financiar, economic și administrativ. Acest lucru crește nevoia de reforme semnificative și eficiență sporită în sector, pentru a crea un mediu favorabil investițiilor, pentru a accelera absorbția fondurilor UE, creșterea gradului de conformare la prevederile directivelor UE specifice sectorului și a reduce la minimum costurile inevitabilului infringement.</p> <p>În acest context general, este nevoie de schimbări majore în sistemul de reglementare al sectorului pentru a asigura continuitate pentru strategiile de tarifare și implicit pentru resursele financiare pentru operarea, întreținerea și mai ales dezvoltarea sistemelor de apă și apă uzată prin valorizarea optimă a veniturilor operatorilor ținând cont de suportabilitatea consumatorilor.</p>
<p>2. Schimbări preconizate</p>	<p>Proiectul de act normativ propus este rezultatul mai multor analize efectuate de Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități</p>

Publice(A.N.R.S.C.) in mod direct sau prin intermediul unor proiecte, in care a fost parte, si care au vizat o serie de analize comparative in raport cu modalitatea de organizare si funcționare a serviciilor de alimentare cu apa si de canalizare in tari din Uniunea Europeana si nu numai, dar si prin prisma rezultatelor obținute in statele studiate in raport cu serviciile de alimentare cu apa si de canalizare din Romania.

De asemenea, la nivelul Guvernului României, prin Planul National de Redresare si Reziliență (P.N.R.R.), una dintre reformele definite in cadrul acestuia(versiunea iunie 2021) vizează consolidarea cadrului de reglementare pentru managementul sustenabil al sectorului de apă și apă uzată și pentru accelerarea accesului populației la servicii de calitate conform directivelor europene, fiind planificata implementarea unei reforme mai complexe de consolidare a sectorului de apă și apă uzată din Romania prin adoptarea unui sistem de reglementare economică a serviciului public.

Potrivit P.N.R.R in vederea asigurării unui cadrul legislativ corespunzător unei reglementări economice a serviciilor este necesară reglementarea următoarelor aspecte:

- Autorizarea expresă a A.N.R.S.C. de a reglementa economic serviciile de apă și de canalizare.
- Obligația operatorilor de apă de stabilire a strategiilor tarifare pe baza unor planuri de realizare a serviciului public în condiții de eficiență, pe o perioada de 5 ani, și care să includă măsuri propuse de creștere a eficienței, plan de investiții atât din surse proprii, cât și din surse atrase, și strategia de tarifare.
- Implementarea principiului privind un nivel minim pentru rata de suportabilitate prin stabilirea unui nivel de referință de 2,5%.

Astfel, prezentul proiect de act normativ, prin propunerile de completare si modificare a Legii nr. 241/2006 a serviciilor de alimentare cu apa si de canalizare, introduce reguli noi privind sistemul de reglementare economica a serviciilor de alimentare cu apa si de canalizare prin implementarea unei metodologii de ajustare tarifara a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri, în cazul proiectelor de investiții în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare dezvoltate din fonduri publice și din fondurile proprii ale operatorilor/operatorilor regionali.

Acest sistem de reglementare economică pentru sectorul

de apă și apă uzată din România este **reglementarea bazată pe stimulare**, dar cu unele personalizări considerând particularitățile naționale. Este o abordare ex-ante a stabilirii prețurilor, în care autoritățile de reglementare stabilesc un plafon pentru prețuri, pe care compania reglementată le poate percepe utilizatorilor/clientilor săi (de obicei pentru o perioadă determinată de timp - o perioadă de control reglementată definită) pentru a-și îndeplini obligațiile ce le revin. Această abordare poate fi aplicată tuturor operatorilor serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare care prestează serviciul de alimentare cu apă și de canalizare sub forma gestiunii directe.

Astfel, pentru implementarea și monitorizarea acestui sistem de reglementare economică A.N.R.S.C. va avea atribuții de avizare a strategiilor tarifare propuse de operatori, prin emiterea unui aviz conform, fundamentat economic, obligatoriu de respectat. Autoritățile administrației publice locale/asociațiile de dezvoltare intercomunitară, după caz, vor aproba strategiile de tarifare în baza avizului conform al A.N.R.S.C.

Sistemul de reglementare economică propus pentru sectorul de apă și apă uzată din România este **metoda plafonului de preț** cu unele personalizări considerând particularitățile naționale.

Metoda Plafonului de Preț se aplică într-o perioadă de reglementare de până la 5 ani (dar numai puțin de 3 ani). Prețurile sunt calculate pe baza veniturilor permise și a cererii prognozate. Stabilirea tarifelor este de obicei asociată cu un plan de afaceri formal pentru perioada de reglementare, în care operatorul își prognozează OPEX, investițiile, activele noi, costurile viitoare care pot apărea datorită noilor activități sau a operării de active noi și altele. A.N.R.S.C. va stabili obiective prin indicatori de performanță care trebuie îndepliniți de operator. Prin această metodă, A.N.R.S.C. stabilește prețul maxim admisibil pentru serviciile reglementate pe intervalul de timp aferent.

Pentru ca plafonul de preț să funcționeze corect, atât A.N.R.S.C., pe de o parte, cât și operatorii și autoritățile administrației publice locale, respectiv asociații de dezvoltare intercomunitară pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare, pe de altă parte, trebuie să fie pregătite cu expertiză în planificare și prognoză, iar calitatea informațiilor raportate ar trebui să fie foarte ridicată.

Sistemul de reglementare economică a serviciilor de

alimentare cu apa si de canalizare pe baza strategiei tarifare aferenta planului de afaceri are la baza definirea pe perioada reglementata de către autoritățile administrației publice locale, respectiv asociații de dezvoltare intercomunitara, după caz, a strategiilor locale/regionale de dezvoltare a serviciilor, iar operatorii trebuie sa dezvolte in corelare cu strategiile de dezvoltare a serviciilor de alimentare cu apa si de canalizare din aria de operare, planuri de afaceri pe perioada reglementata care sa genereze o strategie tarifara aferenta aceleiași perioade de reglementare. Un element important al mecanismului de reglementare economica este reprezentat de strategiile tarifare rezultate ca urmare a aplicării acestui mecanism, in cadrul cărora sunt reglementate in mod clar modalitatea de determinare a redevenței pentru serviciile de alimentare cu apa si de canalizare, precum si reglementarea modului de stabilire a nivelului ratei de suportabilitate pentru serviciile de alimentare cu apa si de canalizare.

Pentru instituirea si monitorizarea implementării mecanismului de reglementare economica a serviciilor de apa si de canalizare A.N.R.S.C. va

- a. Aviza conform strategiile de tarifare propuse de operatori care au fost elaborate in prealabil împreună cu asociațiile de dezvoltare intercomunitara/ autoritățile administrației publice locale in corelare cu strategia locala de dezvoltare a serviciului de alimentare cu apa si de canalizare;
- b. monitoriza indicatorii cuprinși in strategiile de dezvoltare a serviciilor de alimentare cu apa si de canalizare de la nivel local/regional, indicatorii cuprinși in planurile de afaceri ale operatorilor, inclusiv cu strategiile de tarifare aferente, respectiv respectarea si corelarea acestora in procesul de stabilire, ajustare si modificare a preturilor si tarifelor pentru serviciile de alimentare cu apa si de canalizare.

Pentru o unitate in reglementare a fost abrogat art. 36 alin.(5) in sensul ca mecanismul de stabilire/ajustare/modificare a preturilor si tarifelor, indiferent de sursa de finanțare se constituie anexa la contractul de delegare in cazul operatorilor care prestează serviciul in baza contractului de delegare, respectiv in cazul operatorilor organizați ca servicii publice, cu sau fără personalitate juridica, in structura/subordinea autorității administrației publice locale, se aproba prin hotărâre a autorității

	<p>deliberative.</p> <p>Implementarea mecanismului de reglementare economica la nivelul serviciilor de alimentare cu apa si de canalizare va conduce la o planificare cat mai atenta a dezvoltării sistemelor de alimentare cu apa si de canalizare astfel încât sa crească gradul de acces al utilizatorilor la serviciu, precum si gradul de conectivitate al utilizatorilor, inclusiv predictibilitatea dezvoltării serviciului la nivel regional/ local.</p> <p>De asemenea, implementarea acestui mecanism va conduce la o corelare a strategiilor locale de dezvoltare a serviciilor cu planurile de afaceri ale operatorilor si crearea unui mecanism de monitorizare a gradului de implementare a acestora, inclusiv prin gestiunea eficienta a resurselor create pentru dezvoltarea si eficientizarea serviciilor de alimentare cu apa si de canalizare.</p>
3. Alte informații	
<p>Secțiunea a 3-a</p> <p><i>Impactul socio-economic al prezentului act normativ</i></p>	
1. Impactul macroeconomic	Impactul este pozitiv, urmare a implementării mecanismului de reglementare economica a serviciilor de alimentare cu apa si de canalizare va determina o mai buna gestiune a resurselor destinate dezvoltării infrastructurii de apa si de canalizare la nivel național, o pregătire mai buna pentru dezvoltarea de proiecte pentru dezvoltarea infrastructurii de apa si de canalizare.
1¹ Impactul asupra mediului concurențial si domeniul ajutoarelor de stat	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.
2. Impactul asupra mediului de afaceri	Modificările propuse vor defini într-o maniera mai clara mecanismele de constituire a resurselor de investiții pentru extinderea si modernizarea serviciului de alimentare cu apa si de canalizare.

<p>2¹ Impactul asupra sarcinilor administrative</p>	<p>A.N.R.S.C. emite aviz conform cu privire la strategiile tarifare propuse de operatorii serviciilor de apa si de canalizare si va aproba strategiile tarifare propuse de operatorii serviciilor de apa si de canalizare care nu se afla in subordinea autorităților administrației publice locale.</p> <p>De asemenea, A.N.R.S.C. va aproba Metodologia de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri si va implementa un sistem de monitorizare a indicatorilor astfel definiți având drept scop implementarea mecanismului de reglementare economica a serviciilor de alimentare cu apa si de canalizare.</p> <p>Asociațiile de dezvoltare intercomunitara/autoritățile administrației publice locale trebuie sa aprobe strategia de tarifare in baza avizului conform al A.N.R.S.C..</p>					
<p>2² Impactul asupra Întreprinderilor mici și mijlocii</p>	<p>Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.</p>					
<p>3. Impactul social</p>	<p>Stabilește un plafon al ratei de suportabilitate de 2,5% din venitul gospodăriei medii din aria de operare.</p> <p>De asemenea, pune bazele creării unui mecanism de constituirea unui fond de solidaritate pentru susținerea decontării serviciilor de alimentare cu apa si de canalizare pentru categoriile de utilizatori vulnerabili stabiliți de către autoritățile administrației publice locale, fond ce se poate constitui prin introducerea in tarif a unei componente de 1% din valoarea cheltuielilor de operare.</p>					
<p>4. Impactul asupra mediului</p>	<p>Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.</p>					
<p>5. Alte informații</p>						
<p>Secțiunea a 4-a Impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (pe 5 ani)</p>						
<p>mii lei</p>						
<p>Indicatori</p>	<p>Anul curent</p>	<p>Următorii 4 ani</p>				<p>Media pe 5 ani</p>
<p>1</p>	<p>2</p>	<p>3</p>	<p>4</p>	<p>5</p>	<p>6</p>	<p>7</p>

	2021	2022	2023	2024	2025	-
<p>1. Modificări ale veniturilor bugetare, plus/minus, din care:</p> <p>a) buget de stat, din acestea:</p> <p>(i) impozit pe profit</p> <p>(ii) impozit pe venit</p> <p>b) bugetele locale:</p> <p>(i) impozit pe profit</p> <p>c) bugetul asigurărilor sociale de stat:</p> <p>(i) contribuții de asigurări</p>						
<p>2. Modificări ale cheltuielilor bugetare, plus/minus, din care:</p> <p>a) buget de stat, din acestea:</p> <p>(i) cheltuieli de personal</p> <p>(ii) bunuri și servicii</p> <p>b) bugete locale</p> <p>(i) cheltuieli de personal</p> <p>(ii) bunuri și servicii</p> <p>c) bugetul asigurărilor pentru șomaj:</p> <p>(i) cheltuieli de personal</p> <p>(ii) asistență socială</p>						
<p>3. Impact financiar, plus/minus, din care:</p> <p>a) bugetul asigurărilor de stat-bugetul asigurărilor pentru șomaj</p> <p>b) bugetele locale</p>						
<p>4. Propuneri pentru acoperirea creșterii cheltuielilor bugetare</p>	-					
<p>5. Propuneri pentru a compensa reducerea</p>	-					

veniturilor bugetare						
6. Calcule detaliate privind fundamentarea modificărilor veniturilor și/sau cheltuielilor bugetare	-					
7. Alte informații	-					
<p>Secțiunea a 5-a</p> <p><i>Efectele prezentului act normativ asupra legislației în vigoare</i></p>						
<p>1. Măsuri normative necesare pentru aplicarea prevederilor prezentului act normativ:</p> <p>a) acte normative în vigoare ce vor fi modificate sau abrogate, ca urmare a intrării în vigoare a prezentului act normativ;</p> <p>b) acte normative ce urmează a fi elaborate în vederea implementării noilor dispoziții</p>	<p>a) Actul normativ ce urmează a fi modificat : Legea nr. 241/2006 privind serviciul de alimentare cu apa si de canalizare, cu modificările si completările ulterioare.</p> <p>b) acte normative ce urmează a fi elaborate in vederea implementării noilor dispoziții:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Metodologia de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri, prin Ordin al președintelui A.N.R.S.C.; - Sistemul informațional de raportări in scopul monitorizării serviciilor de alimentare cu apa si de canalizare, prin Ordin al președintelui A.N.R.S.C. 					
1¹. Compatibilitatea prezentului act normativ cu legislația în domeniul achizițiilor publice	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.					
2. Compatibilitatea prezentului act normativ cu legislația comunitară în materie	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.					
3. Măsuri normative necesare aplicării directe a actelor normative comunitare	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.					
4. Hotărâri ale Curții de Justiție a Uniunii Europene	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.					
5. Alte acte normative	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.					

si/sau documente internaționale din care decurg angajamente	
6. Alte informații	-
Secțiunea a 6-a <i>Consultările efectuate în vederea elaborării prezentului act normativ</i>	
1. Informații privind procesul de consultare cu organizații neguvernamentale, institute de cercetare si alte organisme implicate	
2. Fundamentarea alegerii organizațiilor cu care a avut loc consultarea, precum și a modului în care activitatea acestor organizații este legată de obiectul prezentului act normativ	
3. Consultările organizate cu autoritățile administrației publice locale, în situația în care prezentul act normativ are ca obiect activități ale acestor autorități, în condițiile Hotărârii Guvernului nr. 521/2005 privind procedura de consultare a structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale la elaborarea proiectelor de acte normative	
4. Consultările desfășurate în cadrul consiliilor interministeriale, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 750/2005 privind constituirea	

consiliilor interministeriale permanente	
<p>5. Informații privind avizarea de către:</p> <p>a) Consiliul Legislativ</p> <p>b) Consiliul Suprem de Apărare a Țării</p> <p>c) Consiliul Economic și Social</p> <p>d) Consiliul Concurenței</p> <p>e) Curtea de Conturi</p>	
6. Alte informații	-
<p>Secțiunea a 7-a</p> <p>Activități de informare publică privind elaborarea și implementarea prezentului act normativ</p>	
1. Informarea societății civile cu privire la necesitatea elaborării prezentului act normativ	<p>În procesul de elaborare a prezentului act normativ au fost respectate procedurile prevăzute de Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată.</p> <p>Prezentul act normativ a fost publicat pe site-ul: .....</p>
2. Informarea societății civile cu privire la eventualul impact asupra mediului în urma implementării prezentului act normativ, precum și efectele asupra sănătății și securității cetățenilor sau diversității biologice	Nu este cazul.
3. Alte informații	Nu este cazul.
<p>Secțiunea a 8-a</p> <p>Măsuri de implementare</p>	
1. Măsurile de punere în aplicare a prezentului act normativ de către	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.

autoritățile administrației publice centrale si/sau locale - înființarea unor noi organisme sau extinderea competentelor instituțiilor existente	
2. Alte informații	-

Față de cele prezentate, a fost promovată prezenta Ordonanță a Guvernului pentru completarea si modificarea Legii serviciului de alimentare cu apa si de canalizare nr. 241/2006, cu modificările si completările ulterioare.

Ministrul dezvoltării, lucrărilor publice si administrației

PROIECT DE ORDONANȚĂ A GUVERNULUI

pentru modificarea și completarea Legii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006

Art. 1. Legea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 679 din 7 septembrie 2015, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 3, după litera ah) se introduc trei noi litere, literele ai) - ak) cu următorul cuprins:

ai) avizare strategie de tarificare - operațiune procedurală cu caracter obligatoriu de corelare a programului de investiții din planul de afaceri cu strategia locală a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare sau, după caz, cu master planul județean/zonal, precum și a ajustărilor tarifare din strategia de tarificare cu rata de suportabilitate a populației, pe baza metodologiei elaborată și aprobată de către autoritatea de reglementare competentă, concretizată prin emiterea unui aviz conform;

aj) aprobare strategie de tarificare - acțiune prin care autoritatea deliberativă a autorității administrației publice locale sau, după caz, adunarea generală a asociației de dezvoltare intercomunitară aprobă, pe baza avizului conform emis de autoritatea de reglementare competentă, strategia de tarificare aferentă planului de afaceri care urmează a fi aplicată de către operator/operatorul regional pentru finanțarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare;

ak) plan de afaceri - document elaborat de către operator/operatorul regional, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale/asociațiile de dezvoltare intercomunitară, prin care se stabilesc obiectivele și scopurile prezente și viitoare ale operatorului legate de furnizarea/prestarea serviciului către utilizatori, strategiile și direcțiile de acțiune necesare îndeplinirii acestora, inclusiv planurile de investiții prioritare pentru atingerea țintelor de conformare asumate de România prin Tratatul de aderare la Uniunea Europeană și/sau impuse prin regulamentele și directivele europene transpuse în legislația națională, în corelare cu strategia locală și/sau master planul județean/zonal,.

2. La articolul 12¹, după alineatul (7) se introduce un nou alineat, alineatul (8) cu următorul cuprins:

(8) Fondurile necesare finanțării măsurilor de protecție socială pot fi obținute și prin introducerea unei componente de solidaritate în structura pe elemente de cheltuieli a prețului/tarifului serviciului, la un nivel de maximum 1% din valoarea cheltuielilor de exploatare, denumit fond de solidaritate. Fondul de solidaritate se include în nivelul prețurilor și tarifelor numai după aprobarea acestuia, prin hotărâre, de către autoritățile deliberative ale administrației publice locale implicate sau, după caz, de către adunarea generală a asociației de dezvoltare intercomunitară. Sumele încasate de către operatori, corespunzătoare fondului de solidaritate, se constituie într-un cont distinct purtător de dobândă, deschis la o unitate a trezoreriei statului, sau, după caz, la o bancă, iar fondul rezultat se utilizează exclusiv pentru scopul în care a fost creat, respectiv la acordarea ajutoarelor lunare către populația beneficiară, cu avizul autorității administrației publice locale implicate/ Asociației de Dezvoltare Intercomunitară, după caz.

3. La articolul 16, după alineatul (1) se introduce un nou alineat, alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

(1¹) A.N.R.S.C. are calitatea de reglementator tehnic și economic pentru serviciul de alimentare cu apă și de canalizare.

4. La articolul 16, lit. b) a alineatului (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

b) metodologia de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor/tarifelor la serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, în cazul serviciilor furnizate/prestate prin sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare realizate din fonduri asigurate de la bugetul local și/sau din fondurile proprii ale operatorilor;

5. La articolul 16 alineatul (2), după litera b) se introduce o nouă literă, litera c) cu următorul cuprins:

c) metodologia de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri, în cazul proiectelor de investiții în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare dezvoltate din fonduri publice și din fondurile proprii ale operatorilor/operatorilor regionali;

6. La articolul 25, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alineatul (3) cu următorul cuprins:

(3) La stabilirea redevenței se va lua în considerare valoarea calculată similar amortizării pentru mijloace fixe aflate în proprietate publică componente ale sistemului public de alimentare cu apă și de canalizare concesionat, puse la dispoziția operatorului/operatorului regional, și gradul de suportabilitate al populației.

7. La articolul 35, alineatul (5) se modifică și va avea următorul cuprins:

(5) În cazul în care proiectele de investiții în sistemele de alimentare cu apă și de canalizare se dezvoltă prin fonduri publice asigurate de la bugetul local și/sau din veniturile proprii ale operatorilor, finanțarea serviciului se face prin aplicarea de către operator a prețurilor și tarifelor, care se fundamentează pe baza fișelor de fundamentare pe elemente de cheltuieli întocmite conform metodologiei de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare elaborată de A.N.R.S.C. și aprobată prin ordin al președintelui acesteia.

8. La articolul 36, alineatele (4) și (6) se modifică și vor avea următorul cuprins:

(4) Prețurile și tarifele pentru operatorii care furnizează/prestează servicii de alimentare cu apă și de canalizare prin intermediul sistemelor private se aprobă de către A.N.R.S.C., pe baza fișelor de fundamentare pe elemente de cheltuieli întocmite de către operatorii economici, conform metodologiei de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare elaborată de A.N.R.S.C. și aprobată prin ordin al președintelui acesteia.

(6) La fundamentarea prețurilor și tarifelor, operatorii pot să solicite o cotă corespunzătoare pierderilor justificate de starea tehnică a sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare. Nivelul acestei cote se aprobă de către autoritățile administrației publice locale sau asociațiile de dezvoltare intercomunitară, după caz, pe baza bilanțului apei. În cazul sistemelor noi de alimentare cu apă, nivelul pierderilor de apă se stabilește de către autoritățile administrației publice locale sau, după caz, asociațiile de dezvoltare intercomunitară, pe baza datelor de proiect și normativelor tehnice în vigoare.

9. Se abroga alineatul (5) al Articolului 36.

10. La capitolul V, după articolul 36 se introduc șapte noi articole, articolele 36¹ - 36⁷ cu următorul cuprins:

36¹ - Perioada de reglementare economică a serviciilor este de 5 ani. Prin excepție, se poate reduce perioada de reglementare a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare la mai puțin de 5 ani dar nu mai puțin de 3 ani în baza unei argumentări obiective.

36² - (1) După implementarea strategiilor de tarifare prevăzute la art. 35 alin.(2), finanțarea serviciului pentru implementarea proiectelor de investiții dezvoltate în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare se face prin

aplicarea de către operator/operatorul regional a prețului/tarifului la serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare și a strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri, care se fundamentează în conformitate cu metodologia de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri elaborată de către A.N.R.S.C. și aprobată prin ordin al președintelui acesteia.

(2) Strategia de tarifare aferentă planului de afaceri are ca scop dezvoltarea de către operatori a programelor de investiții multianuale de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de apă și de canalizare existente, precum și înființarea de noi sisteme, care să conducă la implementarea, în aria de operare, a strategiei locale de dezvoltare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare sau, după caz, a strategiei asociației de dezvoltare intercomunitară.

(3) Strategia de tarifare aferentă planului de afaceri este bazată pe stimulare prin metoda plafonului de preț, fiind o abordare ex-ante a stabilirii prețurilor și tarifelor, în care autoritatea de reglementare stabilește, prin raportare la gradul de suportabilitate al populației, un plafon pentru prețuri și tarife, pe care operatorul/operatorul regional le poate percepe utilizatorilor pentru o perioadă determinată de timp pentru a-și îndeplini obligațiile de serviciu public.

Art. 36³ - (1) Planul de afaceri pentru operatorii regionali, precum și pentru operatorii prevăzuți la art. 28 alin. (2) din Legea nr. 51/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se aprobă, de către adunarea generală a asociației de dezvoltare intercomunitară sau autoritatea deliberativă a unității administrativ-teritoriale, după caz.

(2) Planul de afaceri trebuie să conțină cel puțin o componentă operațională și una investițională și include obiective de îmbunătățire a activităților, măsuri de eficientizare și ținte clare pentru perioada reglementată.

(3) Planul de afaceri este elaborat de către operatorul regional/operator în corelare cu strategia de dezvoltare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare din aria de operare elaborată de asociația de dezvoltare intercomunitară sau autoritățile administrației publice locale, după caz.

(4) În cazul neîndeplinirii repetate a obiectivelor de eficiență și investiții incluse în planul de afaceri și a prezentării unor planuri de măsuri de îndeplinire nefezabile, A.N.R.S.C. decide amânarea aprobării ajustărilor anuale de tarife până la remedierea situației.

Art. 36⁴ - (1) Strategia de tarifare se elaborează pe baza planului de afaceri realizat de către operatori în cooperare cu autoritățile administrației publice locale și/sau asociațiile de dezvoltare intercomunitară și stabilește modul de evoluție a prețurilor și tarifelor la serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, în baza căreia are loc ajustarea tarifară a prețurilor și tarifelor inițiale pe perioada de reglementare economică.

(2) Strategia de tarifare aferentă planului de afaceri se fundamentează pe baza metodologiei elaborate și aprobate de către autoritatea de reglementare

competentă, prin raportare la rata de suportabilitate a populației pe întreaga perioadă de reglementare, pornind de la prețurile și tarifele în vigoare, și realizând o prognoza a evoluției acestora, atât în termeni reali cât și cu rata inflației, pe baza cheltuielilor de operare și întreținere, a amortismentelor aferente capitalului imobilizat în active corporale și necorporale, a costurilor pentru protecția mediului, a costurilor financiare asociate creditelor contractate, a costurilor derivând din contractul de delegare a gestiunii, precum și a unei cote de profit.

(3) Rata de suportabilitate pentru serviciul de alimentare cu apă și de canalizare se exprimă în procente și se calculează ca raport între factura unei gospodării medii și venitul mediu disponibil al gospodării, cu respectarea metodologiei de stabilire și de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor inițiale din strategia de tarifare aferentă planului de afaceri elaborată și aprobată de către autoritatea de reglementare competentă.

(4) Ajustările tarifare, atât în termeni reali cât și cu rata inflației, prevăzute în strategia de tarifare, se planifică astfel încât rata de suportabilitate pentru utilizatorii casnici să atingă, în fiecare an, cel puțin nivelul minim de 2,5% pentru gospodăria medie de pe întreaga arie de operare.

(5) În cazul în care, din motive de costuri de operare ridicate legate de sustenabilitatea pe termen scurt și mediu a planului de afaceri, rata de suportabilitate prognozat înregistrează valori de peste 3%, autoritățile administrației publice locale adopta măsuri de protecție socială pentru categoriile defavorizate de utilizatori, pentru a asigura suportabilitatea tuturor utilizatorilor casnici.

Art. 36⁵ - (1) Nivelul anual al redevenței, calculat ca echivalent al amortizării patrimoniului public, nu poate fi mai mic decât nivelul anual al redevenței incluse în preț/tarifă unic din ultimul an al strategiei de tarifare precedente sau, după caz, în fișa de fundamentare precedentă, redevență care trebuie stabilită cel puțin la nivelul serviciului datoriei aferent împrumuturilor pentru finanțarea/co-finanțarea proiectelor de investiții.

(2) Redevența pentru bunurile publice se calculează în funcție de durata de funcționare medie a activelor respective și se include gradual în nivelul prețului/tarifului, pe baza unui grafic de eșalonare al acesteia stabilit prin planul de afaceri.

Art. 36⁶ - (1) Mecanismul de reglementare economică bazat pe strategia de tarifare aferentă planului de afaceri urmează a fi aplicat, în mod etapizat, după finalizarea strategiilor de tarifare aflate în implementare pentru finanțarea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare furnizate/prestate de către toți operatorii și operatorii regionali, în gestiune directă, după cum urmează:

- a) operatorilor regionali, începând din momentul finalizării implementării strategiilor de tarifare rezultate din analizele cost-beneficiu aferente proiectelor de investiții dezvoltate din fonduri europene nerambursabile publice și/sau din fonduri publice asigurate de la bugetul de stat;

- b) operatorilor, prevăzuți la art. 28 alin. (2) din Legea nr. 51/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare, începând din momentul finalizării implementării strategiilor de tarifare rezultate din analizele cost-beneficiu aferente proiectelor de investiții dezvoltate din fonduri publice asigurate, integral sau parțial, de la bugetul de stat și/sau din fonduri europene nerambursabile.
- c) operatorilor, alții decât cei prevăzuți la lit. b), în termen de 5 ani de la intrarea în vigoare a prezentei ordonanțe.

(2) Strategiile de tarifare aferente planurilor de afaceri se avizează conform de către A.N.R.S.C. la solicitarea operatorului/operatorului regional, pe baza procedurii din metodologia de stabilire și de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor inițiale la serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare elaborată de către A.N.R.S.C. și aprobată prin ordin al președintelui acesteia.

(3) Strategia de tarifare aferentă planului de afaceri se aprobă de către adunarea generală a asociației de dezvoltare intercomunitară, în baza mandatului special primit de la unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociației, sau, după caz, de către autoritatea deliberativă a administrației publice locale, cu respectarea avizului conform al A.N.R.S.C., în maxim 60 de zile de la data emiterii acesteia,

(4) Operatorii menționați la alin. (1) au obligația înaintării către A.N.R.S.C. a strategiei de tarifare, în vederea obținerii avizului conform cu cel puțin 6 luni înainte de aplicarea mecanismului de reglementare economică bazat pe strategia de tarifare aferentă planului de afaceri.

(5) Începând cu a doua perioadă de reglementare economică bazată pe strategia de tarifare conform planului de afaceri, operatorii menționați la alin (1) au obligația înaintării către A.N.R.S.C. a strategiei de tarifare, în vederea obținerii avizului conform, cu cel puțin 6 luni înainte de finalizarea implementării strategiilor de tarifare anterioare.

(6) Strategia de tarifare aprobată conform prevederilor de la alin. (3) poate fi aplicată de către operatorul regional/operator numai după includerea acesteia în actul de atribuire a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, prin act adițional încheiat la contractul de delegare a gestiunii sau, după caz, prin hotărâre adoptată de către autoritatea deliberativă a administrației publice locale pentru modificarea hotărârii de dare în administrare a serviciului.

(7) Aprobarea strategiei de tarifare fără avizul conform al A.N.R.S.C. ori nerespectarea de către asociația de dezvoltare intercomunitară/autoritatea administrației publice locale a avizului conform, atrage nulitatea hotărârii adunării generale a asociației de dezvoltare intercomunitară sau, după caz, hotărârii autorității deliberative a administrației publice locale privind aprobarea strategiei de tarifare.

(8) În cazul nerespectării avizului conform, A.N.R.S.C. stabilește, prin decizie a președintelui acesteia, prețurile și tarifele pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare aplicabile în aria de operare a

operatorului/operatorului regional in concordanta cu prima ajustare prevăzută in strategia de tarificare pentru cel puțin 6 luni si cel mult 12 luni de la data emiterii deciziei.

(9) In situația practicării de preturi/ tarife in lipsa unei strategii de tarificare aprobate, după expirarea perioadei de la alin. (8) sunt incidente dispozițiile Art. 43 alin (7) din Legea nr. 51/2006 republicata cu modificările si completările ulterioare.

Art. 36⁷ - (1) Prețurile/tarifele inițiale din strategia de tarificare aferentă planului de afaceri se stabilesc:

a) la nivelul prețului/tarifului în vigoare aprobat de către A.N.R.S.C. în conformitate cu strategia de tarificare precedentă aplicată de operatorul/operatorul regional;

b) la nivelul prețului/tarifului în vigoare aprobat de către autoritatea deliberativă a administrației publice locale sau, după caz, de către adunarea generală a asociației de dezvoltare intercomunitară, pe baza avizului A.N.R.S.C.;

c) la nivelul aprobat de către autoritatea deliberativă a administrației publice locale, sau, după caz, de către adunarea generală a asociației de dezvoltare intercomunitară pe baza avizului A.N.R.S.C., în situația în care nivelul prețului/tarifului inițial este diferit față de nivelul prețului/tarifului în vigoare practicat de operatorul/operatorul regional.

(2) Ajustările ulterioare ale prețurilor/tarifelor inițiale se aprobă de către A.N.R.S.C. în conformitate în conformitate cu strategia de tarificare și cu formulele de ajustare tarifară prevăzute în contractul de delegare a gestiunii și/sau în contractele de cofinanțare, anexe la contractul de delegare, sau după caz, în hotărârea de dare în administrare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare.

(3) A.N.R.S.C. are obligația ca in primele 6 luni ale anului în curs sa elaboreze și să publice pe site-ul instituției un raport pentru anul anterior, privind analiza performanței operatorilor și a efectelor reglementarii economice bazate pe strategia de tarificare aferentă planului de afaceri, în vederea îmbunătățirii politicilor naționale si locale privind dezvoltarea serviciilor de alimentare cu apa si de canalizare.

Art. II. În termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe, A.N.R.S.C. elaborează și aprobă prin ordin al președintelui acesteia Metodologia de stabilire și de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor inițiale la serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare din strategia de tarificare aferentă planului de afaceri.

REFERAT DE APROBARE

Privind aprobarea prin Ordin al președintelui Autorității Naționale de Reglementare a Serviciilor Comunitare de Utilități Publice a Metodologiei de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri

Secțiunea 1

Titlul prezentului act normativ

ORDINUL

președintelui Autorității Naționale de Reglementare a Serviciilor Comunitare de Utilități Publice a Metodologiei de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri

Secțiunea a 2-a

Motivul emiterii prezentului act normativ

1. Descrierea situației actuale

Acest Ordin al președintelui Autorității Naționale de Reglementare a Serviciilor Comunitare de Utilități Publice este elaborat pentru implementarea prevederilor articolului I, punctului 4 din Ordonanța Guvernului nr...../..... privind modificarea și completarea Legii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

În prezent, reglementarea economică a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare este realizată prin intermediul sistemului de aprobare, ajustare și modificare a prețurilor și tarifelor pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare, implementat prin Metodologia de stabilire, ajustare și modificare a prețurilor și tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, bazată pe metoda costurilor trecute.

Această metodă s-a dovedit că fiind insuficientă pentru asigurarea dezvoltării și extinderii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare care înregistrează o rată de conectare a utilizatorilor la servicii de apă este în

jur de 70% iar la servicii de canalizare în jur de 53% fiind cele mai scăzute dintre țările UE - atât pentru apă potabilă, cât și pentru canalizare.

În ultimii 20 de ani au fost realizate investiții de aproximativ 7 miliarde de euro în infrastructura de apă și canalizare. Gradul scăzut de conectare poate fi însă explicat prin proporția mare și densitatea foarte scăzută a populației rurale comparativ cu restul țărilor europene (în România conectarea unei gospodării din zona rurală costă mult mai mult datorită distanțelor mari între proprietăți), dar sunt și alte elemente de natura legislativa, administrativa și operațională care au determinat gradul scăzut de conectivitate.

În cadrul unui proiect de asistență tehnică coordonat de BERD (Proiectul PISSA), a fost calculat costul total pentru conformarea cu directivele UE privind apa și apa uzată în jurul sumei de 22.2 miliarde EUR dintre care o sumă de 9 miliarde EUR în ceea ce privește furnizarea apei și 13.2 miliarde EUR pentru colectarea și epurarea apelor uzate. La acestea se mai adaugă costuri de reinvestiții pentru infrastructura construită în ultimii 20 de ani (înlocuiri, reinvestiții, etc.) de 2.3 miliarde de euro ducând nevoia totală de investiții la 24.5 miliarde de euro.

O parte din acest deficit de finanțare poate fi acoperit și de către operatorii de apă și apă uzată din veniturile obținute din tarife. În ultimii ani însă, nivelul investițiilor realizate de către cei 43 de operatori regionali din venituri proprii (tarife) a fost relativ redus în jur de 40-50 milioane de euro pe an.

În ultimii 10 ani, elaborarea strategiilor tarifare a fost legată exclusiv de proiectele finanțate din fonduri europene.

Până în anul 2013, majoritatea operatorilor regionali au avut în implementare strategii de tarifare aprobate pe POS Mediu ceea ce se vede și în numărul operatorilor care au ajustat anual tarifele. Începând cu 2014, o parte din operatorii regionali au finalizat deja implementarea strategiilor de tarifare (primele 10 aplicații POS aprobate) ducând la scăderea numărului de operatori care au ajustat tarifele anual.

În anul 2015 aproape toți operatorii regionali au finalizat implementarea strategiilor de tarifare din POS Mediu ceea ce a determinat ca, începând cu anul 2016, numărul de operatori regionali care au ajustat tarifele să fie extrem de redus. Începând cu 2017 au început să apară primele strategii de tarifare pe POIM (4 operatori în 2017 și încă 5 în 2018) ceea ce a dus la creșterea operatorilor care au

ajustat tarifele, unii în termeni reali (cei care au strategii în POIM), alții doar cu inflație sau pe fișe de fundamentare. În ultimii 4 ani, în medie, aproximativ doar jumătate dintre operatorii regionali au ajustat tarifele în mod constant ceea ce a dus la o pierdere de potențiale resurse financiare nevalorificate cu impact pe profitabilitate și pe nivelul de investiții realizate din surse proprii.

În general, procesul de aprobare a strategiilor de tarifare este greoi, pentru că presupune obținerea de hotărâri de consiliu local din partea fiecărui UAT membru al ADI. În cazul în care strategiile de tarifare sunt legate de proiecte de investiții cu finanțare europeană, procesul de aprobare a strategiilor este mai rapid (sub presiunea pierderii fondurilor). În cazul în care un operator regional sau ADI doresc să realizeze și să propună spre aprobare o strategie de tarifare independent de un proiect de finanțare cu fonduri europene, procesul este extrem de dificil (există un singur operator în România în ultimii 10 care are o strategie de tarifare aprobată în afară proiectelor cu finanțare europeană) și de durată, putând amenința sustenabilitatea pe termen scurt a operatorilor regionali.

În literatura de specialitate, capacitatea de plată a populației este măsurată folosind rata de suportabilitate care reprezintă procentul din venitul unei gospodării (familii) plătit pentru factura de apă și apă uzată. Conform exercițiului național de benchmarking realizat anual de către cei 43 de operatori regionali, în 2019, o gospodărie (familie) medie din România a plătit în jur de 1.9% din veniturile ei pentru factură de apă și apă uzată. Un nivel minim pentru această rată de suportabilitate a fost agreat de către România cu Comisia Europeană ca parte a programului POIM și care a fost apoi legiferat prin aprobarea „Metodologiei de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă” aprobată prin Hotărârea 677/2017. În acest document se menționează că, pentru regiuni în care se implementează investiții în infrastructura de apă și apă uzată, tariful va fi ajustat astfel încât factura medie la apă și apă uzată să fie minim 2,5% din venitul mediu al gospodăriei. O comparație simplă între nivelul actual al ratei de suportabilitate și cerința minimă arată că tarifele sunt la nivele mai reduse decât ar trebui. În concluzie, pe de-o parte ne plângem că nu avem infrastructură, dar pe de altă parte plătim mai puțin pentru servicii decât am agreat și ar fi sustenabil. Spre exemplu, dacă toți operatorii regionali ar practica un tarif care să ducă nota de plată la procent de 2,5% din venitul mediu al gospodăriei, s-ar genera anual în plus peste 200 de milioane de euro care ar putea finanța

	<p>investiții în infrastructură și care reprezintă un potențial irosit.</p> <p>Concluzionând, pe termen mediu și lung, operarea locală a serviciilor la nivel rural probabil se va dovedi nesustenabilă și va fi nevoie de întărirea politicii de regionalizare și continuarea consolidării serviciilor regionale, acesta putând fi considerat mecanismul cel mai fiabil de furnizare a serviciilor de apă în aglomerările mai mici și de accelerare a conformării cu standardele UE.</p> <p>Un alt aspect important este că România trebuie să își dubleze sau tripleze capacitatea sa de investiții în perioada următoare, ceea ce reprezintă o mare provocare din punct de vedere financiar, economic și administrativ. Acest lucru crește nevoia de reforme semnificative și eficiență sporită în sector, pentru a crea un mediu favorabil investițiilor, pentru a accelera absorbția fondurilor UE și a reduce la minimum costurile de conformare și inevitabilul infringement.</p> <p>În acest context general, se simte nevoia unei schimbări majore în sistemul de reglementare al sectorului pentru a asigura continuitate pentru strategiile de tarifare și implicit pentru resursele financiare pentru operarea, întreținerea și dezvoltarea sistemelor de apă și apă uzată prin optimizarea suportabilității consumatorilor.</p>
<p>2. Prezentarea reglementării propuse</p>	<p>Prin Ordonanța Guvernului/ pentru modificarea și completarea Legii nr. 241/2006 a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, republicată, cu modificările și completările ulterioare la lit. c) a alineatului (2) de la articolul 16, s-a stabilit în sarcina Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (A.N.R.S.C.), elaborarea și aprobarea prin Ordin al președintelui a Metodologiei de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri („Metodologia”).</p> <p>Metodologia se aplica numai operatorilor care prestează serviciul sub forma gestiunii directe, respectiv operatorilor regionali și operatorilor, prevăzuți la art. 28 alin. (2) din Legea nr. 51/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare.</p>

Sistemul de reglementare economică propus prin aprobarea Metodologiei este **reglementarea bazată pe stimulare** prin metoda Plafonului de Preț se aplică într-o perioadă de reglementare de maxim 5 ani dar nu mai jos de 3 ani, în situații excepționale. Prețurile sunt calculate pe baza veniturilor permise și a cererii prognozate. Stabilirea tarifelor este asociată cu un plan de afaceri formal pentru perioada de reglementare, în care operatorul își prognozează OPEX, investițiile, activele noi, costurile viitoare care pot apărea datorită noilor activități sau a operării de active noi și altele. Adesea, autoritatea de reglementare pune anumite obiective către operator prin indicatori de performanță (KPI) tehnici sau financiari care trebuie îndepliniți. Prin această metodă, autoritatea de reglementare stabilește prețul maxim admisibil pentru serviciile reglementate pentru o anumită perioadă de timp.

Strategiile de tarifare viitoare ca parte a procesului de reglementare economică prin metoda „Plafonului de Preț” vor fi stabilite pe baza de planuri de afaceri realizate de către operatori în cooperare cu autoritățile locale și/sau ADI.

Planul de afaceri inițial va fi realizat pe o perioadă de 5 ani și ar trebui să aibă ca principale rezultate măsuri propuse de creștere a eficienței, plan de investiții atât din surse proprii, cât și din surse atrase, și strategia de tarifare.

Planul de afaceri se va realiza pe baza principiilor metodologiei de Analiza Cost-Beneficiu ca parte a procesului de pregătire a studiilor de fezabilitate finanțate din POIM dar și pe metodologia și principiile realizării bugetului anual al operatorului.

Planurile de afaceri vor propune o strategie de tarifare luând în considerare prognoza costurilor de operare, rambursarea serviciului datoriei pentru datoriei contractată, și planul de investiții propus din surse proprii.

Prognoza cantităților

Prognoza cantităților va fi realizată separat considerând principalele categorii de clienți și de servicii:

- Separat pentru activitatea de apă potabilă, apă pentru redistribuire, apă uzată, apă meteorică, etc.
- Separat pentru populație și pentru restul consumatorilor (agenți economici, instituții, etc.).
- Separat pentru serviciile care au categorii diferite de tarife (ex. servicii canalizare-epurare pentru

	<p>agenți economici cu surse proprii de apă);</p> <p>Prognoza cantităților va presupune și realizarea unei prognoze privind evoluția nivelului pierderilor de apă (cu impact direct pe costurile cu apa brută și pe costurile variabile) și a infiltrațiilor considerând impactul proiectelor de investiții propuse și a măsurilor de creștere a eficienței în exploatare.</p> <p>Prognoza costurilor de operare și întreținere</p> <p>Prognoza costurilor de operare și întreținere este unul dintre elementele cele mai importante pentru realizarea strategiilor de tarificare viitoare. Prognoza costurilor de exploatare va fi realizată folosind o structură predefinită a costurilor similară cu cea din fișa de fundamentare reglementată de Metodologia de stabilire, ajustare și modificare a prețurilor și tarifelor pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare aprobată prin Ordinul nr. 65/2007 al președintelui A.N.R.S.C.</p> <p>Prognoza costurilor va fi realizată separat pe fiecare activitate (apă potabilă, apă uzată, apă pluvială, apă potabilă pentru redistribuire, etc.) care are un tarif separat în prezent.</p> <p>Prognoza se va baza pe elementele relevante (inflație, curs de schimb, etc.) din scenariul macroeconomic pentru România emis de Comisia Națională de Strategie și Prognoză (versiune emisă cu cel mult 6 luni înainte de momentul realizării prognozei).</p> <p>Prognoza va pleca de la costurile istorice pe ultimul an corectate pentru elemente particulare fără continuitate (provizioane, penalități, etc.). Aceste costuri vor reprezenta anul de bază în prognoză.</p> <p>Costurile istorice din anul de bază vor fi ajustate considerând următoarele principii generale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Costurile cu personalul vor fi ajustate cu inflația generală (Indicele Prețurilor de Consum Total) și 75% din creșterea în termeni reali a salariului la nivel național din scenariul macroeconomic; • Costurile cu întreținerea vor trebui să fie dimensionate pentru a asigura o întreținere corespunzătoare a infrastructurii și în linie cu planurile de întreținere programată rezultate din sistemul de management al activelor; • Toate costurile altele decât cele cu personalul și întreținerea vor fi ajustate cu inflația generală din scenariul macroeconomic; • Se va ține cont în prognoză de impactul asupra costurilor al elementelor reglementate sau
--	--

contractuale (dacă există contracte multianuale):
apa brută, energia electrică, etc.

- Se va tine cont în prognoză de impactul asupra costurilor de operare (energie, materiale, număr angajați, valorificare nămol, etc.) și întreținere ale investițiilor propuse spre implementare;

Măsuri de creștere a eficienței

Planurile de afaceri vor lua în calcul impactul măsurilor de îmbunătățire a performanțelor asumate de către operatorul conform planurilor de reducere a pierderilor de apă, conform graficului de întreținere și reparații din planul de management al activelor și conform măsurilor de creștere a eficienței energetice.

Categoriile de măsuri care vor trebui să fie considerate de către operatori în realizarea planurilor de afaceri sunt:

- **Managementul activelor:**
- **Reducerea pierderilor de apă** (apa care nu aduce venituri - NRW): Ca parte a planului de afaceri, fiecare operator va trebui să realizeze:
  - Balanța apei conform metodologiei IWA pentru fiecare sistem de apă;
  - Program pentru reducerea a NRW;
  - Niveluri de performanță țintă în fiecare an pentru planul de afaceri privind reducerea pierderilor de apă. Nivelul țintei va trebui să includă ținta de creștere a eficienței iar îndeplinirea acesteia va fi monitorizată de către A.N.R.S.C. ca parte a procesului de reglementare economică.

Planul de investiții

Planurile de afaceri vor include planuri de investiții pe durata strategiei de tarifare care vor trebui să fie implementate de către operatori. Planurile de afaceri vor include planuri de investiții prioritare pentru atingerea țintelor de conformare asumate de România prin Tratatul de aderare la Uniunea Europeană și/sau impuse prin regulamentele și directivele europene transpuse în legislația națională, în corelare cu master planul județean/zonal, care vor trebui implementate pe durata strategiei de tarifare de către operatorul regional. De asemenea, planul de investiții va include și investiții necesare înlocuirii activelor existente pentru a asigura un management eficient al activelor și o dezvoltare durabilă.

Planul de investiții va trebui să aibă atașat și un plan de

finanțare a investițiilor propuse spre finanțare atât din surse proprii cât și din surse atrase (granturi UE, subvenții și credite).

De asemenea, planurile de afaceri vor trebui să dovedească prin realizarea unei prognoze financiare că sunt îndeplinite condiționalitățile financiare din contractele de împrumut aflate în derulare cu diferiții finanțatori (BERD, BEI, etc.).

Capacitatea de a realiza investiții din surse proprii

Includerea graduală a amortizării echivalente aferente activelor publice va duce la creșterea resurselor financiare care vor putea fi folosite pentru rambursarea împrumuturilor de cofinanțare (dacă e cazul) și la realizarea de investiții în infrastructura de apă și apă uzată atât pentru înlocuirea activelor existente cât și pentru dezvoltare.

Ca parte a procesului de planificare a afacerilor, operatorii vor trebui:

- Să dovedească că au în implementare planuri de management al activelor din care să reiasă lista de investiții prioritare propuse spre finanțare din surse proprii;
- Să demonstreze că au capacitate de pregătire de proiecte de investiții conform cu obiectivele propuse: realizare de studii de fezabilitate, realizare proiectare, obținere avize și autorizații, realizare documentații de atribuire, că au echipe calificate în desfășurarea procedurilor de licitație, etc.
- Să demonstreze că au capacitate de implementare a investițiilor propuse: supervizarea lucrărilor, managementul contractelor, etc.

Profitul rezonabil

Profit rezonabil înseamnă o rată de rentabilitate a capitalului normală pentru sectorul de activitate respectiv la al cărui calcul trebuie să fie luat în considerare și un posibil risc pentru prestator sau absența acestuia în virtutea intervenției statului, mai ales dacă acesta acordă drepturi exclusive sau speciale.

Rata profitului rezonabil nu trebuie să depășească în mod normal nivelul ratei medii din anii precedenți pentru sectorul în cauză.

De asemenea, partea publică a sectorului de apă și apă uzată din România nu distribuie dividende către acționari datorită mecanismului fondului IID reglementat de

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 198/2006 conform căreia „toți banii generați în sector, sunt folosiți pentru finanțarea investițiilor din sector” considerând nevoia uriașă de investiții pentru asigurarea conformării.

La stabilirea nivelului tarifelor din strategia de tarifare, această rată a profitului rezonabil se va aplica la costurile de operare inclusiv amortizarea și redevența.

Rezultatele principale ale planului de afaceri

Strategia de tarifare va fi aprobată de către A.N.R.S.C. ca parte a procesului de reglementare economică. Ajustările anuale vor trebui să fie aprobate de către A.N.R.S.C. ca parte a procesului de monitorizare a implementării strategiei de tarifare și a prevederilor din planul de afaceri.

Strategia privind redevența va fi inclusă în contractul de delegare (condiție precedentă pentru acordarea primei ajustări tarifare din ciclul de 5 ani) și va fi aprobată de către ADI în numele și pe seama UAT-urilor membre.

Redevența

Pentru stabilirea redevenței în funcție de amortizarea patrimoniului public trebuie avute în vedere următoarele:

- Strategiile de tarifare realizate pe baza planurilor de afaceri vor avea atașat și o evoluție a redevenței anuale pentru aceeași perioadă (fie în RON/m³, fie în suma absolută - RON/an), pentru a ilustra clar cât din creșterile anuale de tarife sunt datorate acoperirii costurilor de operare și cât datorate includerii amortizării în redevență (aceasta fiind principala sursă pentru investiții).
- Nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în strategia de tarifare propusă nu poate fi mai mic decât nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în ultimul an din strategia de tarifare precedentă. De asemenea, includerea amortizării pe ani trebuie să aibă un trend crescător, aproximativ liniar, conform prevederilor din Ghidul ACB.
- Redevența ar trebui să fie cel puțin egală cu serviciul datoriei aferent împrumuturilor pentru finanțarea/cofinanțarea proiectelor de investiții;
- Redevența pentru bunurile publice va fi calculată în funcție de durata medie de viață a activelor respective și va fi stabilit un grafic de eșalonare al includerii graduale a acestora în tarif luând în

	<p>considerare limitările de suportabilitate în maxim 30 de ani din momentul punerii în funcțiune a activelor.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redevența pentru bunurile publice în funcție de durata medie de viață a activelor respective va fi calculată separat pentru următoarele categorii de active: <ul style="list-style-type: none"> ○ Active aferente proiectului POS Mediu (dacă e cazul); ○ Active aferente proiectului POIM (dacă e cazul); ○ Active aferente altor proiecte cu finanțare europeană din ultimii 10 ani (dacă e cazul); ○ Active aferente proiectelor cu finanțare de la bugetul de stat și bugetul local din ultimii 10 ani (dacă e cazul); ○ Alte active de natura patrimoniului public; • Nivelul redevenței și includerea eșalonată a echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public în tarif ar trebui să fie corelate și cu nevoia de investiții rezultată din planul de management al activelor al societății. <p>Prin implementarea acestei propuneri, se va asigura o introducere sustenabilă a echivalentului amortizării patrimoniului public în tarif aferentă investițiilor realizate în ultimii 10 ani și se va asigura o dezvoltare durabilă pe termen mediu și lung.</p> <p>Rata de suportabilitate</p> <p>Strategiile de tarifare dezvoltate ca parte a procesului de reglementare economică vor fi realizate în condițiile în care se va dovedi că rata de suportabilitate pentru consumatorii casnici pe întreaga perioadă de prognoză este la nivelul minim de 2.5% pentru gospodăria medie de pe întreaga arie de operare.</p> <p>Suportabilitatea este o funcție care depinde atât de prețul serviciilor, cât și de abilitatea gospodăriilor de a plăti pentru aceste servicii.</p> <p>Pentru calculul ratei de suportabilitate vor fi luate în considerare următoarele elemente:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Venitului gospodăriei medii; • Consumurile individuale medii de apă și apă uzată; • Dimensiunea medie a gospodăriei; • Nivelul tarifelor.
<p>3. Alte informații</p>	

Secțiunea a 3-a

Impactul socio-economic al prezentului act normativ

1. Impactul macroeconomic	Impactul este pozitiv, urmare a implementării Metodologiei de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri, întrucât va determina o mai bună gestiune a resurselor destinate dezvoltării infrastructurii de apă și de canalizare la nivel național, o pregătire mai bună pentru dezvoltarea de proiecte pentru dezvoltarea infrastructurii de apă și de canalizare și capacitate crescută de finanțare/cofinanțare a proiectelor de dezvoltare a infrastructurii serviciului.
1¹ Impactul asupra mediului concurențial și domeniul ajutoarelor de stat	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.
2. Impactul asupra mediului de afaceri	Modificările propuse vor defini într-o manieră mai clară mecanismele de constituire a resurselor de investiții pentru extinderea și modernizarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare.
2¹ Impactul asupra sarcinilor administrative	<p>A.N.R.S.C. emite aviz conform cu privire la strategiile tarifare propuse de operatorii serviciilor de apă și de canalizare și va aproba strategiile tarifare propuse de operatorii serviciilor de apă și de canalizare care nu se afla în subordinea autorităților administrației publice locale.</p> <p>A.N.R.S.C. va monitoriza realizarea prevederilor din planul de afaceri ca parte a procesului anual de aprobare a ajustării tarifului. Aprobarea ajustărilor anuale de tarife vor fi condiționate de îndeplinirea obiectivelor de eficiență și investiții incluse în planul de afaceri.</p> <p>De asemenea, A.N.R.S.C. va monitoriza un set de indicatori de performanță predefiniți ca parte a procesului anual de aprobare a ajustării tarifului. Acest set predefinit de indicatori de performanță ar putea constitui baza pentru benchmarking reglementat care să fie gestionat de</p>

	<p>către autoritatea de reglementare. Lista acestor indicatori va fi definită într-o etapă ulterioară prin consultări cu părțile interesate din sector.</p> <p>Pentru a asigura transparență și comunicare întregului proces de reglementare economică, A.N.R.S.C. va pune la dispoziția publicului larg raportul anual de monitorizare pentru operatori pe baza unui conținut convenit.</p>					
2² Impactul asupra întreprinderilor mici și mijlocii	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.					
3. Impactul social	<p>Stabilește un plafon minim al ratei de suportabilitate de 2,5% din venitul gospodăriei medii din aria de operare alocat pentru serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, iar dacă rata de suportabilitate depășește 3% atunci autoritățile administrației publice locale trebuie să adopte măsuri de sprijin a utilizatorilor vulnerabili.</p> <p>De asemenea, pune bazele creării unui mecanism de constituirea unui fond de solidaritate pentru susținerea decontării serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare pentru categoriile de utilizatori vulnerabili stabiliți de către autoritățile administrației publice locale, fond ce se poate constitui prin introducerea în tarif a unei componente de 1% din valoarea cheltuielilor de operare.</p>					
4. Impactul asupra mediului	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.					
5. Alte informații						
<p>Secțiunea a 4-a</p> <p><i>Impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (pe 5 ani)</i></p>						
mii lei						
Indicatori	Anul curent	Următorii 4 ani				Media pe 5 ani
1	2	3	4	5	6	7
	2021	2022	2023	2024	2025	-
1. Modificări ale veniturilor bugetare, plus/minus, din care:						
a) buget de stat, din						

<p>acestea: (i) impozit pe profit (ii) impozit pe venit b) bugetele locale: (i) impozit pe profit c) bugetul asigurărilor sociale de stat: (i) contribuții de asigurări</p>						
<p>2. Modificări ale cheltuielilor bugetare, plus/minus, din care: a) buget de stat, din acestea: (i) cheltuieli de personal (ii) bunuri și servicii b) bugete locale (i) cheltuieli de personal (ii) bunuri și servicii c) bugetul asigurărilor pentru șomaj: (i) cheltuieli de personal (ii) asistență socială</p>						
<p>3. Impact financiar, plus/minus, din care: a) bugetul asigurărilor de stat-bugetul asigurărilor pentru șomaj b) bugetele locale</p>						
<p>4. Propuneri pentru acoperirea creșterii cheltuielilor bugetare</p>	-					
<p>5. Propuneri pentru a compensa reducerea veniturilor bugetare</p>	-					
<p>6. Calcule detaliate privind fundamentarea modificărilor veniturilor și/sau cheltuielilor bugetare</p>	-					

7. Alte informații	-
Secțiunea a 5-a Efectele prezentului act normativ asupra legislației în vigoare	
1. Măsurile normative necesare pentru aplicarea prevederilor prezentului act normativ: a) acte normative în vigoare ce vor fi modificate sau abrogate, ca urmare a intrării în vigoare a prezentului act normativ; b) acte normative ce urmează a fi elaborate în vederea implementării noilor dispoziții	a) acte normative ce urmează a fi elaborate în vederea implementării noilor dispoziții: - Sistemul informațional de raportări în scopul monitorizării serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare, prin Ordin al președintelui A.N.R.S.C.
1¹. Compatibilitatea prezentului act normativ cu legislația în domeniul achizițiilor publice	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.
2. Compatibilitatea prezentului act normativ cu legislația comunitară în materie	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.
3. Măsurile normative necesare aplicării directe a actelor normative comunitare	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.
4. Hotărârile ale Curții de Justiție a Uniunii Europene	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.
5. Alte acte normative și/sau documente internaționale din care decurg angajamente	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.
6. Alte informații	-
Secțiunea a 6-a Consultările efectuate în vederea elaborării prezentului act normativ	
1. Informații privind procesul de consultare cu	

<p>organizații neguvernamentale, institute de cercetare si alte organisme implicate</p>	
<p>2. Fundamentarea alegerii organizațiilor cu care a avut loc consultarea, precum și a modului în care activitatea acestor organizații este legată de obiectul prezentului act normativ</p>	
<p>3. Consultările organizate cu autoritățile administrației publice locale, în situația în care prezentul act normativ are ca obiect activități ale acestor autorități, în condițiile Hotărârii Guvernului nr. 521/2005 privind procedura de consultare a structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale la elaborarea proiectelor de acte normative</p>	
<p>4. Consultările desfășurate în cadrul consiliilor interministeriale, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 750/2005 privind constituirea consiliilor interministeriale permanente</p>	
<p>5. Informații privind avizarea de către: a) Consiliul Legislativ b) Consiliul Suprem de Apărare a Țării</p>	<p>Nu este cazul pentru acest act normativ</p>

c) Consiliul Economic si Social d) Consiliul Concurenței e) Curtea de Conturi	
6. Alte informații	-
Secțiunea a 7-a Activități de informare publică privind elaborarea și implementarea prezentului act normativ	
1. Informarea societății civile cu privire la necesitatea elaborării prezentului act normativ	În procesul de elaborare a prezentului act normativ au fost respectate procedurile prevăzute de Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată. Prezentul act normativ a fost publicat pe site-ul: .....
2. Informarea societății civile cu privire la eventualul impact asupra mediului în urma implementării prezentului act normativ, precum și efectele asupra sănătății și securității cetățenilor sau diversității biologice	Nu este cazul.
3. Alte informații	Nu este cazul.
Secțiunea a 8-a Măsurile de implementare	
1. Măsurile de punere în aplicare a prezentului act normativ de către autoritățile administrației publice centrale și/sau locale - înființarea unor noi organisme sau extinderea competențelor instituțiilor existente	Prezentul act normativ nu se referă la acest subiect.
2. Alte informații	-

PROPUNERE

Ordin privind aprobarea metodologiei de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri

Având în vedere prevederile.....

Președintele Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (A.N.R.S.C.) emite următorul ordin:

Art. 1. - Se aprobă metodologia de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri, prevăzută în anexa care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2. - Departamentele de specialitate din cadrul Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice vor urmări respectarea prevederilor prezentului ordin.

Art. 3. - Prezentul ordin va fi publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Președintele Autorității Naționale de Reglementare
pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice

Metodologia de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri

CAPITOLUL I

Scop

Art. 1. - Prezenta metodologie de ajustare tarifară a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de tarifare aferentă planului de afaceri este elaborată în conformitate cu prevederile articolului I, punctul 4 din Ordonanța Guvernului nr...../... privind modificarea și completarea Legii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006.

Art. 2. - (1) Prezenta metodologie stabilește modul de determinare a strategiilor de tarifare și modul de calcul al prețurilor și tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza de planurilor de afaceri realizate de către operatori în cooperare cu autoritățile locale și/sau asociațiile de dezvoltare intercomunitară.

(2) Strategiile de tarifare, respectiv prețurile și tarifele rezultate din implementarea acestora, trebuie să asigure viabilitatea economică a operatorilor prestatori ai serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, interesele utilizatorilor, inclusiv în ceea ce privește suportabilitatea acestora, precum și protecția mediului privind conservarea resurselor de apă.

Art. 3. - Sistemul de reglementare economică aferent prezentei metodologii pe baza căruia se vor stabili strategiile de tarifare pentru sectorul de apă și apă uzată din România este reglementarea economică a serviciilor bazată pe stimulare prin metoda plafonului de preț cu unele personalizări considerând particularitățile naționale.

CAPITOLUL II

Domeniul de aplicare

Art. 4. - (1) Prezenta metodologie se aplica serviciilor de alimentare cu apa si de canalizare prestate de către toți operatorii și operatorii regionali, în gestiune directă, după cum urmează:

a) operatorilor regionali;

b) operatorilor, prevăzuți la art. 28 alin. (2) din Legea nr. 51/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 5. - (1) A.N.R.S.C. avizează conform strategiile de tarificare aferente planurilor de afaceri si aprobă ajustările prețurilor și tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare.

(2) A.N.R.S.C. **avizează conform** strategiile de tarificare pentru operatorii furnizori/prestatori de servicii publice de alimentare cu apă și de canalizare.

(3) **Aprobarea** strategiilor de tarificare pentru operatorii regionali de alimentare cu apă și de canalizare este atributul Adunării Generale a Asociației de Dezvoltare Intercomunitara in baza mandatului special primit de la unitățile administrativ teritoriale si se face cu respectarea avizului conform emis de A.N.R.S.C..

(4) Unitățile administrativ teritoriale **aproba** strategiile de tarificare pentru operatorii furnizori/prestatori de servicii publice de alimentare cu apă și de canalizare, alții decât operatorii regionali, cu respectarea avizului conform emis de A.N.R.S.C..

CAPITOLUL III

Definiții și abrevieri

Art. 6. - Termenii folosiți în cadrul prezentei metodologii au semnificațiile următoare:

a) *metoda plafonului de preț* - este o abordare ex-ante a stabilirii prețurilor, in care autoritatea de reglementare stabilește un plafon pentru prețuri si tarife, pe care compania reglementată le poate percepe clienților săi (de obicei pentru o perioadă determinată de timp - o perioadă de control reglementată definită) pentru a-și îndeplini obligațiile convenite.

b) *managementul activelor* - reprezintă abordarea sistematică a organizațiilor de a realiza valoare din activele lor. Acest proces metodic ia în considerare de obicei costurile și cauzele potențiale ale riscurilor și le cântărește în raport cu câștigurile și oportunitățile. Scopul final este de a obține beneficii din active pentru a atinge obiectivele stabilite de companie. Procesul de management este continuu și acoperă întregul ciclu de viață al unui activ. Aceasta ar include identificarea strategiilor, planificarea, evaluarea și executarea planurilor.

c) IWA - Asociația Internațională a Apei

CAPITOLUL IV

Acte normative de referință

Art. 7. - Prezenta metodologie are la bază următoarele acte normative de referință:

a) Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006 republicată, cu modificările și completările ulterioare;

b) Legea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006 republicată, cu modificările și completările ulterioare;

c) Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 198/2005 privind constituirea, alimentarea și utilizarea Fondului de întreținere, înlocuire și dezvoltare pentru proiectele de dezvoltare a infrastructurii serviciilor publice care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene, cu modificările și completările ulterioare, aprobată prin Legea nr. 108/2006;

d) Ordinul ministrului lucrărilor publice și amenajării teritoriului și al secretarului de stat, șeful Departamentului pentru Administrație Publică Locală nr. 29/N/1993 pentru aprobarea Normativului-cadru privind contorizarea apei și a energiei termice la populație, instituții publice și agenți economici.

e) Hotărârea de Guvern nr. 677/2017 privind aprobarea Metodologiei de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă cu modificările și completările ulterioare.

CAPITOLUL V

Dispoziții generale

Art. 8. - (1) Strategiile de tarifare se stabilesc pe baza planurilor de afaceri realizate de către operatori în cooperare cu autoritățile locale sau cu asociațiile de dezvoltare intercomunitară, după caz.

(2) Perioada de reglementare economică a serviciilor este de 5 ani. Prin excepție, se poate reduce perioada de reglementare a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare la mai puțin de 5 ani dar nu mai puțin de 3 ani în baza unei argumentări obiective. Perioada de reglementare implică stabilirea aceluiași interval de timp atât pentru strategia de tarifare cât și pentru planificarea afacerii.

(3) Strategia de tarifare aferentă planului de afaceri se fundamentează pe baza metodologiei elaborate și aprobate de către autoritatea de reglementare competentă, prin raportare la rata de suportabilitate a populației pe întreaga perioadă de reglementare, pornind de la prețurile și tarifele în vigoare și realizând o prognoza a evoluției acestora, atât în termeni reali cât și cu rata inflației, pe baza cheltuielilor de operare și întreținere, a amortismentelor aferente capitalului imobilizat în active corporale și necorporale, a costurilor pentru protecția

mediului, a costurilor financiare asociate creditelor contractate, a costurilor derivând din contractul de delegare a gestiunii, precum și a unei cote de profit.

Art. 9. - Operatorul și asociația de dezvoltare intercomunitară /unitatea administrativ teritorială care realizează proiecte cu asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene au obligația, în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 198/2005, cu modificările și completările ulterioare, să constituie și să alimenteze Fondul de întreținere, înlocuire și dezvoltare ca un fond de rezervă, denumit Fondul IID, pe întreaga perioadă de viață a investiției.

Art. 10. - Realizarea planurilor de afaceri și a strategiilor de tarifare se face cu respectarea următoarelor cerințe generale:

a) operatorul elaborează un plan de evoluție a nivelului redevenței anuale pentru perioada de reglementare propusă ținând cont de graficul de includere a echivalentului amortizării patrimoniului public în preț/tarif. Nivelul redevenței se stabilește în mod transparent și nediscriminatoriu pentru toți operatorii de servicii ce cad sub incidența prezentei metodologii, utilizând aceeași metodologie de calcul.

b) principiile/ prevederile privind rata de suportabilitate se aplică în mod similar celor deja formulate în cadrul Hotărârii de Guvern nr. 677/2017 privind aprobarea Metodologiei de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă și de canalizare.

c) strategiile de tarifare elaborate ca parte a procesului de reglementare economică se realizează în condițiile în care se dovedește că rata de suportabilitate pentru consumatorii casnici pe întreaga perioadă de prognoză este la nivelul minim de 2.5% pentru gospodăria medie de pe întreaga arie de operare.

d) profitul folosit la realizarea planului de afaceri și a strategiei de tarifare se determină pe baza ratei de SWAP la RON la data elaborării planului de afaceri și a strategiei de tarifare publicată pe site-ul Consiliului Concurenței plus o primă de 100 de puncte de bază. Rata SWAP se consideră pentru numărul de ani pentru care se stabilește strategia de tarifare. În cadrul contractelor de delegare cu un grad de risc ridicat, se poate utiliza o rată a profitului mai mare decât rata SWAP+100 puncte de bază care se justifică prin prisma ratelor de rentabilitate printr-un studiu detaliat și este dublată de un mecanism de eficientizare.

e) creșterea eficienței nu trebuie să diminueze calitatea serviciului prestat. Orice beneficii legate de creșterea eficienței se stabilesc în așa fel încât acestea să se repartizeze, în mod echilibrat, între operatori și autoritățile publice și/sau utilizatori.

f) în procesul de stabilirea nivelului tarifelor din strategia de tarifare, rata profitului se aplică la costurile de operare inclusiv amortizarea, redevența și cheltuielile financiare.

Art. 11. - Operatorul care solicită avizarea strategiei de tarificare pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare transmite către A.N.R.S.C. următoarele:

- a) cererea de avizare a strategiei de tarificare;
- b) strategia de tarificare;
- c) planul de afaceri care a stat la baza fundamentării strategiei de tarificare;
- d) alte date și informații necesare avizării strategiei de tarificare.

CAPITOLUL VI

Elaborarea strategiilor de tarificare pe baza de planuri de afaceri

Art. 12. - (1) Planul de afaceri pentru realizarea strategiilor de tarificare conține cel puțin următoarele elemente:

- a) aspecte strategice privind dezvoltarea serviciilor/activităților de alimentare cu apă și de canalizare pentru perioada de reglementare economică: misiune, viziune, obiective strategice privind operarea, dezvoltarea și investițiile, ținte privind conformarea la directivele UE, etc.
- b) analiza și prognoza cererii și a clienților
- c) analiza și prognoza costurilor de operare și întreținere;
- d) analiza și prognoza costurilor cu amortizarea și redevența inclusiv strategia privind redevența;
- e) măsuri de creștere a eficienței operării;
- f) analiza și prognoza privind suportabilitatea;
- g) planul de investiții;
- h) strategia privind finanțarea măsurilor de protecție socială;
- i) prognoza profitului;
- j) strategia de tarificare;

(2) Planul de afaceri se realizează respectând formatul de macheta inclus în Anexa 1 la prezentul ordin.

(3) Planul de afaceri propune o strategie de tarificare luând în considerare prognoza costurilor de operare, rambursarea serviciului datoriei pentru împrumuturile contractate, și planul de investiții propus din surse proprii.

Art. 13. - Aspecte strategice privind dezvoltarea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare furnizate/prestate de operator, sunt cel puțin următoarele:

- a) misiunea și viziunea asumată pentru perioada de reglementare economică;

- b) obiectivele strategice privind exploatarea;
- c) obiectivele strategice privind dezvoltarea și investițiile;
- d) obiectivele strategice privind atingerea țintelor de conformare la directivele europene privind apa potabilă și apele uzate.
- e) alte elemente strategice;

Art. 14. - (1) Prognoza cantităților de apă și apa uzată se realizează pe întreaga perioadă de reglementare economică, considerând principalele categorii de clienți și de servicii, astfel:

a) separat pentru fiecare activitate: alimentare cu apă potabilă, apă pentru redistribuire, apă uzată colectată, apă meteorică, etc.

b) separat pentru fiecare categorie de utilizatori, persoane fizice și persoane juridice.

(2) Prognoza cantităților pentru populație se realizează separat pe zona urbană și zona rurală luând în considerare prognoza populației din aria de operare, evoluția gradului de conectare precum și evoluția consumului individual în litri/persoană/zi.

(3) Prognoza cantităților ia în calcul și impactul investițiilor propuse asupra gradului de conectare la servicii precum și elasticitatea consumului individual în funcție de preț și de evoluția venitului familiei conform prevederilor din Metodologia de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 677/2017.

(4) Prognoza cantităților pentru utilizatorii persoane juridice (agenți economici și instituții) este realizată plecând de la tendințele ultimilor 3 ani, considerând dezvoltarea economică din regiune precum și impactul proiectelor de investiții asupra consumului.

(5) Prognoza cantităților presupune și realizarea unei estimări privind evoluția nivelului pierderilor de apă și a infiltrațiilor considerând impactul proiectelor de investiții propuse și a măsurilor de creștere a eficienței în exploatare.

Art. 15. - (1) Prognoza costurilor de operare și întreținere va fi realizată considerând următoarele cerințe generale:

a) prognoza costurilor de exploatare realizată folosind o structură detaliată a costurilor de exploatare cu evidențierea separată care va include cel puțin următoarele categorii: apă brută, materiale, energie, întreținere și reparații, cheltuieli cu salariile personalului și contribuțiile aferente, amortizare, redevență, cheltuieli cu managementul nămolului, alte cheltuieli de exploatare.

b) prognoza costurilor realizată separat pe fiecare tip de activitate care deține un preț/tarif distinct;

c) prognoza se fundamentează pe elementele relevante din scenariul macroeconomic pentru România emis de Comisia Națională de Strategie și Prognoză;

d) prognoza are la baza costurile aferente ultimul an calendaristic corectate pentru elemente particulare fără continuitate (provizioane, penalități, etc.). Aceste costuri reprezintă anul de bază în prognoză.

- (2) Costurile pentru anul de bază se ajustează considerând următoarele elemente:
- a) costurile cu personalul ajustate cu inflația generală la final de an (Indicele Prețurilor de Consum Total) și 75% din creșterea în termeni reali a salariului mediu brut la nivel național din scenariul macroeconomic;
  - b) costurile cu întreținerea trebuie să fie dimensionate pentru a asigura o întreținere corespunzătoare a infrastructurii aflată în exploatare, și în linie cu planurile de întreținere programată rezultate din sistemul de management al activelor;
  - c) celelalte costuri, altele decât cele cu personalul, întreținerea, amortizarea și redevența, ajustate cu inflația generală la final de an din scenariul macroeconomic;
  - d) impactul asupra costurilor a elementelor reglementate sau contractuale cum ar fi: apa brută, energia electrică, etc.
  - e) impactul asupra costurilor de operare și întreținere al investițiilor propuse spre implementare;

(3) Plafonarea ajustării costurilor conform elementelor de mai sus trebuie să fie însoțită de măsuri de creștere a eficienței pentru a garanta că toate costurile reale se vor încadra în nivelul prognozat.

Art. 16. - (1) Planurile de afaceri trebuie să includă măsuri de îmbunătățire a eficienței utilizării activelor, eficienței personalului, eficienței energetice, impactul implementării acestora fiind luat în considerare în realizarea prognozelor costurilor și veniturilor.

(2) Pentru a asigura o operare sustenabilă a infrastructurii de operare este necesară existența unui sistem adecvat de management al activelor, în linie cu bunele practici la nivel internațional. În acest sens, ca parte a planului de afaceri, operatorii vor prezenta și un plan de management al activelor. Planul de management al activelor trebuie să cuprindă o componentă de reinvestiții în active conform duratelor de viață precum și un plan de întreținere programată a activelor.

(3) Operatorii trebuie să prezinte un grafic detaliat pentru implementarea de planuri de management al activelor, în primul ciclu de reglementare economică al planului de afaceri, cu menționarea de ținte specifice pentru fiecare localitate din aria de operare și pe fiecare categorie de active.

(4) Ca parte a planului de afaceri, fiecare operator prezintă măsuri de reducere a pierderilor de apă, sens în care operatorii trebuie să elaboreze:

- a) balanța apei conform metodologiei IWA pentru fiecare sistem de apă;
- b) program pentru reducerea pierderilor de apă;
- c) ținte de performanță pentru fiecare an de reglementare privind reducerea pierderilor de apă. Țintele de performanță vor fi stabilite de fiecare operator prin consultare cu autoritățile administrației publice locale și/sau asociația de dezvoltare intercomunitară, după caz.

(5) Ca parte a planului de afaceri, operatorii trebuie sa propună masuri de creștere a eficienței energetice. De asemenea, fiecare operator trebuie sa prezinte până la finalizarea primului ciclu de reglementare economica un plan de măsurare a amprentei de CO2 precum și un plan de reducere a emisiilor de CO2.

(6) Ca parte a planului de afaceri operatorii trebuie sa prezinte masuri de eficientizare a activității personalului, după cum urmează:

- a) politica de personal pentru perioada planului de afaceri;
- b) masuri de creștere a eficienței personalului precum și stabilirea unor ținte de performanță;
- c) țintele de performanta se stabilesc de fiecare operator prin consultare cu autoritățile administrației publice locale și/sau asociația de dezvoltare intercomunitară, după caz.

Art. 17. - (1) Planurile de afaceri trebuie sa includă planuri de investiții care vor fi implementate de către operatori pe perioada de reglementare economica.

(2) Planul de investiții este împărțit în investiții de dezvoltare si investiții de înlocuire (reinvestiții) si are la baza rezultatele din planul de management al activelor realizat de operator precum si elemente din strategia de dezvoltare a serviciilor.

(3) Planul de investiții de dezvoltare include investiții aferente extinderii ariei de operare, investiții de conformare si alte investiții in dezvoltarea a infrastructurii. Planul de investiții stabilește in mod distinct investițiile prioritare in scopul atingerii țintelor de conformare asumate de România prin Tratatul de aderare la Uniunea Europeană și/sau impuse prin regulamentele și directivele europene transpuse în legislația națională, în corelare cu master planul județean/zonal sau strategia de dezvoltare a serviciilor, după caz.

(4) Planul de investiții de înlocuire este realizat in scopul determinării necesarului de investiții privind înlocuirea părților din sistemul de alimentare cu apa si de canalizare pentru a asigura un management eficient al activelor și o dezvoltare durabilă a sistemului de alimentare cu apa si de canalizare si stabilește investițiile necesare înlocuirii activelor existente in conformitate cu prevederile din contractul de delegare, după cum urmează:

a) investiții de înlocuire programate rezultate din planul de management al activelor pentru care se va prezenta o lista detaliata si un grafic de implementare.

b) daca investiții de înlocuire care nu pot fi previzionate se va determina un procent din valoarea totala a investițiilor de înlocuire in funcție de nivelul înregistrat in ultimii ani.

(5) Operatorul elaborează, în cooperare cu autoritățile locale și/sau asociația de dezvoltare intercomunitară, pe durata primului ciclu de reglementare economica, o evaluare a nevoii totale de investiții pentru a asigura conformarea pe întreaga arie de operare cu directivele UE privind apă și apă uzată.

(6) Planul de investiții are atașat și un plan de finanțare a investițiilor propuse spre finanțare atât din surse proprii cât și din surse atrase (granturi UE, subvenții și credite).

(7) Planurile de afaceri trebuie să dovedească prin realizarea unei prognoze financiare că sunt îndeplinite toate condiționalitățile financiare din contractele de împrumut aflate în derulare.

Art. 18. - Operatorii trebuie să includă în planul de afaceri cel puțin următoarele categorii de informații privind capacitatea de planificare, pregătire și implementare a investițiilor:

- a) informații privind stadiul de implementare al planurilor de management al activelor din care să reiasă lista de investiții prioritare propuse spre finanțare din surse proprii;
- b) informații privind maturitatea proiectelor de investiții conform cu obiectivele propuse, cum ar fi: realizare de studii de fezabilitate, realizare proiectare, obținere avize și autorizații, realizare documentații de atribuire, personal calificat pentru derularea procedurilor de licitație, etc.
- c) informații privind capacitatea de supervizarea lucrărilor, privind capacitatea de management a contractelor de lucrări și servicii, etc.

Art. 19. - (1) Includerea graduală în preturi și tarife a echivalentului amortizării patrimoniului public reprezintă un element esențial pentru reglementarea economică a serviciilor și se face prin intermediul redevenței.

(2) Nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în strategia de tarifare propusă nu poate fi mai mic decât nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în ultimul an din strategia de tarifare precedentă. De asemenea, repartizarea pe ani a echivalentului amortizării trebuie să aibă o tendință crescătoare, construită pe o bază substanțial liniară, conform prevederilor din Ghidul ACB aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 677/2017.

(3) Durata de viață a activelor de natura patrimoniului public poate fi ajustată în așa fel încât să reflecte durata de viață utilă a acestora conform planului de management al activelor.

(4) Strategiile de tarifare realizate pe baza planurilor de afaceri trebuie să cuprindă și o evoluție a redevenței anuale pentru aceeași perioadă (fie în RON/m³, fie în suma absolută - RON/an).

(5) Indiferent de gradul de acoperire a echivalentului amortizării patrimoniului public, nivelul anual al redevenței trebuie să fie cel puțin egal cu serviciul datoriei aferent împrumuturilor pentru finanțarea/co-finanțarea proiectelor de investiții.

(6) Nivelul redevenței pentru bunurile de natura patrimoniului public trebuie calculat în funcție de durata medie de viață a activelor respective, operatorul având obligația de a elabora și un grafic de eşalonare al includerii graduale a acestora în tarif în maxim 30 de ani din momentul punerii în funcțiune a activelor, cu luarea în considerare și a gradului de suportabilitate al populației.

(7) Nivelul redevenței pentru bunurile de natura patrimoniului public se calculează separat pentru următoarele categorii de active:

- a) active aferente proiectului POS Mediu (dacă e cazul);

- b) active aferente proiectului POIM (dacă e cazul);
- c) active aferente proiectului PODD (dacă e cazul);
- d) active aferente altor proiecte cu finanțare europeană din ultimii 10 ani (dacă e cazul);
- e) active aferente proiectelor cu finanțare de la bugetul de stat și bugetul local din ultimii 10 ani (dacă e cazul);
- f) alte active de natura patrimoniului public;

(8) Nivelul redevenței și includerea eșalonată a echivalentului amortizării activelor de natura patrimoniului public în tarif trebuie corelate și cu nevoia de investiții rezultată din planul de management al activelor.

(9) Strategia privind redevența va fi inclusă în contractul de delegare și va fi aprobată de către asociația de dezvoltare intercomunitară în numele și pe seama unităților administrativ-teritoriale membre, sau de acestea din urma, după caz. Includerea în contractul de delegare a strategiei privind redevența rezultată din planul de afaceri reprezintă condiție precedentă pentru acordarea primei ajustări tarifare din ciclul de reglementare economică.

Art. 20. - (1) Strategiile de tarifare dezvoltate ca parte a procesului de reglementare economică a serviciilor trebuie să aibă la bază un rată de suportabilitate pentru consumatorii casnici pe întreaga perioadă de prognoză de minim de 2.5% pentru gospodăria medie de pe întreaga arie de operare.

(2) Suportabilitatea este un indicator care depinde atât de prețul serviciilor, cât și de capacitatea utilizatorilor de a plăti pentru aceste servicii. Pentru calculul ratei de suportabilitate se iau în considerare următoarele elemente:

- a) venitul mediu al gospodăriei ;
- b) consumurile individuale medii de apă și apă uzată;
- c) dimensiunea medie a gospodăriei;
- d) nivelul tarifelor.

(3) Venitul mediu disponibil al gospodăriei la nivelul ariei de operare se stabilește luând în considerare venitul mediu disponibil la nivel național stabilit de Institutul National de Statistica prin raportul emis anual "Coordonate ale Nivelului de Trai în România. Veniturile și Consumurile Populației" și este calculat scăzând din venitul total al gospodăriei cheltuielile cu taxe, impozite și alte elemente similare.

(4) Venitul mediu disponibil la nivelul ariei de operare este determinat aplicând la venitul mediu disponibil la nivel național un factor de ajustare bazat pe raportul dintre salariul mediu brut la nivel de județ și salariul mediu brut la nivel național. Dacă operatorul operează în mai multe județe, factorul de ajustare va fi calculat folosind salariul mediu brut ponderat la nivel de arie de operare calculat pe baza salariilor medii brute la nivelul fiecărui județ ponderate cu numărul de locuitori din aria de operare în fiecare județ.

(5) Venitul mediu disponibil la nivelul județului se prognozează prin ajustarea anuală cu inflația și cu 50% din creșterea în termeni reali a PIB conform scenariului macroeconomic.

(6) Consumurile individuale medii de apă și apă uzată sunt calculate prin împărțirea cantității facturată de apă și apă uzată la populație, la numărul de locuitori conectați.

(7) Dimensiunea medie a gospodăriei este cea comunicată de Institutul Național de Statistică la nivelul județului, iar dacă nu există informații la nivel de județ se folosește valoarea la nivel de regiune sau la nivel național.

(8) Factura gospodăriei medii este calculată considerând consumurile individuale medii, dimensiunea medie a gospodăriei (număr persoane) și tariful mediu la apă și apă uzată din anul respectiv la care se aplica rata de TVA.

(9) Rata de suportabilitate este calculată împărțind factura gospodăriei medii la venitul mediu disponibil al gospodăriei și va fi exprimat în procente.

(10) În cazul în care strategia de tarifare propusă pe baza costurilor și a nivelului redevenței conduce la o rata de suportabilitate sub limita minimă de 2.5%, este necesară majorarea ajustărilor de tarife propuse astfel încât să se atingă cel puțin limita minimă de suportabilitate de 2.5%, iar diferența va fi inclusă în tarif sub forma de redevență majorată.

(11) În cazul în care costurile de operare sunt ridicate ducând la tarife ridicate, pentru a asigura sustenabilitatea pe termen scurt și mediu, asociațiile de dezvoltare intercomunitară sau autoritățile administrației publice locale pot adopta măsuri de protecție socială pentru categoriile defavorizate de utilizatori.

(12) Fondurile necesare finanțării măsurilor de protecție socială pot fi obținute și prin introducerea unei componente de solidaritate în structura pe elemente de cheltuieli a prețului/tarifului serviciului, la un nivel de maximum 1% din valoarea cheltuielilor de exploatare, denumit fond de solidaritate. Fondul de solidaritate se include în nivelul prețurilor și tarifelor numai după aprobarea acestuia, prin hotărâre, de către autoritățile deliberative ale administrației publice locale implicate sau, după caz, de către adunarea generală a asociației de dezvoltare intercomunitară. Sumele încasate de către operatori, corespunzătoare fondului de solidaritate, se constituie într-un cont distinct purtător de dobândă, deschis la o unitate a trezoreriei statului, sau, după caz, la o bancă, iar fondul rezultat se utilizează exclusiv pentru scopul în care a fost creat, respectiv la acordarea ajutoarelor lunare către populația beneficiară, cu avizul autorității administrației publice locale implicate.

CAPITOLUL VII

Ajustarea anuală a tarifelor conform strategiilor de tarifare pe baza de planuri de afaceri

Art. 21. - (1) Operatorul solicită ajustarea prețurilor și tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare prin transmiterea către A.N.R.S.C., cu cel puțin 30 de zile înainte de data de ajustare a tarifelor anuale, a următoarelor documente:

a) cererea de ajustare a prețurilor și tarifelor;

- b) nivelul prețului/tarifului solicitat și modalitatea de calcul;
- c) alte date și informații necesare ajustării anuale a prețurilor și tarifelor.

(2) Solicitarea ajustării prețurilor și tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare transmise către A.N.R.S.C. nu este considerată validă dacă operatorul nu depune în prealabil raportul anual privind realizarea obiectivelor din planul de afaceri și indicatorii aferenți măsurilor propuse de creștere a eficienței.

(3) Ajustarea tarifelor la datele stabilite în strategia de tarifare vor presupune ajustări atât cu inflația cumulată, cât și în termeni reali conform următoarelor formule:

$$\text{Tarif } n+i = \text{Tarif } n \times (1+a_{n+1}) \times (1+a_{n+2}) \times \dots \times (1+a_{n+i}) \times I_{n+i}$$

Unde:

Tarif $n+i$ - tariful la data $n+i$

Tarif n - tariful inițial;

a_{n+1} , a_{n+2} - ajustări în termeni reali a tarifului la datele $n+1$, $n+2$

a_{n+i} - ajustări în termeni reali a tarifului la data $n+i$

I_{n+i} - inflația aferentă ajustării $n+i$ care se calculează conform următoarelor formule:

$$I_{n+i} = \frac{\text{CPI} \times (1+\text{INF})^{m/12}}{\text{IPI}}$$

unde:

CPI - cel mai recent Indice al prețurilor disponibil;

IPI - indicele prețurilor inițial, de la luna tarifului inițial;

INF - rata inflației pentru perioada de 12 luni înainte de cel mai recent Indice al prețurilor disponibil;

m - numărul de luni între data celui mai recent indice de preț disponibil și data efectivă a noului tarif;

Indicele Prețurilor - Indicele Prețurilor de Consum Total publicat lunar de Institutul National de Statistica.

(4) După finalizarea implementării strategiei de tarifare, până la aprobarea unei noi strategii de tarifare cu ajustări în termeni reali pe baza de reglementare

economica, pentru a nu periclita sustenabilitatea operatorilor, se va aplica anual ajustarea cu inflația conform formulei de mai sus pe o perioada de maxim 2 ani cu obținerea avizului prealabil al A.N.R.S.C. in cazul in care operatorul demonstrează cu argumente solide motivele nerealizării unui nou plan de afaceri. In aceasta situație, operatorul si asociația de dezvoltare intercomunitară au obligația ca, in anii de aplicare ai tarifului ajustat doar cu inflația, sa majoreze corespunzător si valoarea redevenței.

CAPITOLUL VIII

Revizuirea strategiilor de tarifare pe baza de planuri de afaceri

Art. 22. - (1) In cazul in care sunt înregistrate influente majore in activitatea operatorilor comparativ cu prognozele din planul de afaceri datorate schimbărilor legislative, schimbărilor macroeconomice, schimbărilor pe piața serviciilor comunitare de utilități publice, fără a se limita la acestea, operatorii pot propune o revizuire a planului de afaceri cu impact asupra revizuirea strategiei de tarifare.

(2) După analiza planurilor de afaceri actualizate, A.N.R.S.C. decide daca solicitarea este justificata si daca se impune in consecință revizuirea strategiei de tarifare.

CAPITOLUL IX

Monitorizarea implementării planurilor de afaceri

Art. 23. - (1) A.N.R.S.C. va monitoriza anual realizarea obiectivelor din planul de afaceri ca parte a procesului anual de aprobare a ajustării tarifului.

(2) In aplicarea prevederilor de la alin. (1), A.N.R.S.C. va monitoriza anual următoarele elemente:

- a) nivelul anual al redevenței înregistrat pe costuri si virarea sumelor corespunzătoare in Fondul IID;
- b) gradul de implementare al planului de investiții propus pe perioada de reglementare separat pe categorii de investiții si pe surse de finanțare;
- c) indicatorii aferenți masurilor propuse de creștere a eficienței prin compararea rezultatelor înregistrate cu țintele asumate;

d) alte elemente relevante din planul de afaceri agreeate înainte de avizare.

(3) Ca parte a procesului anual de monitorizare a indicatorilor aferenți măsurilor propuse de creștere a eficienței, A.N.R.S.C. va monitoriza cel puțin următorii indicatori:

- a) număr angajați direcți apă pe lungime rețea (nr./100 km);
- b) număr angajați direcți apă uzată pe lungime rețea de canalizare (nr./100 km);
- c) rentabilitatea personalului (Venitul pe angajat/Costul pe angajat);
- d) avarii pe rețeaua de distribuție (nr./100 km);
- e) blocaje totale în rețeaua de canalizare (nr./100 km);
- f) pierderi totale (%);
- g) pierderi pe rețeaua de distribuție și transport (m³/km/zi);
- h) consumul energetic pe m³ de apă potabilă produsă și importată (Kwh/m³);
- i) consumul energetic pe m³ de apă facturat (Kwh/m³);
- j) consumul total energetic pe m³ de apă uzată din canalizare (Kwh/m³);
- k) consumul total energetic pe m³ de apă uzată facturată (Kwh/m³);
- l) investiții unitare - surse proprii - activitatea de apă (RON/m³);
- m) investiții unitare - surse proprii - activitatea de apă uzată (RON/m³).

(4) Operatorii raportează anual realizarea obiectivelor din planul de afaceri și indicatorii aferenți măsurilor propuse de creștere a eficienței cu cel puțin 45 de zile înainte de data de solicitare a ajustării anuale a tarifelor conform strategiilor de tarifare pe baza de planuri de afaceri incluzând explicații privind atingerea sau neatingerea țintelor asumate.

(5) În cazul neîndeplinirii obiectivelor de eficiență și investiții incluse în planul de afaceri, operatorul va propune un plan de remediere a situației.

(6) Aprobarea ajustărilor anuale de tarife este condiționată de îndeplinirea obiectivelor de eficiență și investiții incluse în planul de afaceri. În cazul neîndeplinirii repetate a obiectivelor de eficiență și investiții incluse în planul de afaceri și a prezentării unor planuri de măsuri de îndeplinire nefezabile, A.N.R.S.C. decide amânarea aprobării ajustărilor anuale de tarife până la remedierea situației.

(7) Pentru a asigura o transparență adecvată a întregului proces de reglementare economică a serviciilor, A.N.R.S.C. va pune la dispoziția publicului larg informații relevante.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

Titlul proiectului: Întărirea capacității administrative a Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice pentru reglementarea, autorizarea, evaluarea și monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice

Codul proiectului: 127462

Denumirea beneficiarului: Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice

Data publicării: septembrie 2021

Conținutul acestui raport nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.
